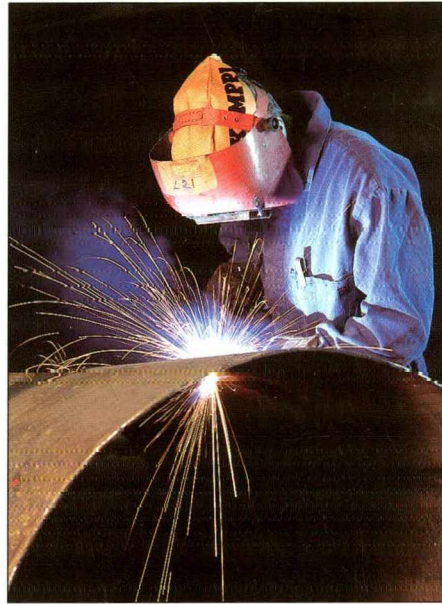
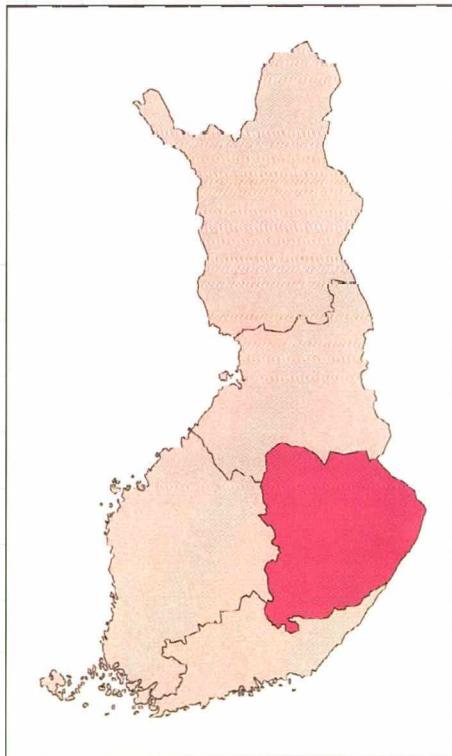

Itä-Suomen katsaus 1997

1600
1400
1200
1100
1000
900

Tilastokeskus

Itä-Suomen katsaus

Tiedustelut:

Esko Syrjäkari (08) 537 2045
Leena Jäntti (08) 537 2046
Sirkku Hiltunen (08) 537 2046

Kansikuva: Mervi Heusala, Tatsi Oy

Paino: Multiprint - Oulu

ISSN 1239-7466
ISBN 951-727-384-3

© 1997 Tilastokeskus

Tietoja lainattaessa lähteenä on mainittava Tilastokeskus.

ALKUSANAT

Itä-Suomen katsaus 1997 on yksi neljästä Tilastokeskuksen tekemästä aluekatsausjulkaisusta. Muut vastaavalla tietosisällöllä ja esitystavalla toteutetut aluejulkaisut ovat Pohjois-Suomen, Etelä-Suomen ja Länsi-Suomen katsaukset. Katsausjulkaisujen aluerajaukset noudattavat 1.9.1997 voimaan tulleen uuden läänijaon mukaisia rajoja. Lapin ja Oulun läänien tiedot on kuitenkin esitetty samassa julkaisussa, Pohjois-Suomen katsauksessa. Tässä Itä-Suomen katsauksessa esitetään tiedot uudesta Itä-Suomen läänin alueesta, johon kuuluvat Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon maakunnat. Vuoden 1996 julkaisussa Heinola, Heinolan mlk, Sysmä ja Hartola kuuluivat vanhaan Mikkelin lääniin ja sen vuoksi Itä-Suomen katsauksen alueeseen. Tätä aluetta koskevat tiedot ovat nyt vain Etelä-Suomen katsauksessa.

Julkaisusarja on jatkoa ja laajennus aiemmin kuudesti Oulun läänikatsauksen ja kaksi kertaa Pohjois-Suomen katsauksen nimellä tuotetulle vuosijulkaisulle. Se oli usean vuoden ajan Tilastokeskuksen ainoa tiettyyn Suomen aluekokonaisuuteen keskittyvä kokoomajulkaisu. Se onkin ollut koko ilmestymisensä ajan Tilastokeskuksen kysytyin julkaisu alueellaan.

Itä-Suomen katsauksen tavoitteena on antaa alueellista tietoa Itä-Suomesta, sen maakunnista, seutukunnista sekä kunnista ja niiden keskinäisistä eroavaisuuksista. Tiedot esitetään visuaalisesti joko kuntapohjaisina teemakarttoina tai diagrammeina. Tietolähteinä on käytetty runsaasti muitakin kuin Tilastokeskuksen tuottamia tilastoja.

Katsaus sisältää yhteensä noin 170 kuvaa, diagrammia ja teemakarttaa. Kokonaan uutena aihepiirinä uudessa julkaisussa on 1.9.1997 voimaan astuneen aluejaon mukaisten läänien keskinäiseen vertailuun keskittynyt osa. Myös kunnallistalouden tarkastelua on laajennettu aiempaan nähden. Katsauksen kuvat tuotetaan myös värillisinä kalvoina. Koska tietosisältöä päivitetään jatkuvasti, on kalvokokoelma aina ajantasainen. Kalvoja voi tilata Tilastokeskuksen aluepalvelutoimistoista. Myös kuvien pohjana olevat tilastoaineistot ovat erikseen hankittavissa.

Itä-Suomen katsaus 1997 on tehty Tilastokeskuksen Oulun aluepalvelussa. Sen toteutuksesta ovat vastanneet suunnittelijat Leena Jäntti ja Sirkku Hiltunen.

Oulussa, marraskuussa 1997

Esko Syrjäkari
aluepäällikkö

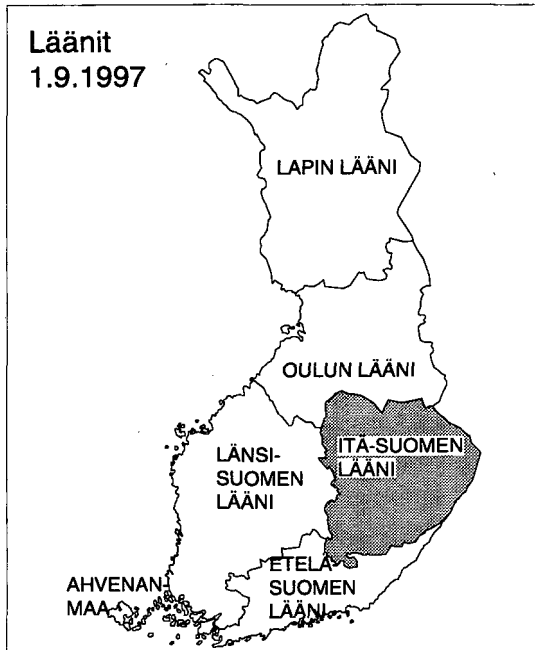
SISÄLLYSLUETTELO

	SIVU
ITÄ-SUOMI.....	7
VÄESTÖ.....	13
ELINKEINOELÄMÄ.....	32
Yritysten toimipaikat.....	32
Elinkeino- ja työrakenne.....	35
Alkutuotanto.....	38
Jalostus.....	42
Palvelut.....	47
Konkurssit.....	47
Matkailu.....	50
Tulonsaajien tulot ja kotitalouksien velat.....	53
Bruttokansantuote.....	56
TYÖLLISYYS JA TYÖTTÖMYYS.....	59
Työllisyys.....	59
Työttömyys.....	62
KOULUTUS.....	69
TERVEYS- JA SOSIAALIPALVELUT.....	73
RAKENTAMINEN JA ASUMINEN.....	78
LIIKENNE.....	83
ENERGIAHUOLTO.....	87
YMPÄRISTÖN TILA.....	91
KUNNALLISTALOUS.....	95
Veroprosentti ja keskimääräiset veroäyrit.....	95
Kuntien nettomenot.....	98
Kunnallistalouden tunnuslukuja.....	103
Kuntien verotulot ja valtionosuudet.....	103
ALUEPOLITIikka.....	113
VAALIT.....	117
LÄÄNIT.....	121
<i>KÄYTETYT KÄSITTEET JA LYHENTEET</i>	128
<i>KUVALUETTELO</i>	130

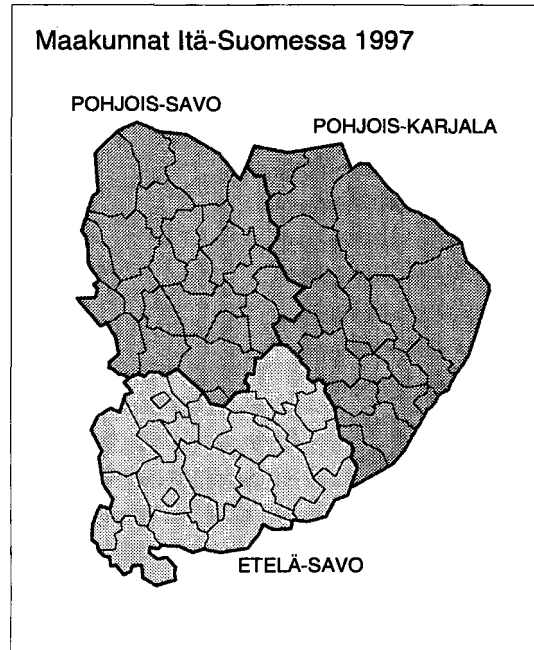
ITÄ-SUOMI

Vuoden 1997 syyskuussa uusi läänijako astui voimaan eduskunnan päätöksen mukaisesti. Läänen määrää vähennettiin 1.9.1997 alkaen kuuteen. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan maakuntaliittojen aluejako otetaan valtion aluehallintoviranomaisten aluejakojen pohjaksi.

Uusia läänejä on käsitelty tarkemmin tämän julkaisun viimeisessä kappaleessa.

Kuva 1. Läänit 1.9.1997

Kuva 2. Maakunnat Itä-Suomessa

Tässä julkaisussa Itä-Suomella tarkoitetaan aluetta, joka käsittää *Itä-Suomen läänin*. Lääni muodostuu Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan maakunnista. Alueelle sijoittuu 15 seutukuntaa ja 68 kuntaa.

Euroopan Unionin hierarkisessa NUTS (Nomenclature of Territorial Units for Statistics)-alueluokitusjärjestelmässä Suomi on jaettu ylimmällä tasolla Manner-Suomeen ja Ahvenanmaahan (NUTS 1), kuuteen suuralueeseen (NUTS 2) ja 20 maakuntaan (NUTS 3). Euroopan unionin alueella on NUTS 2 alueita yhteensä noin 200 ja NUTS 3 alueita noin 1150. Lisäksi seutukuntataso ja kuntataso muodostavat omat tasonsa (NUTS 4 ja NUTS 5). NUTS 2 tasolla tässä julkaisussa tarkastellut maakunnat muodostavat Kainuun maakunnan kanssa Itä-Suomen suuralueen.

Maakunnat

Etelä-Savon maakuntaan kuuluu 25 kuntaa, joista väestöltään suurimmat ovat Mikkeli ja Savonlinna. Yhteensä maakunnassa asui vuoden 1996 lopussa 173 068 asukasta eli 3.4 prosenttia suomalaisista. Maakunnan pinta-ala on 14 435 km² ja väestötiheys 12 asukasta/km². Kaupunkeja alueella on 3.

Pohjois-Savoon kuuluu 24 kuntaa, joista väestömäärällä mitattuna suurin on Itä-Suomen suurin kaupunki Kuopio. Pinta-alaa maakunnalla on 16 509 km² ja väestömäärä oli vuoden 1996 lopussa 257 742. Taajama-aste on 70 %, tarkasteltavien maakuntien korkein. Viisi kunnista on kuntamuodoltaan kaupunkeja.

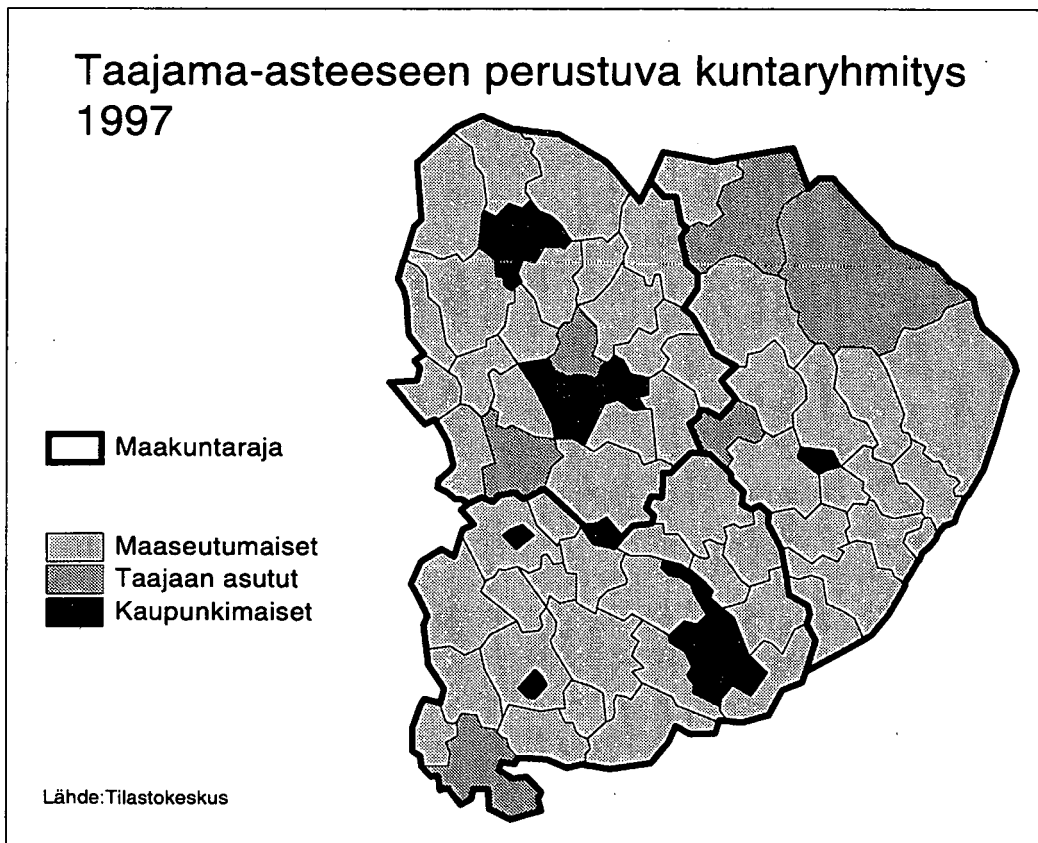
Pohjois-Karjalan maakunnan väestömäärä oli vuoden 1996 lopussa 176 220 ja pinta-ala 17 782 km². Väestötiheydeksi muodostuu täten Itä-Suomen maakuntien alhaisin, 10 asukasta neliökilometrillä. Maakuntaan kuuluu 19 kuntaa, joista 5 on kaupunkia. Väestömäärällä mitattuna Joensuun kaupunki on suurin ja Värtsilän kunta vastaavasti pienin.

Kunnat

Vuonna 1997 Suomessa oli 452 kuntaa. Maan pääkaupunki Helsinki on väestöltään suurin (532 053 asukasta 31.12.1996) ja Ahvenanmaalla sijaitseva Sottunga pienin (120 as.). Itä-Suomen alueen 68 kunnasta asukasluvulla mitattuna suurin on Kuopio (85 255 as.) ja pienin Värtsilä (753 as.). Kaupunkeja Itä-Suomessa on 13.

Taajamaväestön osuuteen ja suurimman taajaman väkilukuun perustuvan Tilastokeskuksen kuntaluokituksen mukaan vuonna 1997 kaupunkimaisia kuntia tarkastelualueella oli 7 kappaletta, taajaan asuttuja 6 ja maaseutumaisia 55. Kaupungeista Kitee ja Kiuruvesi lasketaan kuuluvaksi maaseutumaisiin kuntiin.

Pinta-alaltaan suurin kunta Itä-Suomessa on Lieksa ja pienin Pieksämäki.

Kuva 3. Taajama-asteeseen perustuva kuntaryhmitys 1996.

Itä-Suomen kunnat 1997

Kuva 4. Itä-Suomen kunnat 1997.

Taulukko 1. Perustietoja Itä-Suomen kunnista.

	Maapinta- ala, km ²	Väkiluku 31.12.1996	Taajama- aste % 1995	Elinkeinorakenne % 1996* Alkut. - Jal. - Palv.	Työttömyys- aste % 8/97
POHJOIS-SAVO:	16509	257742	70	12 - 22 - 62	18,5
Iisalmi	763	23994	72	9 - 25 - 62	19,2
Juankoski	467	6201	55	21 - 30 - 45	15,5
Kaavi	676	4054	43	20 - 23 - 53	22,5
Karttula	468	3501	49	18 - 18 - 59	17,4
Keitele	482	3162	47	23 - 30 - 41	14
Kiuruvesi	1331	10993	47	31 - 15 - 50	18,4
Kuopio	779	85255	89	2 - 18 - 76	19
Lapinlahti	614	8033	55	19 - 28 - 48	20,3
Leppävirta	1139	11508	60	17 - 32 - 48	18,3
Maaninka	468	4084	29	34 - 12 - 48	19,6
Nilsinä	709	7212	49	27 - 16 - 54	18,2
Pielavesi	1150	6437	38	31 - 13 - 51	18,3
Rautalampi	549	4169	46	29 - 14 - 51	17,6
Rautavaara	1155	2705	43	30 - 12 - 51	24,4
Siilinjärvi	403	19371	79	6 - 24 - 67	15
Sonkajärvi	1473	5638	41	30 - 16 - 49	18,9
Suonenjoki	720	8504	69	14 - 24 - 58	19,8
Tervo	347	2120	28	32 - 13 - 50	15,3
Tuusniemi	545	3443	41	27 - 18 - 50	18,2
Varkaus	87	24096	96	1 - 40 - 55	19,8
Varpaisjärvi	484	3383	36	35 - 18 - 42	17,3
Vehmersalmi	348	2239	30	35 - 14 - 47	15,3
Vesanto	423	3015	30	33 - 16 - 47	15
Vieremä	930	4625	35	37 - 18 - 41	15,3
	Maapinta- ala, km ²	Väkiluku 31.12.1996	Taajama- aste % 1995	Elinkeinorakenne % 1996* Alkut. - Jal. - Palv.	Työttömyys- aste % 8/97
POHJOIS-KARJALA:	17782	176220	65	12 - 23 - 61	22,1
Eno	939	7479	61	10 - 36 - 50	25,9
Ilomantsi	2771	7708	47	15 - 20 - 61	23,3
Joensuu	82	50757	96	1 - 23 - 73	23,6
Juuka	1504	6961	45	23 - 25 - 47	22,5
Kesälahti	387	3004	43	24 - 27 - 44	20,2
Kiihtelysvaara	487	2734	44	17 - 25 - 54	21,2
Kitee	861	10963	56	17 - 28 - 51	20,3
Kontiolampi	782	11001	62	7 - 22 - 68	17,3
Lieksa	3425	16397	66	14 - 26 - 55	24,5
Liperi	740	11684	49	19 - 18 - 59	16
Nurmes	1606	10505	62	17 - 16 - 61	24,8
Outokumpu	445	8832	70	9 - 32 - 55	24,8
Polvijärvi	801	5685	32	31 - 17 - 46	21,5
Pyhäselkä	280	7168	51	9 - 25 - 62	16,9
Rääkkylä	430	3300	28	33 - 16 - 44	21,7
Tohmajärvi	701	5475	40	24 - 17 - 54	20,4
Tuupovaara	605	2520	29	18 - 32 - 47	19
Valtimo	801	3294	41	35 - 10 - 49	25,5
Värtsilä	136	753	0	26 - 10 - 61	20,5

	Maapinta- ala, km ²	Väkiluku 31.12.1996	Taajama- aste % 1995	Elinkeinorakenne % 1996*			Työttömyys- aste % 8/97
				Alkut.	Jal.	Palv.	
ETELÄ-SAVO:	14436	173068	65	14	23	60	19
Anttola	257	1911	52	20	16	59	20,7
Enonkoski	323	2035	38	32	17	46	23,6
Haukivuori	397	2649	39	33	16	48	17,6
Heinävesi	1047	4940	40	20	23	53	15,5
Hirvensalmi	472	2700	35	29	24	42	18,6
Joroinen	577	6158	52	22	28	46	13,7
Juva	1169	8055	44	30	17	49	14,4
Jäppilä	331	1704	22	34	22	41	16,4
Kangaslampi	299	1744	23	22	30	44	19,2
Kangasniemi	1070	7065	48	26	21	50	20
Kerimäki	594	6380	55	18	23	55	18,4
Mikkeli	89	32797	93	1	22	73	20,5
Mikkelin mlk	973	11964	45	13	23	61	15,3
Mäntyharju	983	7468	61	19	29	49	18
Pertunmaa	377	2273	37	36	18	42	15,6
Pieksämäen mlk	945	6656	48	17	25	54	14,7
Pieksämäki	36	13459	96	2	25	71	21
Punkaharju	498	4523	44	16	29	52	14,8
Puumala	805	3237	49	31	11	53	19,6
Rantasalmi	563	4833	38	32	19	45	17,5
Ristiina	574	5249	52	17	33	47	18,2
Savonlinna	822	28826	85	5	23	68	22,4
Savonranta	386	1476	44	29	19	48	28,7
Sulkava	589	3699	42	28	19	49	19,4
Virtasalmi	263	1267	22	31	20	46	20,5

*ennakkotieto

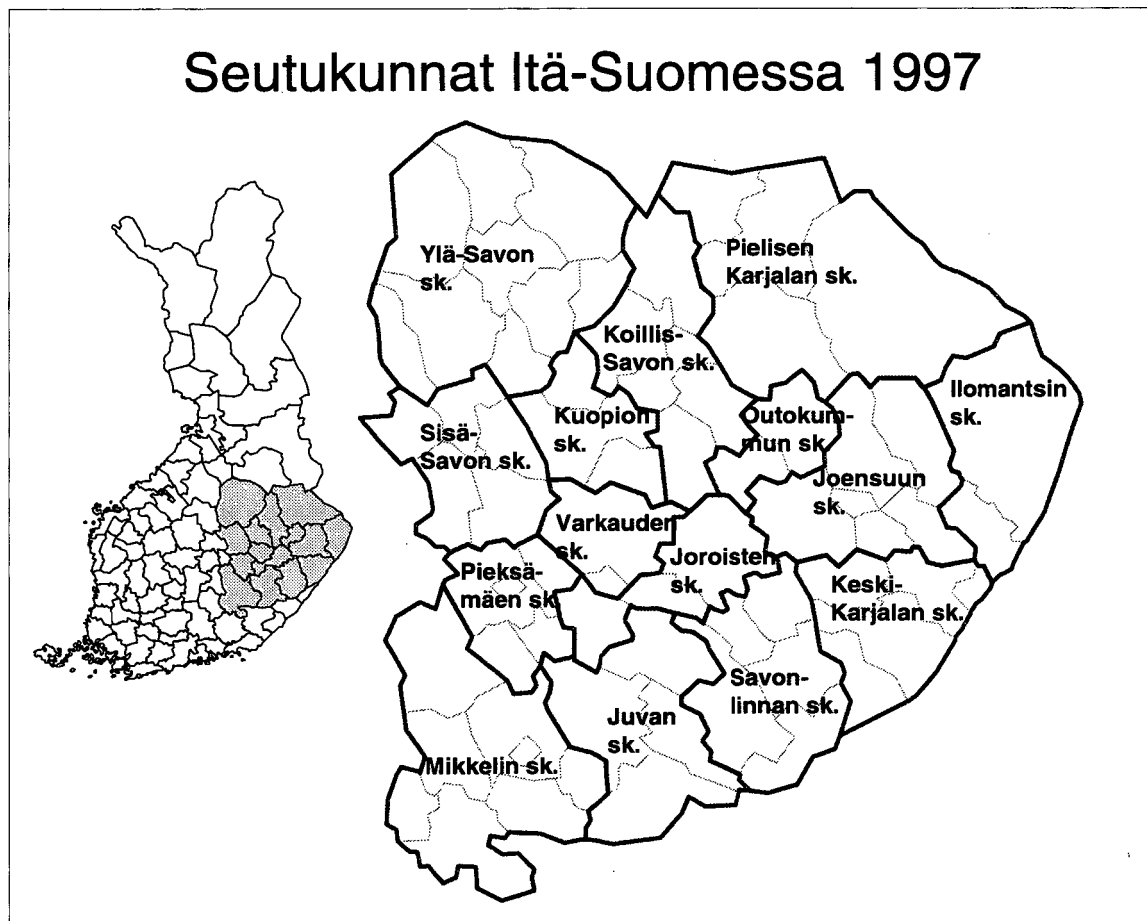
Seutukunnat

Seutukunnat (NUTS 4) ovat kahden tai useamman kunnan muodostamia ryppäitä. Sisäasiainministeriö on määritellyt seutukunnat aluepoliittisen tukialuejaon perusalueiksi. Seutukuntien muodostamisen kriteerinä käytettiin kuntien välistä yhteistyötä ja työssäkäyntiä. Sisäasiainministeriön päätöksellä seutukuntajakoa muutettiin 18.4.1997 alkaen. Tässä yhteydessä seutukuntien määrä väheni kolmella.

Suomen kaikkiaan 85 seutukunnasta 15 sijaitsee tämän katsauksen tarkastelualueella. Jokaisessa alueen maakunnassa on viisi seutukuntaa. Kuntien lukumäärä vaihtelee Itä-Suomessa Outokummun, Varkauden ja Ilomantsin seutukuntien kahdesta Ylä-Savon seutukunnan yhdeksään.

Maapinta-alaltaan suurimmat seutukunnat Itä-Suomessa ovat Ylä-Savon ja Pielisen Karjalan seutukunnat. Itä-Suomen pienin seutukunta on Varkauden seutukunta. Aasukasmäärällä mitattuna Kuopion seutukunta on Itä-Suomen suurin.

Lisätietoja Suomen seutukunnista ja niiden välisistä eroista löytyy Tilastokeskuksen vuosittain ilmestyvästä ja vastaavalla tavalla toteutetusta Seutukuntakatsaus -julkaisusta.

Kuva 5. Seutukunnat Itä-Suomessa 1997.

VÄESTÖ

Uuden Itä-Suomen läänin alueella asuvien osuus koko maan väestöstä oli 11 % vuoden 1996 lopussa. Alueella asui yhteensä 577 347 henkeä. Maakunnittain tarkasteltuna Pohjois-Savossa oli asukkaita 257 742, Etelä-Savossa 173 068 ja Pohjois-Karjalassa 176 220. Väkiluvultaan Itä-Suomen suurin kaupunki on Kuopio, jossa asukkaita oli vuoden 1996 lopussa 85 255. Etelä-Savossa suurin väkimäärä on Mikkelissä (32 797) ja Pohjois-Karjalassa eniten asukkaita on Joensuussa (50 757). Väestöltään pienimmät kunnat ovat Etelä-Savossa Virtasalmi, Pohjois-Savossa Tervo ja Pohjois-Karjalassa Värtsilä.

Väestönmuutokset

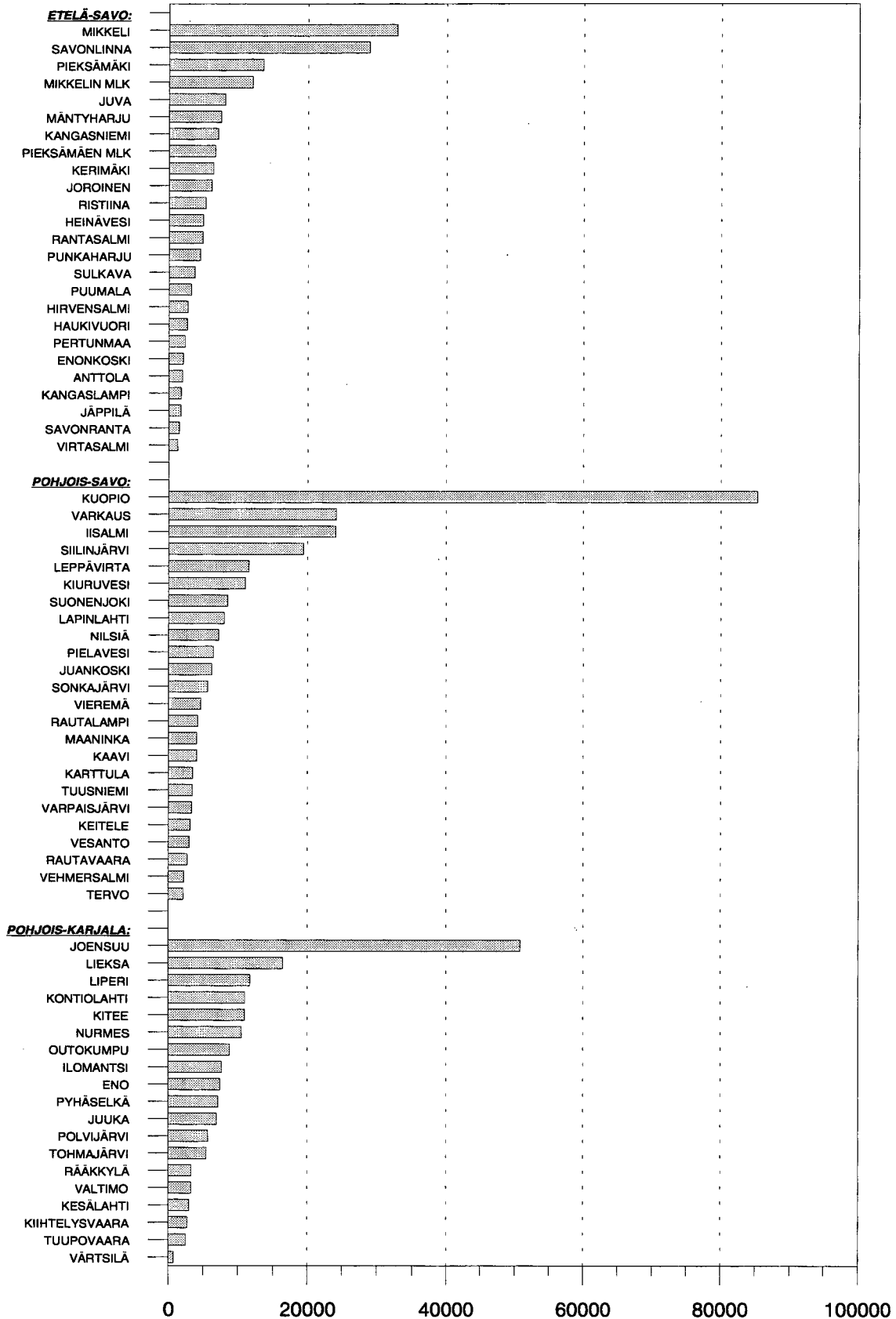
Pohjois-Savon väkiluku on kasvanut vuosien 1980 - 1996 välillä noin 2 %, mikä on 5 prosenttiyksikköä vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Pohjois-Karjalassa ja Etelä-Savossa asukasluku on vähentynyt. Kunnittain tarkasteltuna väestö kasvoi suhteellisesti eniten vuosien 1985 ja 1996 välillä Pyhäselän kunnassa ja väheni eniten Värtsilässä. Vuonna 1996 väestönkasvu oli suurinta Kontiolahdella. Suhteellisesti eniten väestöä menetti samana vuonna Tuupovaara.

Ikä- ja sukupuolirakenne

Itä-Suomessa, etenkin Pohjois-Karjalassa ja Etelä-Savossa, on nuorten aikuisten osuus pienempi kuin koko maassa keskimäärin. Työikäisiä oli vuonna 1996 suhteellisesti eniten Joensuussa ja vähiten Tervon kunnassa. Suurimmat erot nuorten ja yli 64 -vuotiaiden osuudessa ovat Pyhäselän kunnassa, missä alle 15 -vuotiaita on suhteellisesti eniten. Vähiten nuoria on Hirvensalmella, missä vanhimpiin ikäryhmiin kuuluvia on vastaavasti eniten.

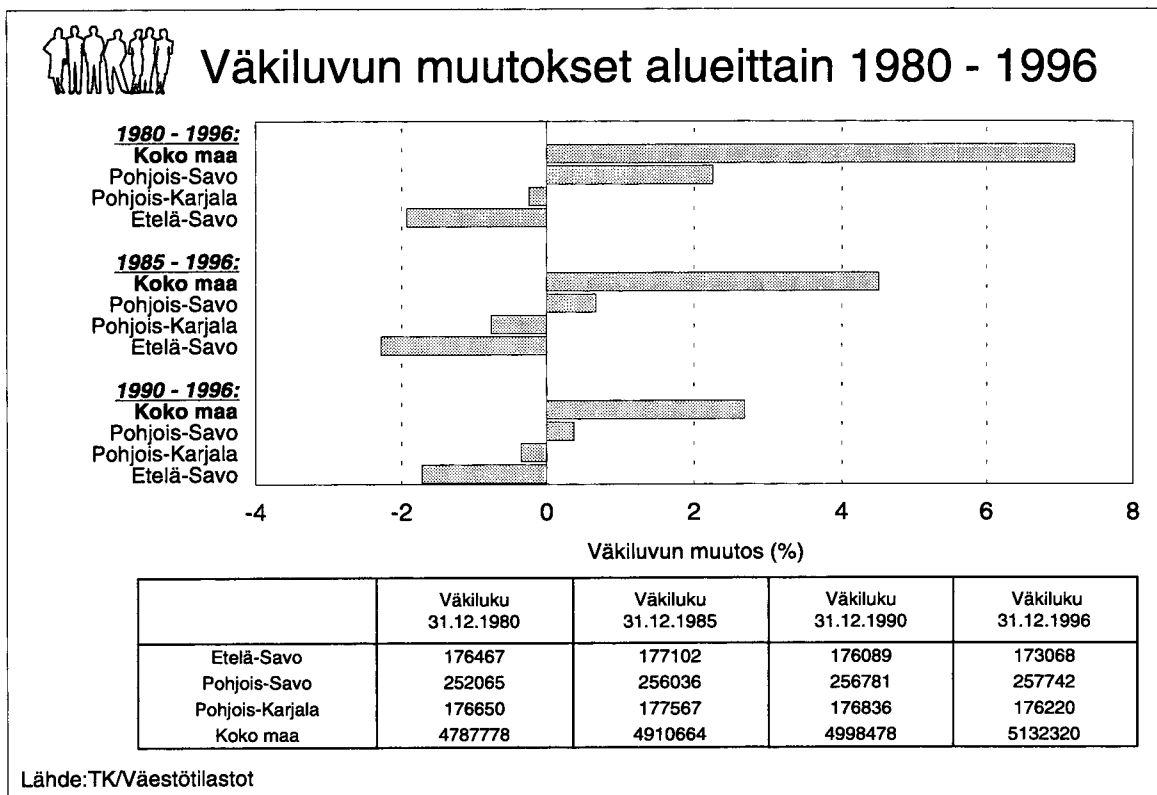
Vuonna 1996 koko maassa väestön keski-ikä oli 38.5 vuotta. Vain yhdeksässä Itä-Suomen kunnassa väestön keski-ikä oli tätä alhaisempi. Kunnittaisessa tarkastelussa Hirvensalmella on keski-ikä korkein ja Pyhäselän kunnassa matalin. Vuodesta 1980 vuoteen 1996 väestön keski-ikä on laskenut Karttulan ja Kiihtelysvaaran kunnissa. Eniten keski-ikä on noussut Rautavaaralla. Suurin osa Itä-Suomen kunnista on sukupuolirakenteeltaan miesvaltaisia. Naisemmistöisimmät kunnat ovat Mikkelä, Pieksämäki ja Kuopio, joissa tuhatta miestä kohti asui yli 1120 naista vuonna 1996.

Väkiluku kunnittain 31.12.1996

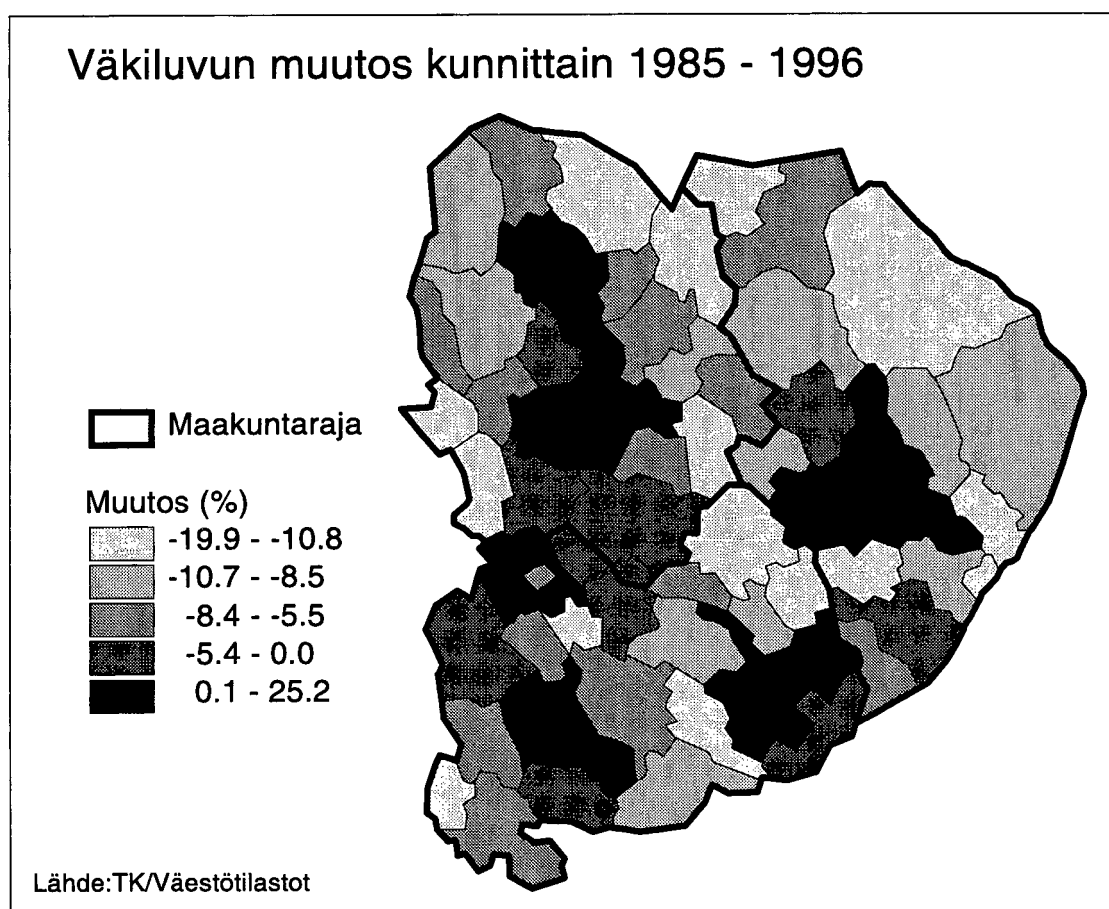

Lähde:TK/Väestötilastot

Kuva 6. Väkiluku kunnittain 31.12.1996.

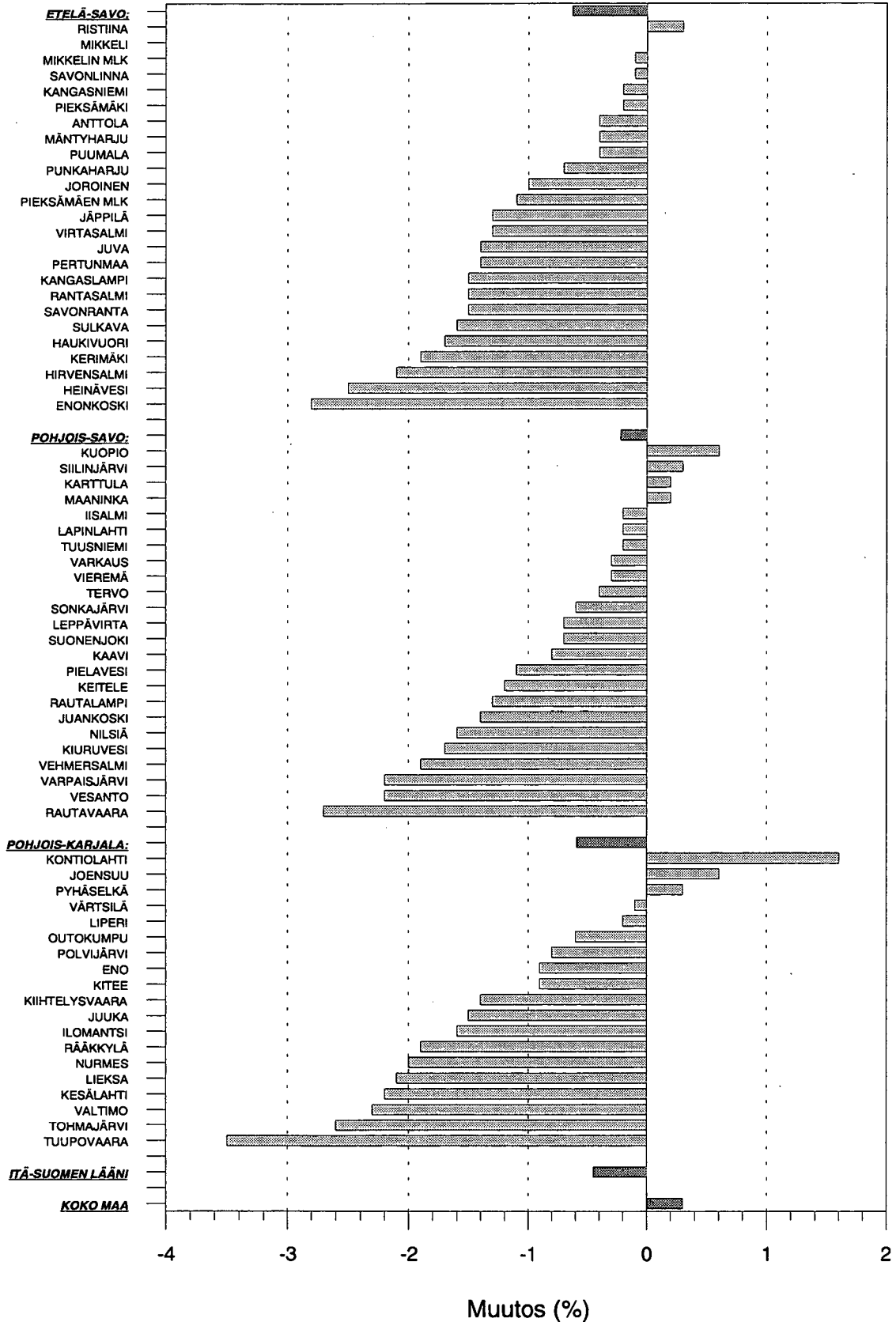

Kuva 7. Väkiluvun muutokset alueittain 1980 - 1996.

Kuva 8. Väkiluvun muutos kunnittain 1985 - 1996.

Väkiluvun muutos kunnittain 1995 - 1996

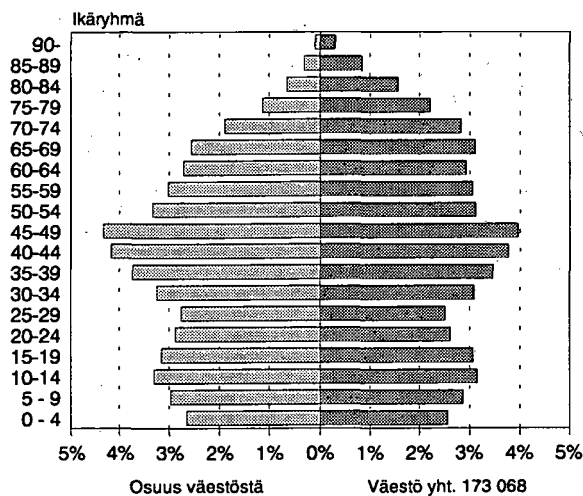

Lähde:TK/Väestötillastot

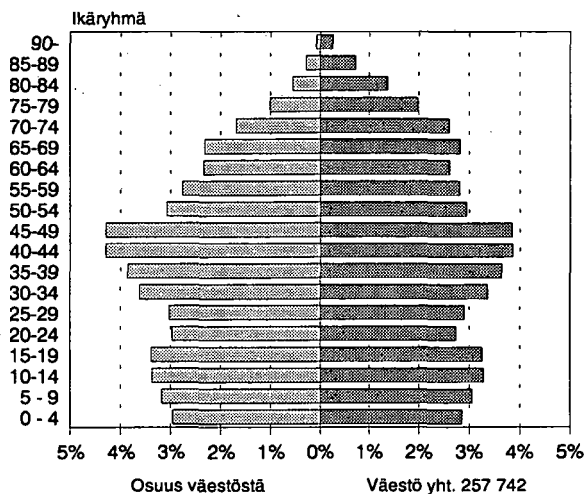
Kuva 9. Väkiluvun muutos kunnittain 1995 - 1996.

Väestön ikä- ja sukupuolirakenne maakunnittain ja koko maassa 31.12.1996

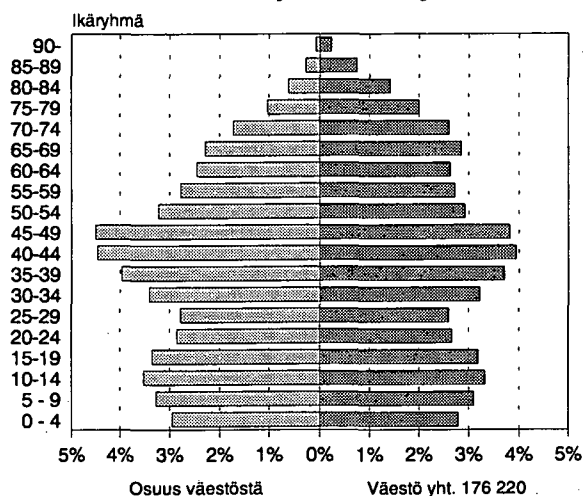
Etelä-Savo

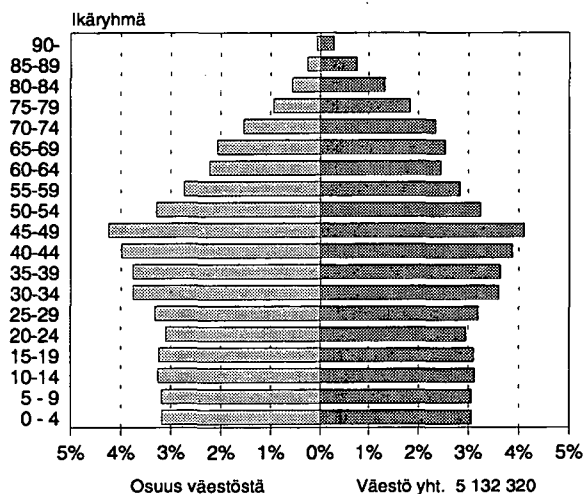
Pohjois-Savo

Pohjois-Karjala

Koko maa

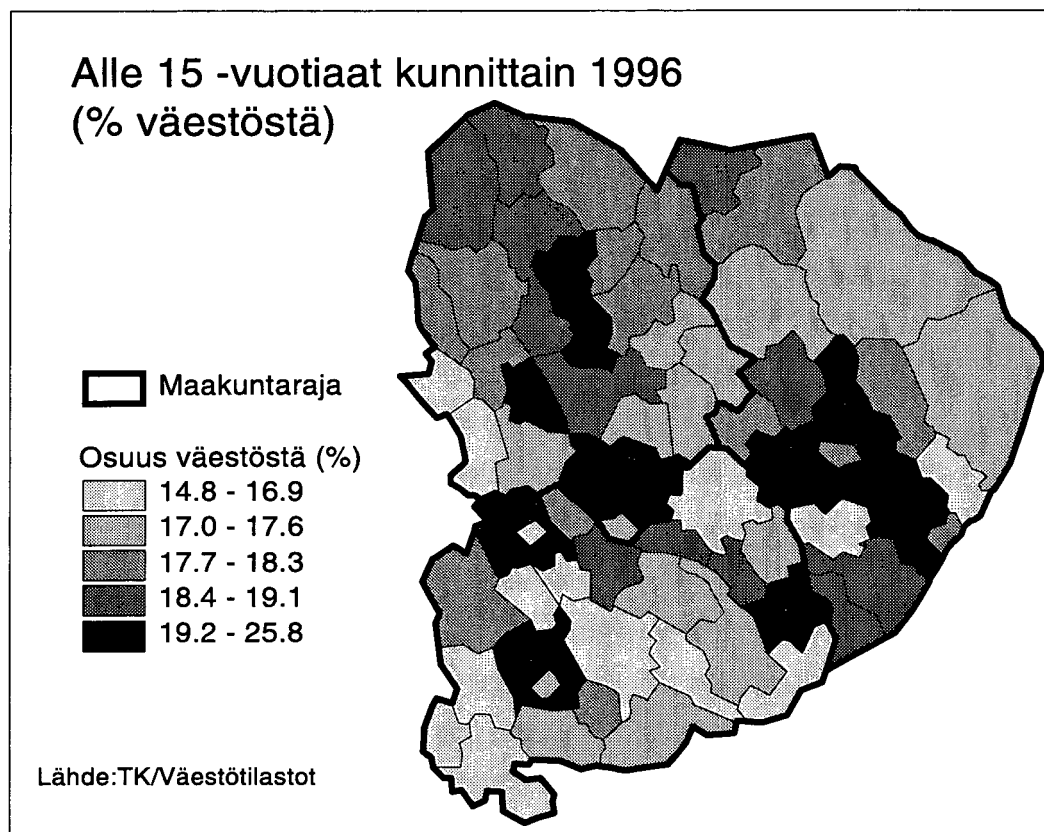
Miehet

Naiset

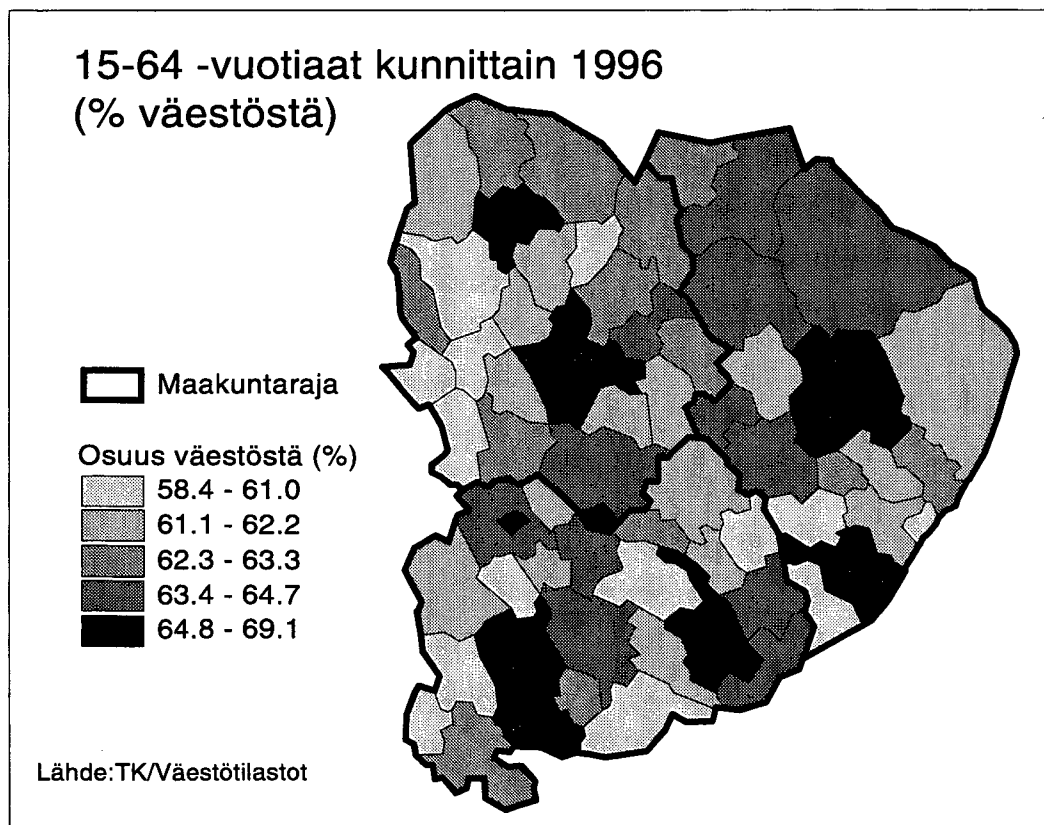

Lähde: TK/Väestötilastot

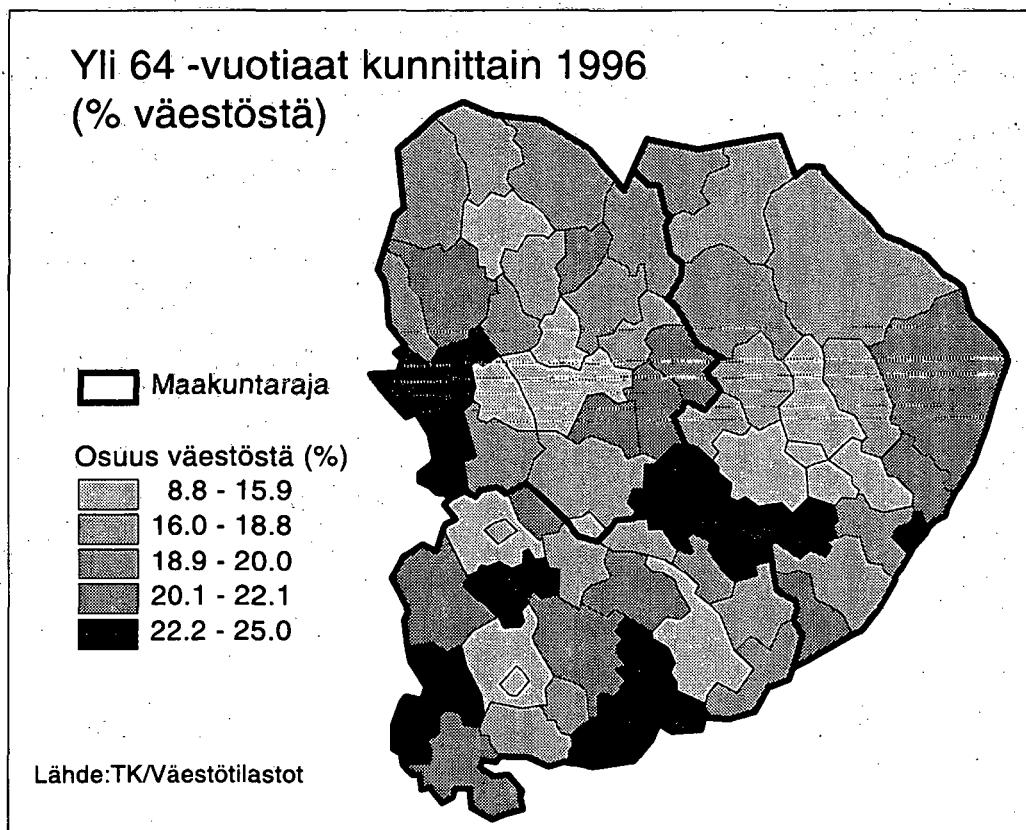
Kuva 10. Väestön ikä- ja sukupuolirakenne maakunnittain ja koko maassa 1996.

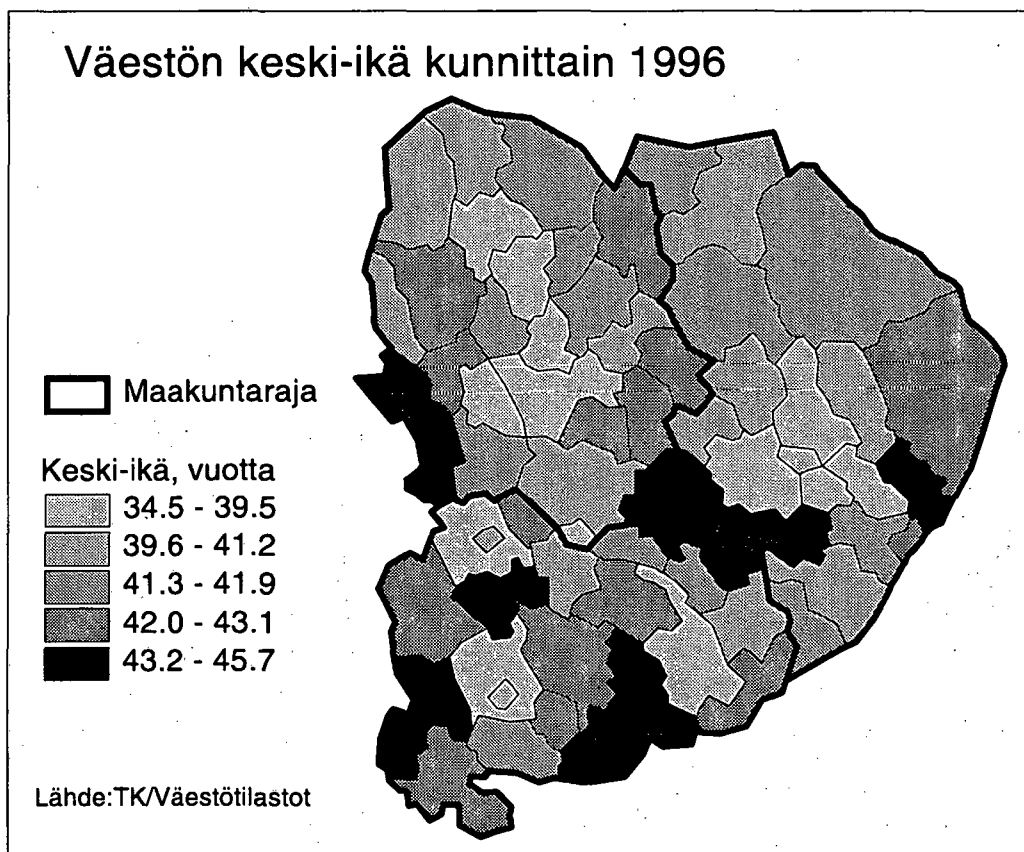
Kuva 11. Alle 15 -vuotiaat kunnittain 1996.

Kuva 12. 15 - 64 -vuotiaat kunnittain 1996.

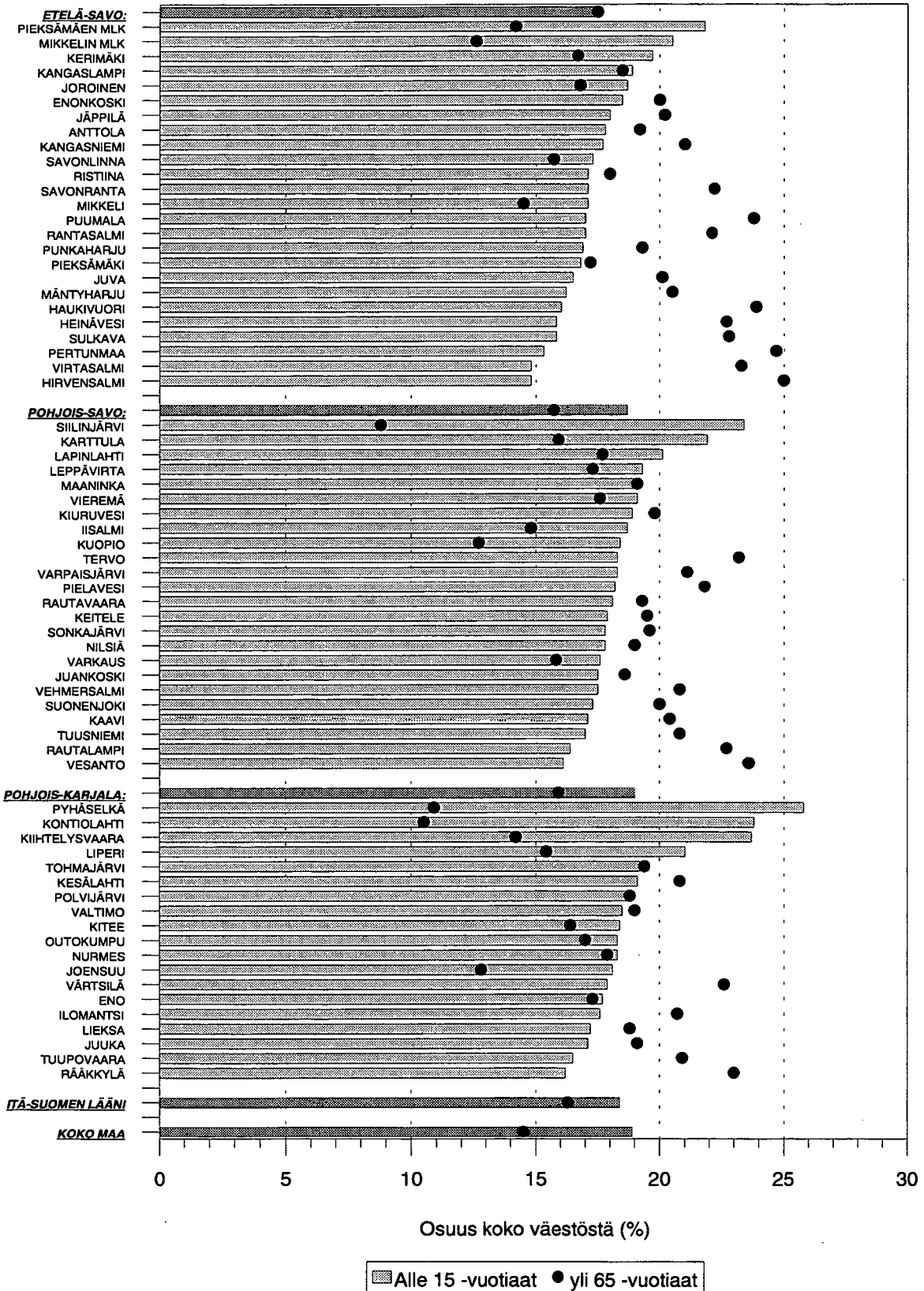

Kuva 13. Yli 64 -vuotiaat kunnittain 1996.

Kuva 14. Väestön keski-ikä kunnittain 1996.

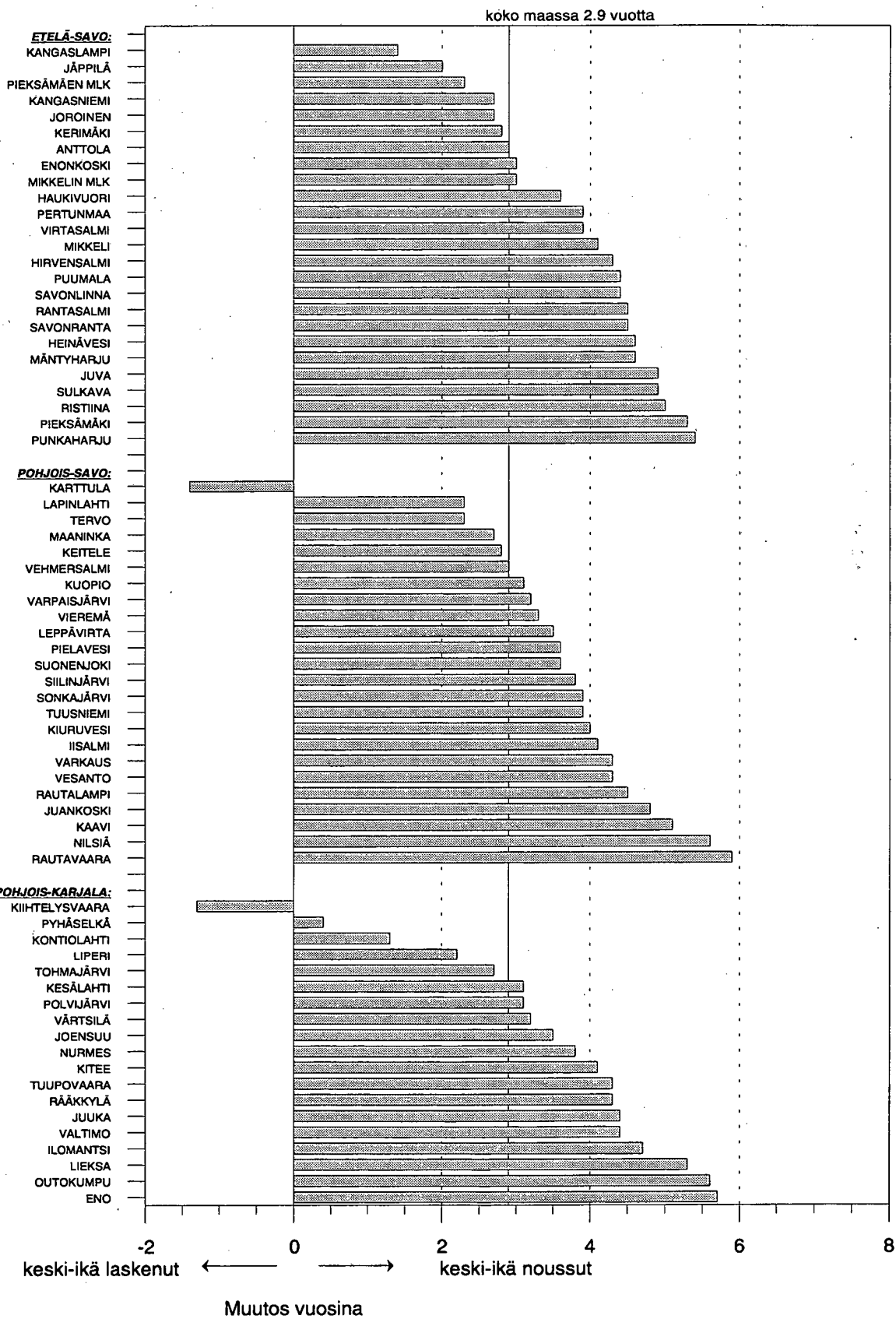
Alle 15- ja yli 64 -vuotiaat kunnittain 31.12.1996

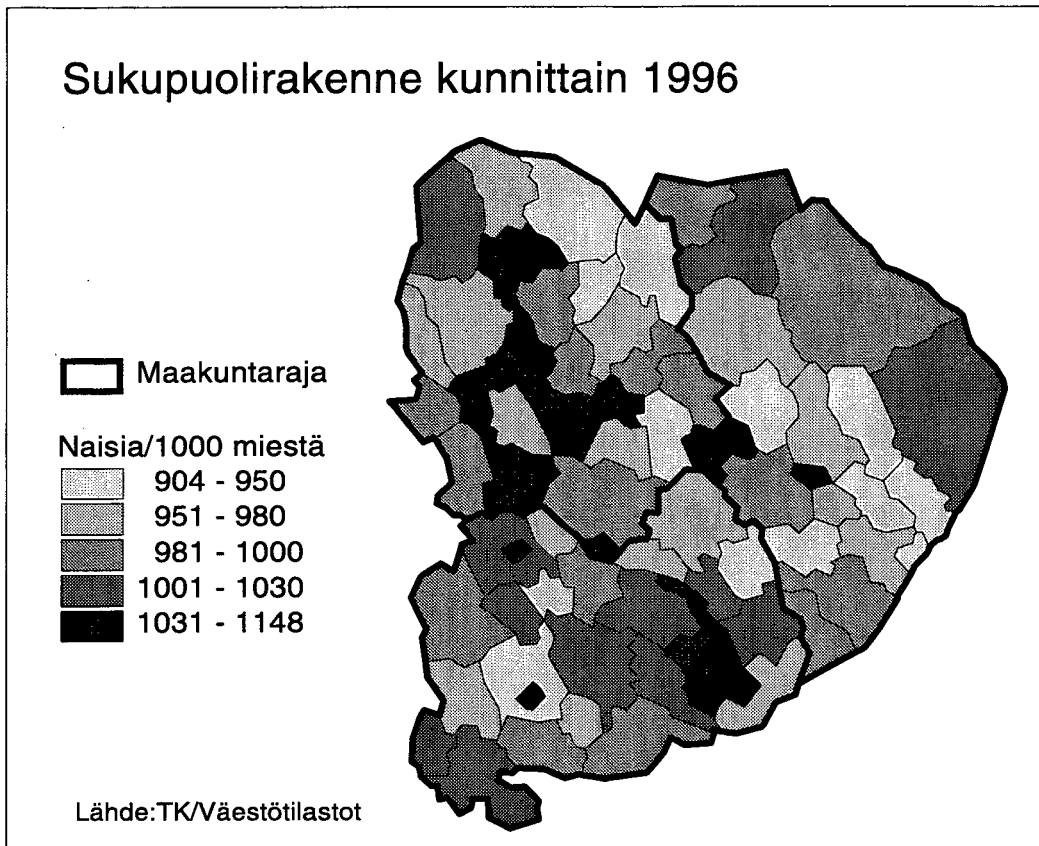
Lähde:TK/Väestötilastot

Kuva 15. Alle 15- ja yli 64 -vuotiaat kunnittain 1996.

Keski-ikäen muutos kunnittain 1980 - 1996

Kuva 16. Keski-ikäen muutos kunnittain 1980 - 1996.

Kuva 17. Sukupuolirakenne kunnittain 1996.

Hedelmällisyys ja syntyneiden enemmyys

Syntyvyyttä voidaan mitata yleisellä hedelmällisyysluvulla, jossa elävänä syntyneiden lasten määrää verrataan 15 - 49 -vuotiaiden naisten määrään. Vuonna 1996 Itä-Suomen hedelmällisyysluku oli alhaisempi kuin koko maan keskimääräinen. Kunnittaisessa tarkastelussa suhde oli Pielavedellä korkein ja Valtimon kunnassa matalin.

Itä-Suomessa syntyneiden enemmyys eli luonnollinen väestönlisäys on pysytellyt vuosien 1993 - 1996 välisenä aikana maan keskiarvon alapuolella. Pohjois-Savossa syntyneiden enemmyys on ollut Itä-Suomen maakuntien korkein. Etelä-Savossa taas syntyneiden enemmyys on ollut negatiivinen, eli kuolleiden määrä on ylittänyt syntyneiden määrän kaikkina tarkasteluvuosina. Kunnittaisessa tarkastelussa suurin syntyneiden enemmyys oli vuonna 1996 Kontiolahden, Pyhäselän ja Siilinjärvien kunnissa. Negatiivisin luonnollinen väestönlisäys oli vastaavasti Virtasalmen kunnassa.

Muuttotase ja ulkomaalaisväestö

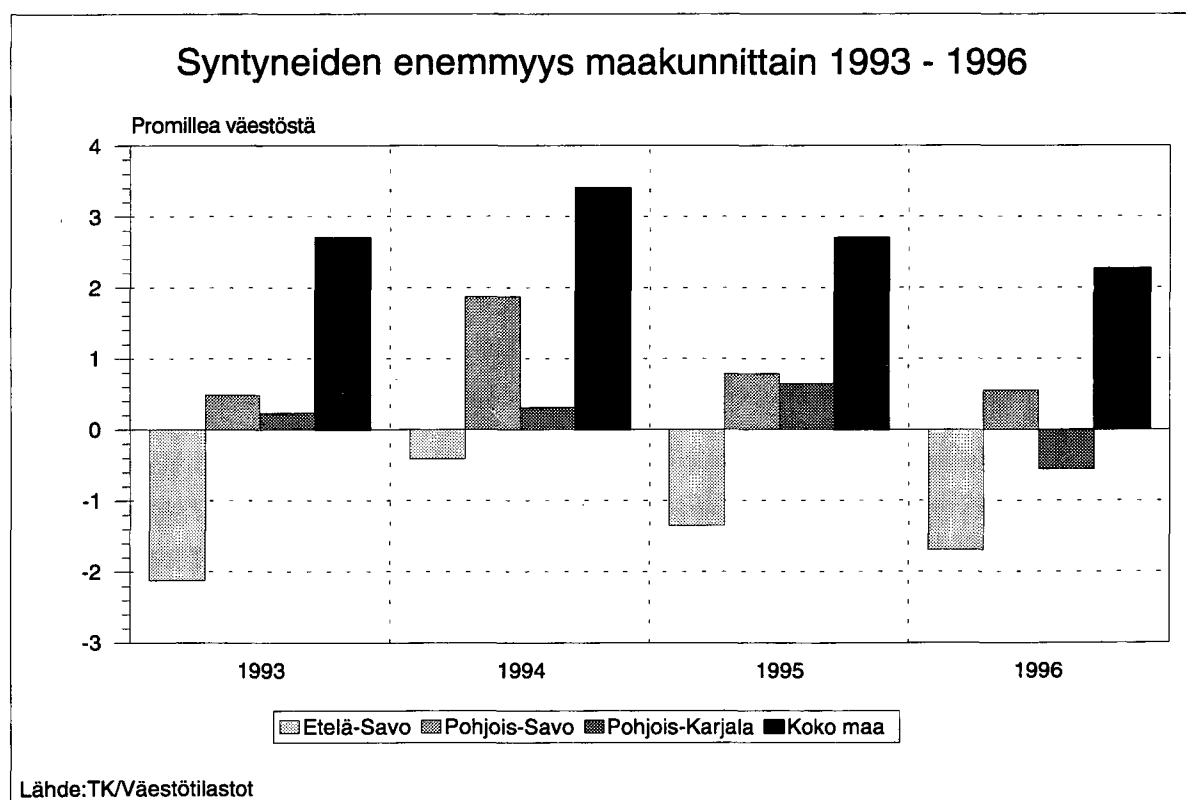
Kuntien välinen nettomuutto on ollut negatiivinen aikajaksolla 1993 - 1996 kaikissa Itä-Suomen maakunnissa. Suurimmat suhteelliset muuttotappiot on kahden viimeisimmän vuoden aikana kokenut Pohjois-Karjala. Itä-Suomessa vuonna 1996 muuttotase oli positiivinen vain 11 kunnassa. Positiivisin se oli Kontiolahdella ja negatiivisin Enonkoskella.

Etelä-Savoon muutettiin vuonna 1996 eniten Uudeltamaalta ja Pohjois-Savosta, mutta muuttoliike vastakkaiseen suuntaan oli kuitenkin voimakkaampaa. Etelä-Savon muuttotase oli positiivisin Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin maakuntiin nähden. Pohjois-Savon suurimmat muuttovirrat suuntautuivat Uudellemaalle ja Etelä-Savoon. Uudenmaan suhteen muuttotase oli negatiivinen. Pohjois-Karjalan kohdalla muuttovoittoa tuli neljään maakuntaan nähden, kuitenkin yhteensä vain 34 henkeä.

Vuonna 1996 koko maassa ulkomaalaisten osuus oli 14 promillea väestöstä. Itä-Suomen alueella tämä osuus ylittyi kuudessa kunnassa; Värtsilässä, Haukivuorella, Ristiinassa, Ilomantsissa, Pertunmaalla ja Joensuussa. Suhteellisesti vähiten ulkomaalaisia asui Rautavaaralla. Itä-Suomessa suurimman yksittäisen ulkomaalaisryhmän muodostavat venäläiset.

Väestöennuste

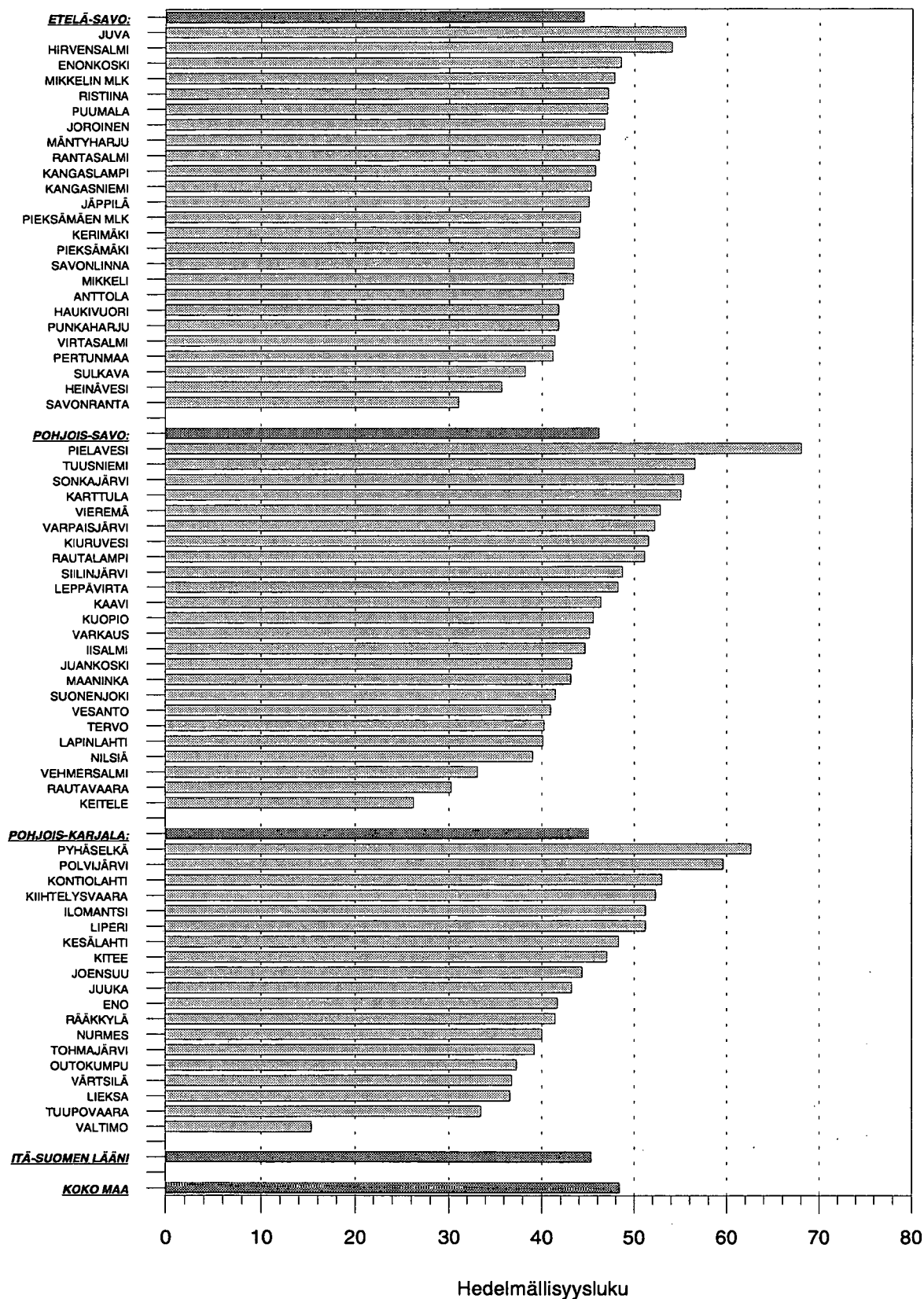
Tulevaa väestönkehitystä kuvataan Tilastokeskuksen laskeman trendiennusteen avulla, jossa väestönkehitystä pyritään ennustamaan käyttämällä hyväksi viime vuosina tapahtunutta kehitystä. Malliennusteessa on otettu huomioon syntyvyyden ja kuolleisuuden lisäksi muuttoliikkeen vaikutus väestönmuutokseen. Ikäryhmittäisen ennusteen mukaan työikäisen väestön määrä kääntyy laskuun vuoden 2010 jälkeen kaikissa Itä-Suomen maakunnissa kuten myös koko maassa. Alle 15 -vuotiaiden määrä laskee yli 65 -vuotiaiden määrän alapuolelle vuoden 2005 paikkeilla Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa. Etelä-Savossa ja koko maassa tämä alitus tapahtuu ennusteen mukaan jo aikaisemmin.

Kuva 18. Syntyneiden enemmisyys maakunnittain 1993 - 1996.

Yleinen hedelmällisyysluku kunnittain 1996

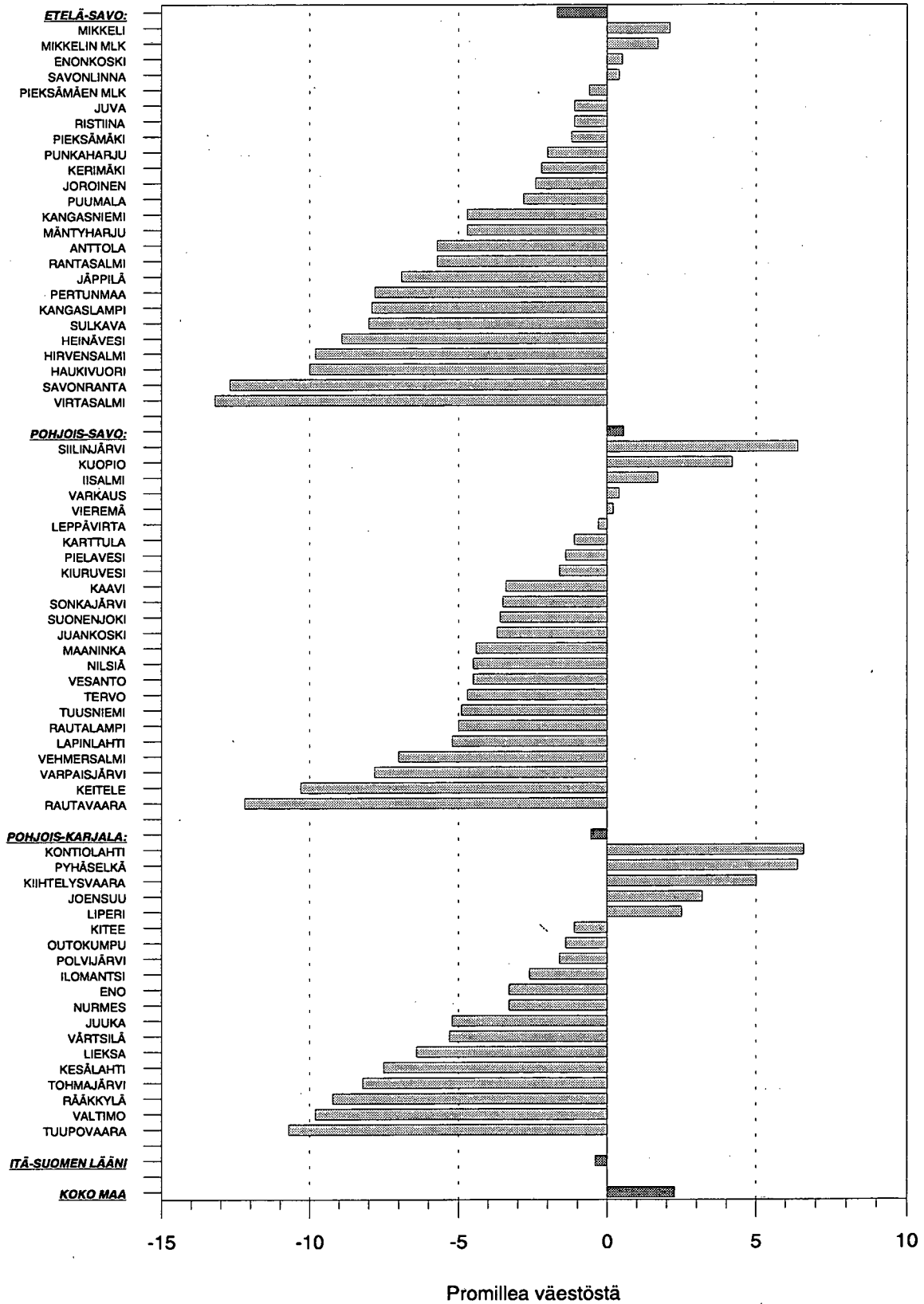
Elävänä syntyneet tuhatta 15-49 -vuotiasta naista kohti

Lähde: TK/Väestötillastot

Kuva 19. Yleinen hedelmällisyysluku kunnittain 1996.

Syntyneiden enemmitys kunnittain 1996

Kuva 20. Syntyneiden enemmitys kunnittain 1996.

Syntyneiden enemmitys kunnittain 1996

Maakuntaraja

Promillea väestöstä

-13.2 - -7.8

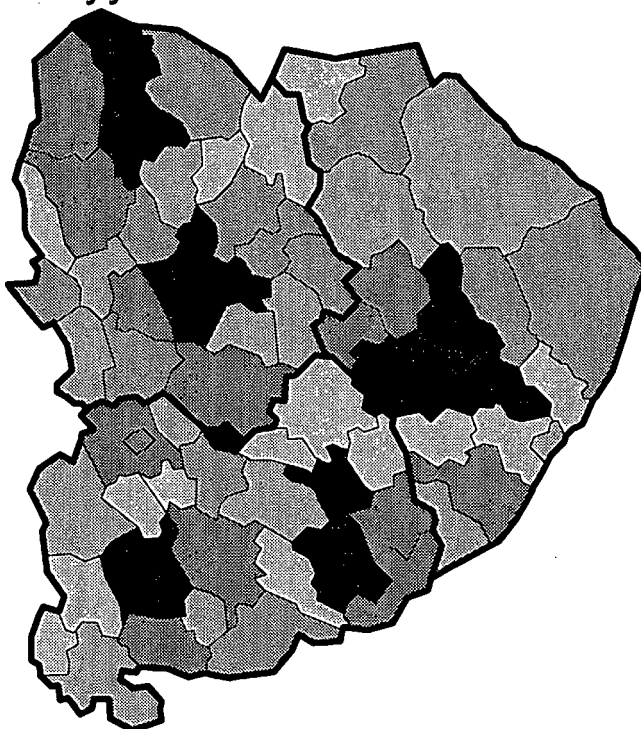
-7.7 - -4.7

-4.6 - -2.4

-2.3 - 0.0

0.1 - 6.6

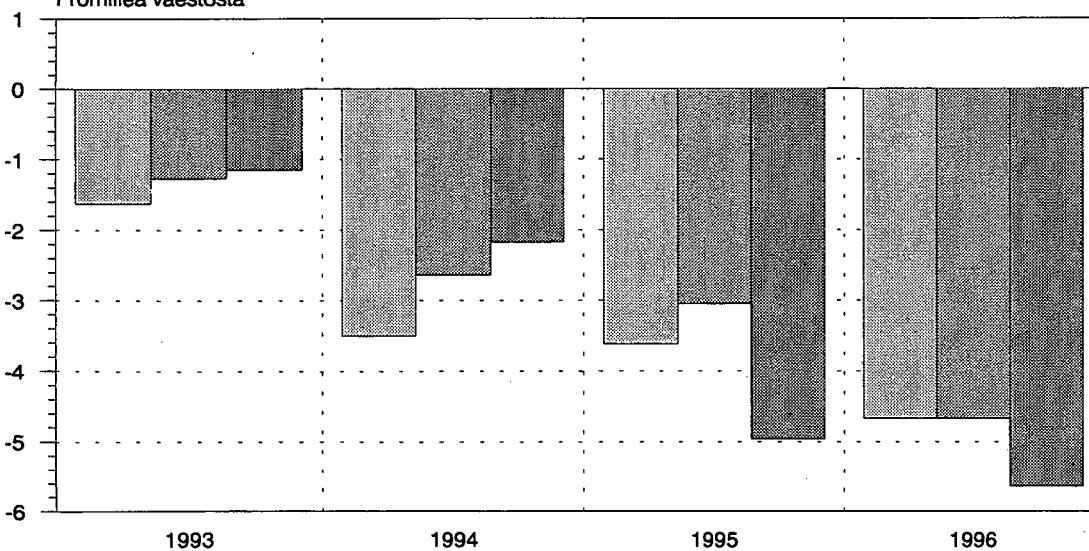
Lähde:TK/Väestötilastot

Kuva 21. Syntyneiden enemmitys kunnittain 1996.

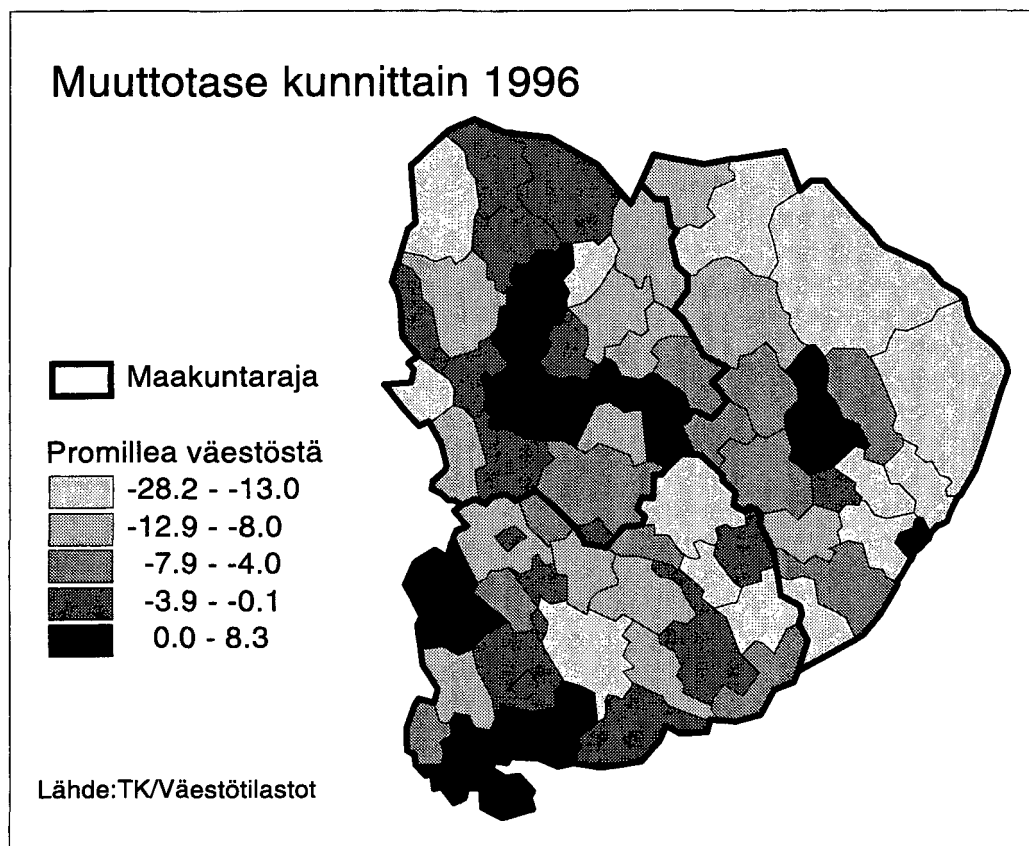
Kuntien välinen nettomuutto maakunnittain 1993 - 1996

Promillea väestöstä

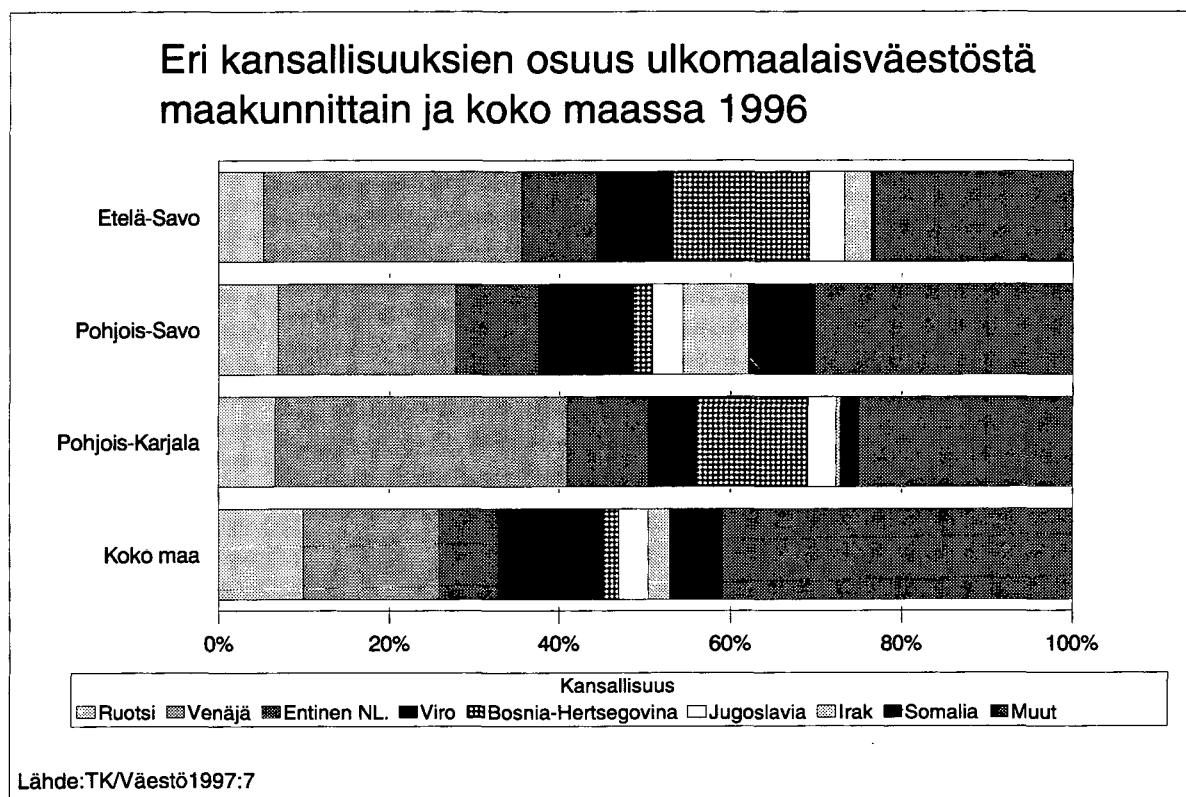

Lähde:TK/Väestötilastot

Kuva 22. Kuntien välinen nettomuutto maakunnittain 1993 - 1996.

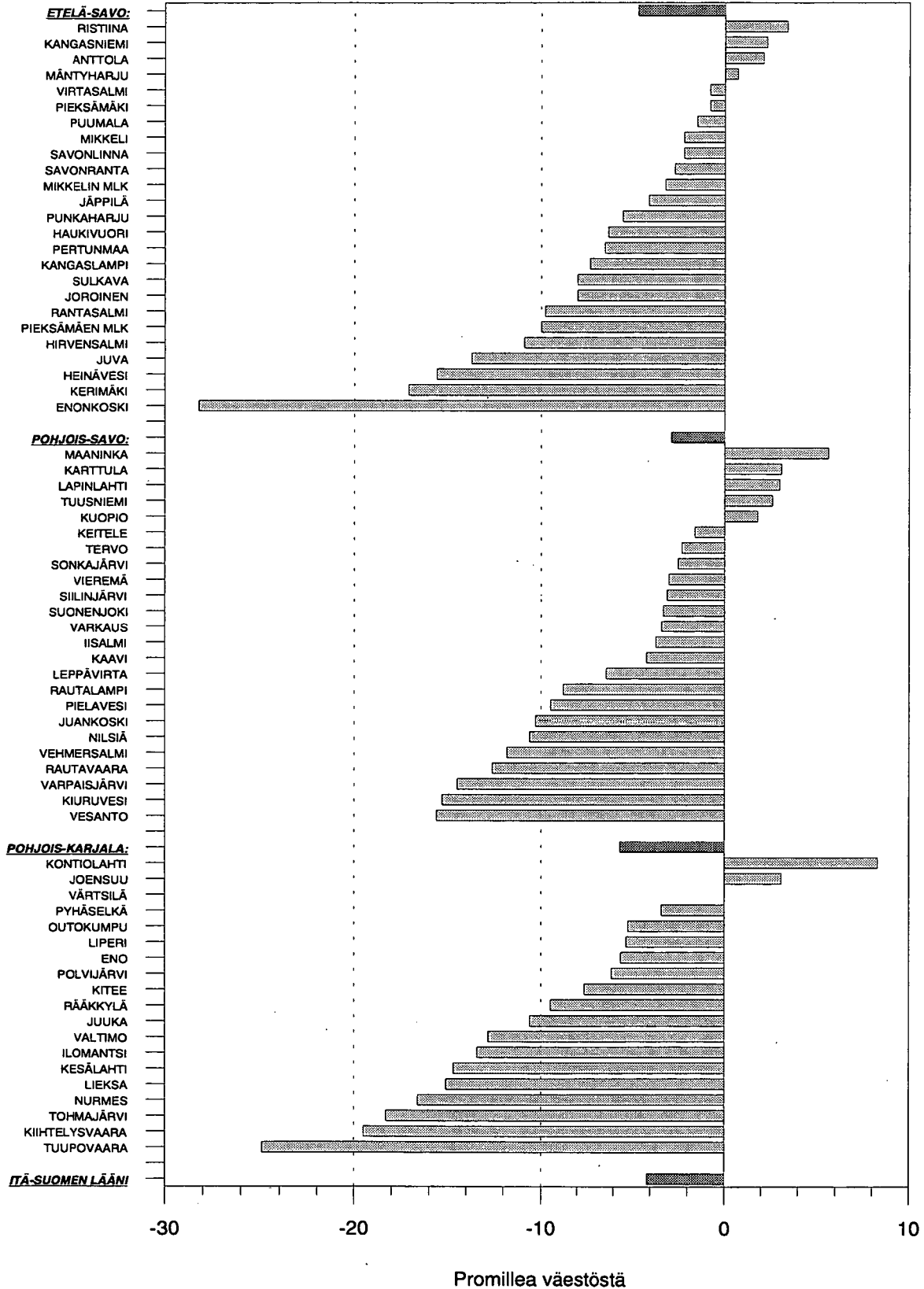

Kuva 23. Muuttotase kunnittain 1996.

Kuva 24. Eri kansallisuuksien osuus ulkomaalaisväestöstä maakunnittain ja koko maassa 1996.

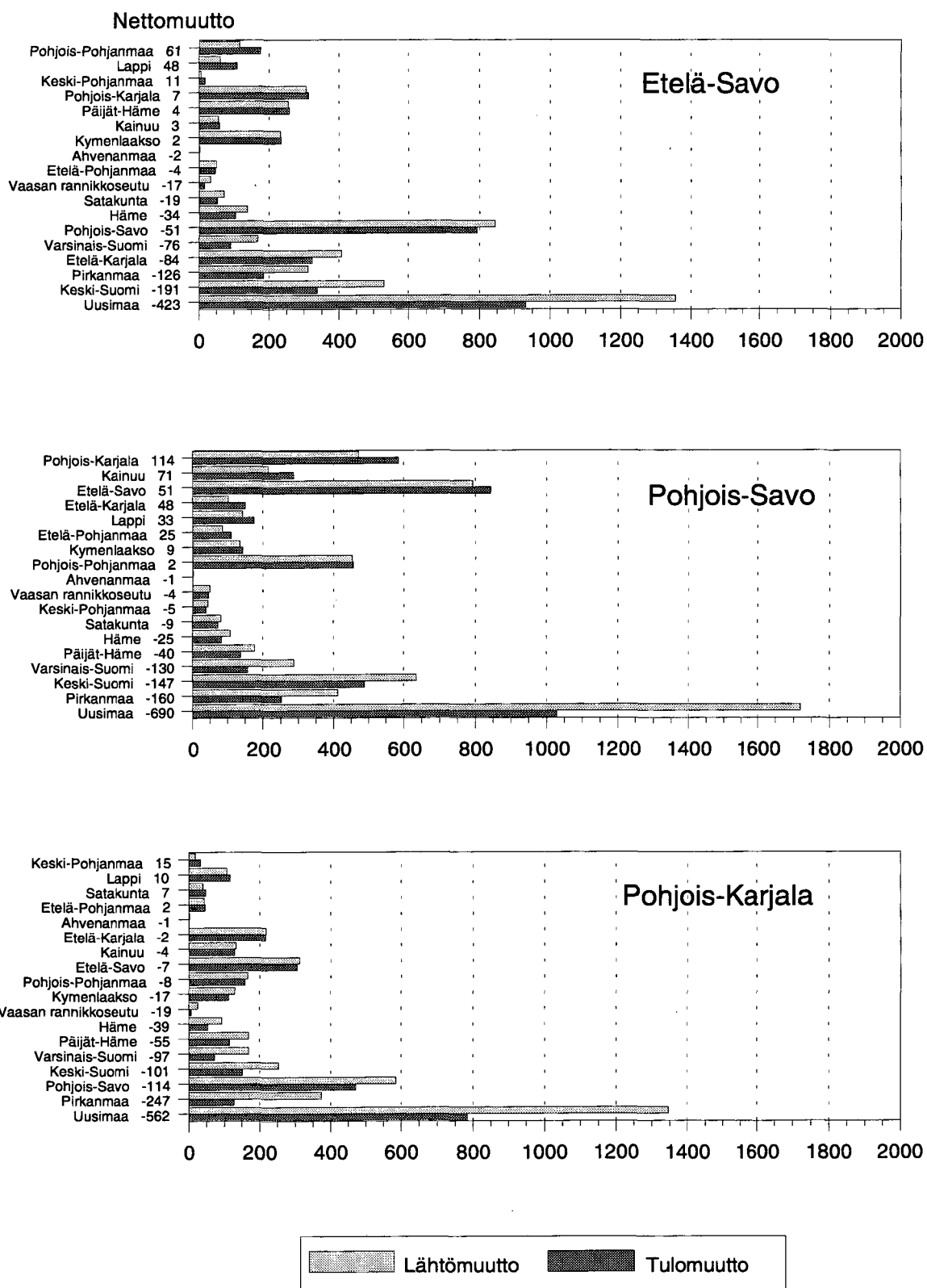
Muuttotase kunnittain 1996

Lähde: TK/Väestötilastot

Kuva 25. Muuttotase kunnittain 1996.

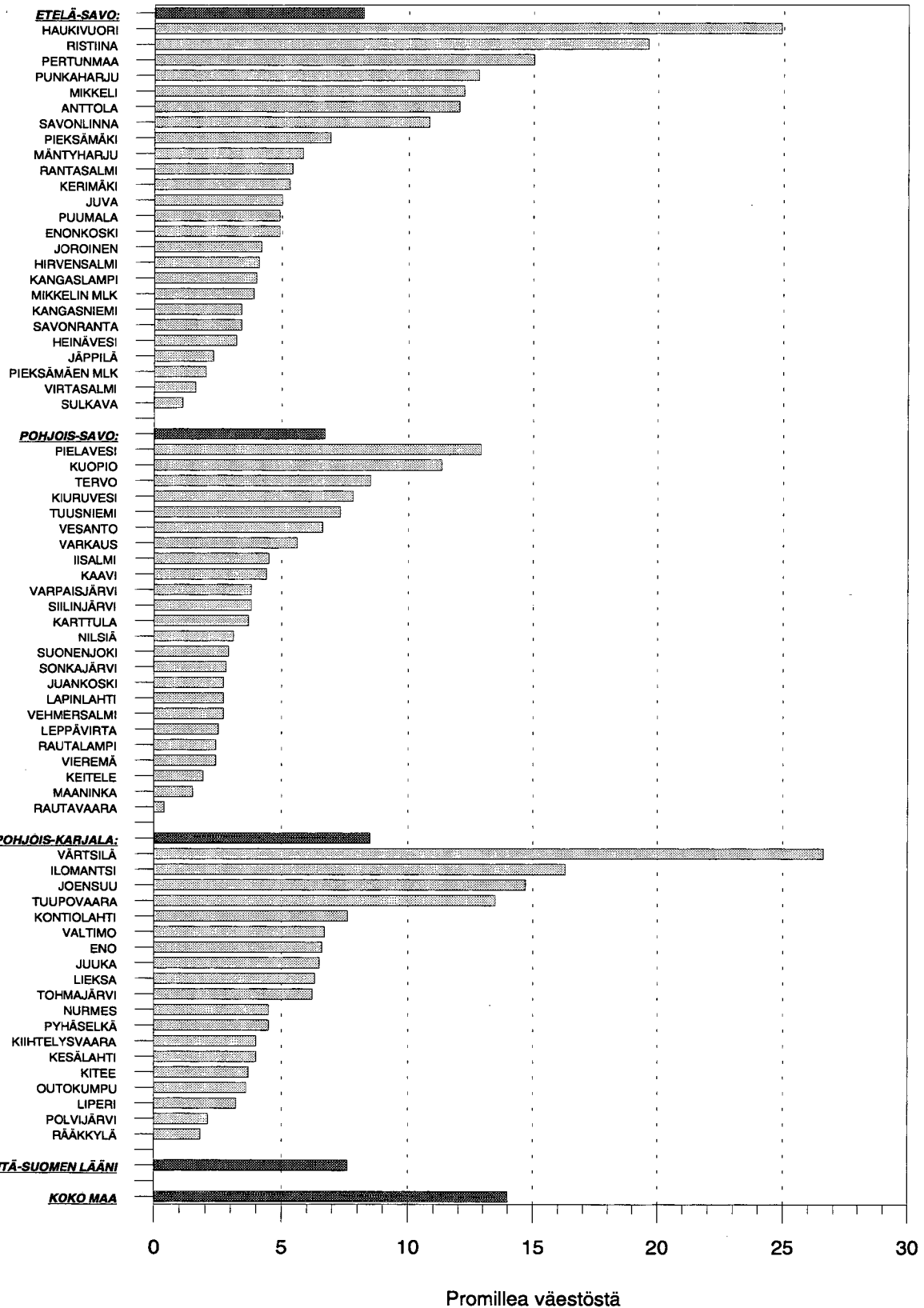
Maakuntien välinen muutto Etelä-Savossa, Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa 1996

Lähde:TK/Väestötilastot

Kuva 26. Maakuntien välinen muutto Etelä-Savossa, Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa 1996.

Ulkomaalaisten osuus kunnittain 1996

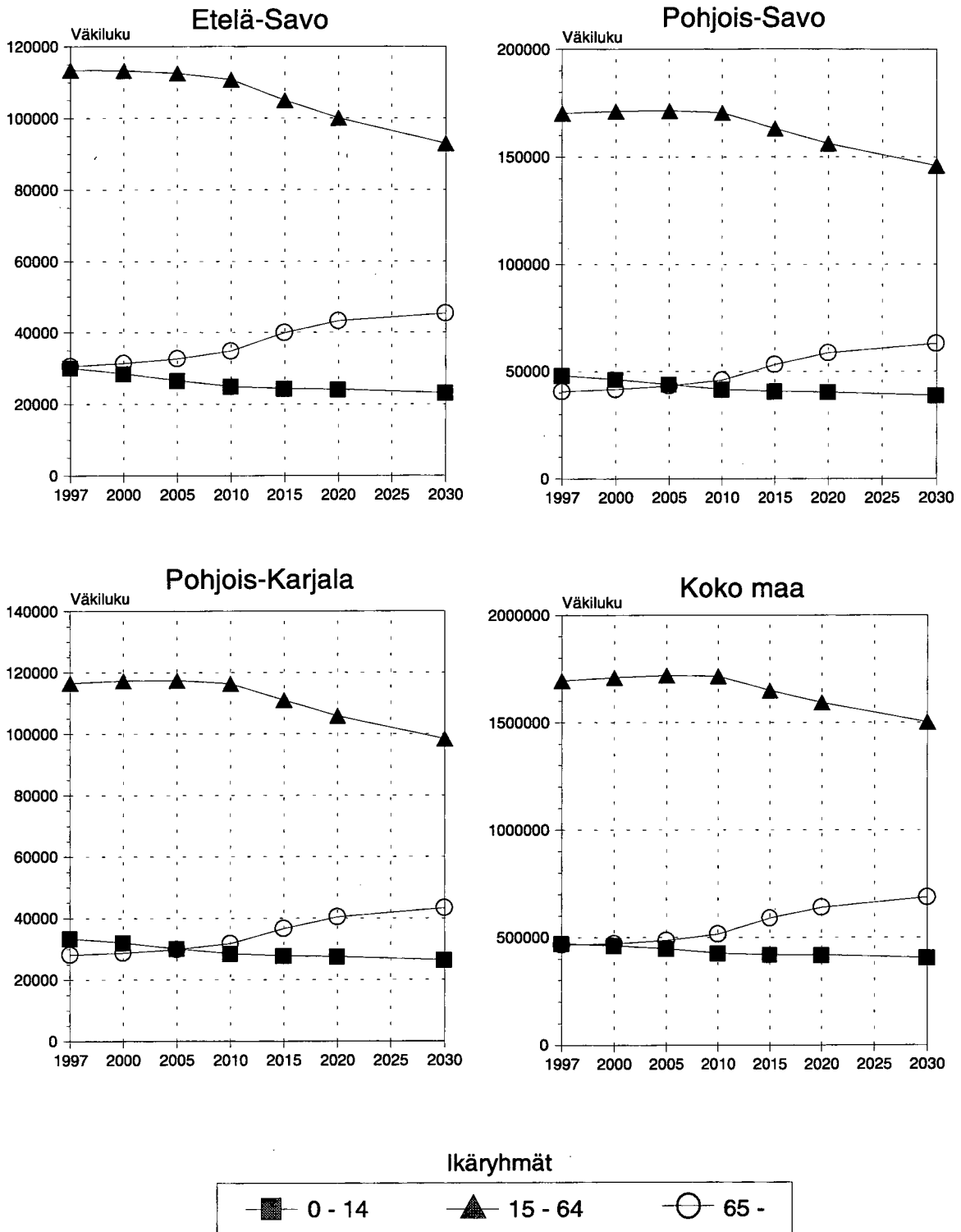

Lähde: TK/Väestötilastot

Kuva 27. Ulkomaalaisten osuus kunnittain 1996.

Väestöennuste ikäryhmittäin maakunnittain ja koko maassa 1997 - 2030

Huom! Erilaiset asteikot

Lähde:TK/Väestötilastot

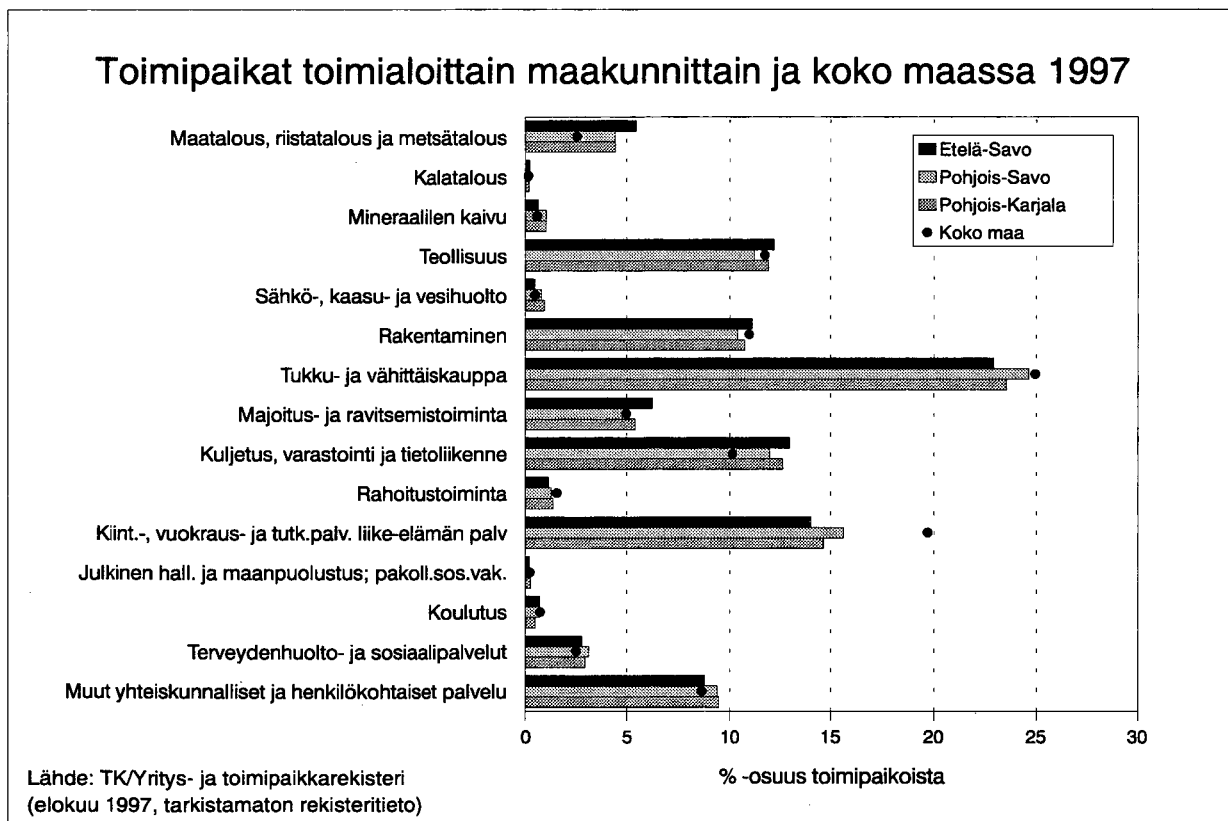
Kuva 28. Väestöennuste ikäryhmittäin maakunnittain ja koko maassa 1997 - 2030.

ELINKEINOELÄMÄ

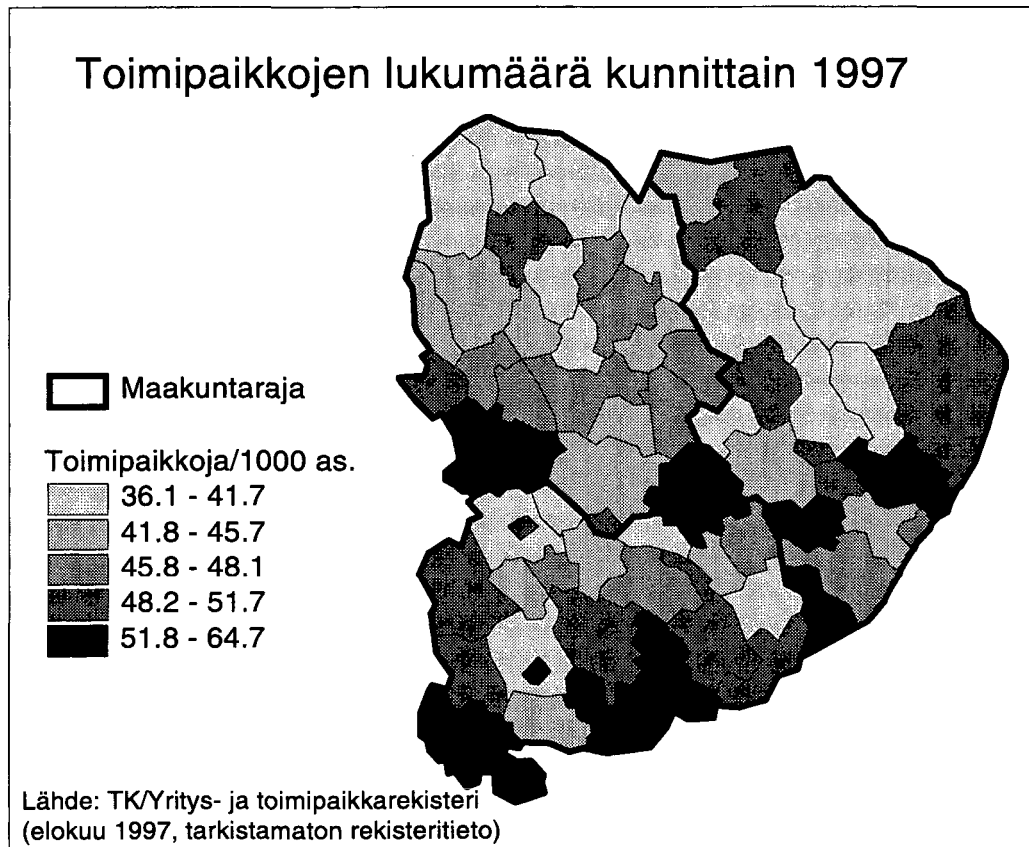
Yritysten toimipaikat

Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin mukaan vuoden 1997 elokuussa oli Itä-Suomen alueella noin 28 600 yritysten toimipaikkaa. Näistä noin 11 900 oli Pohjois-Savon maakunnassa. Etelä-Savossa toimipaikkoja oli vajaa 8 600 ja Pohjois-Karjalassa vajaa 8 200. Tukku- ja vähittäiskaupan osuus oli kaikilla alueilla suurin, yli 22 % kaikista toimialaryhmistä. Seuraavaksi suurimman ryhmän muodostivat kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalvelut sekä liike-elämän palvelut. Kunnittaisessa tarkastelussa yritysten toimipaikkoja oli asukasta kohti eniten Pertunmaalla, Puumalassa ja Anttolassa, vähiten taas Kangaslammen kunnassa.

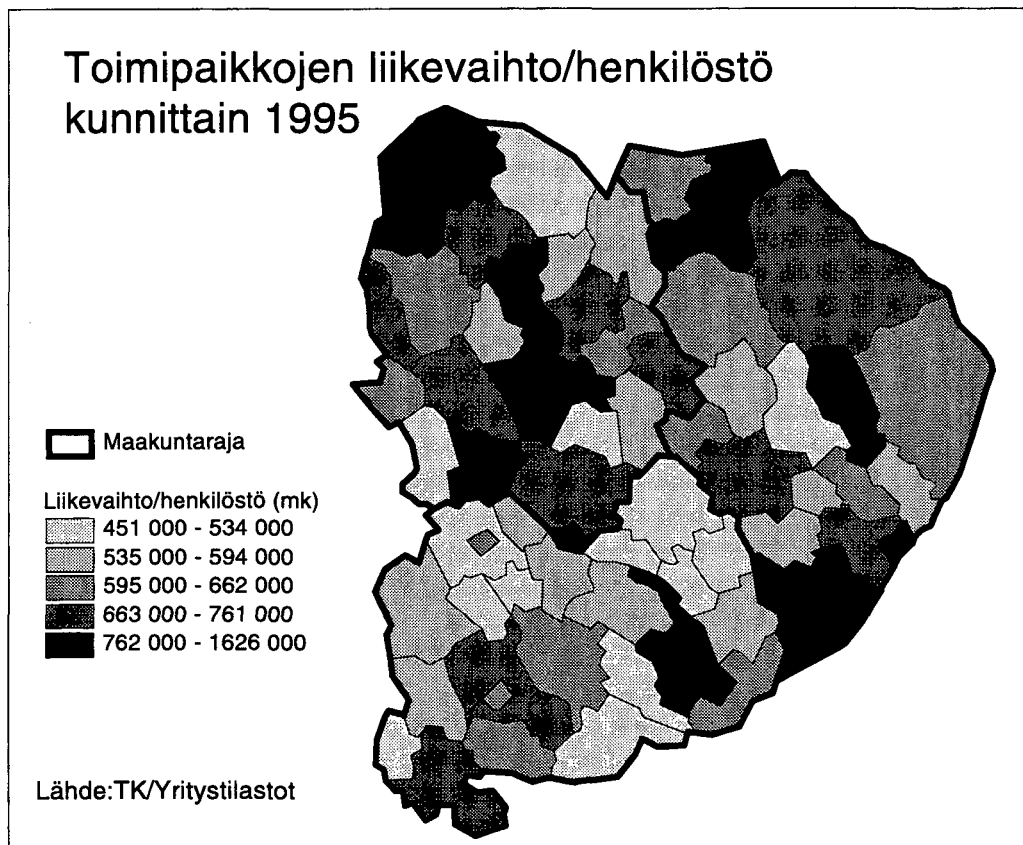
Vuonna 1995 teollisuus oli suurin yksittäinen toimiala kaikissa Itä-Suomen maakunnissa henkilökunnan määrällä mitattuna. Liikevaihdon määrällä mitattuna teollisuus oli suurin toimialaryhmä Etelä-Savossa ja Pohjois-Karjalassa. Koko maassa ja Pohjois-Savossa sen sijaan tukku- ja vähittäiskauppa oli merkittävin toimiala liikevaihdon määrällä mitattuna. Samana vuonna kuudessa Itä-Suomen kunnassa (Eno, Lapinlahti, Varkaus, Kitee, Värtsilä ja Vieremä) toimipaikkojen liikevaihto oli yli miljoona markkaa yhtä työntekijää kohti. Alhaisin se oli Enonkoskella ja Vehmersalmella.

Kuva 29. Toimipaikat toimialoittain maakunnittain ja koko maassa 1997.

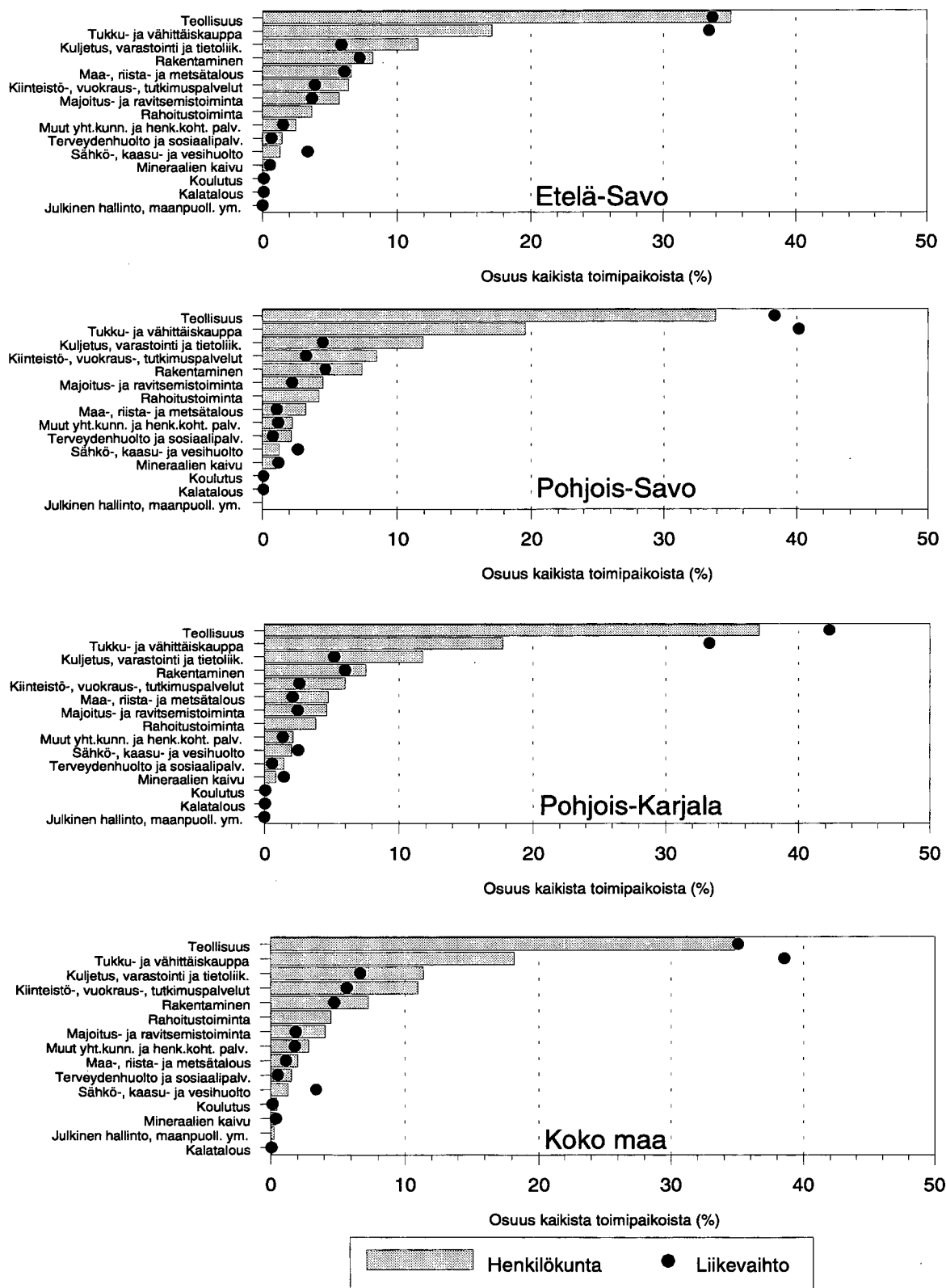

Kuva 30. Toimipaikkojen lukumäärä kunnittain 1997.

Kuva 31. Toimipaikkojen liikevaihto/henkilöstö kunnittain 1995.

Toimipaikkojen henkilökunta ja liikevaihto toimialoittain maakunnittain ja koko maassa 1995

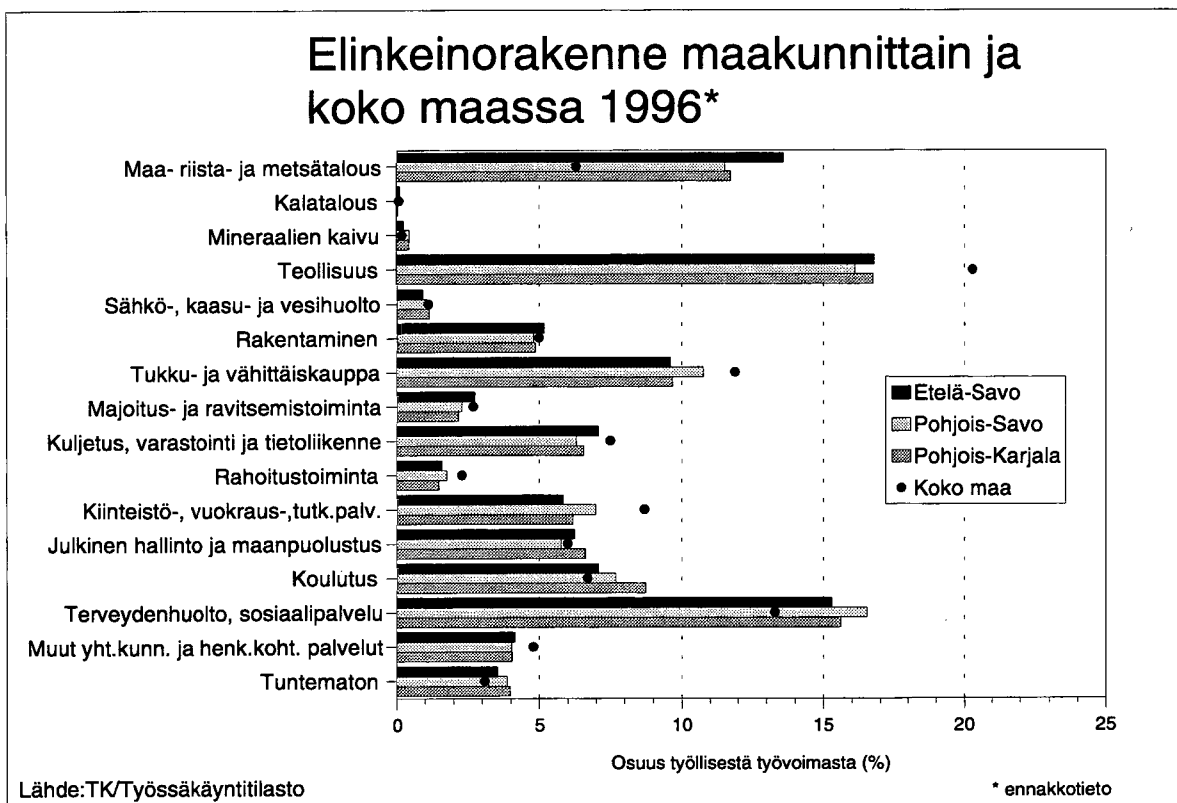
Kuva 32. Toimipaikkojen henkilökunta ja liikevaihto toimialoittain maakunnittain ja koko maassa 1995.

Elinkeino- ja työpaikkarakenne

Työpaikkojen määrä on vähentynyt Itä-Suomen kaikissa maakunnissa vuodesta 1993 vuoteen 1996 (vuoden 1996 tiedot ovat ennakkotietoja). Koko maassa työpaikkojen määrä on vastaavana aikana lisääntynyt. Toimialoista eniten lisäystä tapahtui Etelä-Savossa teollisuuden toimialoilla, yli 13 %. Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa vastaavasti mineraalien kaivun työpaikat lisääntyivät suhteellisesti eniten. Näissä maakunnissa suurimmat suhteelliset työpaikkojen menetykset olivat maa-, riista- ja metsätalouden toimialoilla, Etelä-Savossa mineraalien kaivussa.

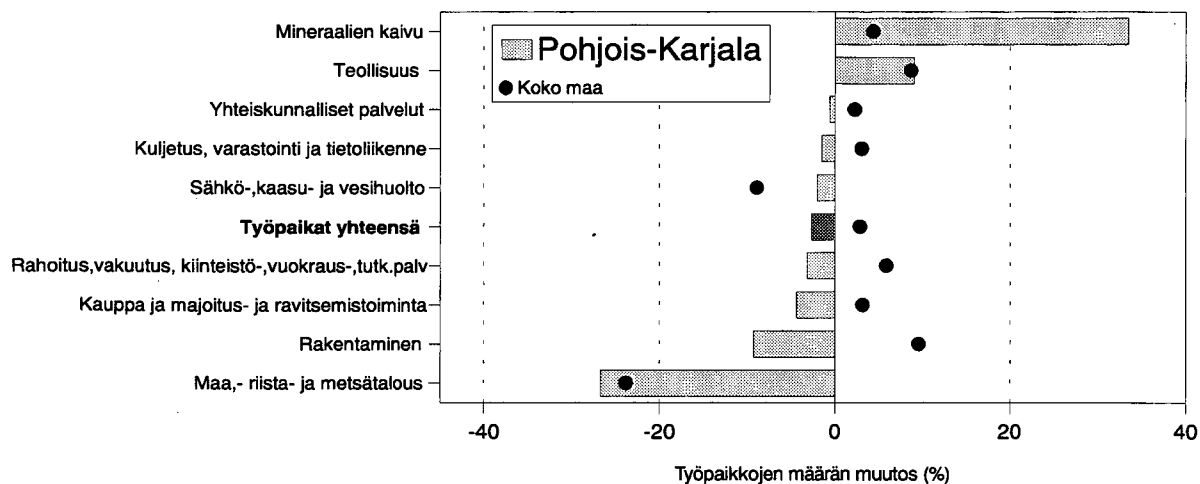
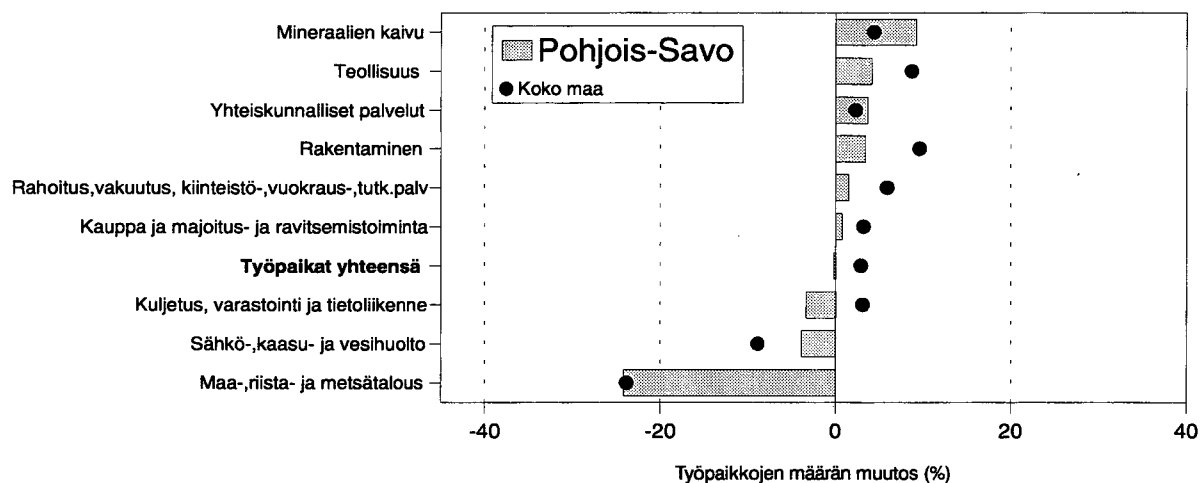
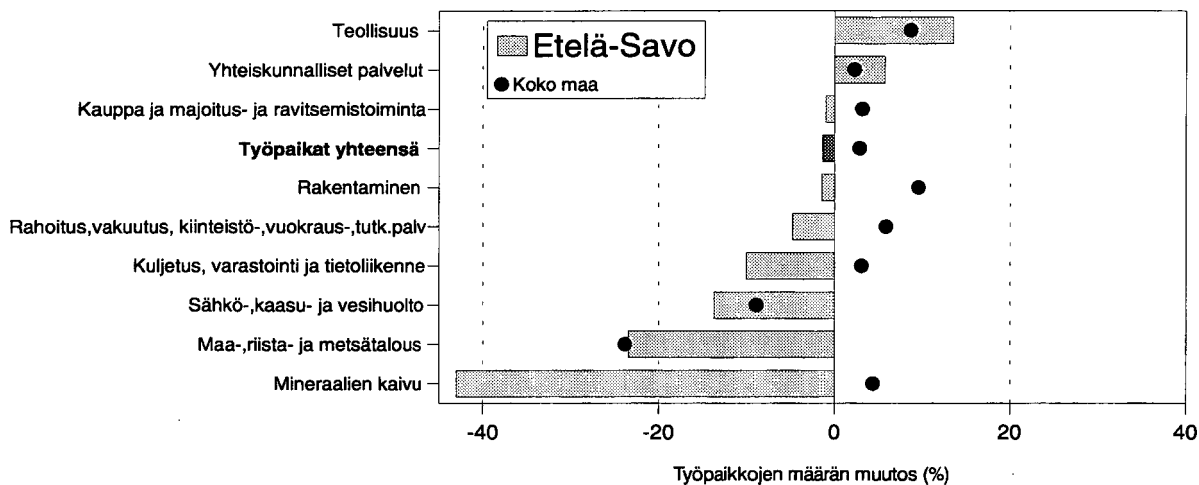
Vuonna 1996 (ennakkotieto) Etelä-Savossa asui 58 518 työllistä. Pohjois-Savossa vastaava luku oli 87 370 ja Pohjois-Karjalassa 56 948. Toimialaluokituksen 2-numerotasolla tarkasteltuna terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen osuus työllisestä työvoimasta oli Pohjois-Savossa suurin. Etelä-Savossa ja Pohjois-Karjalassa teollisuus työllisti eniten, lähes 10 000 henkeä.

Teollisuudessa, tukku- ja vähittäiskaupassa sekä kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalveluissa oli Itä-Suomessa suhteellisesti vähemmän työllisiä kuin koko maassa keskimäärin. Myös kuljetus, varastointi ja tietoliikenne sekä rahoitustoiminta työllistävät koko maata vähemmän.

Kuva 33. Elinkeinorakenne maakunnittain ja koko maassa 1996.

Työpaikkojen muutos maakunnittain ja koko maassa 1993 - 1996*

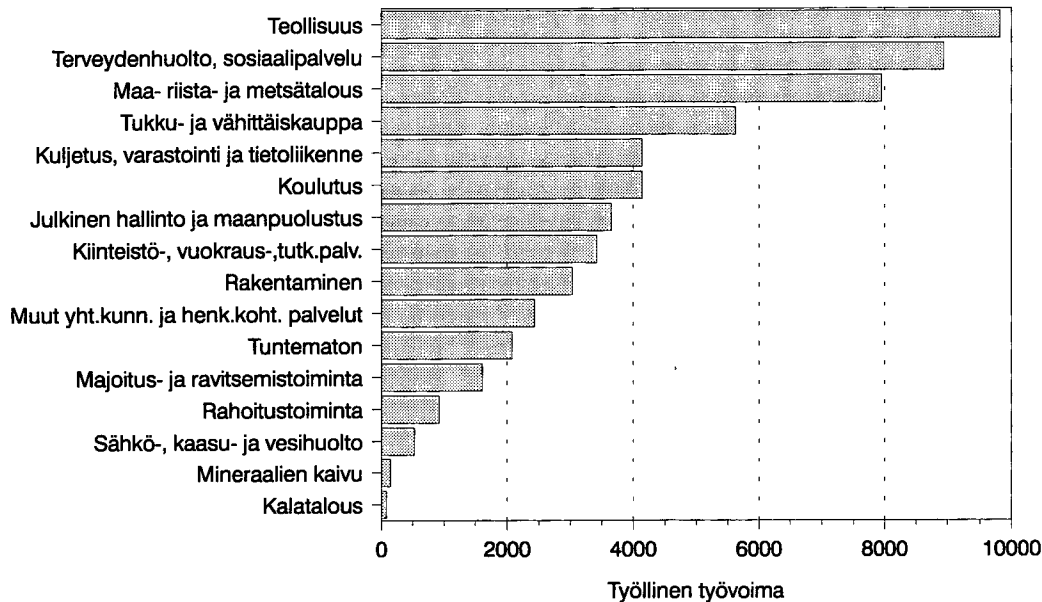

Lähde: TK/Työssäkäyntitilasto

*ennakkotieto

Kuva 34. Työpaikkojen muutos maakunnittain ja koko maassa 1993 - 1996 (%).

Elinkeinorakenne Etelä-Savossa 1996*

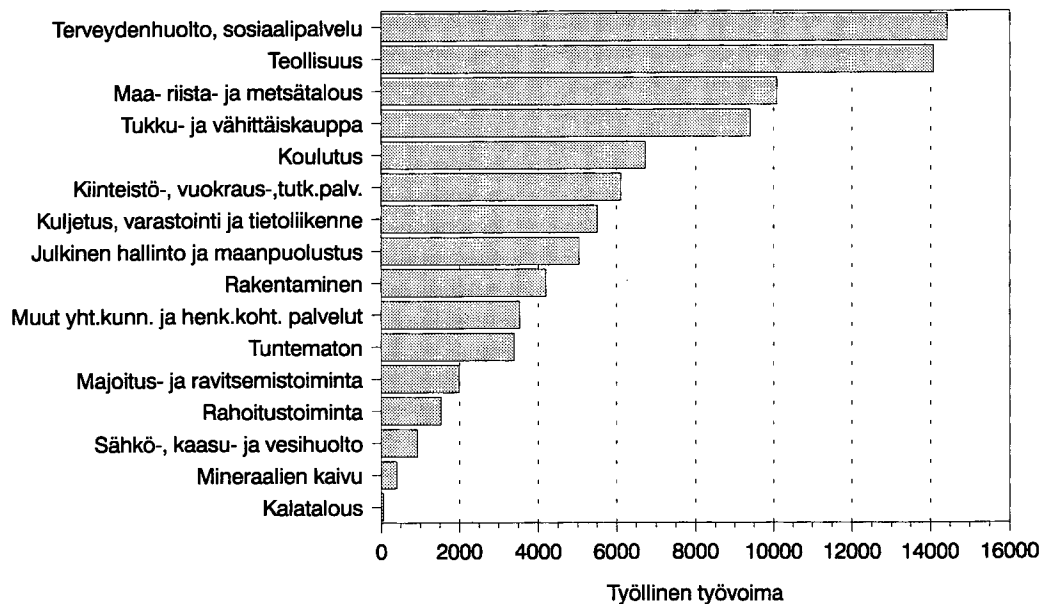

Lähde:TK/Työssäkäyntitilasto

* ennakkotieto

Kuva 35. Elinkeinorakenne Etelä-Savossa 1996.

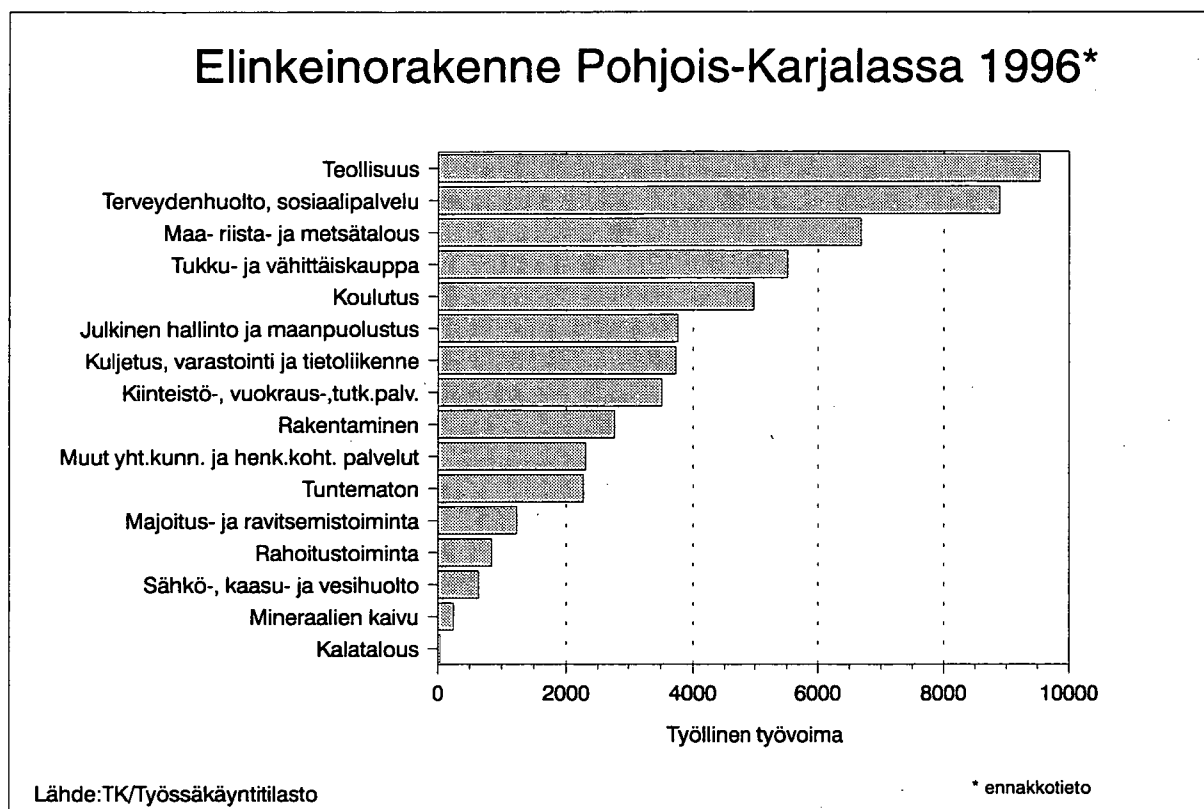
Elinkeinorakenne Pohjois-Savossa 1996*

Lähde:TK/Työssäkäyntitilasto

* ennakkotieto

Kuva 36. Elinkeinorakenne Pohjois-Savossa 1996.

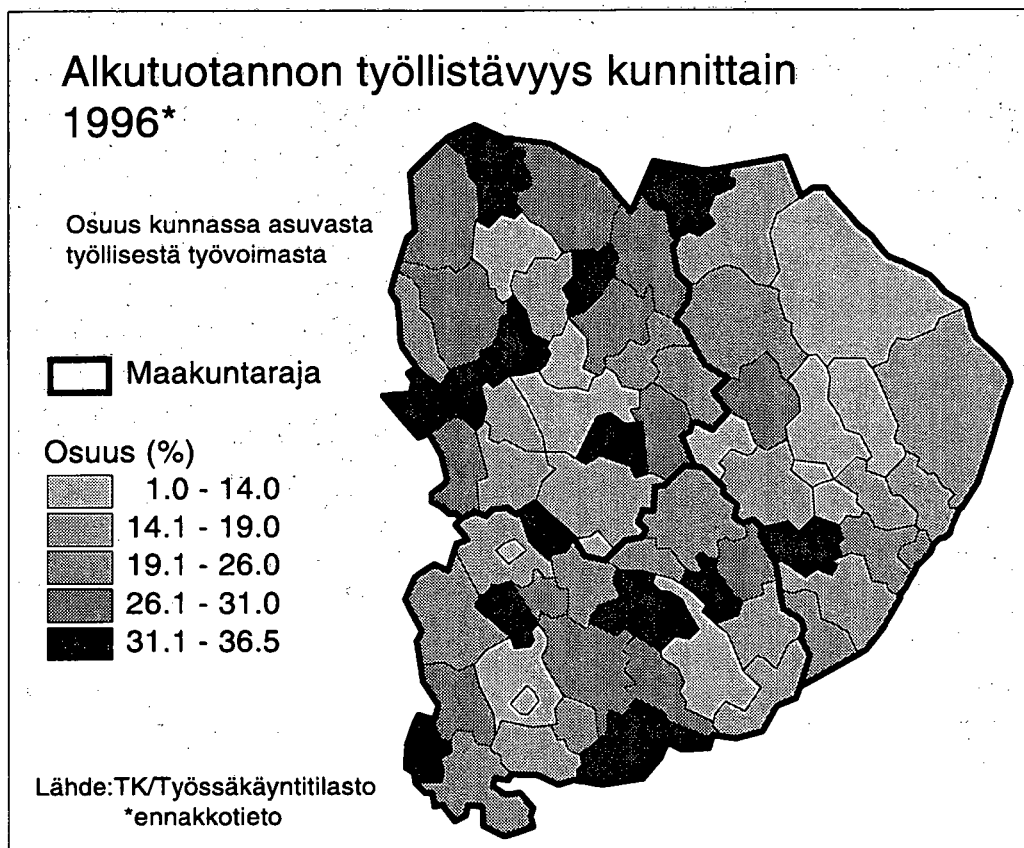
Kuva 37. Elinkeinorakenne Pohjois-Karjalassa 1996.

Alkutuotanto

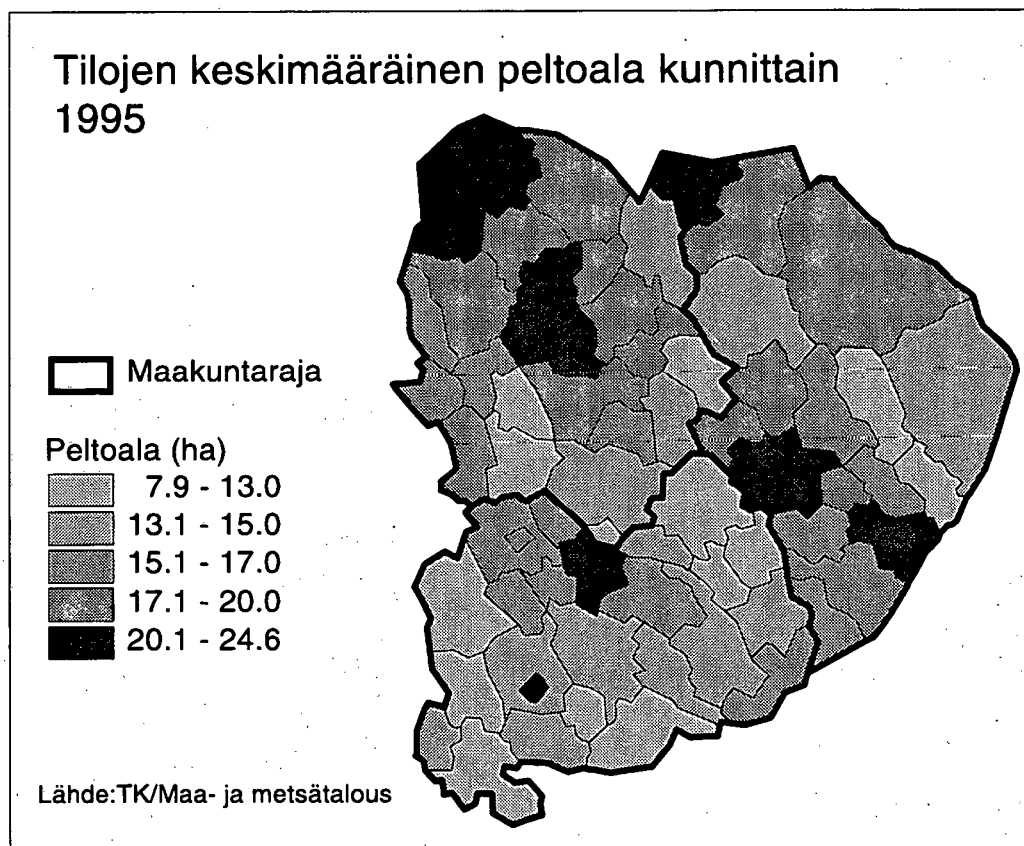
Alkutuotannon työllistävyys oli vuonna 1996 (ennakkotieto) suurin Vieremän, Pertunmaan ja Valtimon kunnissa, joissa yli 35 % työllisistä toimi sen piirissä. Näiden kuntien lisäksi myös Varpaisjärvellä, Vehmersalmella, Maaningassa ja Jäppilässä alkutuotannon osuus työvoimasta oli vähintään kolmasosa. Vähäisin sen osuus oli Joensuussa ja Varkaudessa. Yhdessätoista Itä-Suomen kunnassa alkutuotannon osuus työpaikoista oli alle kymmenen prosenttia. Yleensä alkutuotanto on merkittävämpi työllistäjä Itä-Suomessa kuin koko maassa keskimäärin.

Itä-Suomen suurimmat peltoalat tilaa kohti olivat vuonna 1995 Joensuussa ja Siilinjärvellä. Pienimmät peltoalat olivat Heinävedellä ja Varkaudessa, keskimäärin alle 9 hehtaaria tilaa kohti. Tilojen metsäalat olivat suurimmat Pieksämäellä ja Lieksassa, pienimmät Joensuussa.

Vuonna 1995 tilojen keskimääräinen verotettava tulo valtionverotuksessa oli pienin Kangaslamella (72 036 mk) ja suurin Siilinjärvellä (132 903 mk).

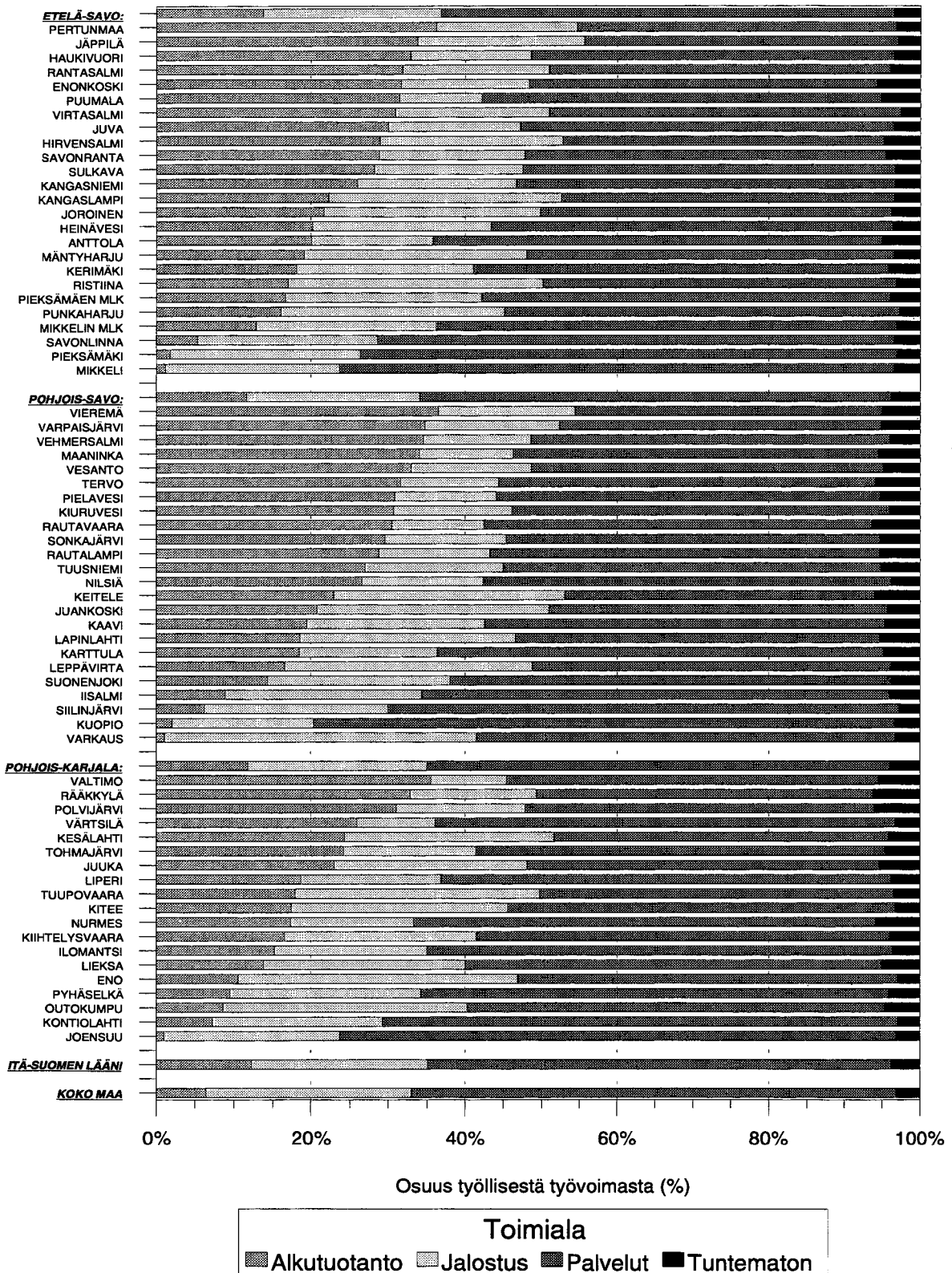
Kuva 38. Alkutuotannon työllistävyys kunnittain 1996.

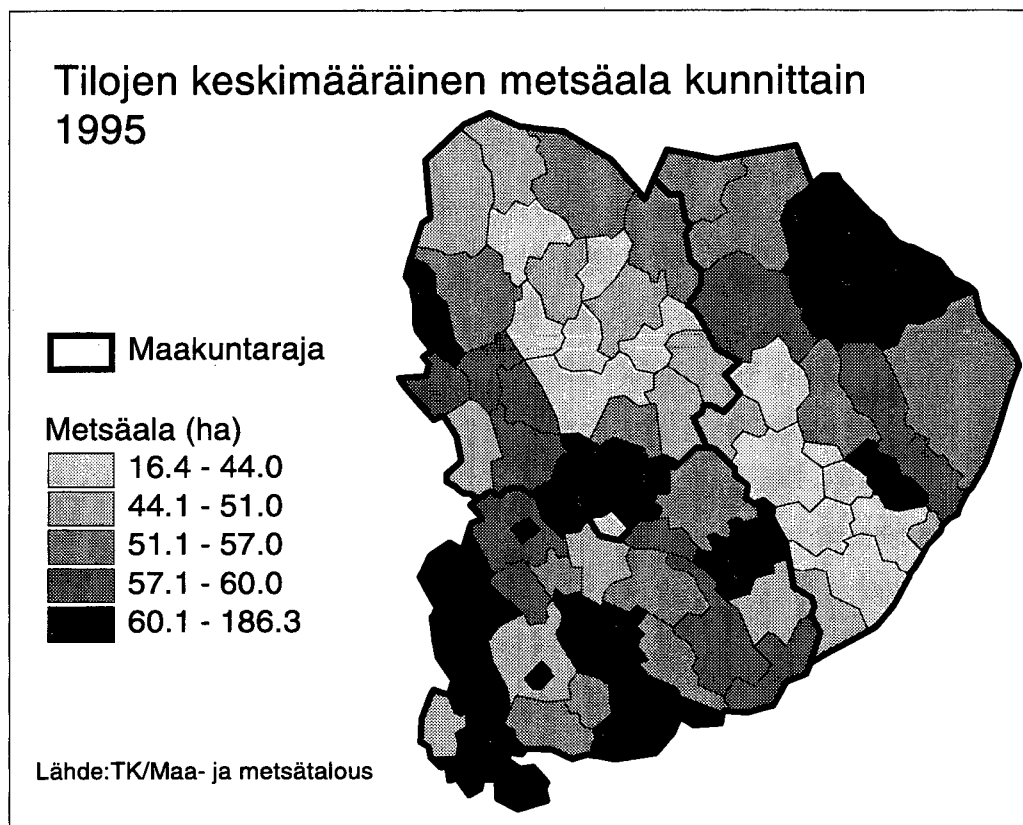
Kuva 39. Tilojen keskimääräinen peltoala kunnittain 1995.

Elinkeinorakenne kunnittain 1996*

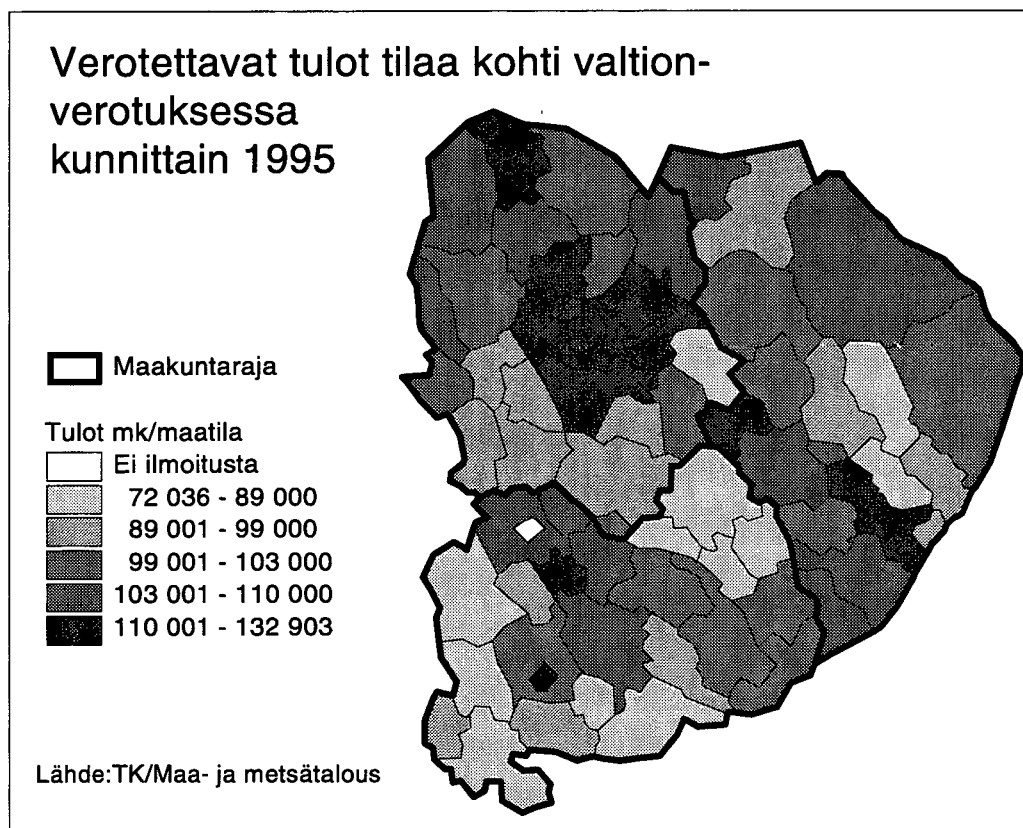
Kunnat järjestetty alkutuotannon mukaan

Kuva 40. Elinkeinorakenne kunnittain 1996, alkutuotannon mukaan järjestetty.

Kuva 41. Tilojen keskimääräinen metsäala kunnittain 1995.

Kuva 42. Verotettavat tulot tilaa kohti valtionverotuksessa kunnittain 1995.

Jalostus

Vuonna 1996 jalostuselinkeinojen työllistävyys oli suhteellisesti suurin Varkaudessa, jonka työllisestä työvoimasta 40 % työskenteli niiden piirissä. Suhteellisesti vähiten jalostus työllistää Valtimon ja Värtsilän kunnissa asuvia (ennakkotieto).

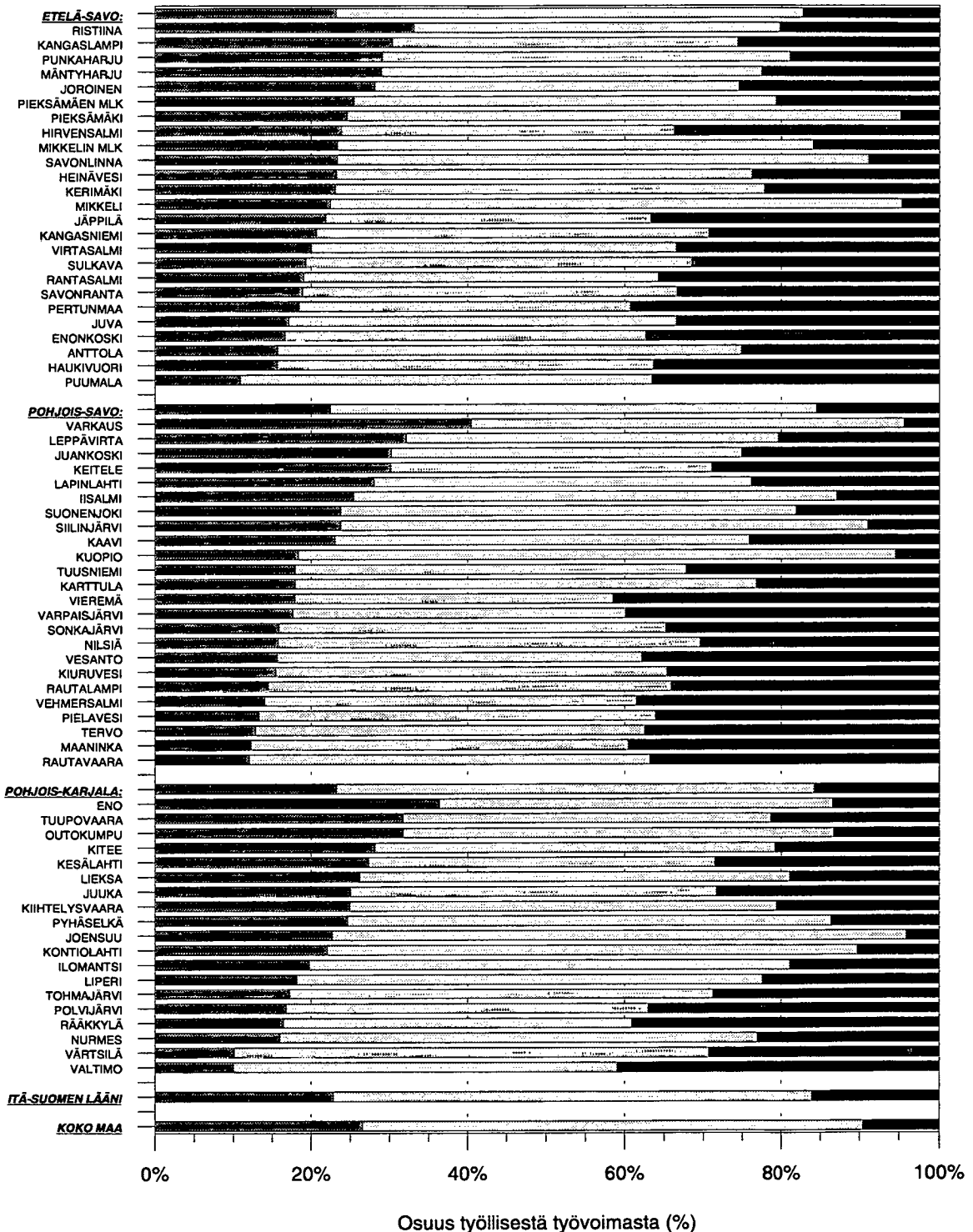
Yksittäisistä teollisuustoimialoista eniten toimipaikkoja kaikissa Itä-Suomen maakunnissa oli puutavaran ja puutuotteiden valmistuksessa. Nämä toimialat kattoivat Etelä-Savossa ja Pohjois-Karjalassa yli 21 % kaikista teollisuuden toimipaikoista elokuussa 1997. Tiedot perustuvat Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin elokuun poikkileikkaustietoihin. Vastaavasti koko maassa yksittäisistä toimialoista suurin oli perusmetallien ja metallituotteen valmistus, joka on Itä-Suomen kaikissa maakunnissa toisella sijalla.

Teollisuuden jalostusarvo oli Etelä-Savossa 1.8 miljardia markkaa vuonna 1995. Pohjois-Savossa vastaava arvo oli 4.7 miljardia ja Pohjois-Karjalassa 3.1 miljardia markkaa. Jalostusarvot ovat nousseet kaikilla alueilla tasaisesti 1990 -luvun alkuvuosien laskun jälkeen. Vuoden 1995 tilastoinnissa on tapahtunut muutos edellisiin vuosiin verrattuna. Aikaisempina vuosina teollisuustilastot kattoivat pääsääntöisesti vain yli 5 henkeä työllistävät toimipaikat.

Teollisuuden jalostusarvosta yli 30 % muodostui Etelä-Savossa puutavaran ja puutuotteiden valmistuksessa vuonna 1995. Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa suurin teollisuudenala jalostusarvolla mitattuna oli massan, paperin ja paperituotteiden valmistus. Kunnittain tarkasteltuna teollisuuden jalostusarvo ylitti Enon kunnassa 125 000 markkaa asukasta kohti. Se on koko Itä-Suomen korkein arvo. Toiseksi korkein arvo, 77 000 markkaa, oli Varkaudessa, jossa teollisuustoimipaikat olivat Ristiinan kunnan ohella keskimäärin suurimpia henkilökunnan määrällä mitattuna.

Elinkeinorakenne kunnittain 1996*

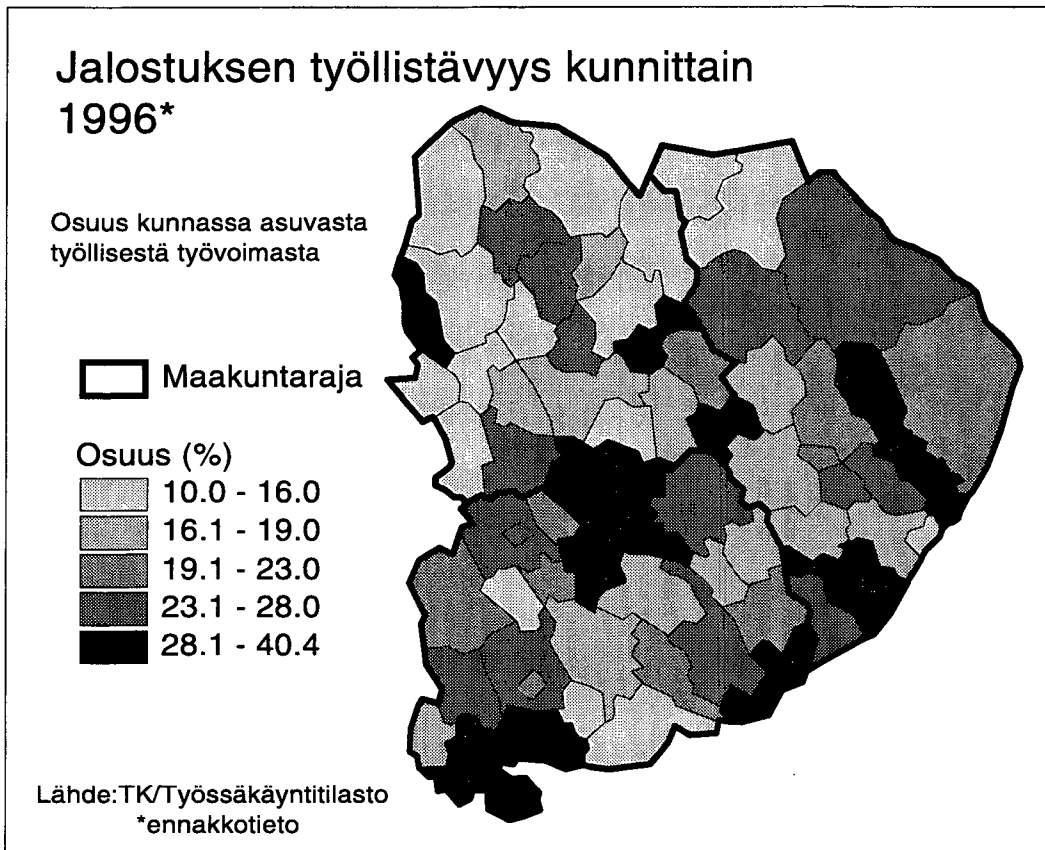
Kunnat järjestetty jalostuksen mukaan

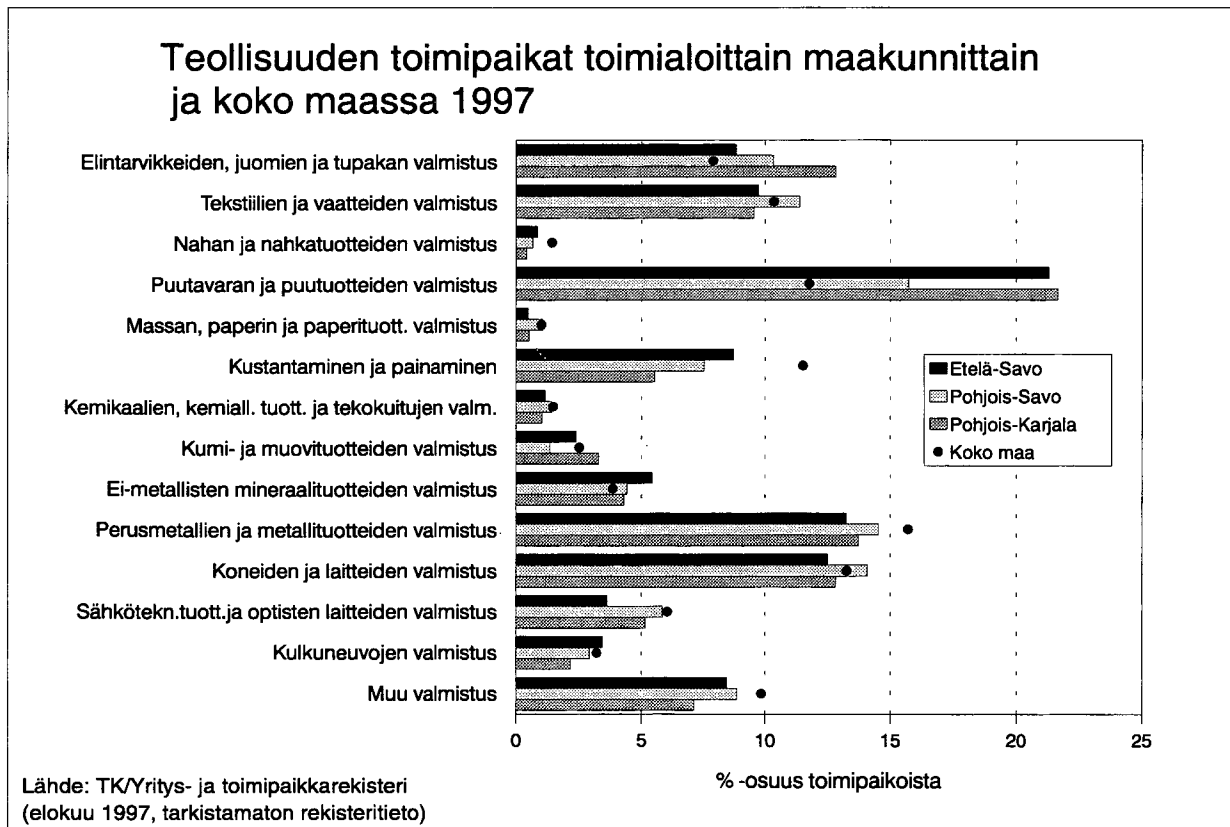
Lähde:TK/Työssäkäyntitilasto

* ennakkotieto

Kuva 43. Elinkeinorakenne kunnittain 1996, jalostuksen mukaan järjestetty.

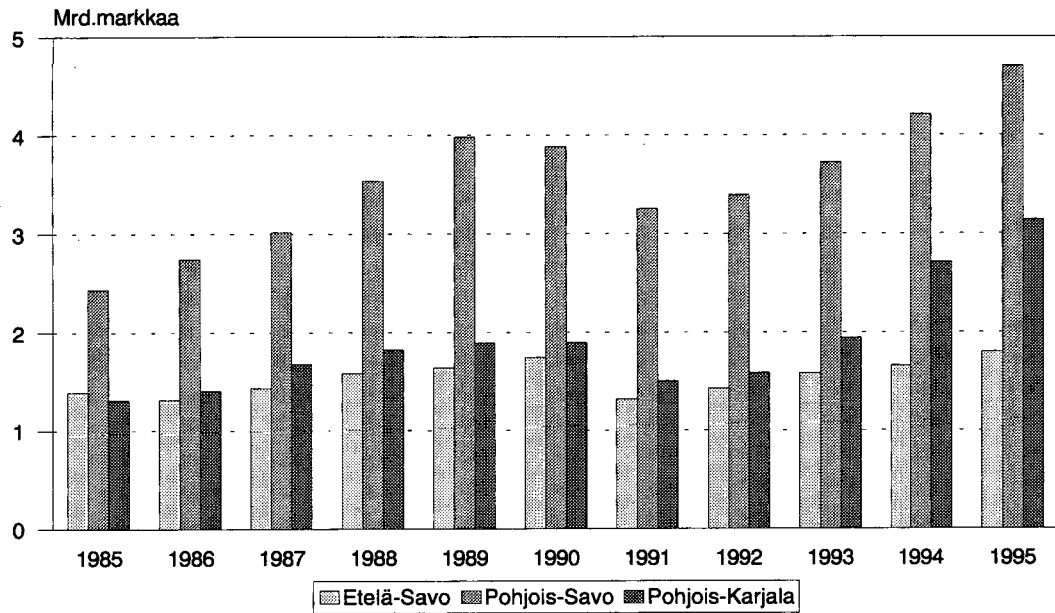

Kuva 44. Jalostuksen työllistävyys kunnittain 1996.

Kuva 45. Teollisuuden toimipaikat toimialoittain maakunnittain ja koko maassa 1997.

Teollisuuden jalostusarvo maakunnittain 1985 - 1995

Lähde:TK/Teollisuustilastot

Teollisuustilasto v.1985-94 käsittää pääsääntöisesti yli 5 henkeä työllistävät toimipaikat

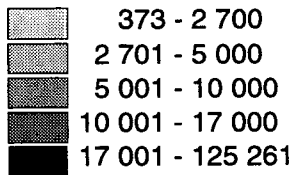
Kuva 46. Teollisuuden jalostusarvo maakunnittain 1985 - 1995.

Teollisuuden jalostusarvo kunnittain 1995

Tilastointimuutos vuodesta 1994

Maakuntaraja

Mk/asukas

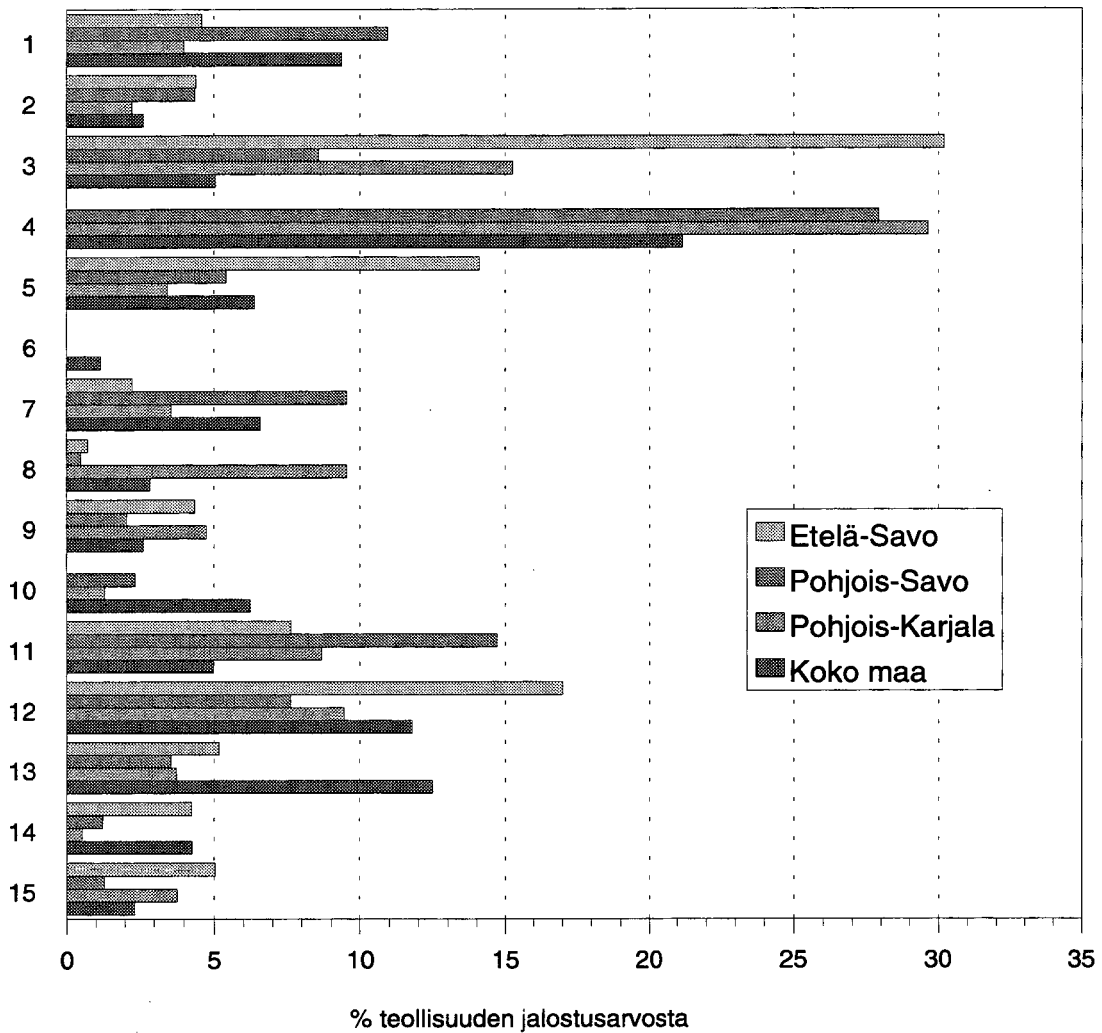

Lähde:TK/Teollisuustilastot

Kuva 47. Teollisuuden jalostusarvo kunnittain 1995.

Teollisuuden jalostusarvo toimialoittain maakunnittain ja koko maassa 1995

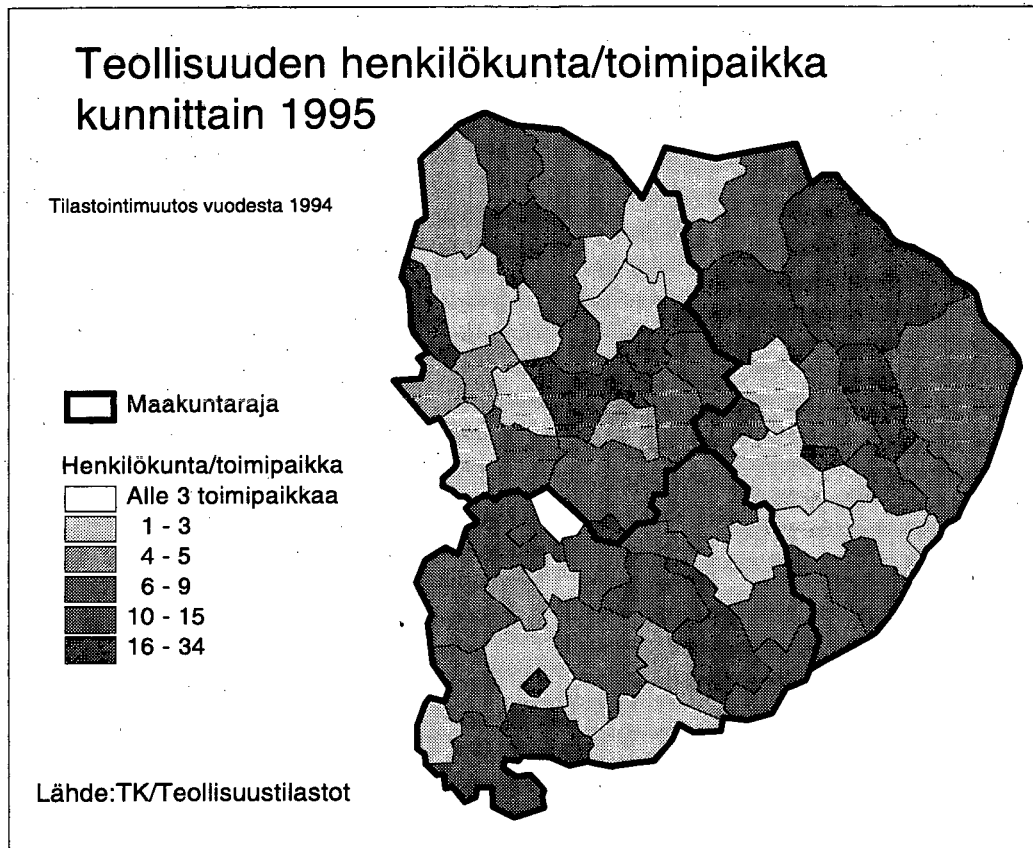

- 1 ELINTARVIKE- JA TUPAKKATEOLLISUUS
- 2 TEKSTIILIEN, VAATTEIDEN, NAHKATUOTTEIDEN JA JALKINEIDEN VALMISTUS
- 3 PUUTAVARAN JA PUUTUOTTEIDEN VALMISTUS
- 4 MASSAN, PAPERIN JA PAPERITUOTTEIDEN VALMISTUS
- 5 KUSTANTAMINEN JA PAINAMINEN
- 6 ÖLJYTUOTTEIDEN JA KOKSIN VALMISTUS
- 7 KEMIKAALIEN JA KEMIAALLISTEN TUOTTEIDEN VALMISTUS
- 8 KUMI- JA MUOVITUOTTEIDEN VALMISTUS
- 9 LASI-, SAVI- JA KIVITUOTTEIDEN VALMISTUS
- 10 PERUSMETALLIEN VALMISTUS
- 11 METALLITUOTTEIDEN VALMISTUS
- 12 KONEIDEN JA LAITTEIDEN VALMISTUS
- 13 SÄHKÖTEKNISTEN TUOTTEIDEN JA INSTRUMENTTIEN VALMISTUS
- 14 KULKUNEUVOJEN VALMISTUS
- 15 HUONEKALUJEN VALMISTUS, MUU VALMISTUS

Tilastointimuutos vuodesta 1994

Lähde:TK/Teollisuustilastot

Kuva 48. Teollisuuden jalostusarvo toimialoittain maakunnittain ja koko maassa 1995.

Kuva 49. Teollisuuden henkilökunta/toimipaikka kunnittain 1995.

Palvelut

Palvelutoimialojen osuus kunnassa asuvasta työllisestä työvoimasta oli suurin Kuopiossa ja Joensuussa vuonna 1996 (ennakkotieto). Itä-Suomessa palvelut työllistävät suhteellisesti vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Vähäisin palvelutoimialojen merkitys oli vuonna 1996 Vierejän ja Keiteleen kunnissa.

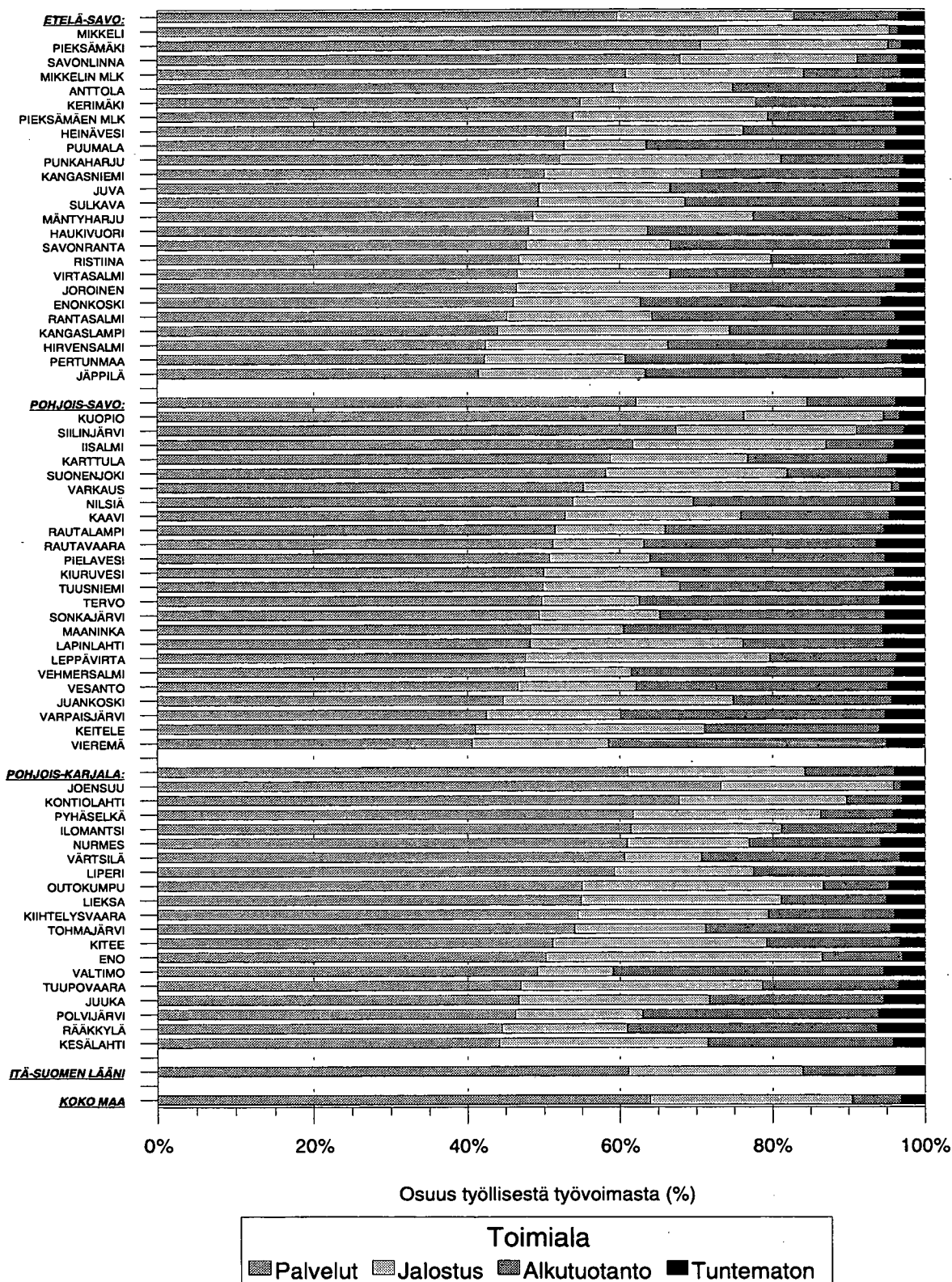
Tarkemmalla toimialajaotuksella agentuuritoiminta ja tukkukauppa työllistävät itäsuomalaisia suhteellisesti vähemmän kuin koko maan työllisiä keskimäärin. Julkiset palvelut (hallinto, maanpuolustus, koulutus ja terveydenhuolto) työllistävät sitä vastoin Itä-Suomessa enemmän kuin koko maassa keskimäärin.

Konkurssit

Vuonna 1991 konkurssiin haettujen yritysten yhteenlaskettu henkilökunnan määrä oli Kuopiossa 1600. Tämän huippuvuoden jälkeen määrä on laskenut ja on ollut vuoden 1993 jälkeen alle 300. Vuonna 1993 astui voimaan laki yrityssaneerauksista, joka on osaltaan laskenut konkurssien määriä. Joensuussa on konkurssiyritysten henkilömäärä ollut koko tarkasteluajan (1990 - 1996) alle 400.

Elinkeinorakenne kunnittain 1996*

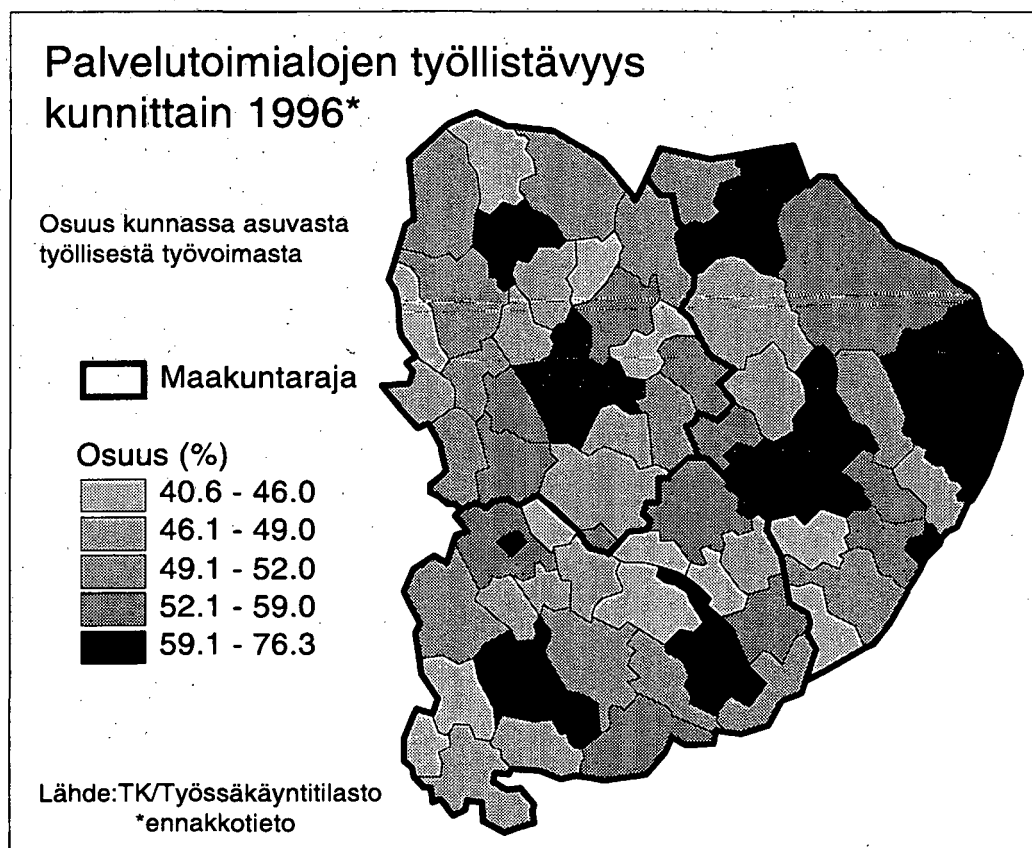
Kunnat järjestetty palvelutoimialojen mukaan

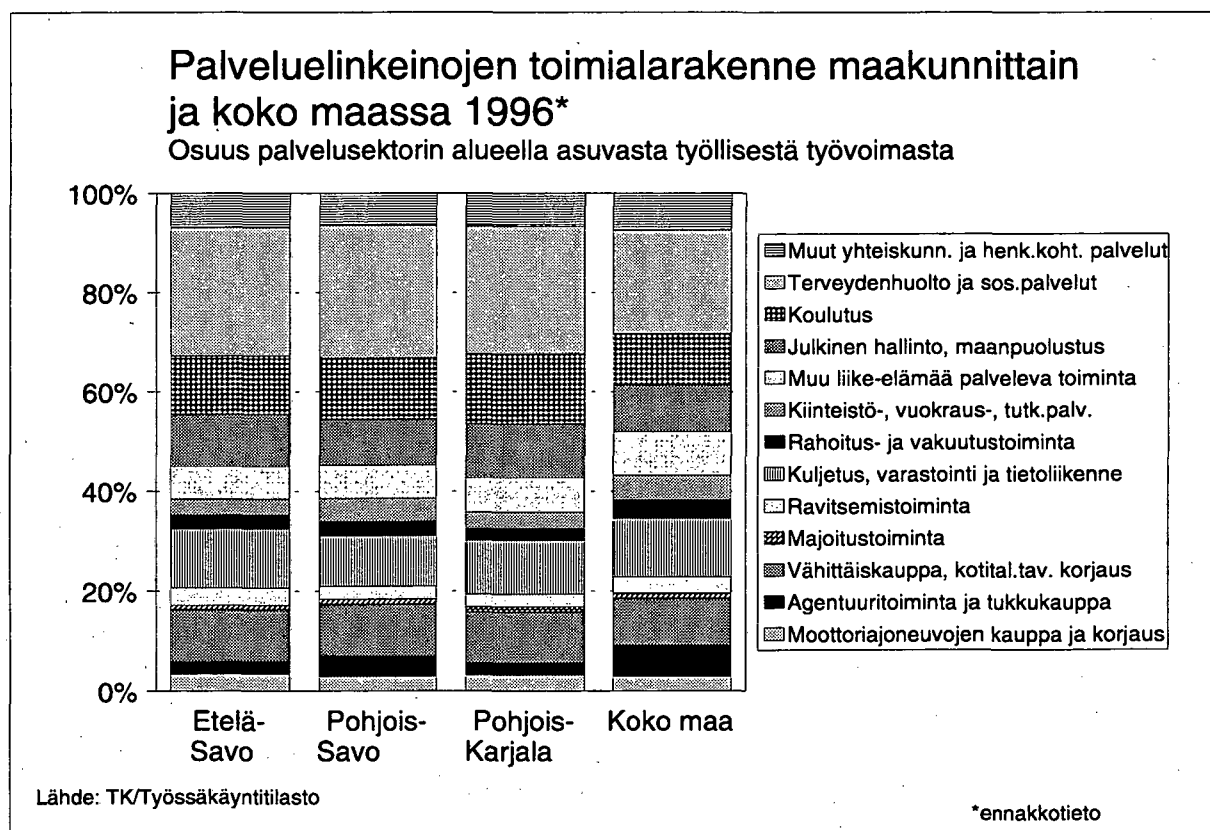
Lähde: TK/Työssäkäyntitilasto

* ennakkotieto

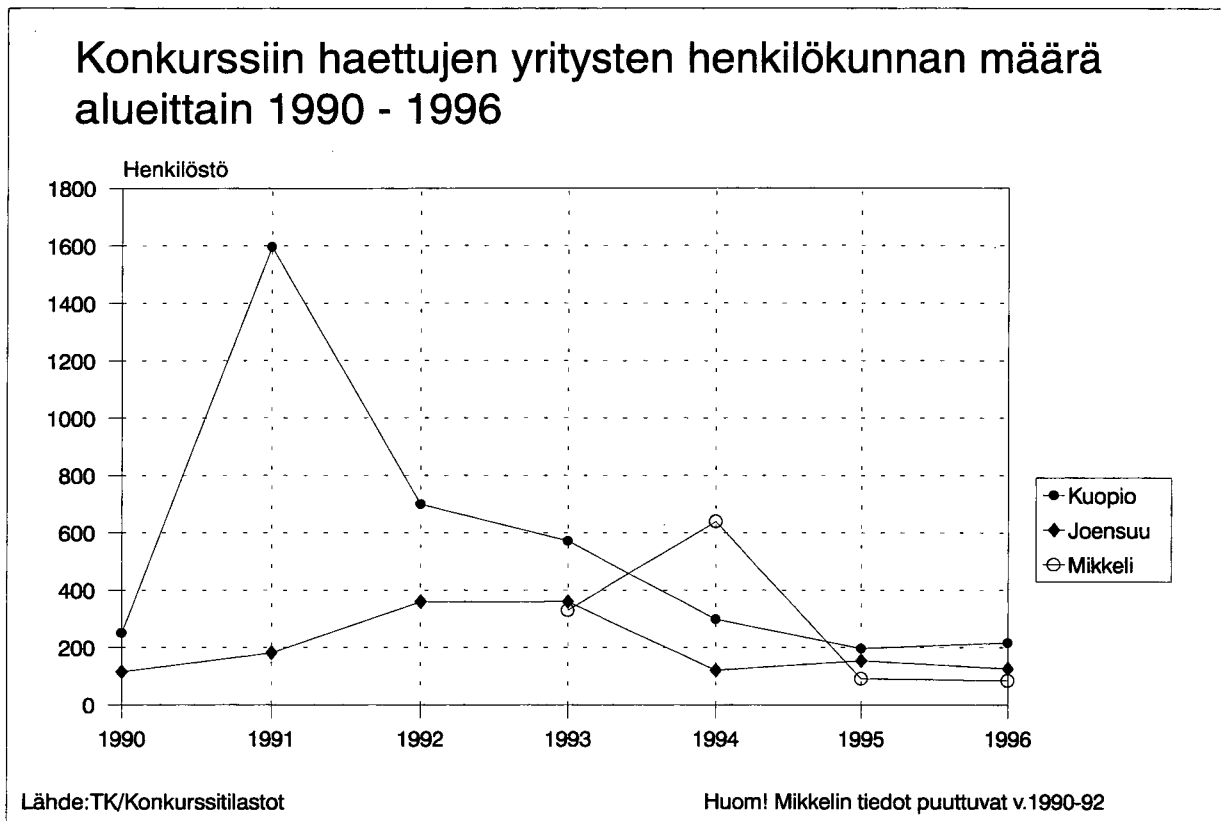
Kuva 50. Elinkeinorakenne kunnittain 1996, palvelutoimialojen mukaan järjestetty.

Kuva 51. Palvelutoimialojen työllistävyys kunnittain 1996.

Kuva 52. Palveluelinkeinojen toimialarakenne maakunnittain ja koko maassa 1996.

Kuva 53. Konkurssiin haettujen yritysten henkilökunnan määrä alueittain 1990 - 1996.

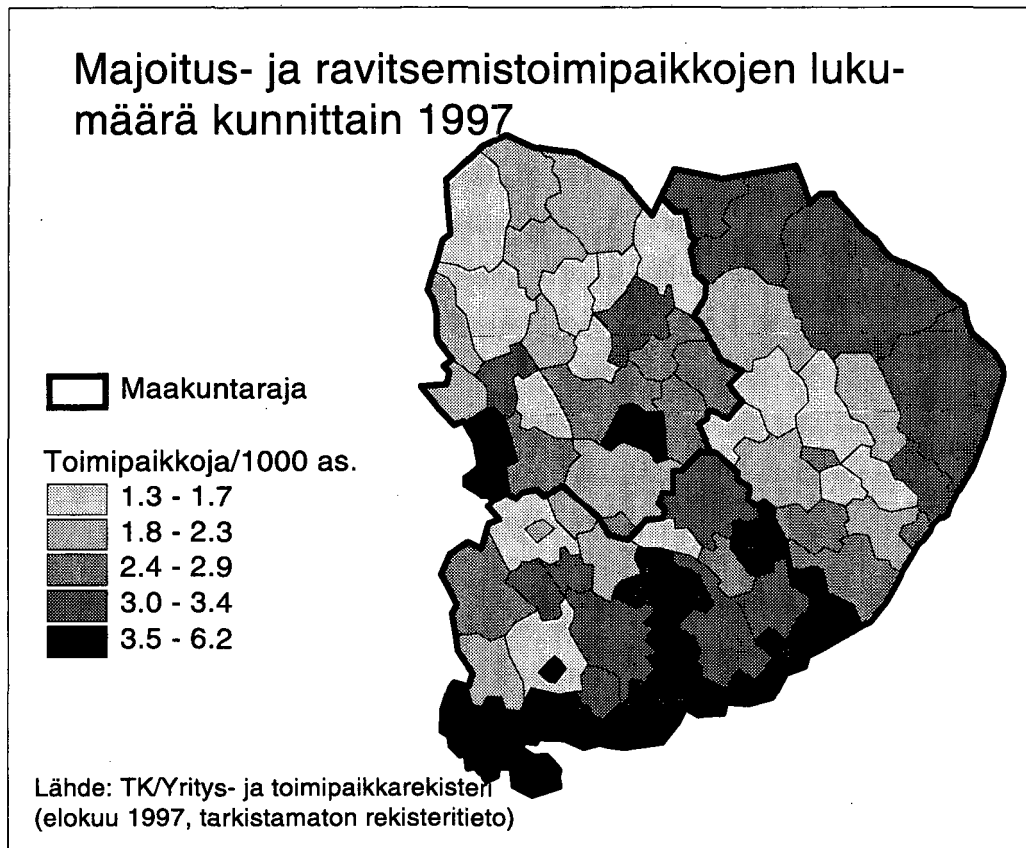
Matkailu

Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkareisterin mukaan majoitus- ja ravitsemistoimipaikkoja oli elokuussa 1997 Etelä-Savossa 536, Pohjois-Savossa 606 ja Pohjois-Karjalassa 442 kappaletta. Asukaslukuun suhteutettuna majoitus- ja ravitsemistoimipaikkoja on eniten Puumalassa ja Pertunmaalla. Mikkelin maalaiskunnassa ja Pyhäselän kunnassa niiden määrä on suhteellisesti pienin.

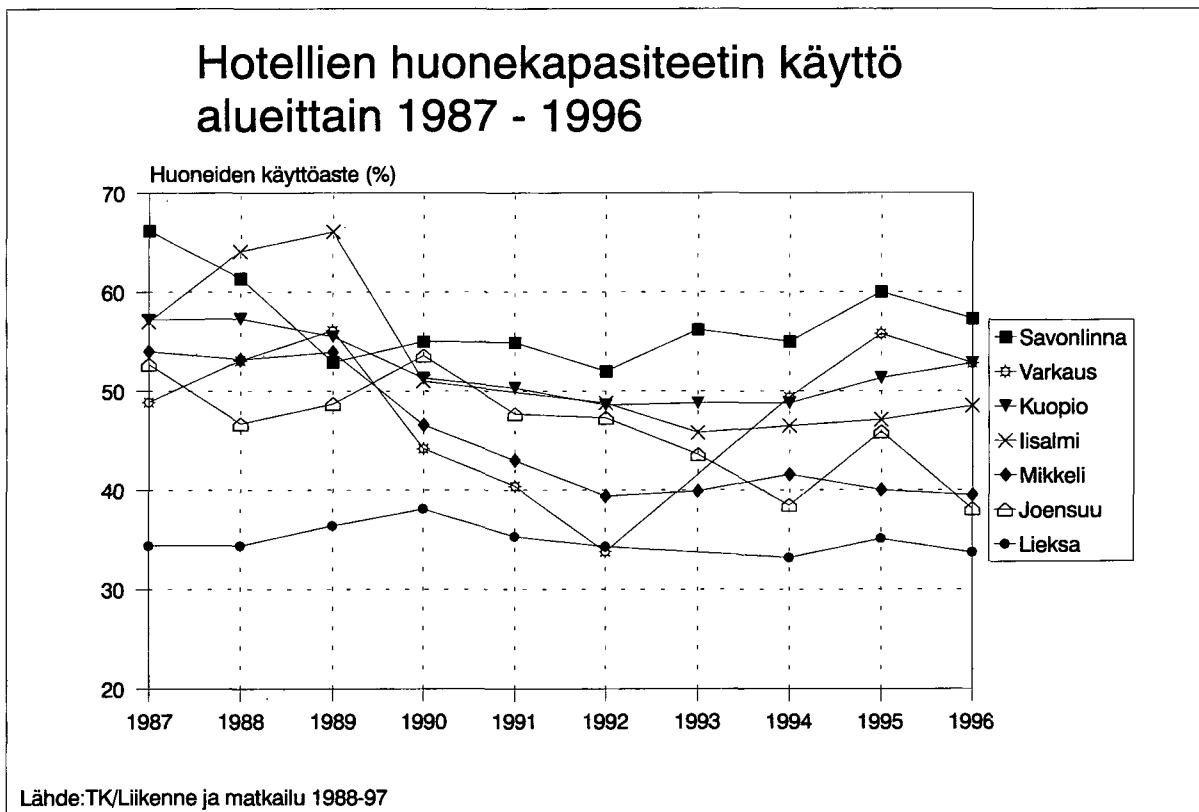
Hotellien huonekapasiteetin käyttöaste oli vuonna 1996 kaikissa tarkasteltavissa kunnissa Varkauden kaupunkia lukuunottamatta alhaisempi kuin vuonna 1987. Alueen kunnista paras käyttöaste oli Savonlinnassa vuonna 1996 (57.3 %).

Vuonna 1996 kaikissa Itä-Suomen maakunnissa yöpymisvuorokausia kirjattiin vähemmän kuin vuotta aiemmin. Etelä-Savossa koko majoituskapasiteetti oli vuoden 1997 alussa noin 3 500, Pohjois-Savossa 2 900 ja Pohjois-Karjalassa 2 250. Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa majoituskapasiteetti oli vuonna 1996 pienempi kuin vuotta aiemmin. Majoituskapasiteettiin lasketaan huoneet ja mökit.

Etelä-Savossa ulkomaalaisten yöpyjien osuus on hieman suurempi kuin alueen muissa maakunnissa. Eri ulkomaalaisryhmistä saksalaisten turistien osuus korostuu Itä-Suomessa. Pohjois-Karjalassa yöpyi myös venäläisiä suhteellisesti enemmän kuin muilla tarkastelualueilla. Ruotsalaisten osuus oli Pohjois-Savossa Itä-Suomen maakuntien suurin.

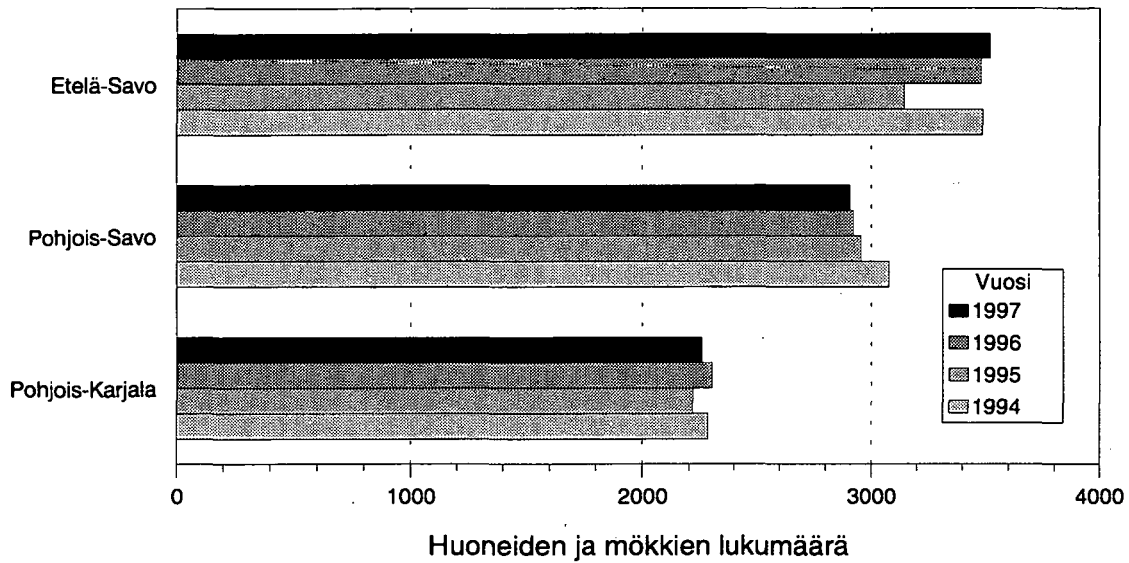

Kuva 54. Majoitus- ja ravitsemistoimipaikkojen lukumäärä kunnittain 1997.

Kuva 55. Hotellien huonekapasiteetin käyttö alueittain 1987 - 1996.

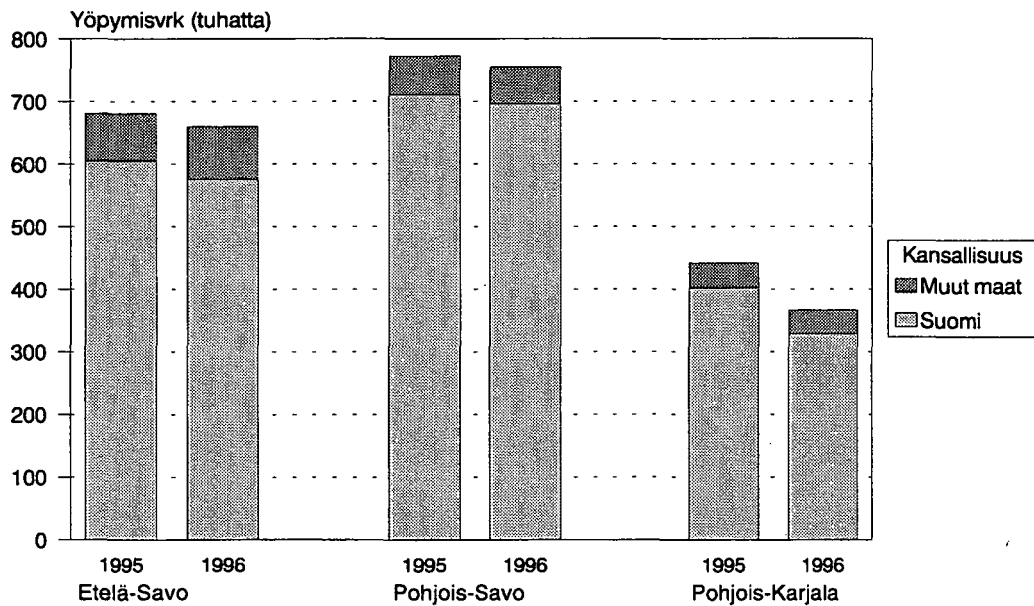
Majoituskapasiteetti maakunnittain 1994 - 1997

Lähde: TK/Liikenne ja matkailu 1997:12

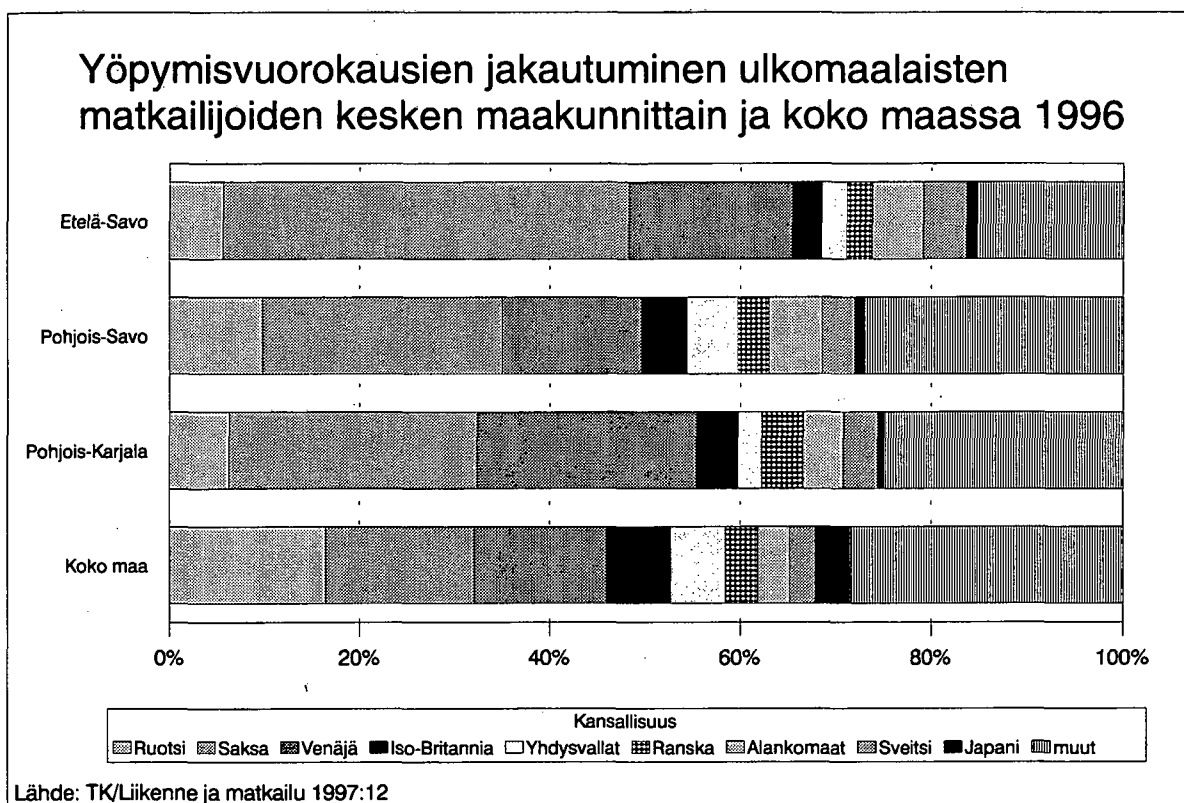
Kuva 56. Majoituskapasiteetti maakunnittain 1994 - 1997.

Yöpymisvuorokaudet maakunnittain 1995 - 1996

Lähde: TK/Matkailutilastot 1996-1997

Kuva 57. Yöpymisvuorokaudet maakunnittain 1995-1996.

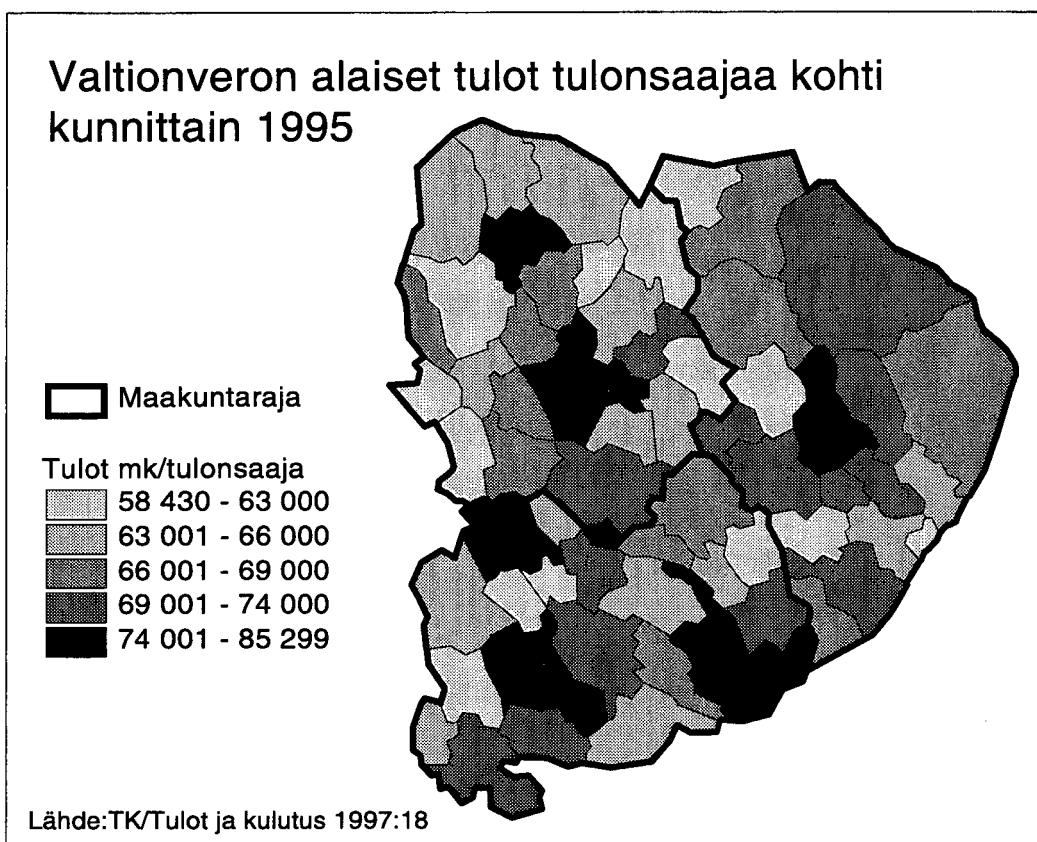
Kuva 58. Yöpymisvuorokausien jakautuminen ulkomaalaisten matkailijoiden kesken maakunnittain ja koko maassa 1996.

Tulonsaajien tulot ja kotitalouksien velat

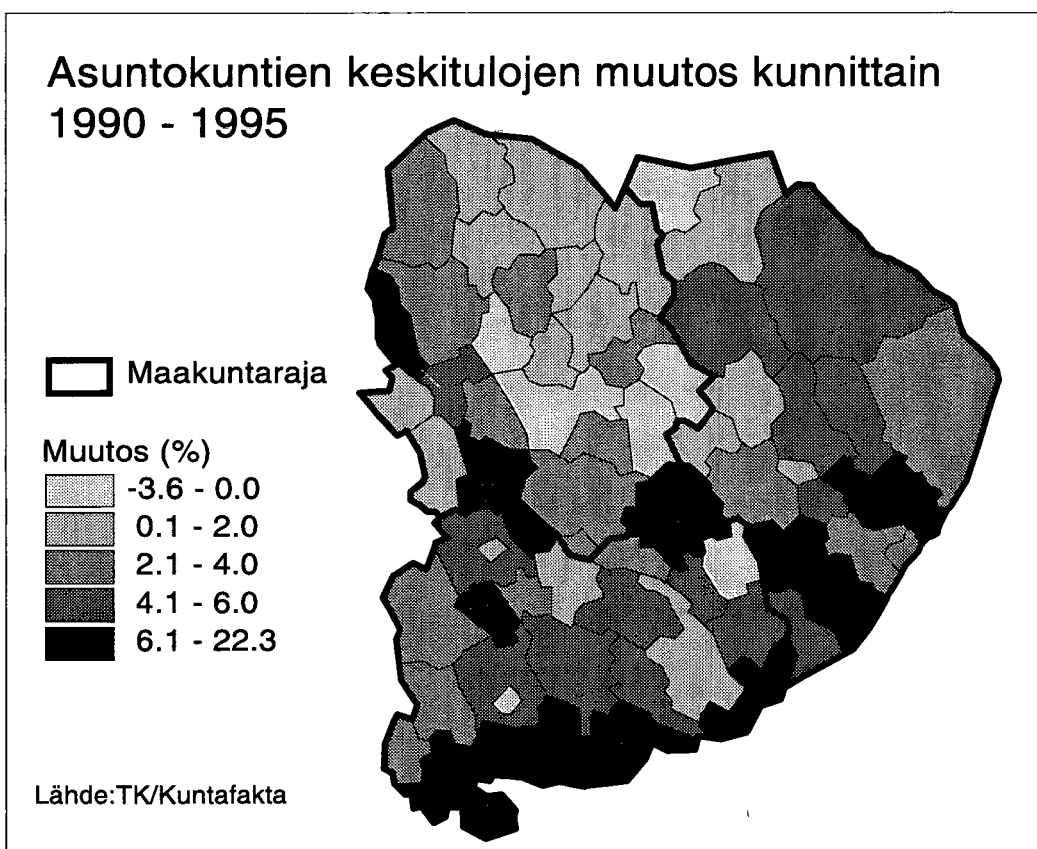
Vuonna 1995 tulonsaajien keskimääräiset tulot olivat koko Suomessa 85 742 markkaa. Itä-Suomessa ei ollut ollut yhtään kuntaa, jossa koko maan keskimääräinen tulotaso olisi ylittynyt. Kuopissa ja Siilinjärvellä tulonsaajien tulot olivat keskimäärin 85 000 mk. Alhaisimmat keskimääräiset tulot olivat vuonna 1995 Savonrannan kunnassa.

Asuntokuntien keskitulot vuonna 1995 olivat 162 599 mk. Keskitulot ovat kasvaneet koko maassa 1.2 % vuodesta 1990. Myös Itä-Suomen maakunnissa keskitulot kasvoivat. Etelä-Savossa ja Pohjois-Karjalassa keskitulojen kasvu oli noin 3 % ja Pohjois-Savossa 0.5 %. Kunnittain tarkasteltuna suurin kasvu asuntokuntien keskituloissa oli Anttolassa. Valtimon kunnassa keskitulot laskivat lähes 4 %.

Vuonna 1995 Etelä-Savossa velkatalouksia oli 45.7 % kaikista talouksista. Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa vastaava osuus oli noin 47 %. Alueen kunnista velkatalouksia oli vuonna 1995 eniten Siilinjärvellä ja Mikkelin maalaiskunnassa ja vähiten Pertunmaalla.

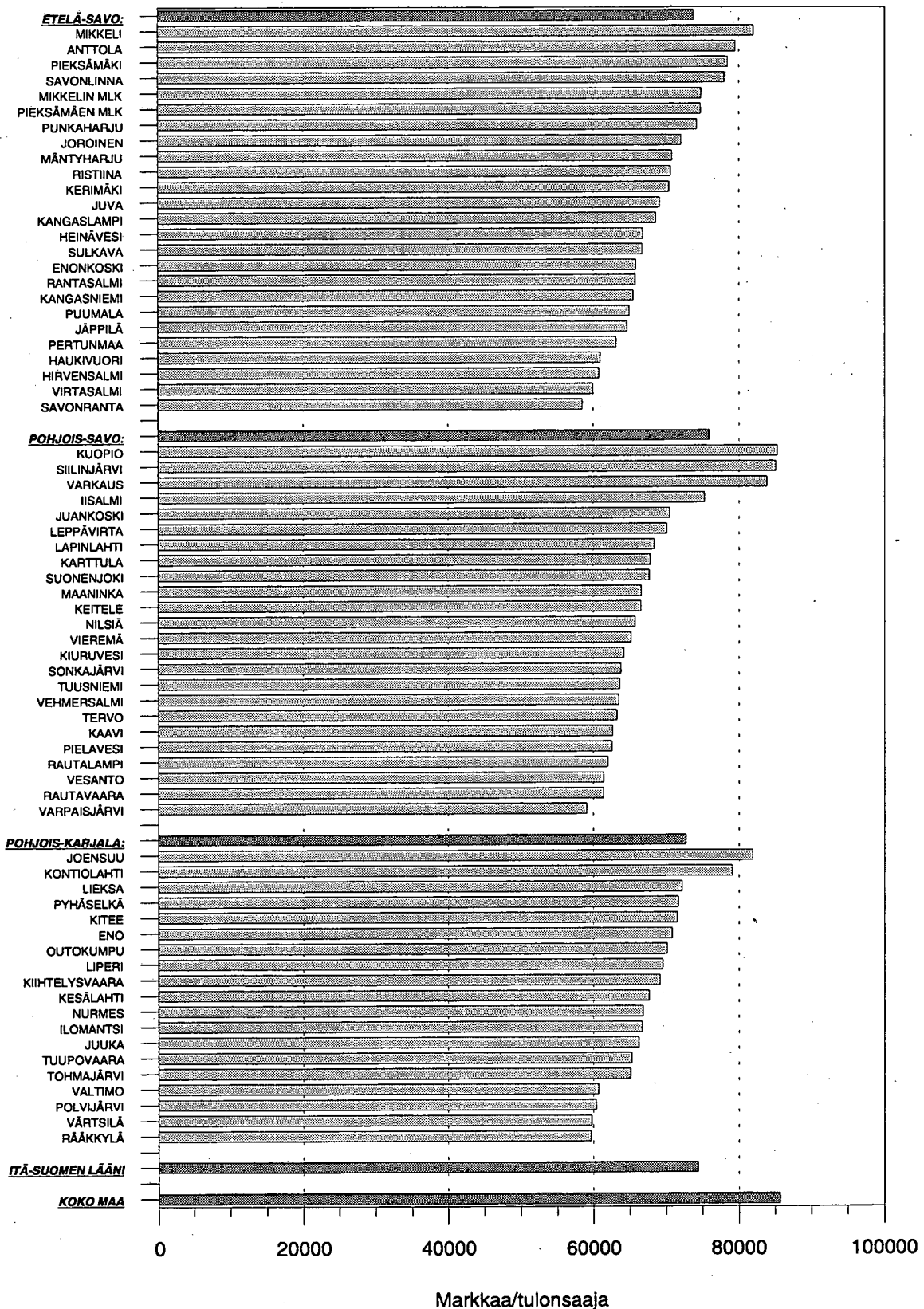

Kuva 59. Valtionveron alaiset tulot tulonsaajaa kohti kunnittain 1995.

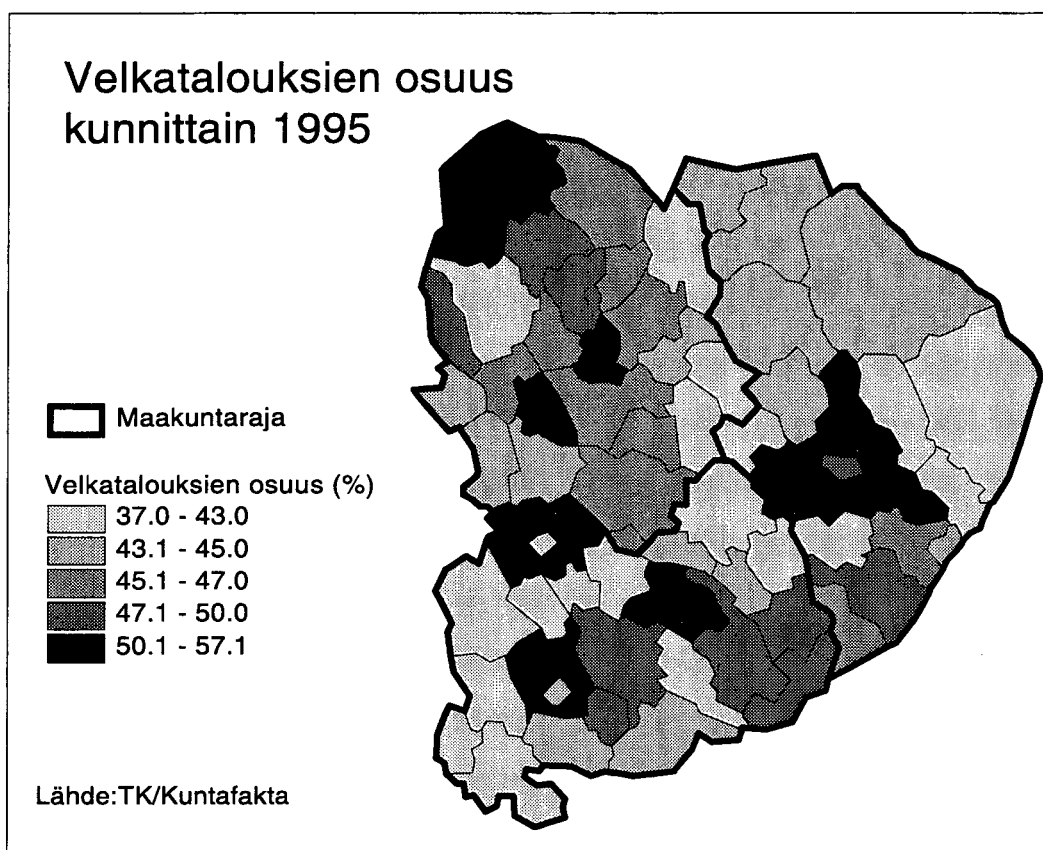
Kuva 60. Asuntokuntien keskitulojen muutos kunnittain 1990 - 1995.

Valtionveron alaiset tulot tulonsaajaa kohti kunnittain 1995

Lähde:TK/Tulot ja kulutus 1997:18

Kuva 61. Valtionveron alaiset tulot tulonsaajaa kohti kunnittain 1995.

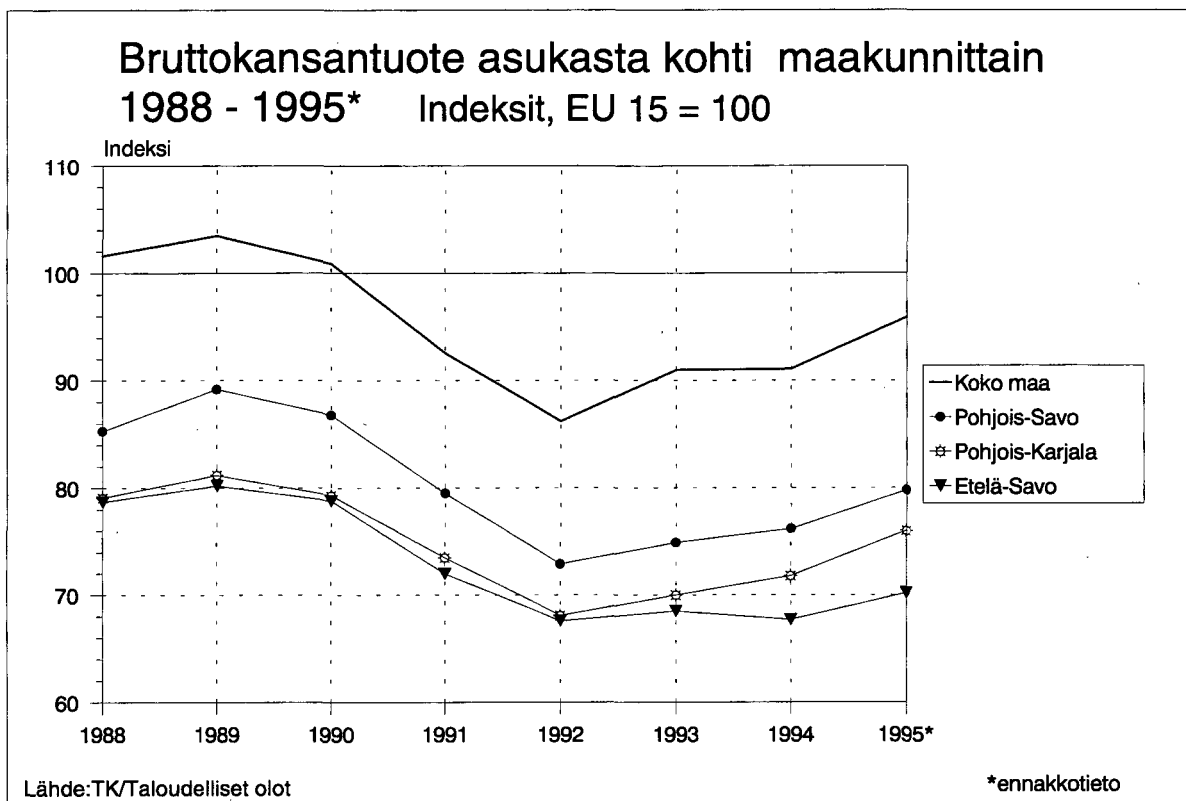

Kuva 62. Velkatalouksien osuus kunnittain 1995.

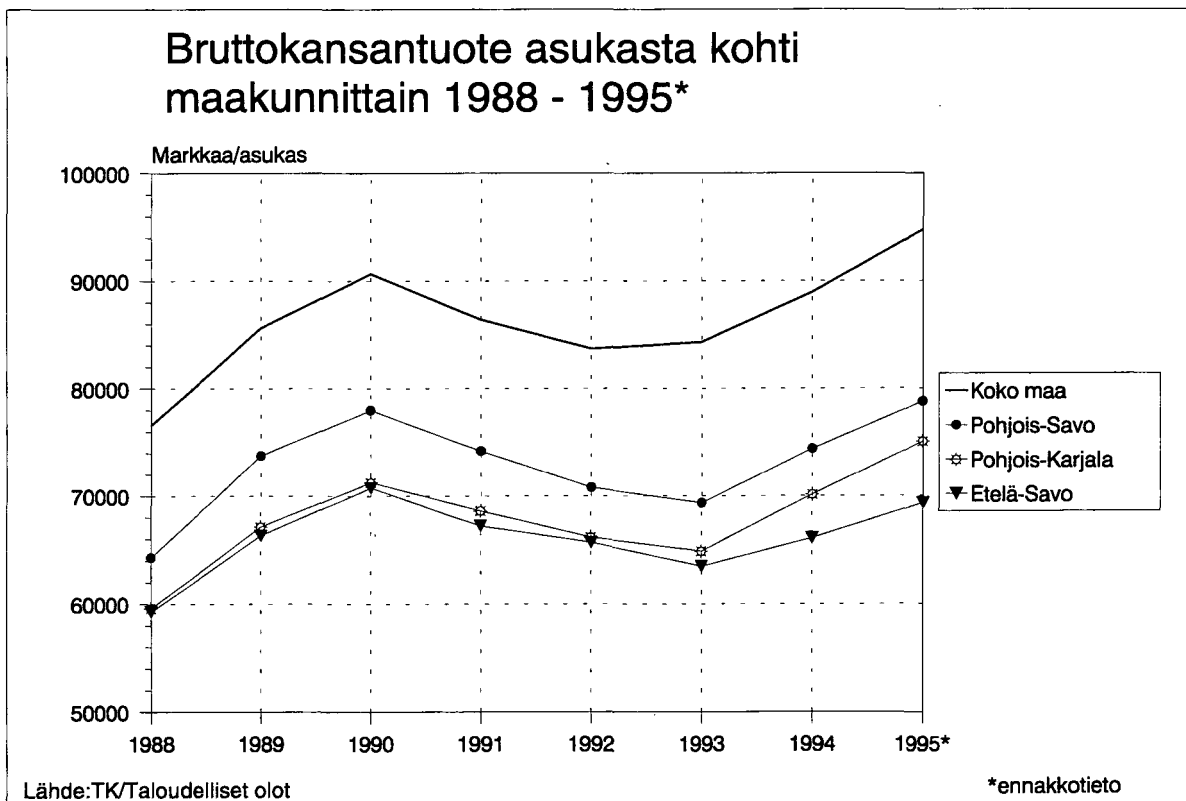
Bruttokansantuote

Alueellinen bruttokansantuote on laskettu tuotannontekijähintaisena kunkin vuoden hintatason mukaan. Itä-Suomen maakunnissa BKT/asukas on ollut koko tarkasteluajan alhaisemmalla tasolla kuin koko maassa ja Euroopan unionin maissa keskimäärin. Koko maassa BKT/asukas oli 1980-luvun lopulla yli EU:n tason. Vuoden 1989 jälkeen bruttokansantuote suhteessa EU:n keskiarvoon lähti laskuun koko maassa ja kaikissa maakunnissa. Viime vuosina ei laskua ole kuitenkaan enää tapahtunut.

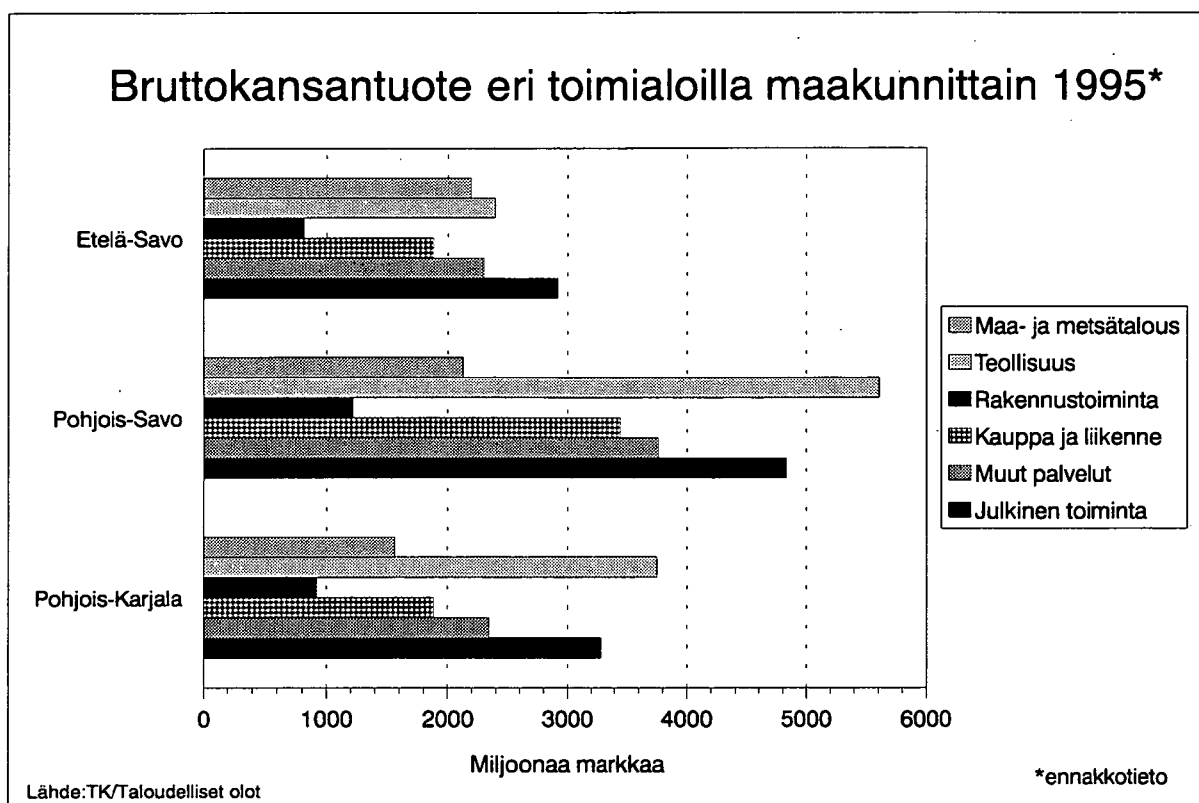
Vuoden 1995 viimeisten ennakkotietojen mukaan bruttokansantuote oli Etelä-Savossa 12 105 miljoonaa, Pohjois-Savossa 20 381 miljoonaa ja Pohjois-Karjalassa 13 339 miljoonaa markkaa. Pohjois-Karjalassa ja Pohjois-Savossa oli teollisuuden osuus BKT:sta suurin. Etelä-Savossa sen sijaan julkisen toiminnan osuus oli hieman teollisuuden arvoa suurempi. Etelä-Savossa lisäksi alkutuotannon osuus on muita maakuntia ja koko maata suurempi.

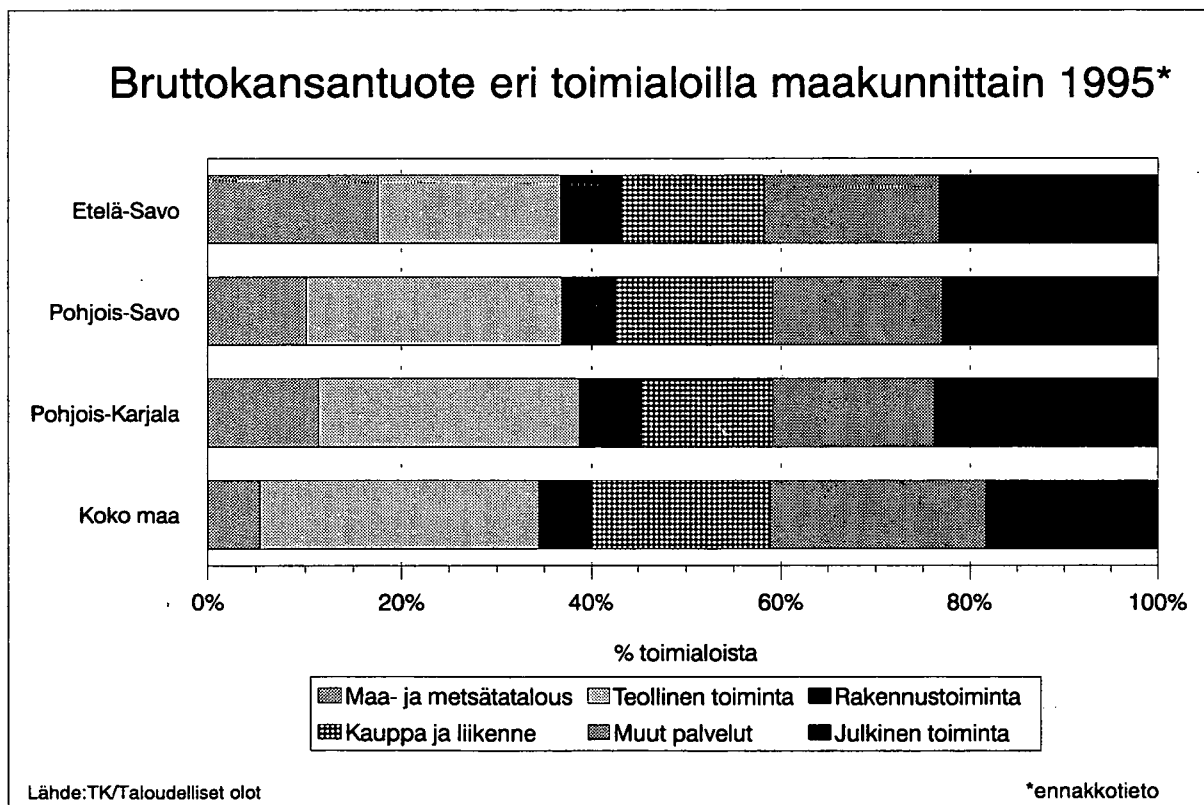
Kuva 63. BKT asukasta kohti maakunnittain 1988 - 1995, EU = 100.

Kuva 64. BKT asukasta kohti maakunnittain 1988 - 1995, markkaa/asukas.

Kuva 65. BKT eri toimialoilla maakunnittain 1995 (markkaa).

Kuva 66. BKT eri toimialoilla maakunnittain 1995 (%).

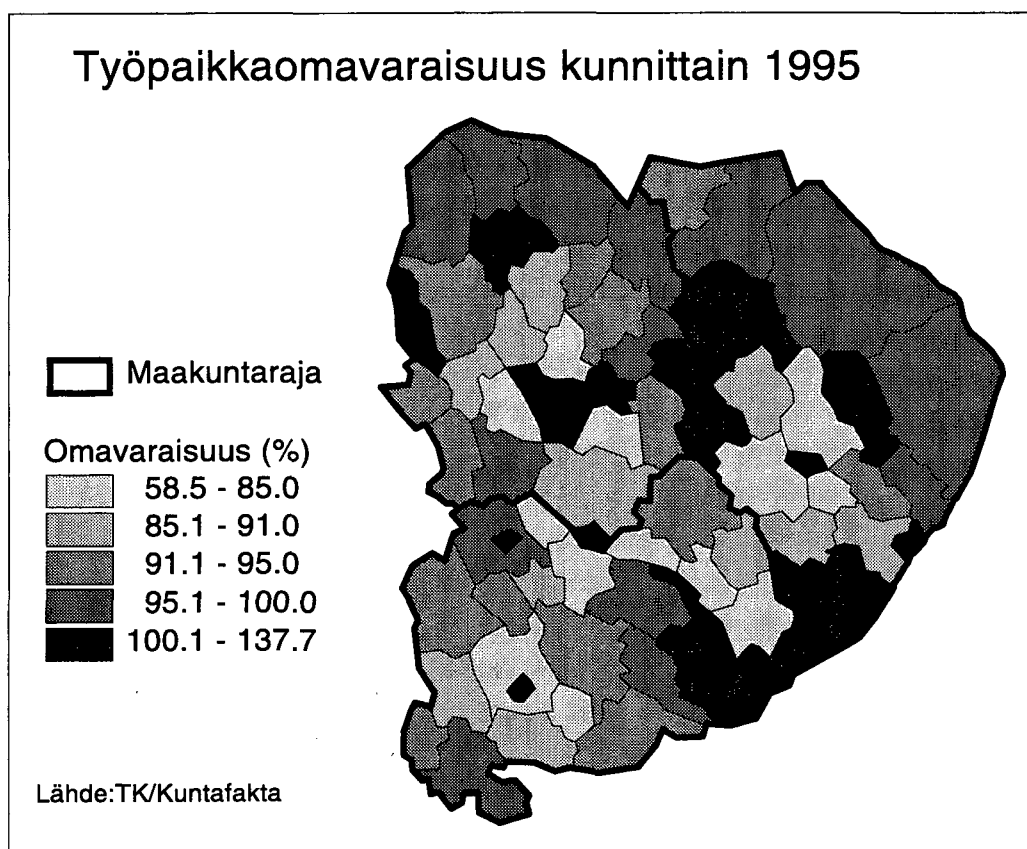
TYÖLLISYYS JA TYÖTTÖMYYS

Työllisyys

Itä-Suomen kunnista Värtsilässä työpaikkaomavaraisuusaste oli vuonna 1995 lähes 140 %. Suhdeluvun 100 ylitti 15 muutakin kuntaa. Niiden alueella työpaikkojen määrä ylittää työllisten määrän. Pienin omavaraisuusaste oli Mikkelin maalaiskunnassa ja Pyhäselän kunnassa, alle 70 %.

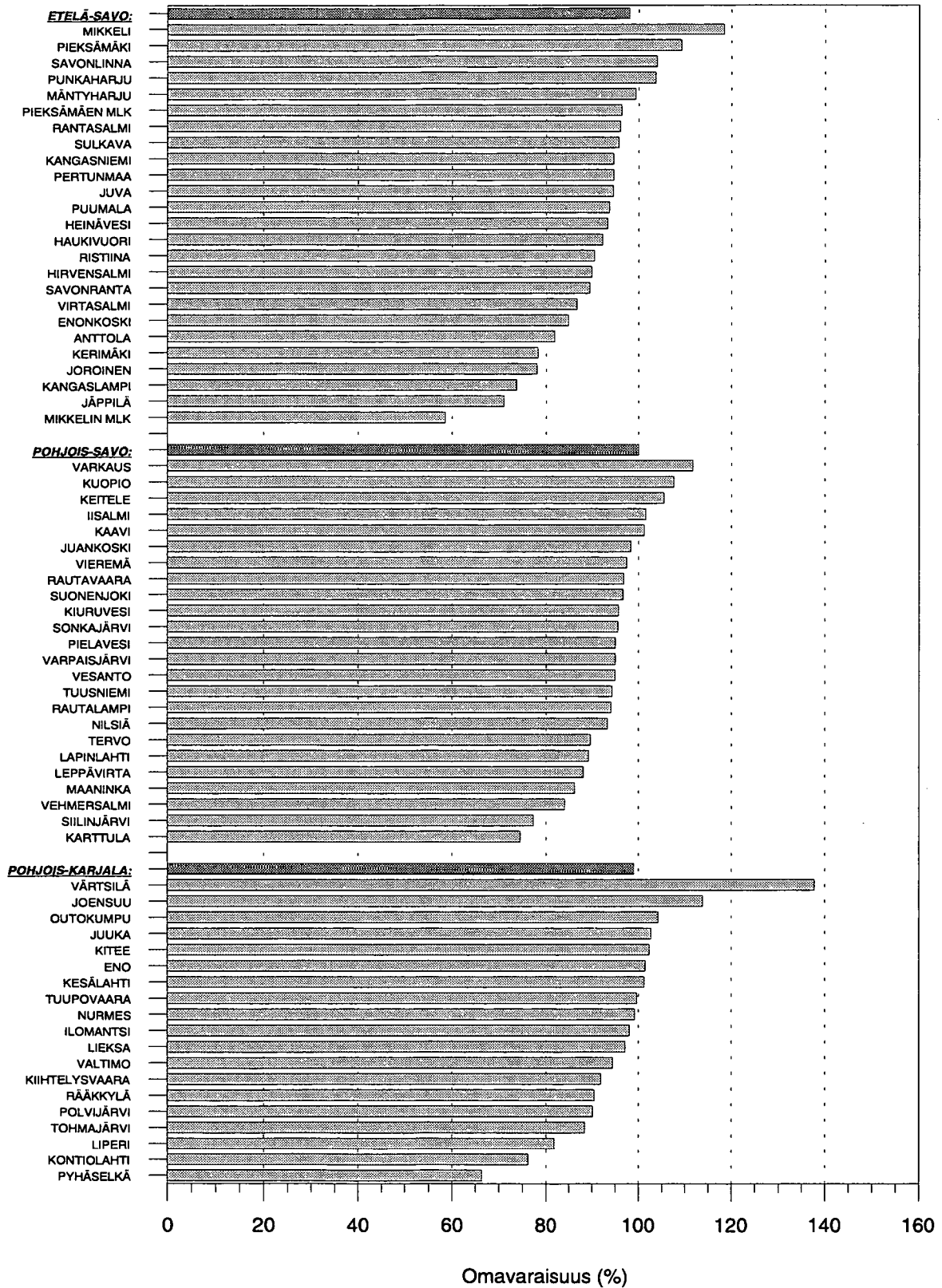
Työpaikkojen määrä on laskenut kaikissa maakunnissa 1980 -luvun loppuvuosista. Tämä lasku on kuitenkin tasaantunut vuoden 1993 jälkeen.

Avoimien työpaikkojen määrien vaihtelussa on säännönmukaisia kuukausittaisia vaihteluita. Maalis-, huhti- ja toukokuussa avoimia työpaikkoja on yleensä tarjolla eniten, vastaavasti joulutammikuussa vähiten.

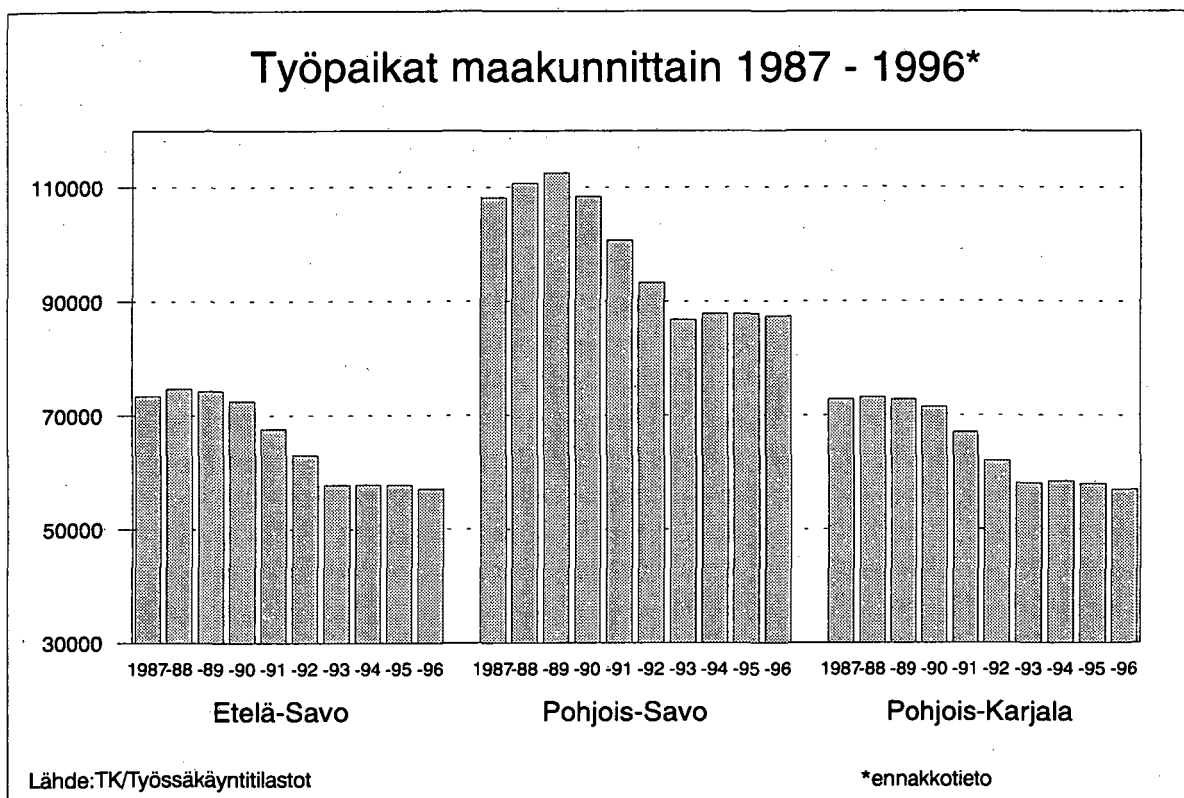
Kuva 67. Työpaikkaomavaraisuus kunnittain 1995.

Työpaikkaomavaraisuus kunnittain 1995

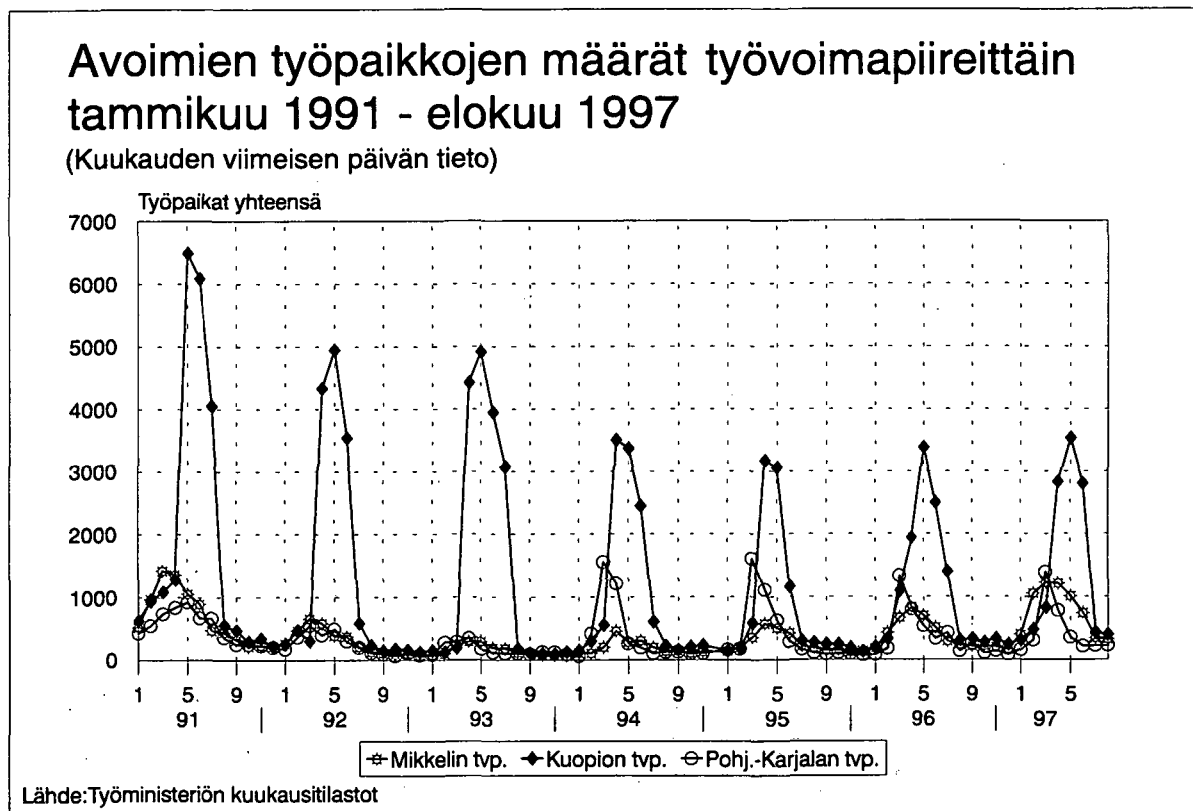

Lähde:TK/Kuntafakta

Kuva 68. Työpaikkaomavaraisuus kunnittain 1995.

Kuva 69. Työpaikat maakunnittain 1987 - 1996.

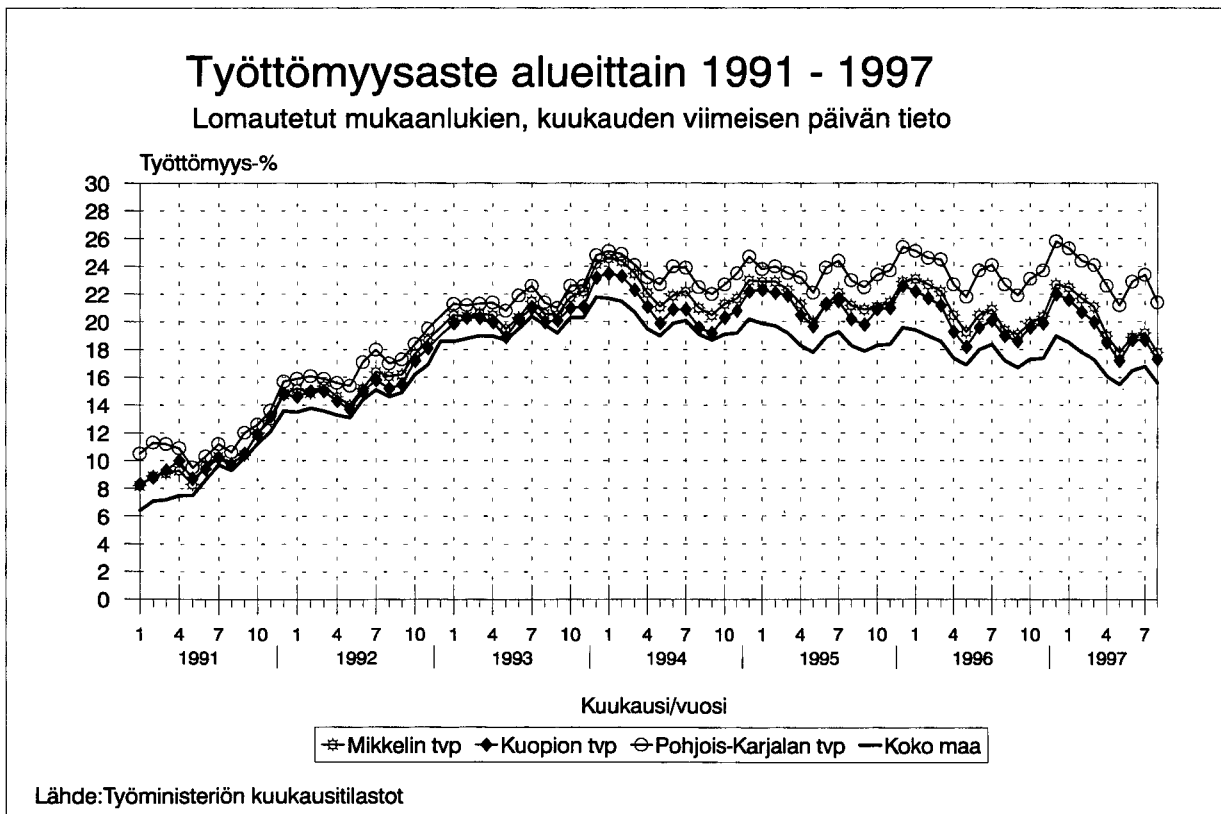
Kuva 70. Avoimien työpaikkojen määrät työvoimapiireittäin 1989 - 1997.

Työttömyys

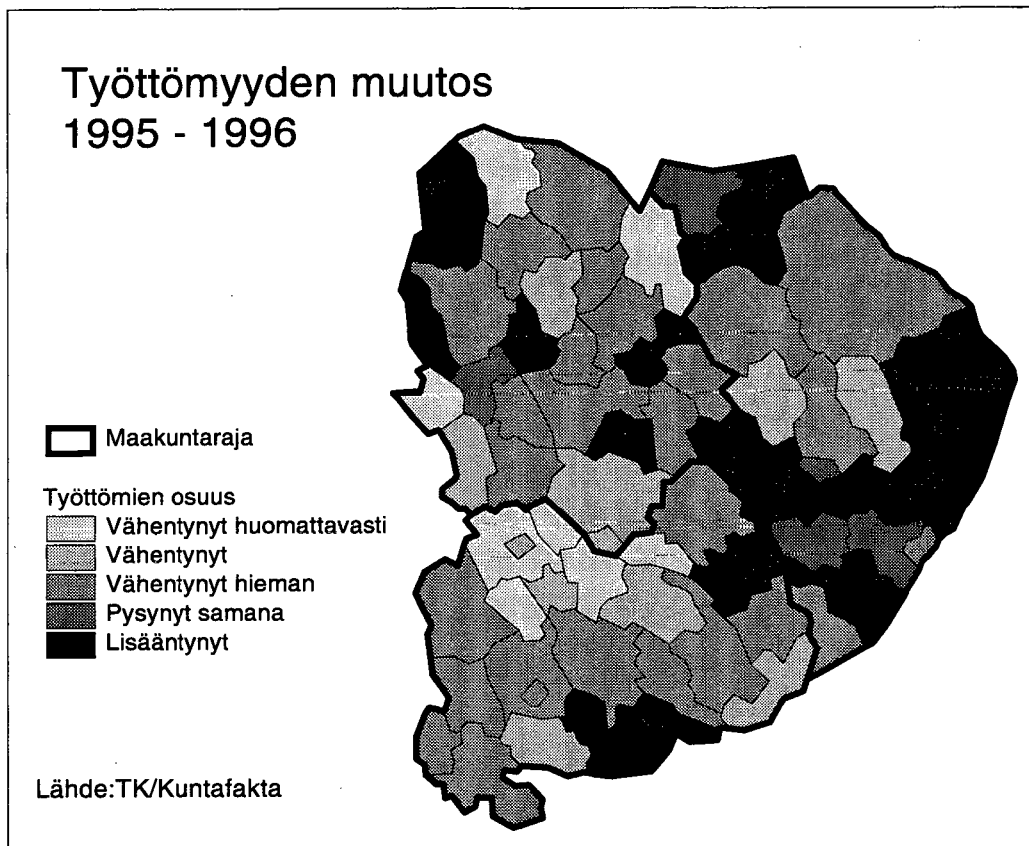
Työttömyystilanne on vuonna 1997 edelleen synkkä koko Itä-Suomessa ja varsinkin Pohjois-Karjalan työvoimapiirin alueella. Elokuussa 1997 Pohjois-Karjalan työttömyysaste oli Työministeriön mukaan 21.4 %. Itä-Suomessa vastaava arvo oli 19.7 % ja koko maassa 15.6 %. Työttömyysasteessa on kuitenkin tapahtunut laskua vuoden takaiseen tilanteeseen nähden, Pohjois-Karjalassa 1.3 prosenttiyksikön verran, koko maassa hieman enemmän.

Työttömyysasteen lasku näkyy myös yksittäisten kuntien kohdalla. Vuoden 1996 aikana työttömyys väheni 51 kunnan alueella. Voimakkainta lasku oli Jäppilässä, 3.6 ja Pieksämäen maalaiskunnassa, 3.0 prosenttiyksikköä. Työttömyys kasvoi 17 kunnassa, eniten Anttolassa ja Kiihtelysvaarassa, yli 1.5 prosenttiyksikköä.

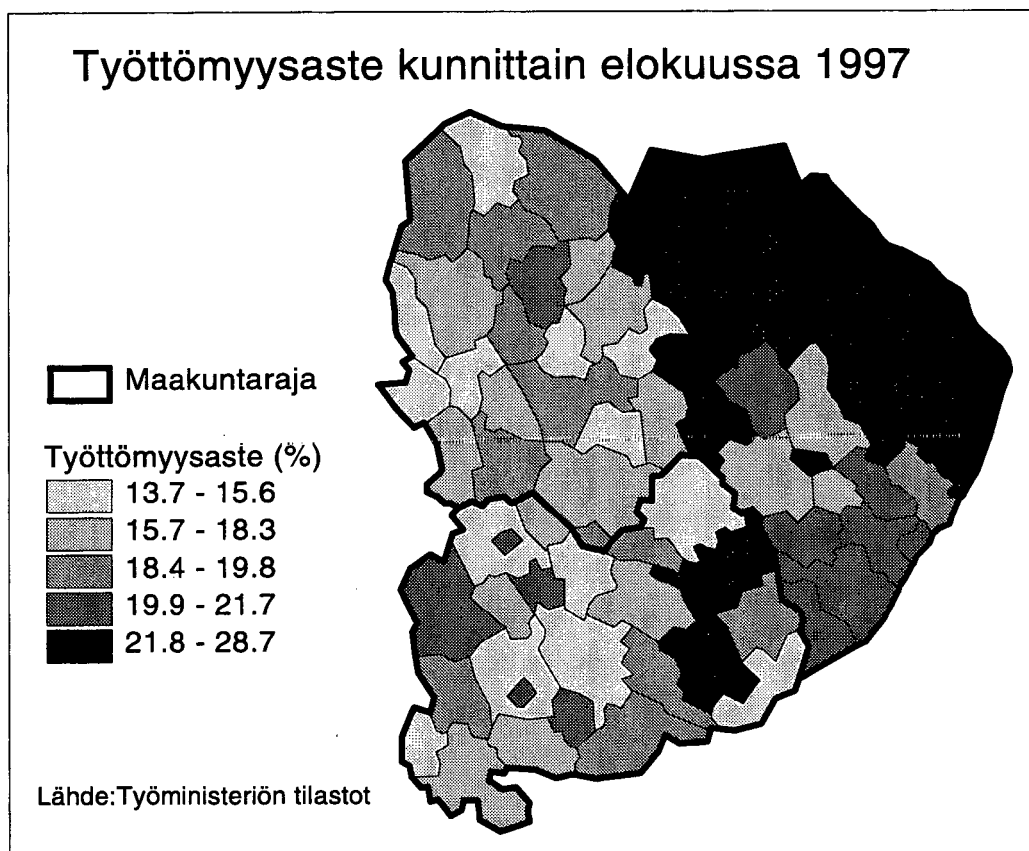
Vuoden 1997 elokuussa Itä-Suomen työttömyysaste oli korkein Savonrannassa (28.7 %) ja matalin Joroisissa (13.7 %). Työttömyyden kestolla mitattuna Itä-Suomen tilanne oli kuitenkin hieman parempi kuin koko maassa keskimäärin. Vaikka Pohjois-Karjalassa työttömyysprosentit ovatkin korkeita, on työttömyyden kesto siellä keskimäärin Itä-Suomen maakuntien alhaisin. Tästä huolimatta 13 kunnassa yli kolmannes kaikista työttömistä oli pitkäaikaistyöttömiä. He olivat olleet yhtäjaksoisesti yli vuoden ilman työtä. Pienin pitkäaikaistyöttömien osuus oli Keiteleellä. Nuorten (alle 25 -vuotiaiden) työttömyystilanne on edelleen erityisen synkkä. Ryhmän työttömyysaste oli vuonna 1996 kaikissa Itä-Suomen kunnissa vähintään 25 %. Pahin tilanne oli Nurmeksessa, jossa 51 % nuorista oli ilman töitä vuonna 1996.

Kuva 71. Työttömyysaste alueittain 1989 - 1997.

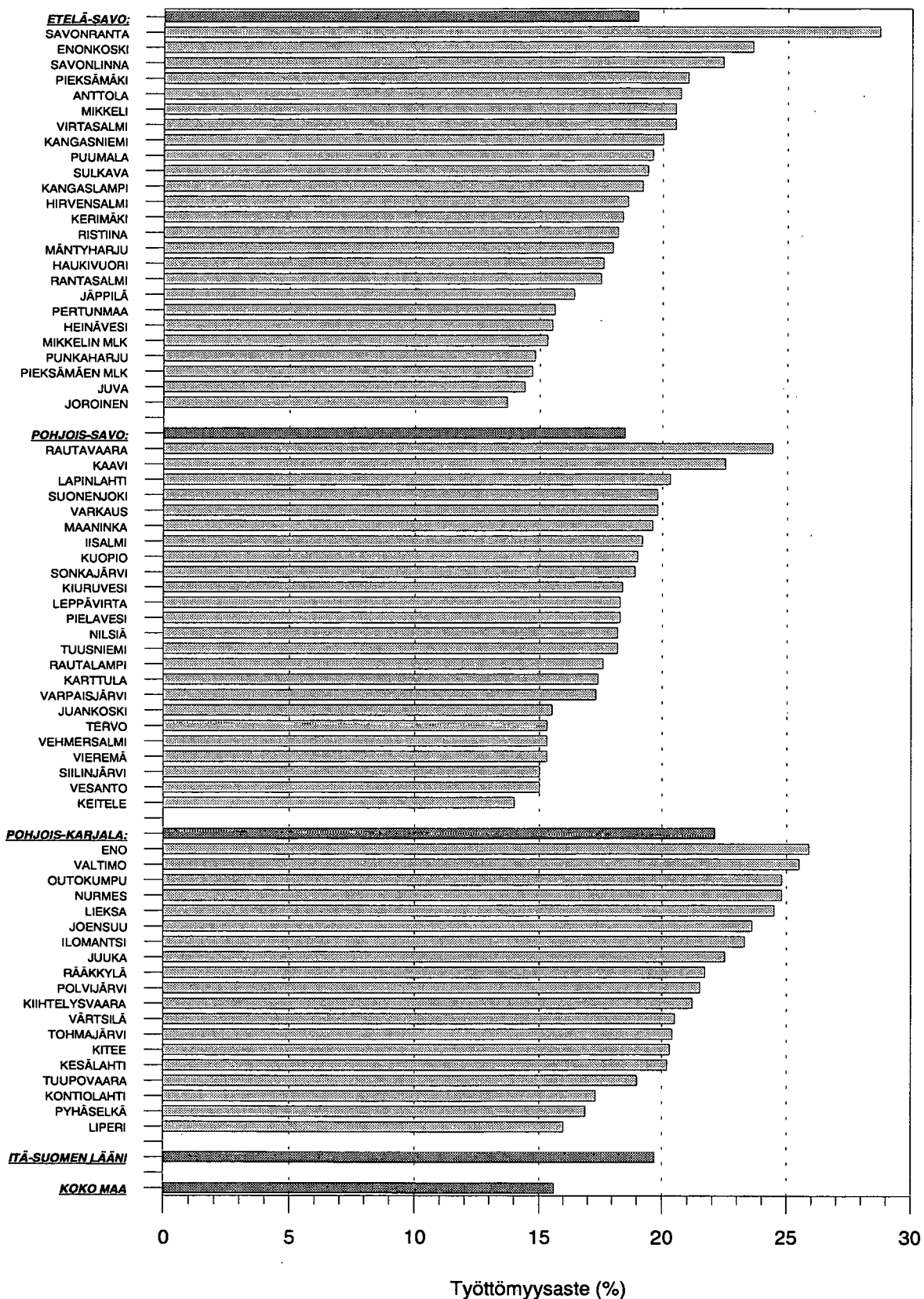

Kuva 72. Työttömyyden muutos 1995 - 1996.

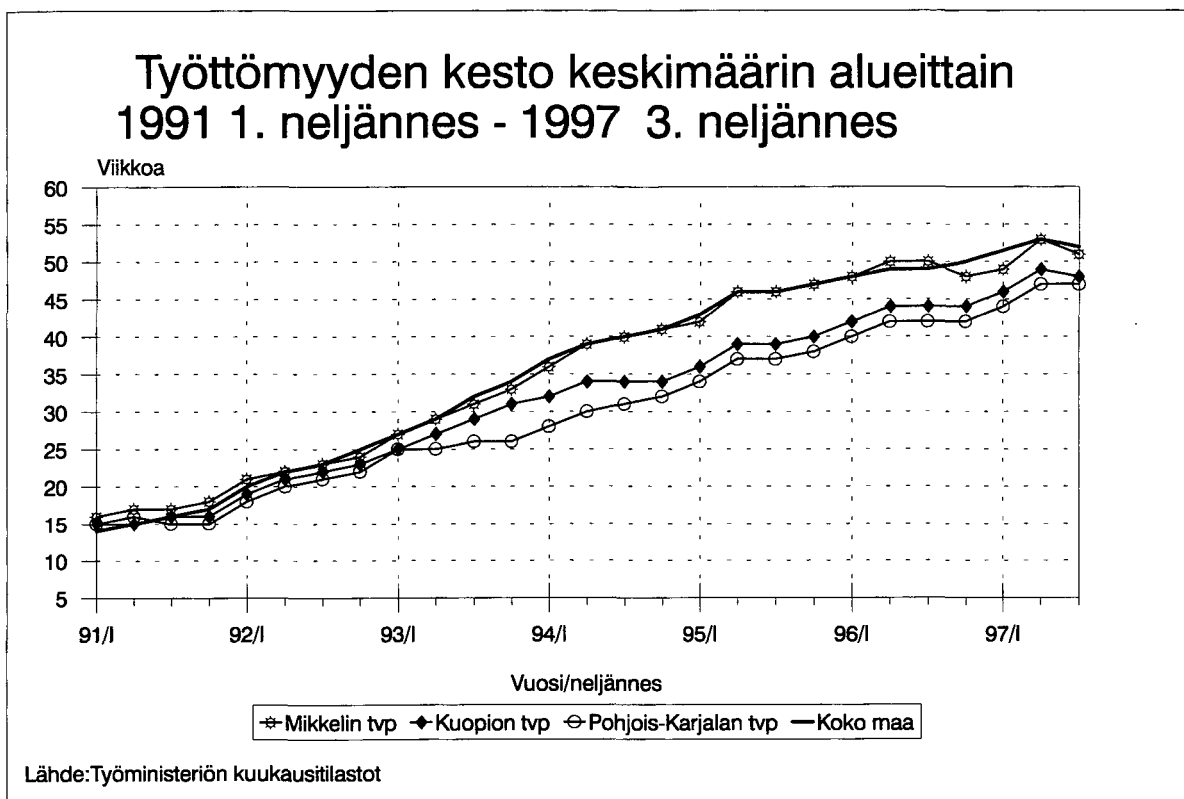
Kuva 73. Työttömyysaste kunnittain elokuussa 1997.

Työttömyysaste kunnittain elokuussa 1997

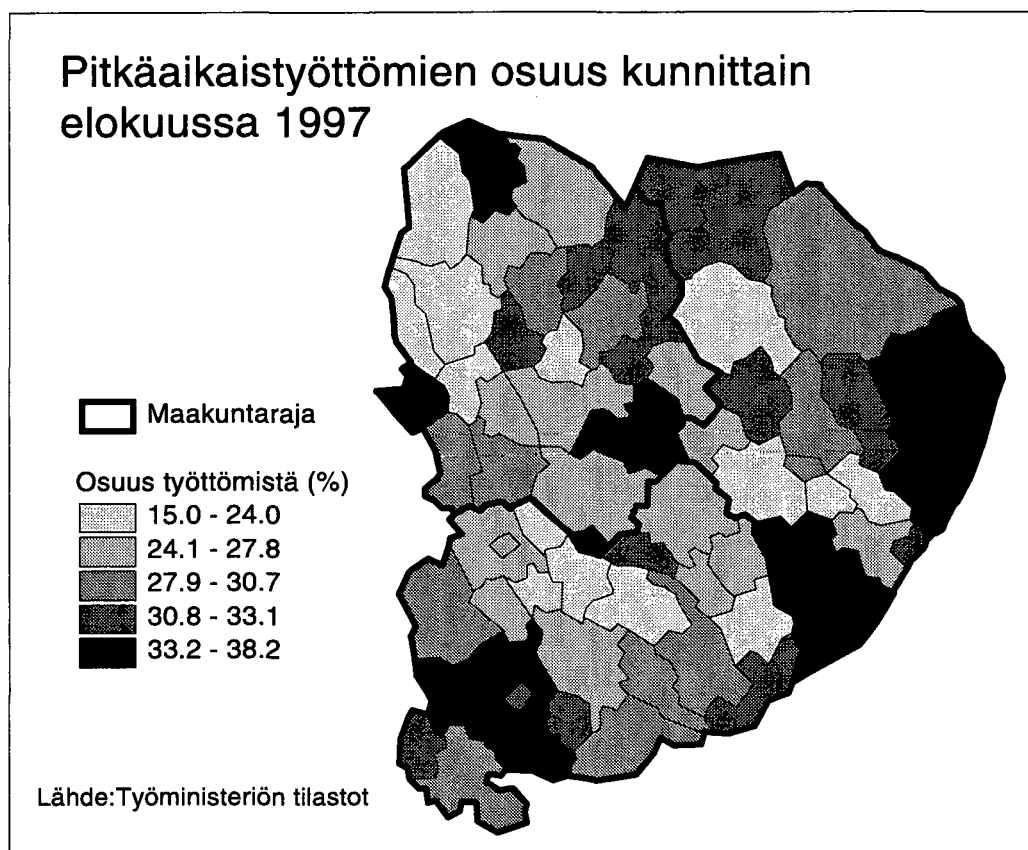

Lähde: Työministeriön tilastot

Kuva 74. Työttömyysaste kunnittain elokuussa 1997.

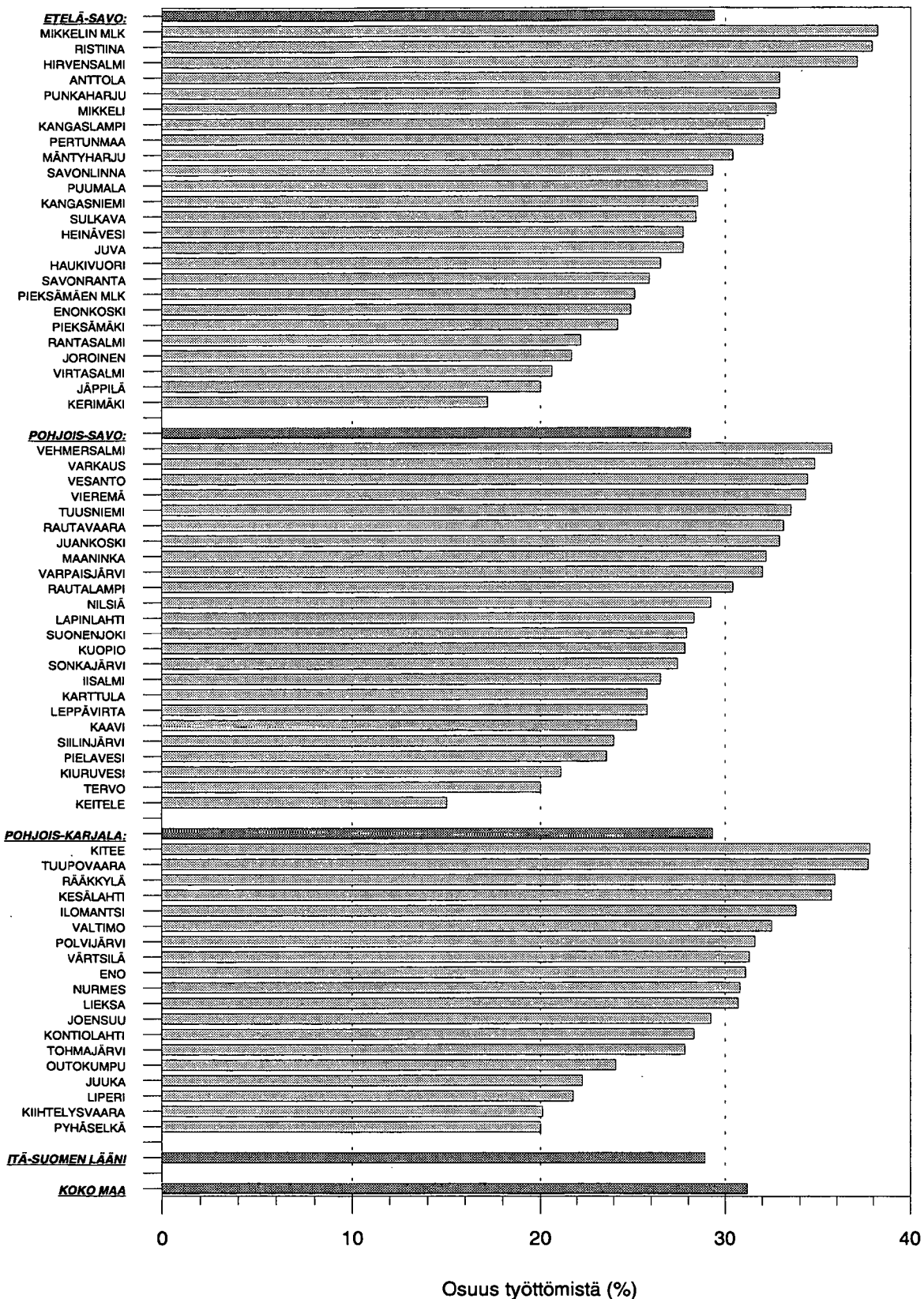

Kuva 75. Työttömyyden kesto keskimäärin alueittain 1991 - 1997.

Kuva 76. Pitkäaikaistyöttömien osuus kunnittain elokuussa 1997.

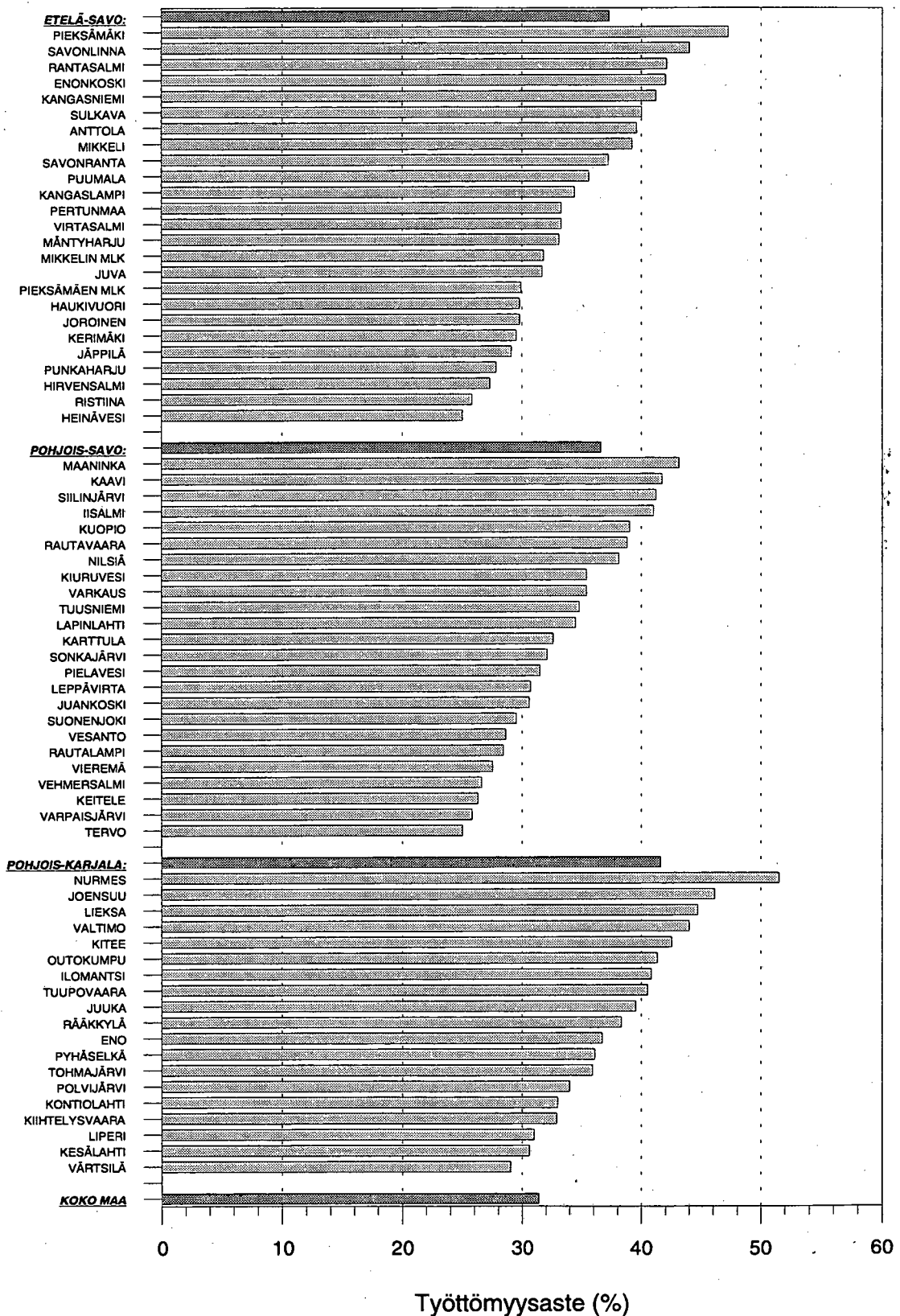
Pitkäaikaistyöttömien osuus kunnittain elokuussa 1997

Lähde: Työministeriön tilastot

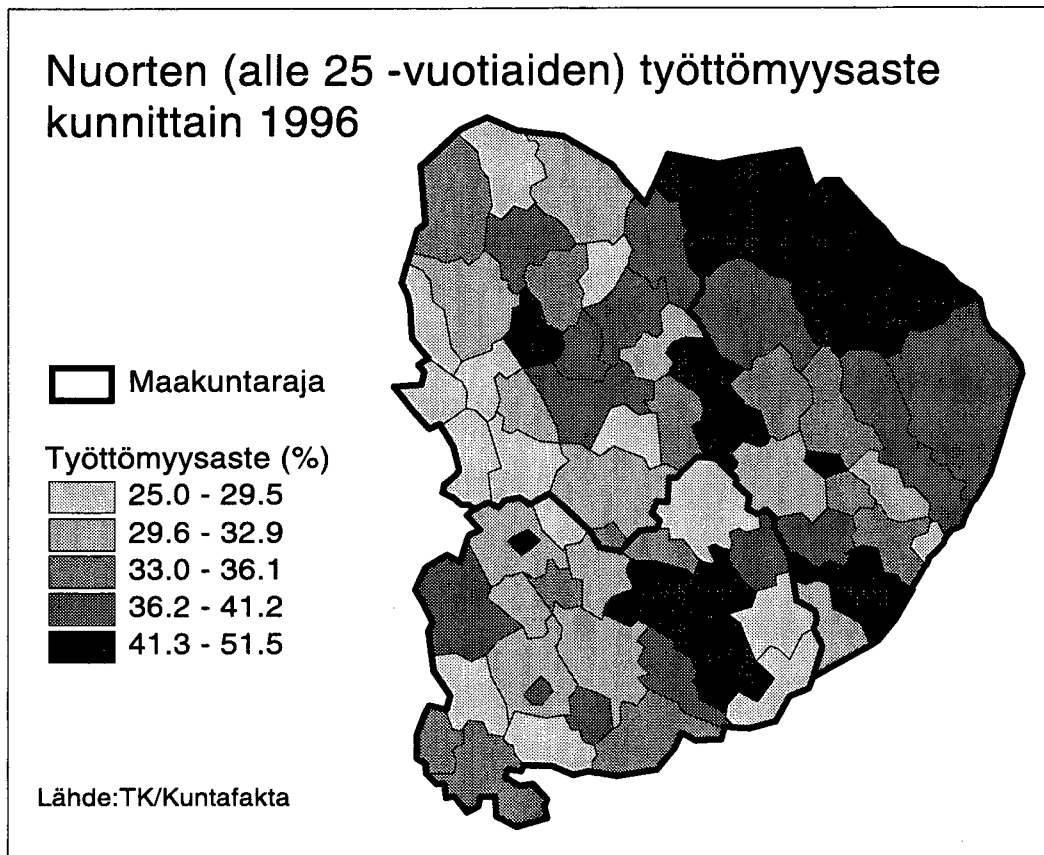
Kuva 77. Pitkäaikaistyöttömien osuus kunnittain elokuussa 1997.

Nuorten (alle 25 -vuotiaiden) työttömyysaste kunnittain 1996

Lähde: TK/Kuntafakta

Kuva 78. Nuorten (alle 25 -vuotiaiden) työttömyysaste kunnittain 1996.

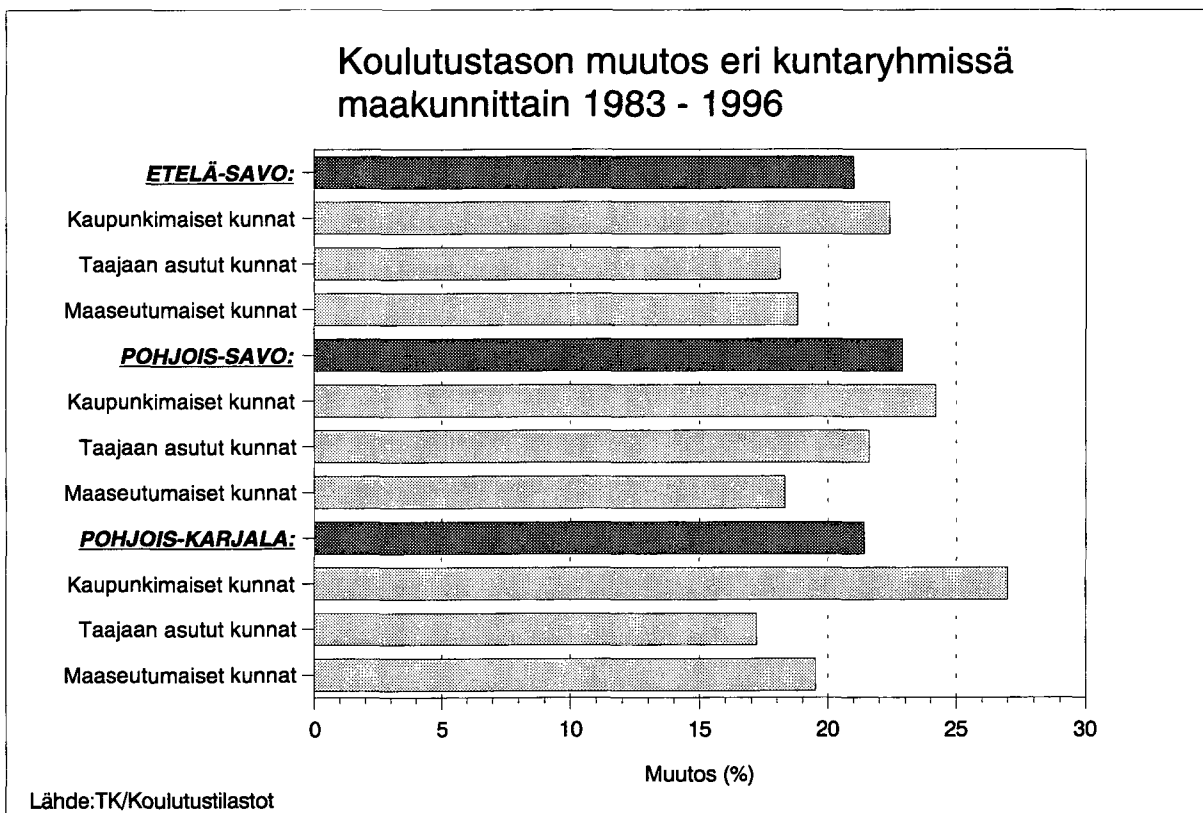

Kuva 79. Nuorten (alle 25 -vuotiaiden) työttömyysaste kunnittain 1996.

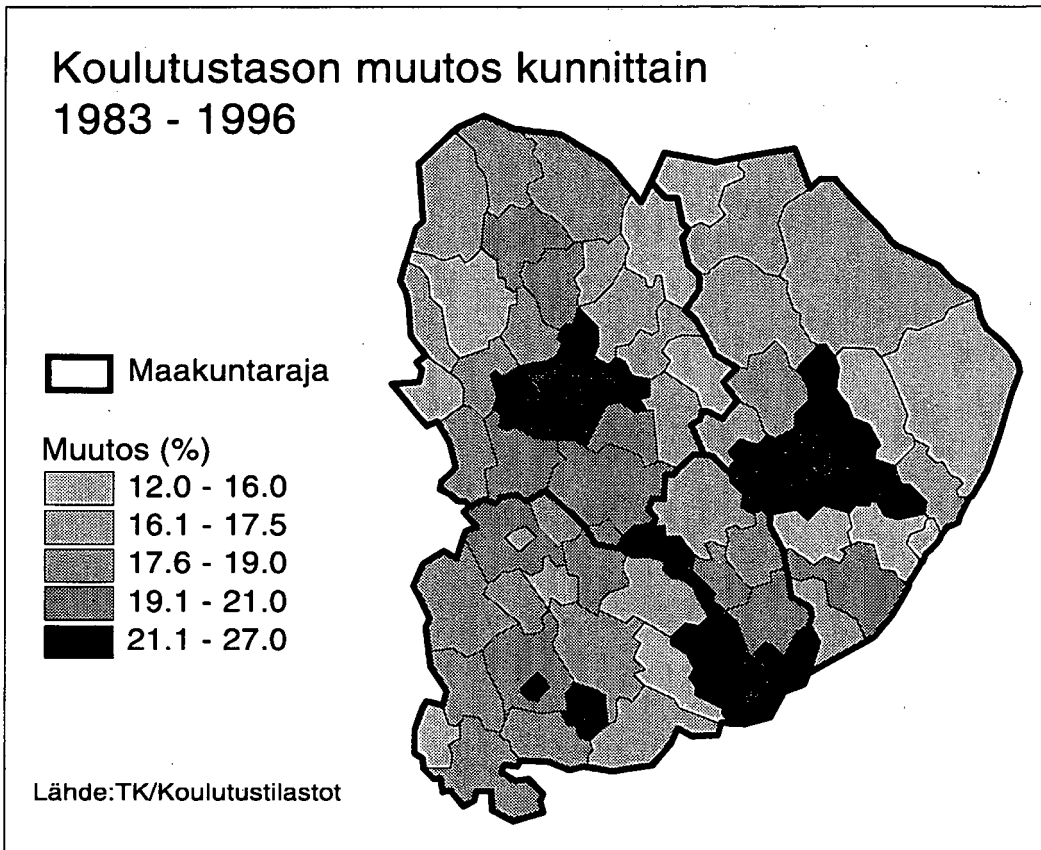
KOULUTUS

Koulutuksen tasoa voidaan kuvata Tilastokeskuksessa kehitetyllä kolminumeroisella koulutustasomittaimella. Mittain osoittaa kunnan tutkintojen keskiarvon suhteutettuna väkilukuun ja sen kriteerinä on koulutusaika vuosina. Mitä pitempi on koulutuksen kokonaispituus, sitä korkeampi on koulutustaso. Vuodesta 1983 vuoteen 1996 koulutustaso on noussut Etelä-Savossa 21.0 %, Pohjois-Savossa 22.9 % ja Pohjois-Karjalassa 21.4 %. Kasvu on ollut kaupunkimaisissa kunnissa voimakkaampaa kuin taajaan asutuissa tai maaseutumaisissa kunnissa. Yksittäisistä kunnista kasvu oli samana aikana nopeinta Joensuussa ja Kuopiossa. Hitainta kasvu on ollut Rautavaaran ja Valtimon kunnissa. Vuonna 1996 koko maan koulutustaso oli 293. Tämä arvo ylittyi Itä-Suomessa neljässä kunnassa (Mikkeli, Kuopio, Siilinjärvi ja Joensuu). Matalin koulutustaso oli Rautavaaran ja Pertunmaan kunnissa.

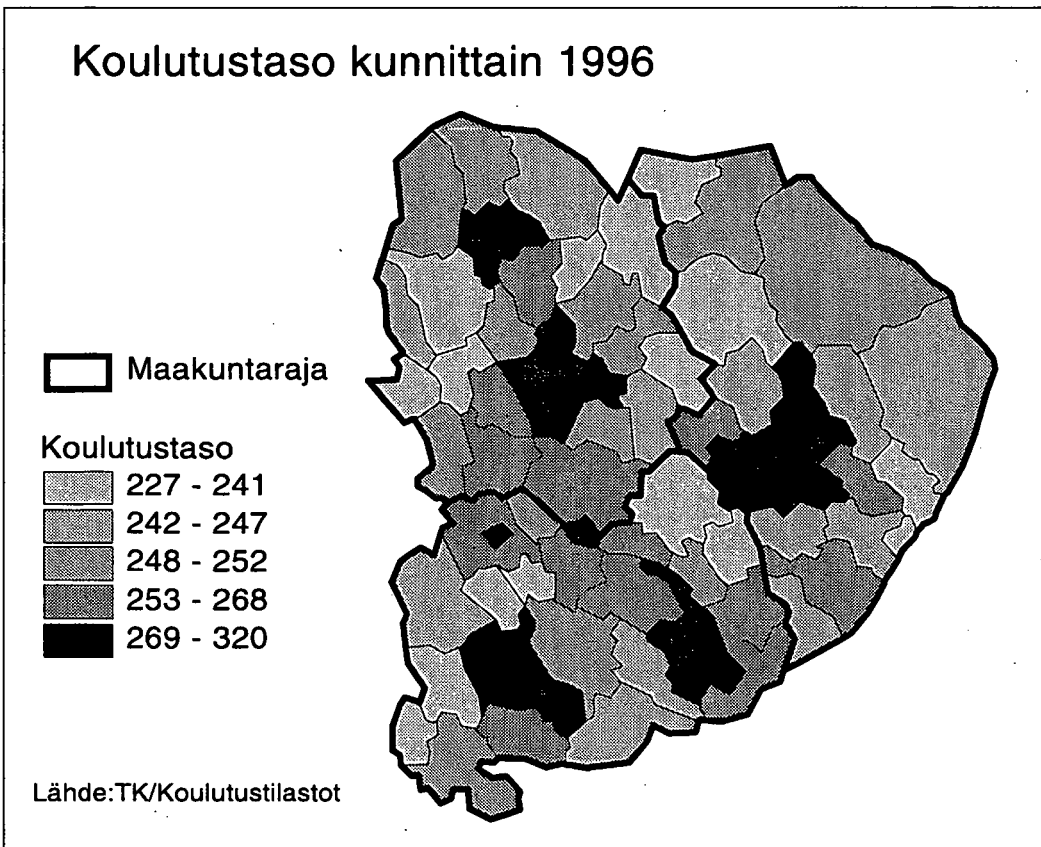
Toinen tapa mitata koulutusta on tarkastella koulutuksen suorittaneiden osuutta 15 vuotta täytäneestä väestöstä. Kunnittain tarkasteltuna Kuopiossa ja Joensuussa korkea-asteen tutkinnon suorittaneita oli vuonna 1996 suhteellisesti eniten. Eniten peruskoulun varaan jääneitä oli vastaavasti Rautavaaran kunnassa, yli 60 %.

Kuva 80. Koulutustason muutos eri kuntaryhmissä maakunnittain 1983 - 1996.

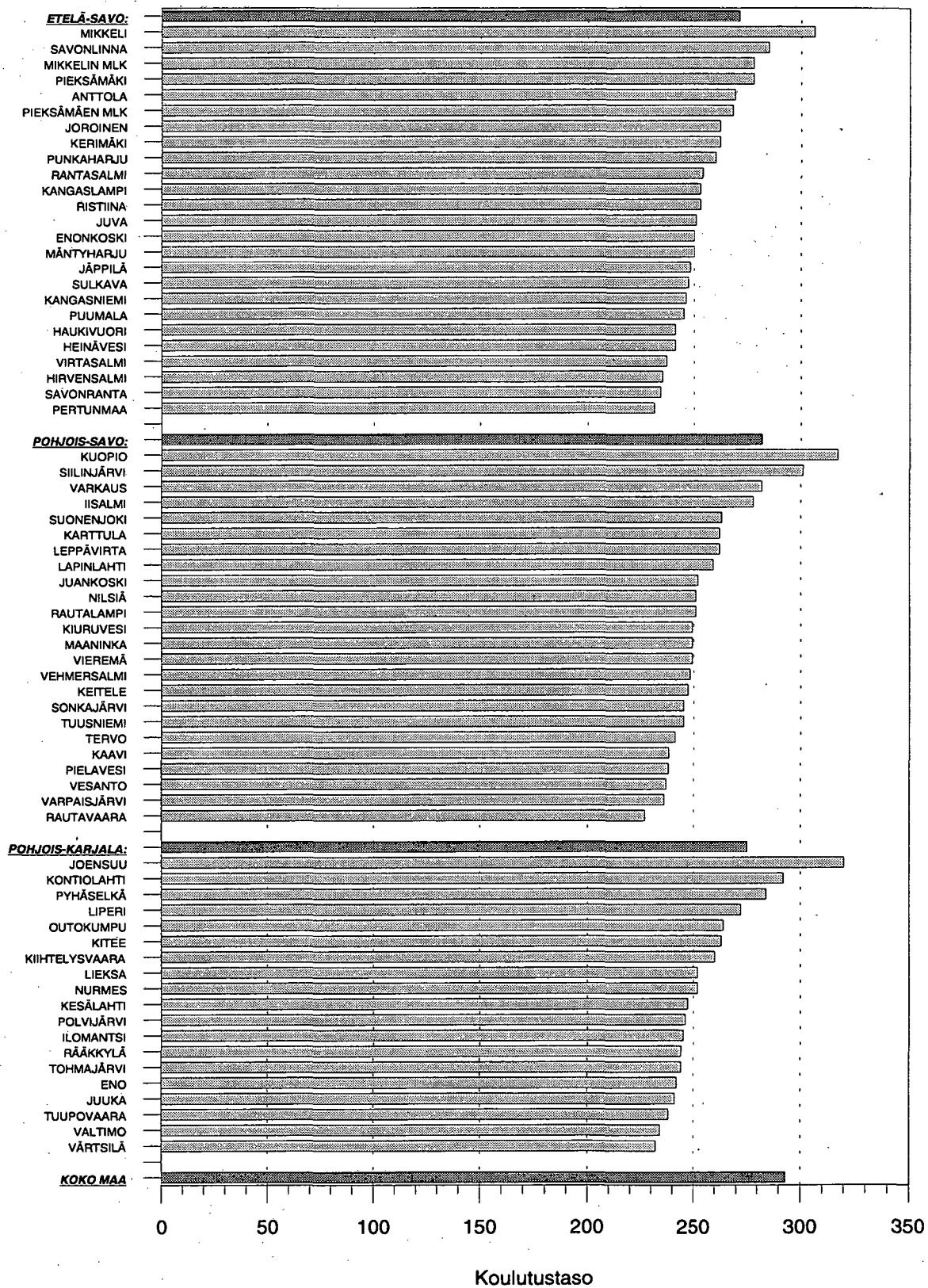

Kuva 81. Koulutustason muutos kunnittain 1983 - 1996.

Kuva 82. Koulutustaso kunnittain 1996.

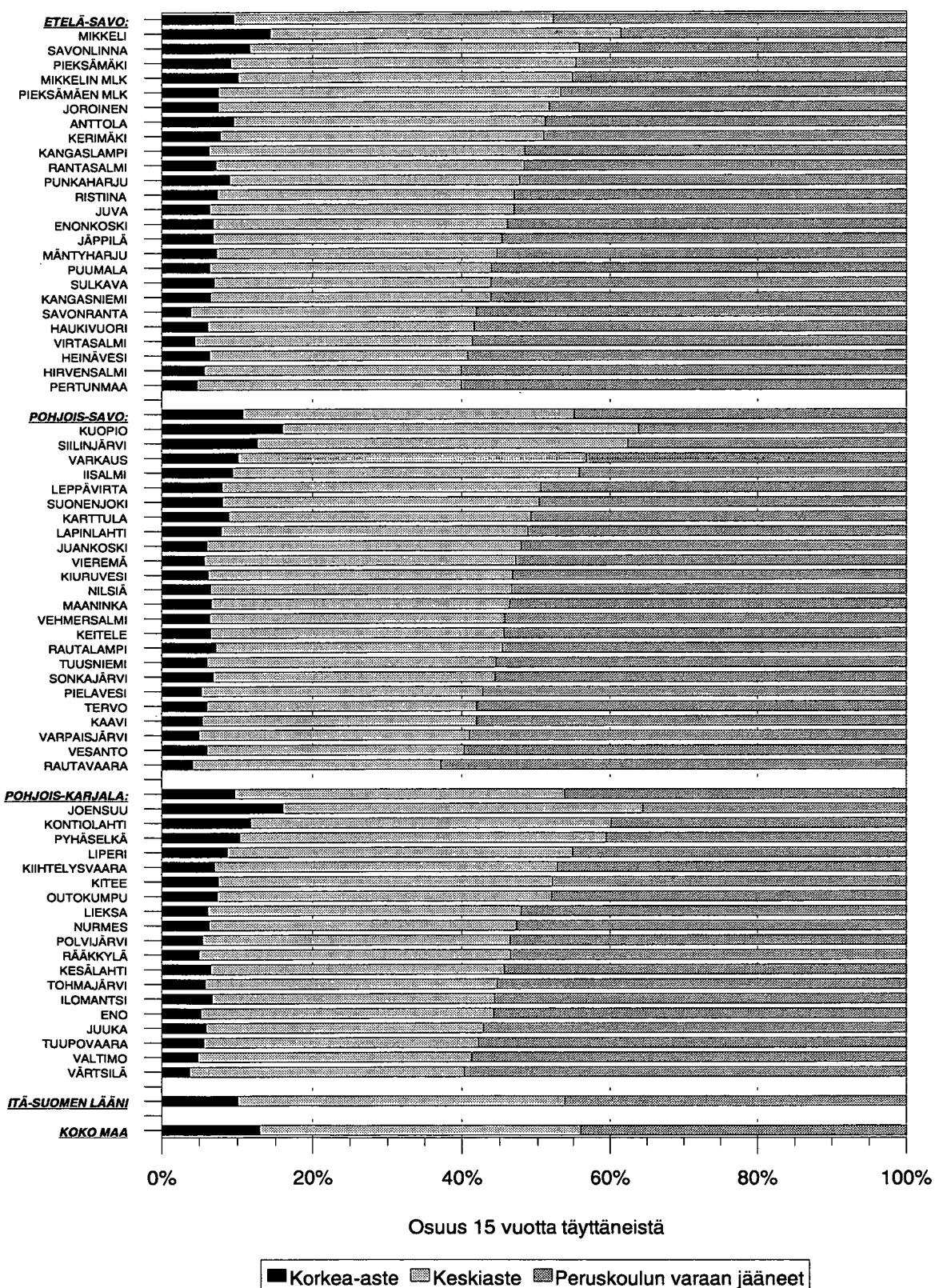
Koulutustaso kunnittain 1996

Lähde:TK/Koulutustilastot

Kuva 83. Koulutustaso kunnittain 1996.

Väestön (yli 15 -vuotiaiden) koulutusaste kunnittain 1996

Lähde:TK/Koulutustilastot

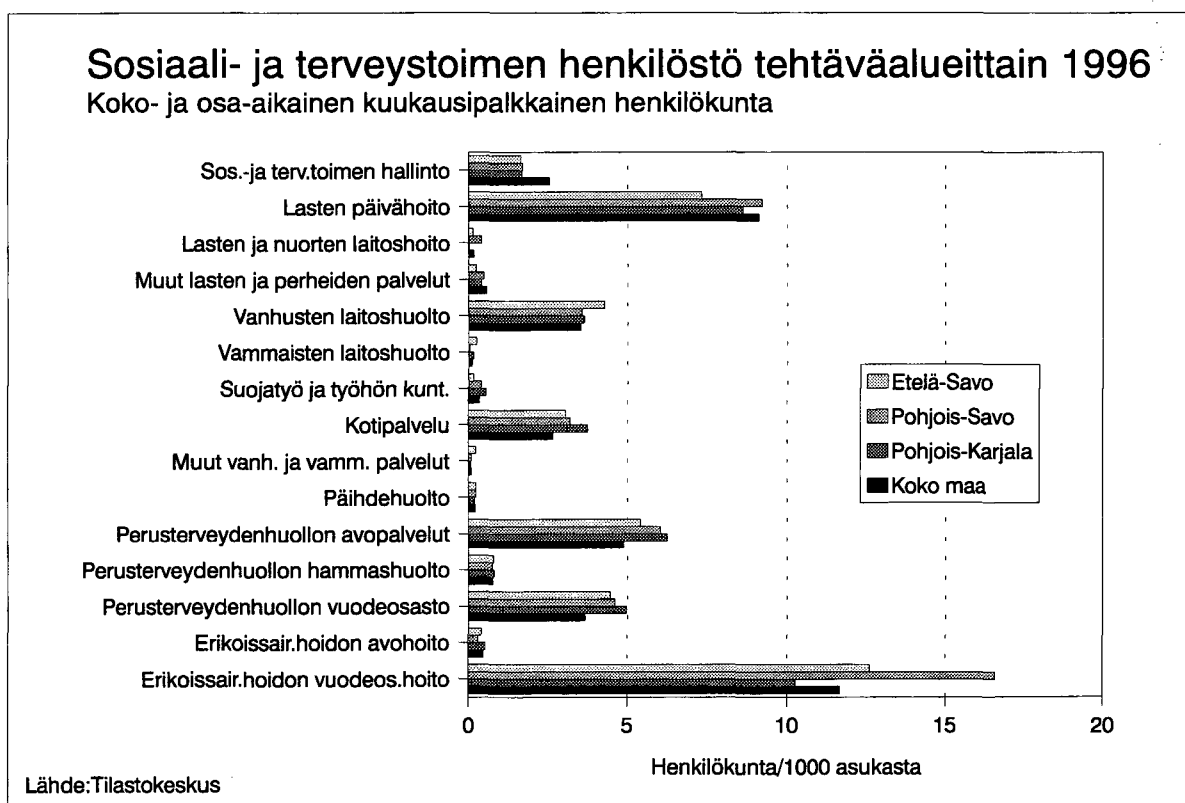
Kuva 84. Väestön koulutusaste kunnittain 1996.

TERVEYS- JA SOSIAALIPALVELUT

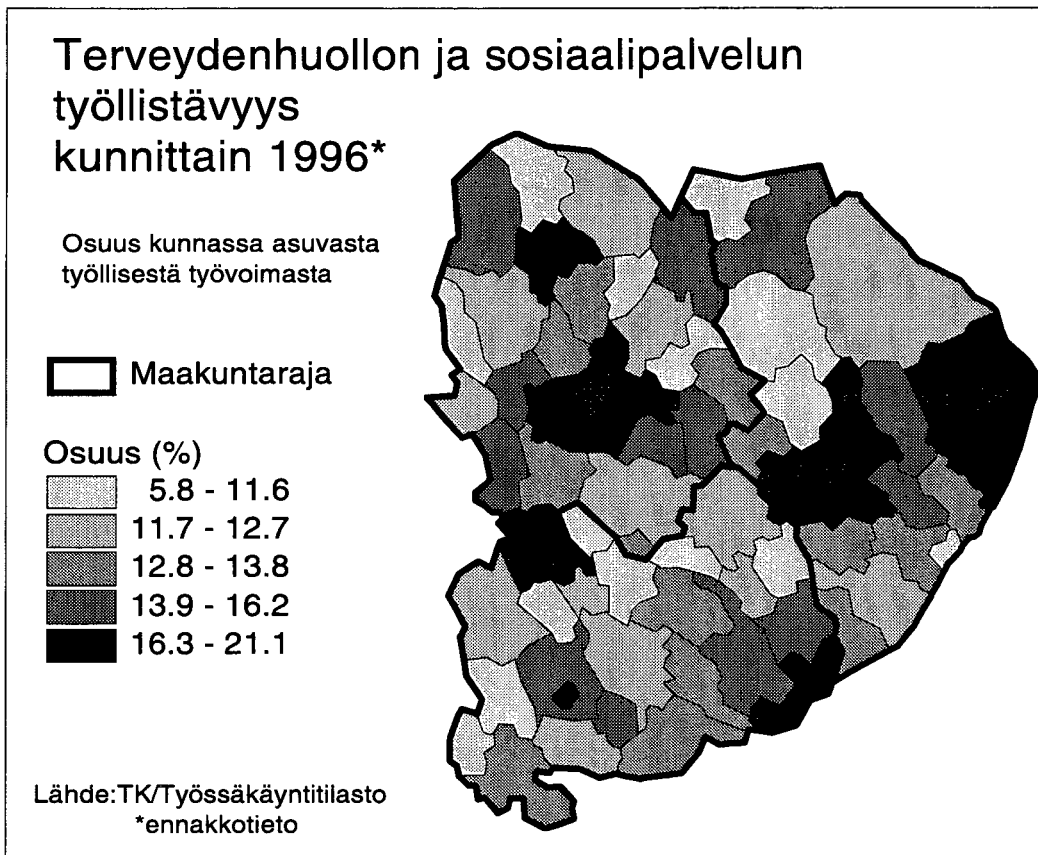
Valtaosa koko sosiaali- ja terveystoimen henkilöstöstä työskenteli erikoissairaanhoidon vuodeosastoilla vuonna 1996. Toiseksi työllistävin sektori oli lasten päivähoito. Itä-Suomen maakunnissa työskenteli sosiaali- ja terveystoimen hallinnon henkilöstöä vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Kuntatarkastelussa terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen työllistävyys oli suurinta Siilinjärvellä, Kontiolahdella ja Pieksämäellä. Niissä yli viidesosa työllisistä työskenteli näillä toimialoilla vuonna 1996 (ennakkotieto). Pienin terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen työllistävyys oli Värtsilän ja Jäppilän kunnissa.

Sosiaali- ja terveystoimen kokonaismenot koostuvat mm. lasten päivähoito-, perusterveydenhuolto- ja erikoissairaanhoidomenoista. Kokonaismenot olivat asukasta kohti vuonna 1996 suurimmat Kesälahdella, yli 12 600 markkaa. Pienimmillään nämä menot olivat Mikkelin maalaiskunnassa, 7 528 markkaa (myös kuva 126, sivulla 100).

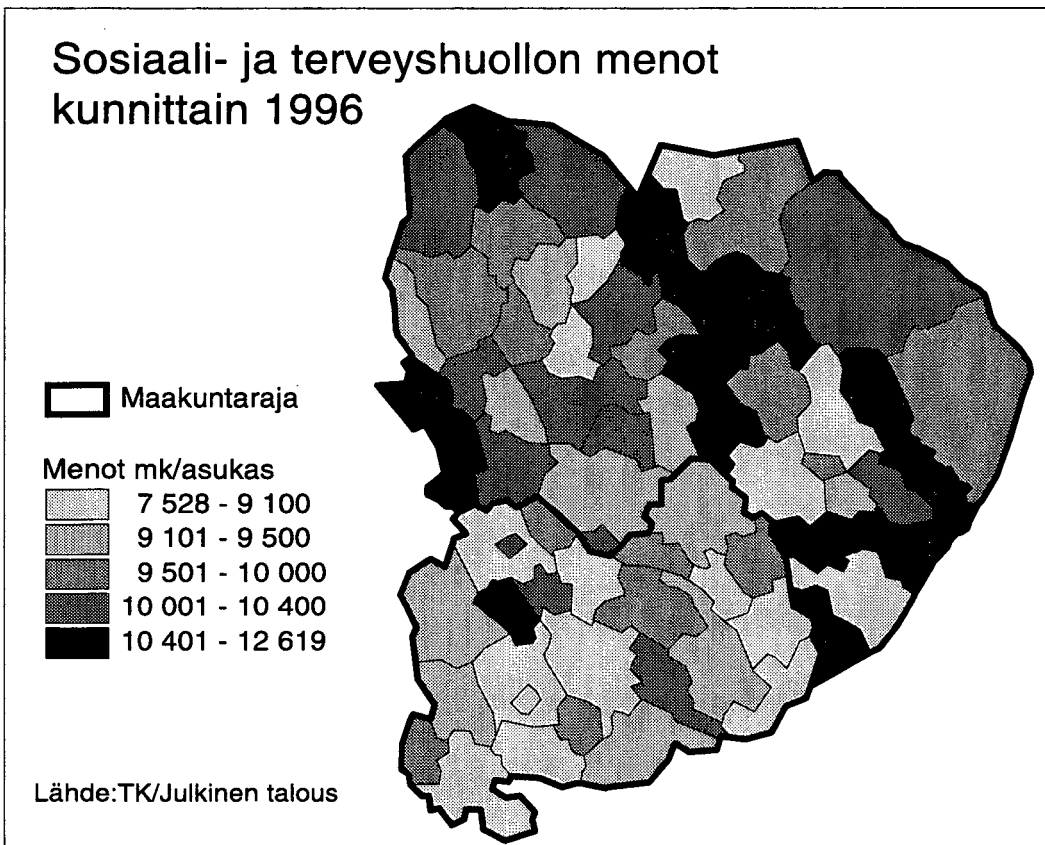
Lasten päivähoitomenot asukasta kohti olivat suurimmat Pyhäselän kunnassa. Pienimmillään nämä menot olivat Värtsilän ja Savonrannan kunnissa. Perusterveydenhuollon menot, hammashuolto mukaanlukien, ylittivät asukasta kohti 4 000 markkaa Tuupovaaran kunnassa. Erikoissairaanhoidon kulut vaihtelivat Haukivuoren 3 781 markasta Valtimon 2 170 markkaan.

Kuva 85. Sosiaali- ja terveystoimen henkilöstö tehtäväalueittain 1996.

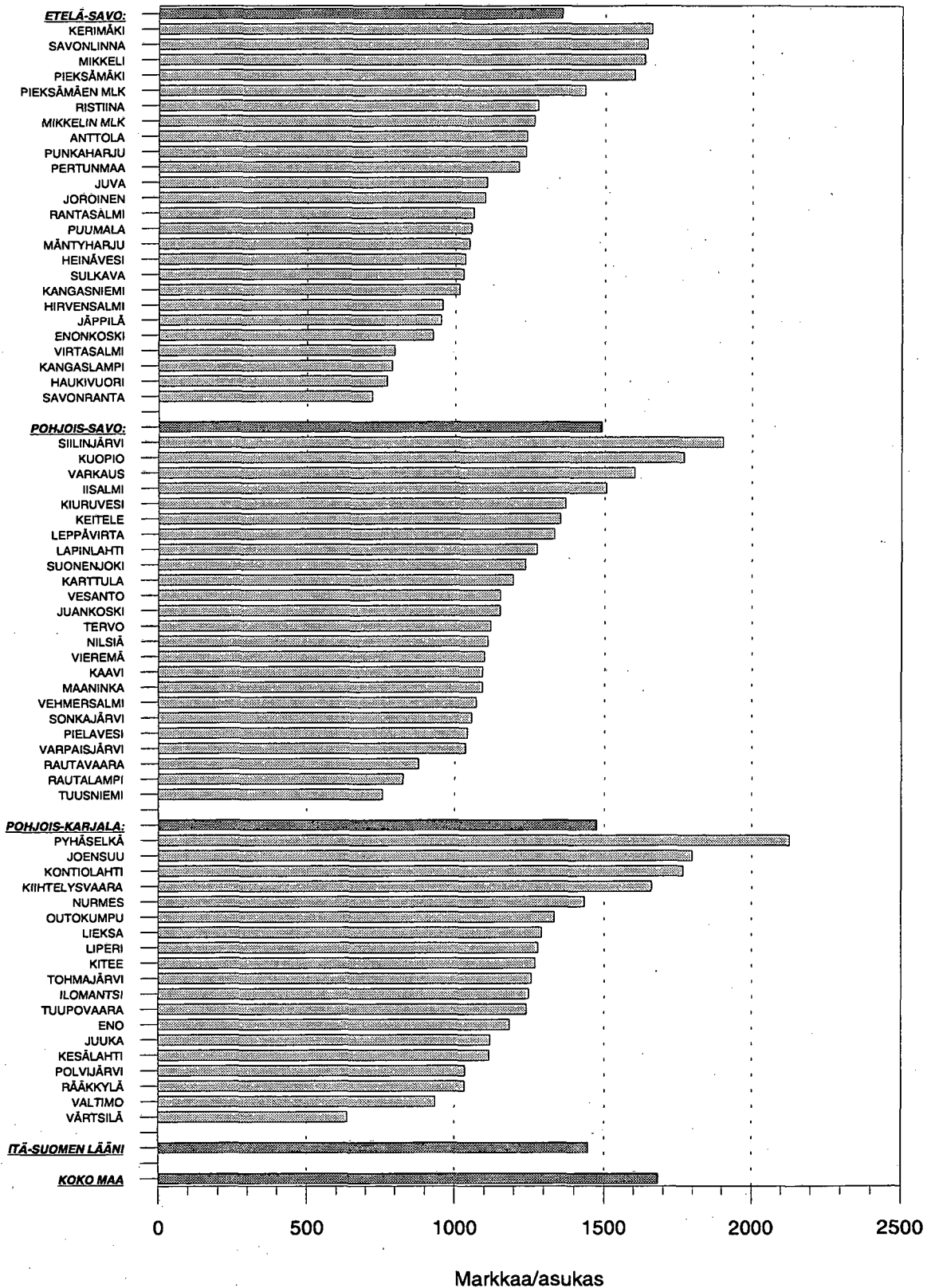

Kuva 86. Terveysthuollon ja sosiaalipalvelun työllistävyys kunnittain 1996.

Kuva 87. Sosiaali- ja terveysthuollon menot kunnittain 1996 (mk/asukas).

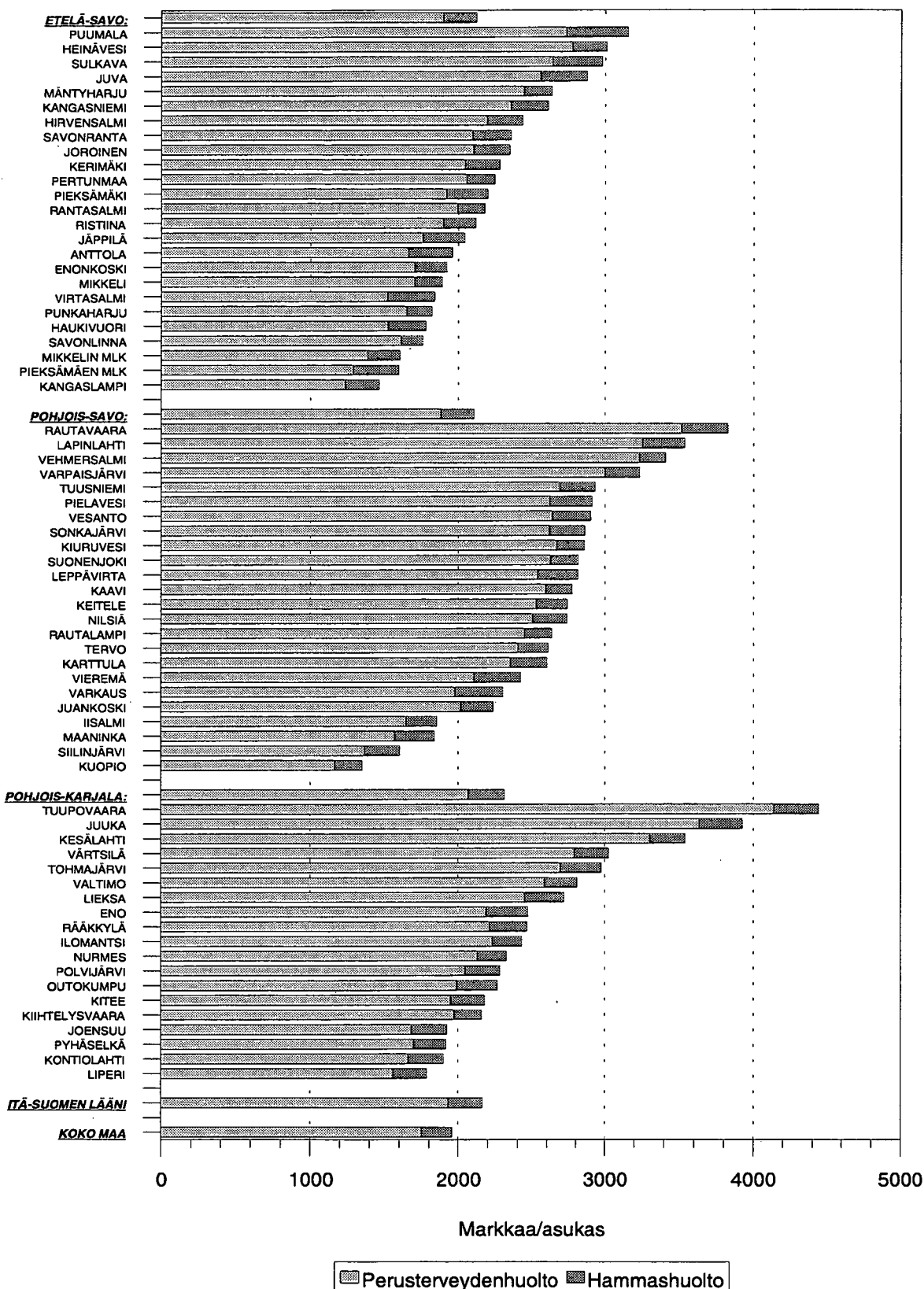
Lasten päivähoidon menot kunnittain 1996 (markkaa/asukas)

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 88. Lasten päivähoidon menot kunnittain 1996 (mk/asukas).

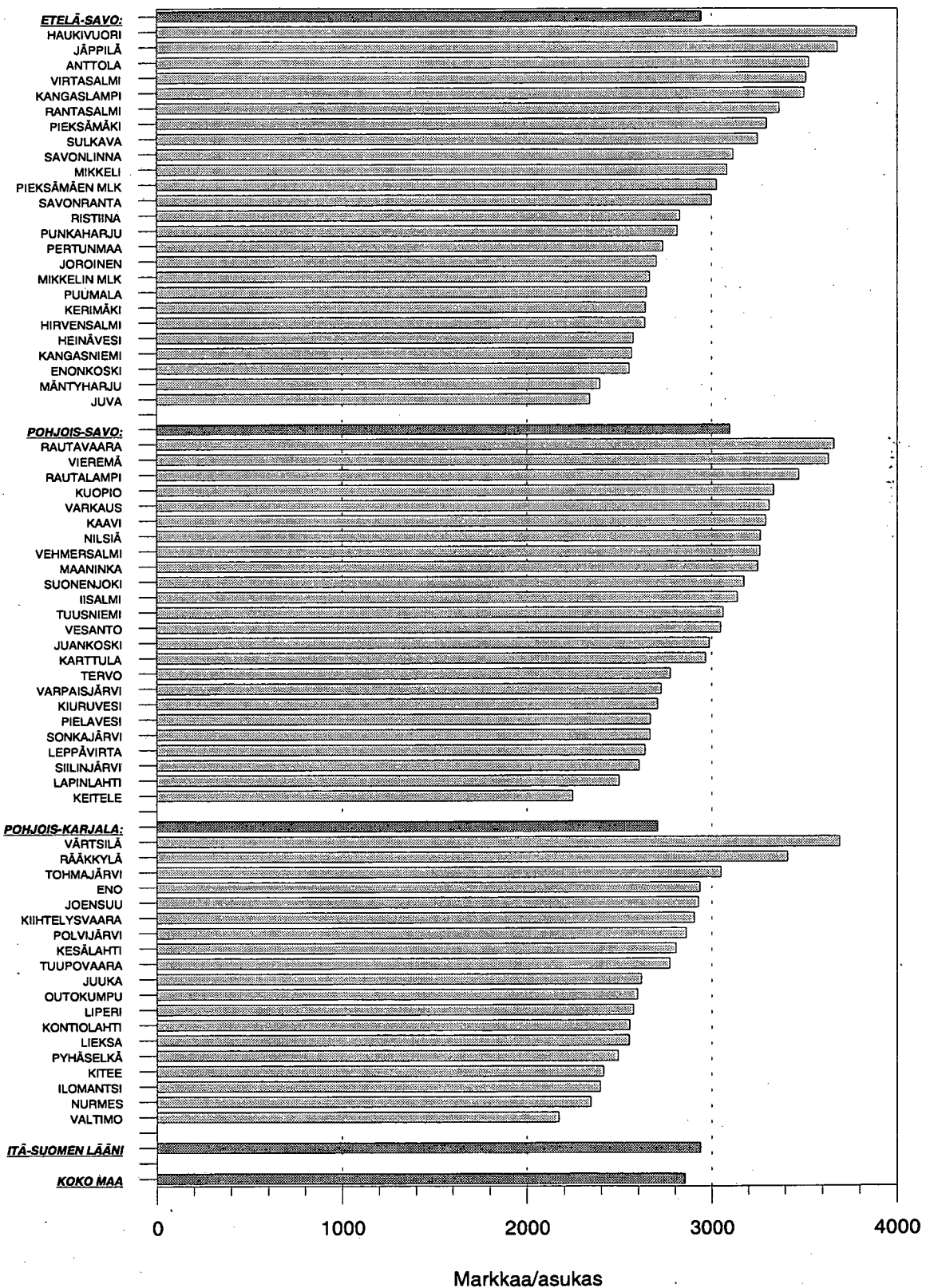
Perusterveyden- ja hammashuollon menot kunnittain 1996 (markkaa/asukas)

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 89. Perusterveyden- ja hammashuollon menot kunnittain 1996 (mk/asukas).

Erikoissairaanhoidon menot kunnittain 1996 (markkaa/asukas)

Lähde:TK/Julkinen talous

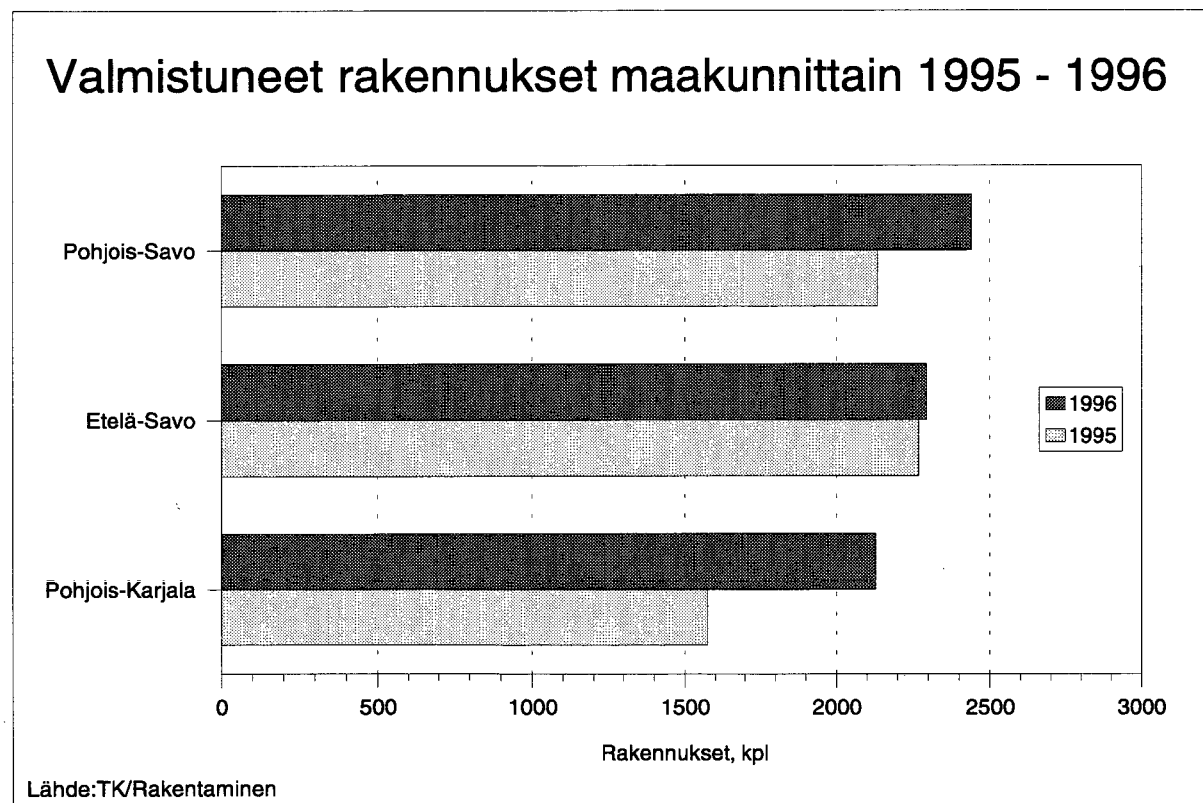
Kuva 90. Erikoissairaanhoidon menot kunnittain 1996 (mk/asukas).

RAKENTAMINEN JA ASUMINEN

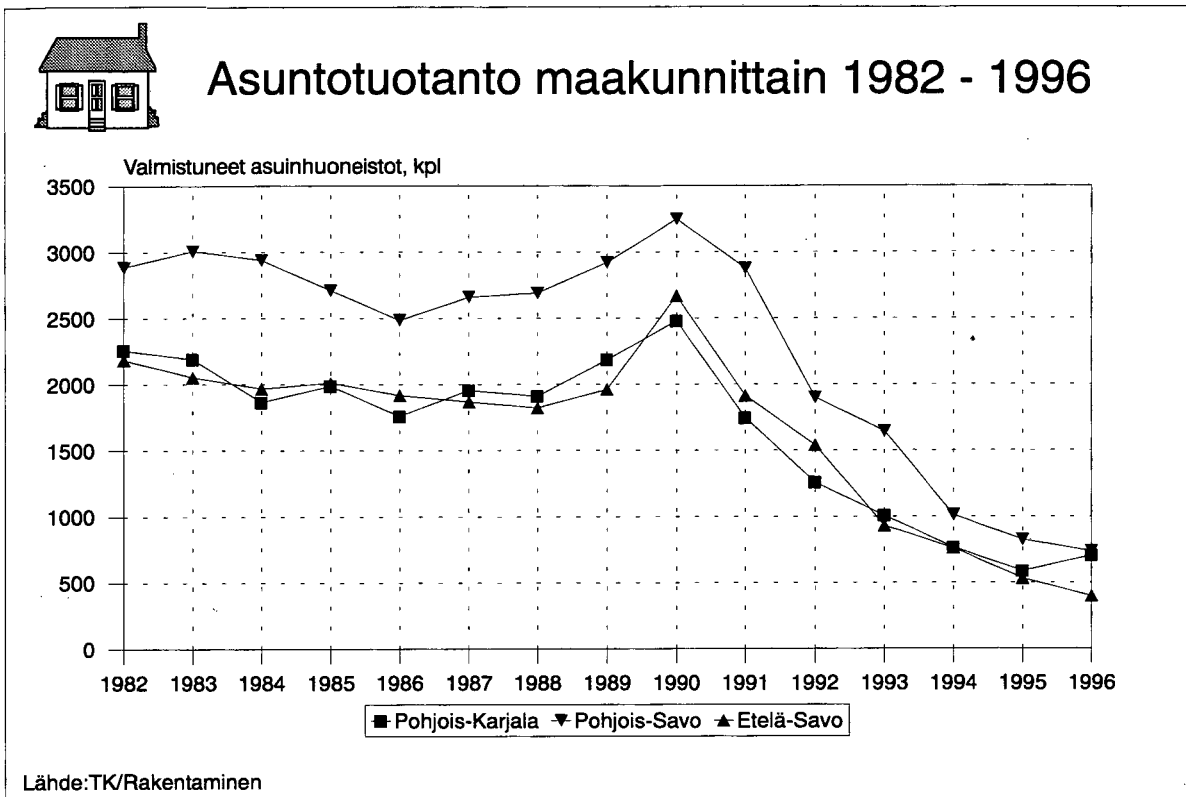
Vuonna 1996 rakennuksia valmistui Itä-Suomessa yhteensä noin 7000 kpl, mikä on 900 enemmän kuin vuotta aiemmin. Eniten rakennuksia valmistui Pohjois-Savossa ja vähiten Pohjois-Karjalassa. Asuntotuotanto on laskenut 1990-luvun alusta lähtien. Vuonna 1996 Pohjois-Karjalassa valmistui 120 asuntoa enemmän kuin vuotta aiemmin. Samana ajankohtana asuntotuotanto laski Pohjois- ja Etelä-Savossa. Kunnittain tarkasteltuna asuntoja tuotettiin vuonna 1996 suhteellisesti eniten Anttolan kunnassa.

Asuntojen hinnat ovat laskeneet vuosikymmenen vaihteen huippuhinnoista. Tosin vuoden 1996 aikana hinnat ovat taas kääntyneet nousuun. Kalleimmat neliöhinnat asunnoista maksettiin vuonna 1996 Kuopiossa, 5014 mk/neliömetri. Halvimmat asunnot taas olivat Valtimon kunnassa. Muutaman kunnan alueella asuntokauppoja tehtiin alle 5, joten hintatietoa näiden kuntien osalta ei voida julkistaa. Asuntojen keskipinta-ala oli suurin Mikkelin maalaiskunnassa, pienin taas Kuopiossa vuonna 1996. Samana vuonna ahtaasti asuvien asuntokuntien osuus oli suurin Uukuniemen kunnassa ja pienin Kouvolassa. Tilastoissa on käytetty normin 3 mukaisia tietoja. Asunto on normi 3 mukaan ahtaasti asuttu, kun siinä asuu enemmän kuin yksi henkilö huonetta kohti. Keittiö lasketaan huonelukuun.

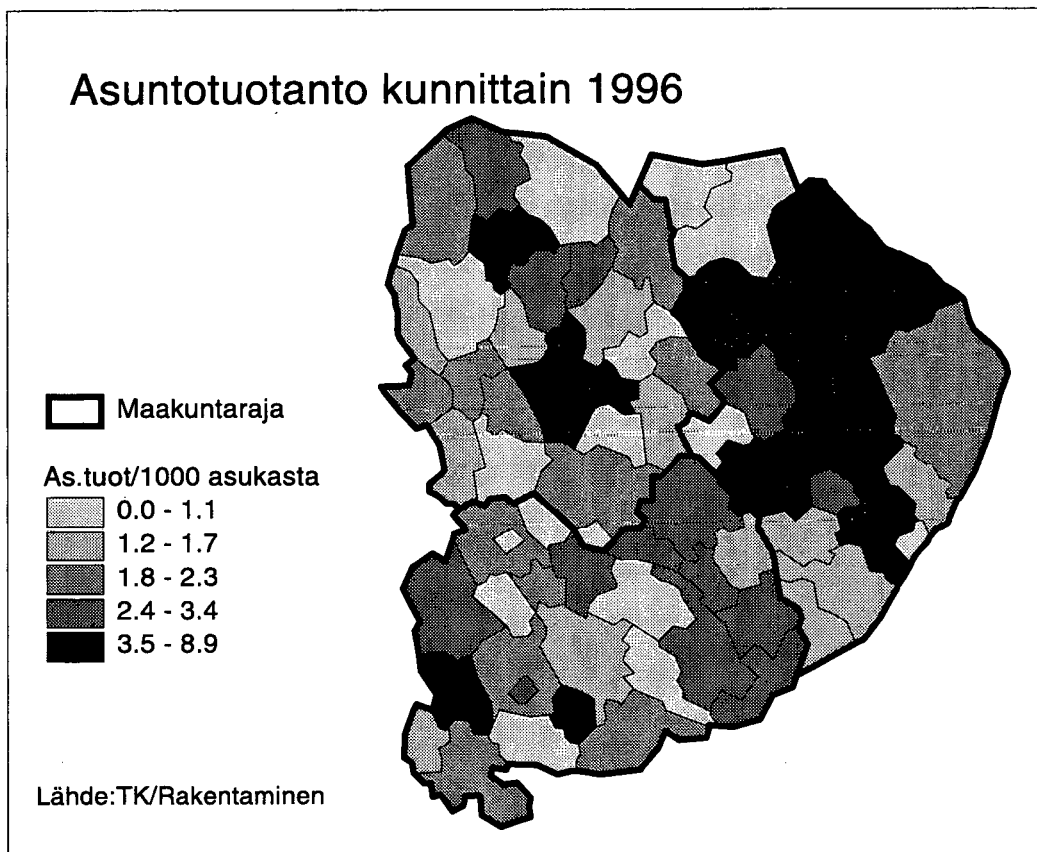
Vuonna 1996 kesämökkejä oli Etelä-Savossa 40 000 kpl, Pohjois-Savossa lähes 27 000 kesämökkiä, ja niistä Kuopiossa oli 3761 kpl. Pohjois-Karjalassa mökkejä oli vähiten, noin 22 000 kpl. Kaikista Suomen kunnista Mäntyharjulla oli kolmanneksi kesämökkejä (3949 kpl) ja Kuopiossa neljänneksi eniten. Asukaslukuun suhteutettuna kesämökkejä oli Itä-Suomessa eniten Hirvensalmella. Pieksämäellä tämä suhde oli Itä-Suomen pienin.

Kuva 91. Valmistuneet rakennukset maakunnittain 1995 - 1996.

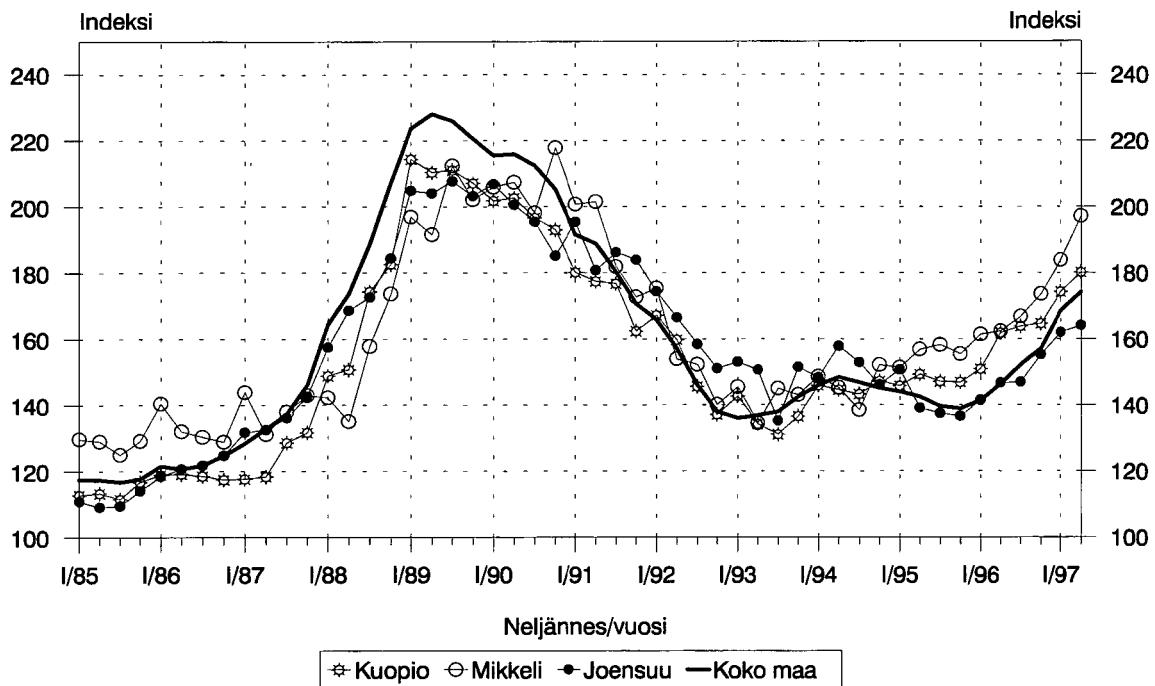

Kuva 92. Asuntotuotanto maakunnittain 1982 - 1996.

Kuva 93. Asuntotuotanto kunnittain 1996.

Asuntojen hintojen kehitys alueittain I/85 - II/97 (Indeksi, 1983 = 100)

Kuva 94. Asuntojen hintojen kehitys alueittain 1985 - 1997.

Asuntojen neliöhinnat kunnittain 1996

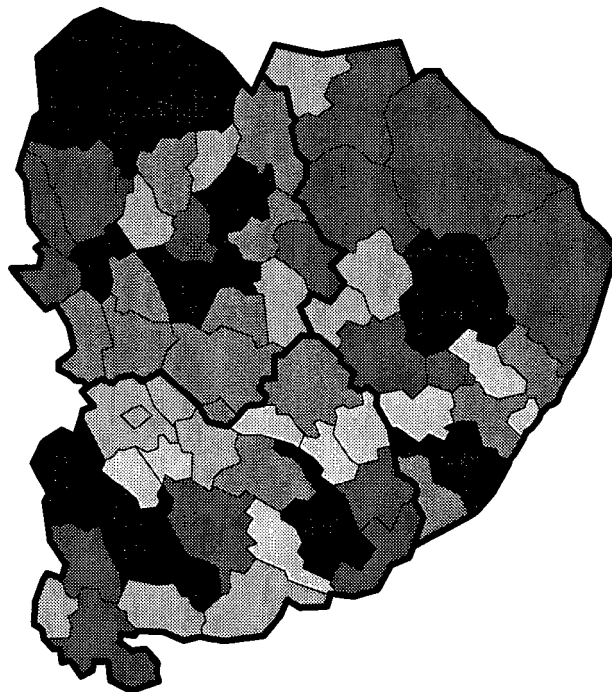
Uudet ja vanhat
asunto-osakeyhtiöt

Maakuntaraja

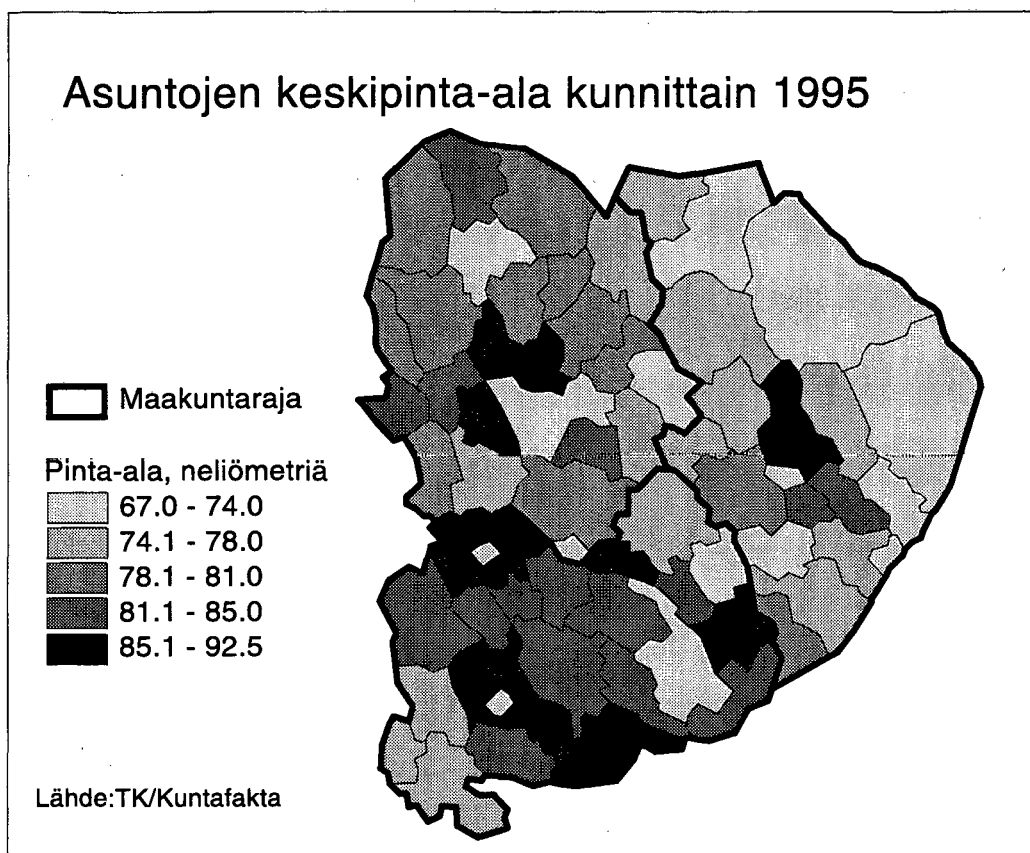
Mk/neliometri

- Alle 5 asuntokauppaa
- 2517 - 3100
- 3101 - 3400
- 3401 - 3800
- 3801 - 5014

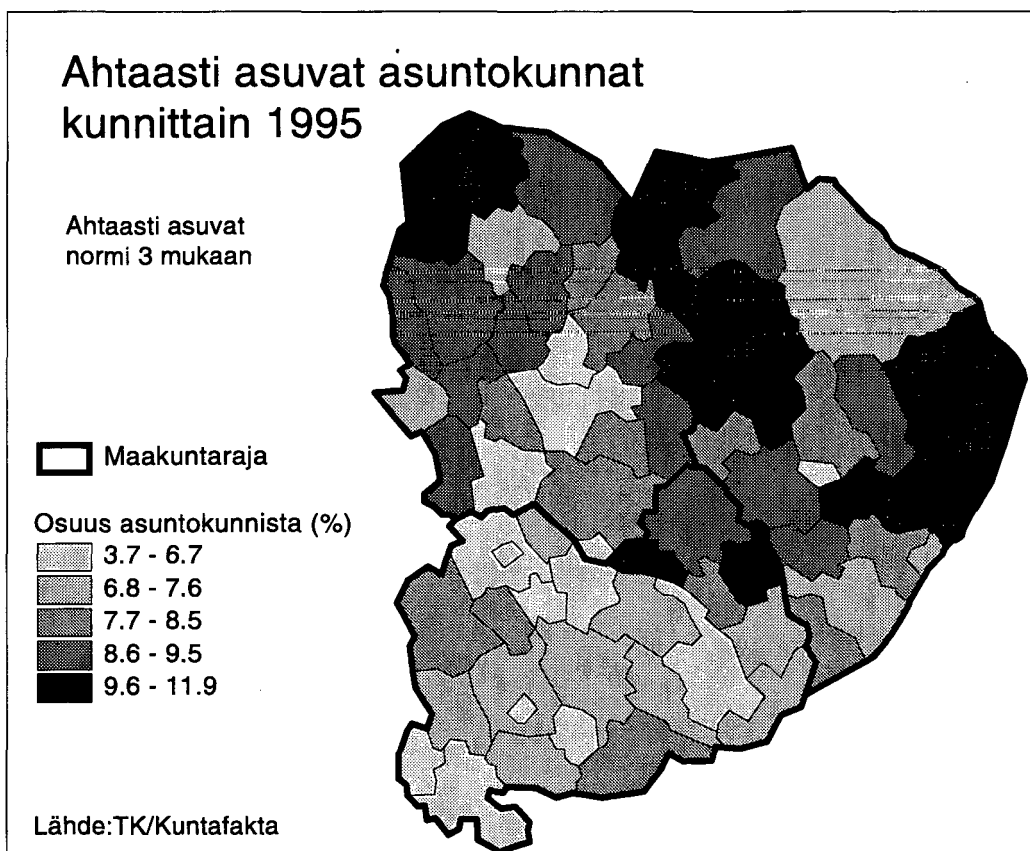
Lähde:TK/Asuminen 1997:5

Kuva 95. Asuntojen neliöhinnat kunnittain 1996.

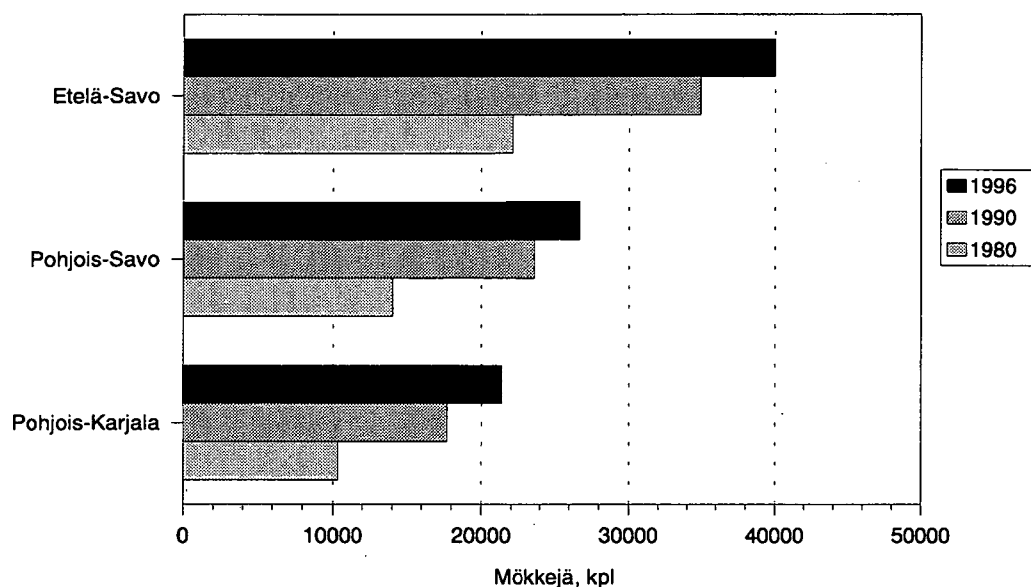

Kuva 96. Asuntojen keskipinta-ala kunnittain 1995.

Kuva 97. Ahtaasti asuvat asutokunnat kunnittain 1995.

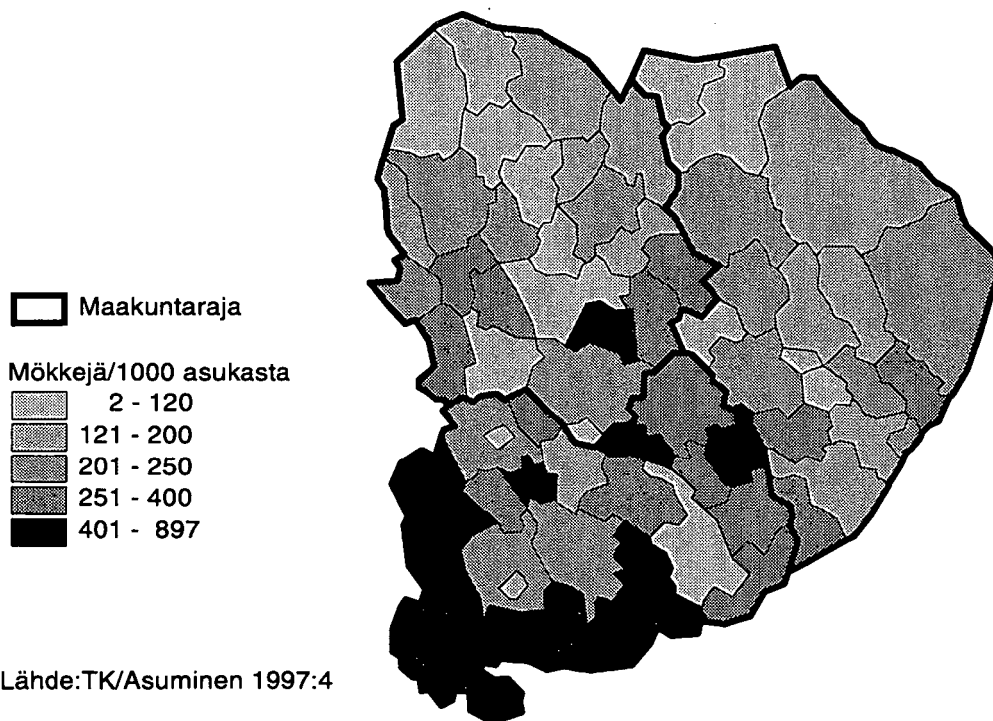
Kesämökkiä maakunnittain 1980, 1990 ja 1996

Lähde:TK/Asuminen 1997:4

Kuva 98. Kesämökkiä maakunnittain 1980, 1990 ja 1996.

Kesämökkiä kunnittain 1996

Lähde:TK/Asuminen 1997:4

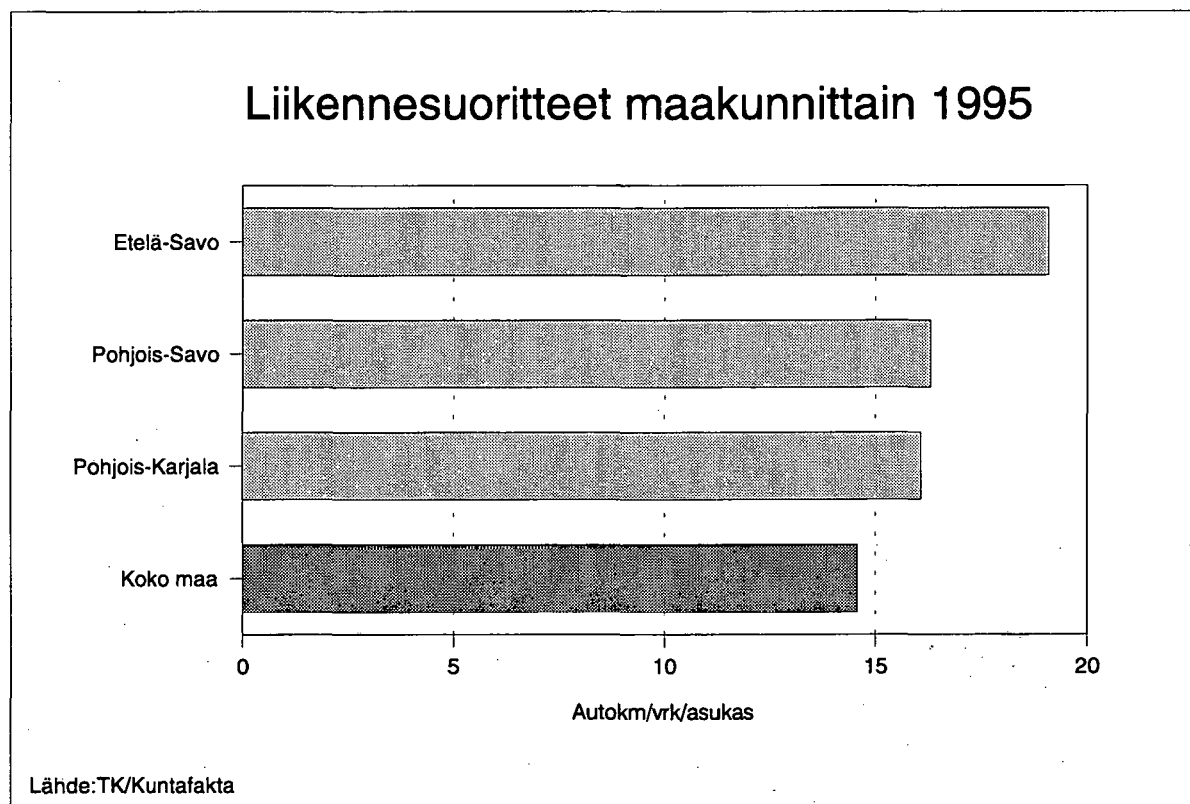
Kuva 99. Kesämökkiä kunnittain 1996.

LIIKENNE

Itä-Suomen maakunnissa liikennesuoritteet (autokm/vrk/asukas) olivat vuonna 1995 suuremmat kuin koko maassa keskimäärin. Etelä-Savossa asukasta kohti kertyi lähes 20 kilometriä vuorokaudessa. Vuonna 1996 tieliikennekuolemat kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna kaikissa Itä-Suomen maakunnissa. Koko maassa ne sen sijaan vähenivät. Virtasalmella ja Mikkelin maalaiskunnassa oli eniten henkilöautoja suhteessa asukaslukuun. Vastaavasti vähiten niitä oli Kiu-ruvedellä.

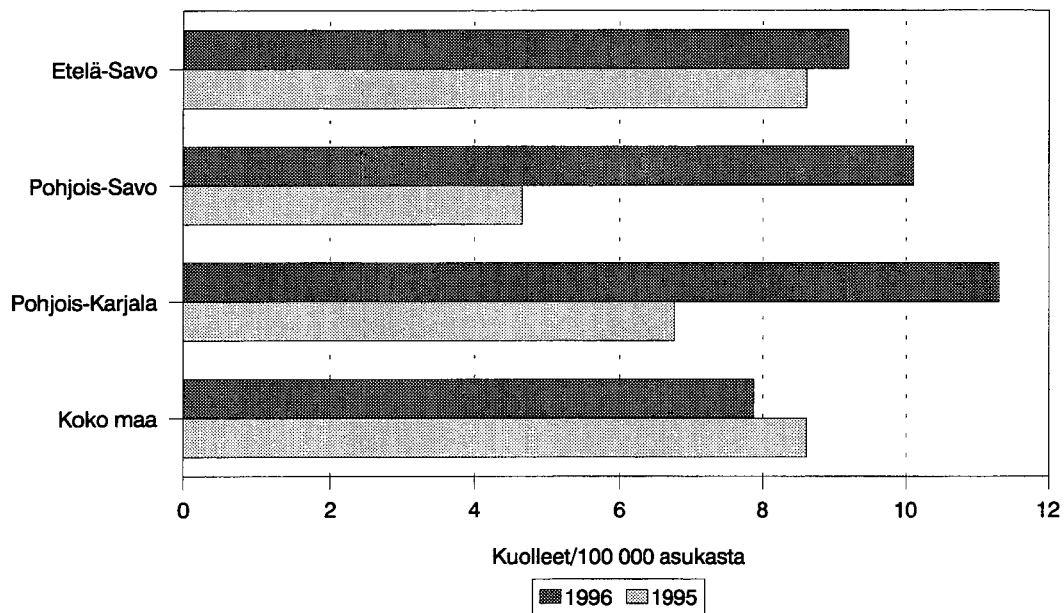
Lentoliikenteen matkustajamäärät laskivat 1990 -luvun alussa Itä-Suomen suurimmilla kentillä. Vuonna 1994 matkustajaluvut kääntyivät jälleen nousuun. Itä-Suomen suurin lentokenttä on Kuopio, jossa saapuneita matkustajia oli vuonna 1996 noin 105 000 ja lähteneitä kuta kuinkin saman verran. Toiseksi suurimmalle lentoasemalle Joensuuhun saapuneita ja lähteneitä matkustajia oli yhteensä 130 000. Savonlinnan ja Varkauden lentoasemilla matkustajamäärät jäivät alle 50 000.

Itä-Suomen läänissä on kaksi rajanylityspaikkaa: Niirala, jossa sijaitsee tulliasema sekä Uukuniemi, joka on tilapäinen rajanylityspaikka. Vuonna 1996 Niiralassa tilastoitiin Venäjältä saapuneen 125 892 henkilöautoa ja 10 764 kuorma-autoa. Henkilöautoista lähes 93 % ja kuorma-autoista 96.5 % oli suomalaisia. Vastaavasti sen kautta lähti Venäjälle 130 000 henkilöautoa ja 11 901 kuorma-autoa. Uukuniemen rajan ylitti yhteensä noin 4 000 henkilöautoa ja 9 600 kuorma-autoa. Venäjältä Uukuniemeen tulevista henkilöautoista ja kuorma-autoista 90 % oli suomalaisia.

Kuva 100. Liikennesuoritteet maakunnittain 1995.

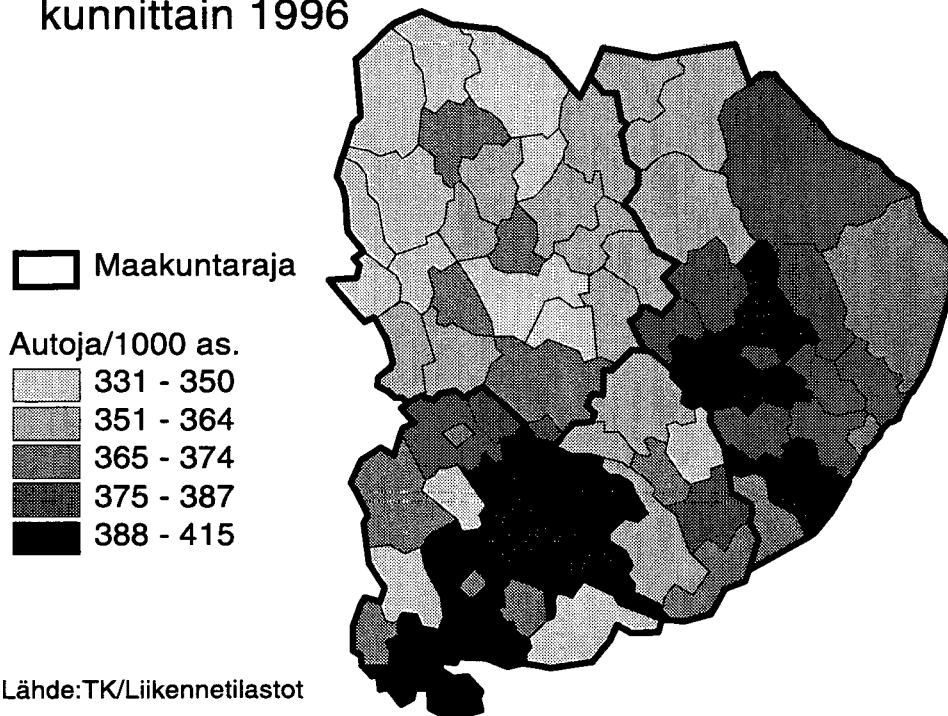
Tieliikenteessä kuolleet maakunnittain 1995 - 1996

Lähde:TK/Tieliikenneonnettomuudet

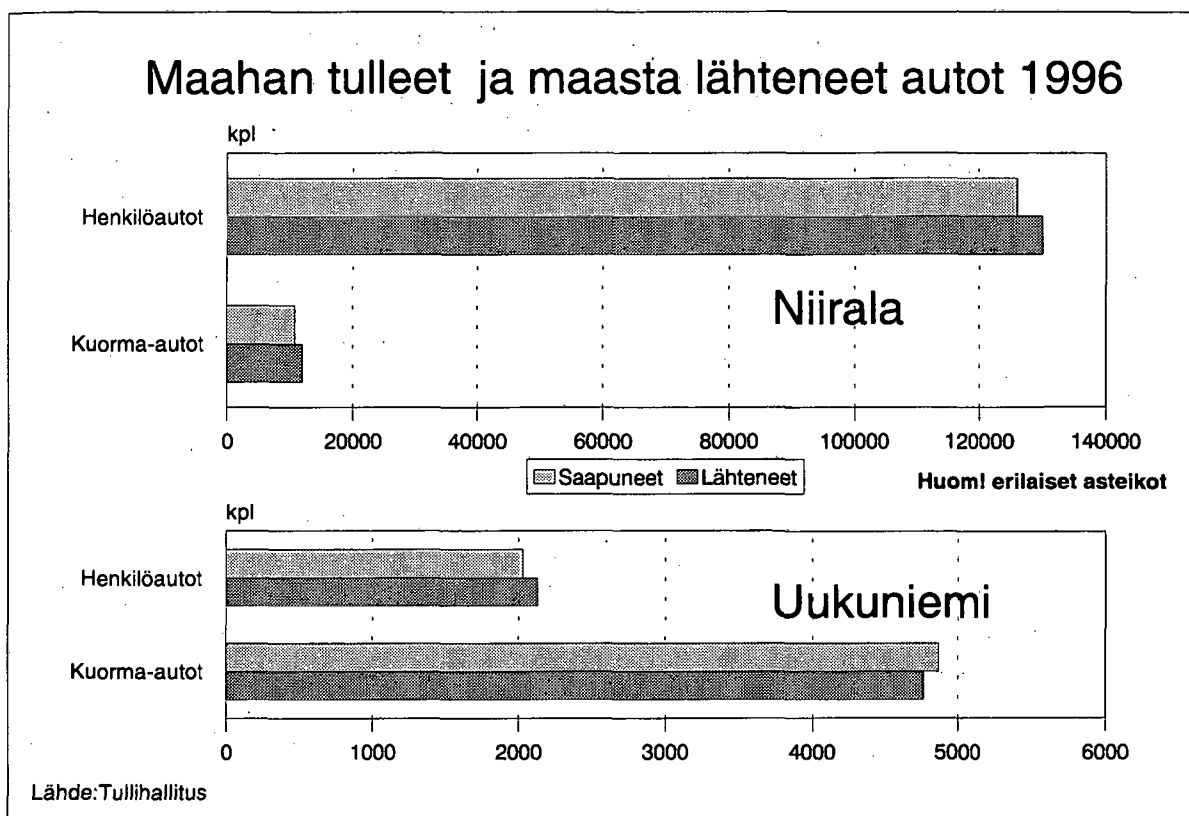
Kuva 101. Tieliikenteessä kuolleet maakunnittain 1995 - 1996.

Henkilöautojen lukumäärä/1000 asukasta kunnittain 1996

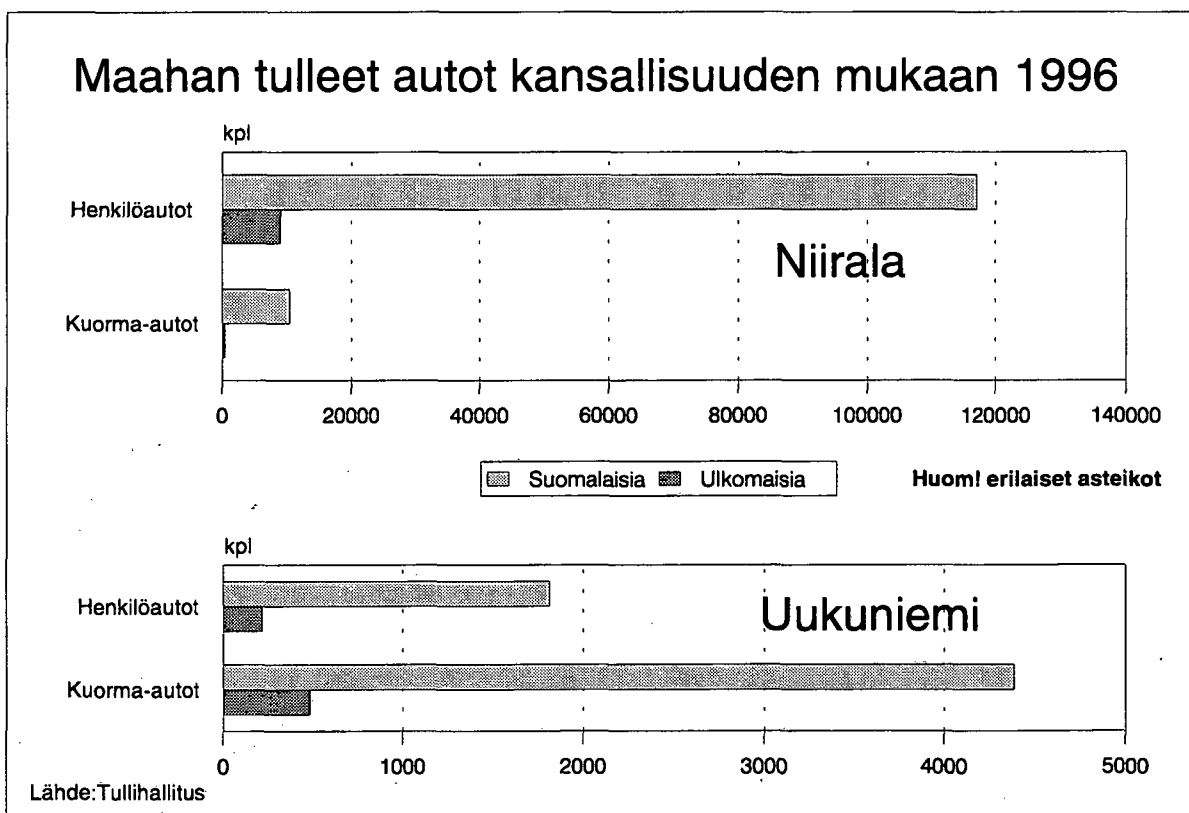

Lähde:TK/Liikennetilastot

Kuva 102. Henkilöautojen lukumäärä kunnittain 1996.

Kuva 103. Maahan tulleet ja maasta lähteneet autot 1996.

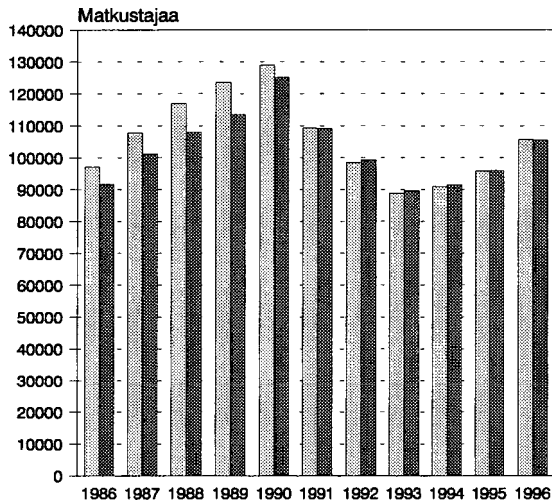

Kuva 104. Maahan tulleet autot kansallisuuden mukaan 1996.

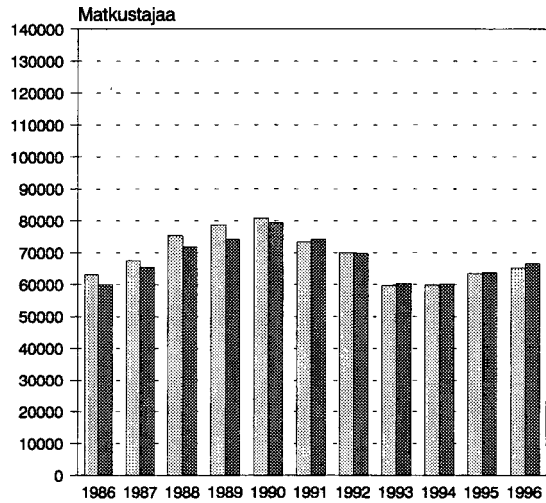
Kotimaan lentoliikenne Itä-Suomen suurimmilla asemilla 1986 - 1996

Kuopion lentoasema

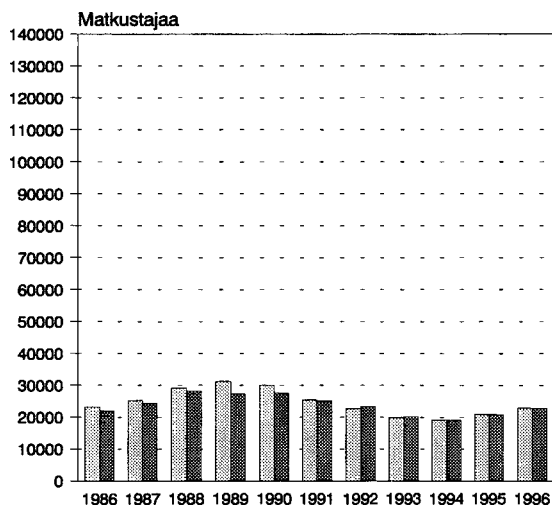

Joensuun lentoasema

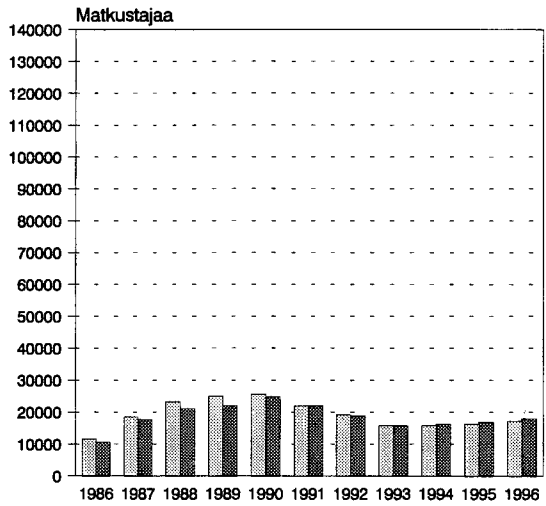

Saapuneet
  Lähteneet

Savonlinnan lentoasema

Varkauden lentoasema

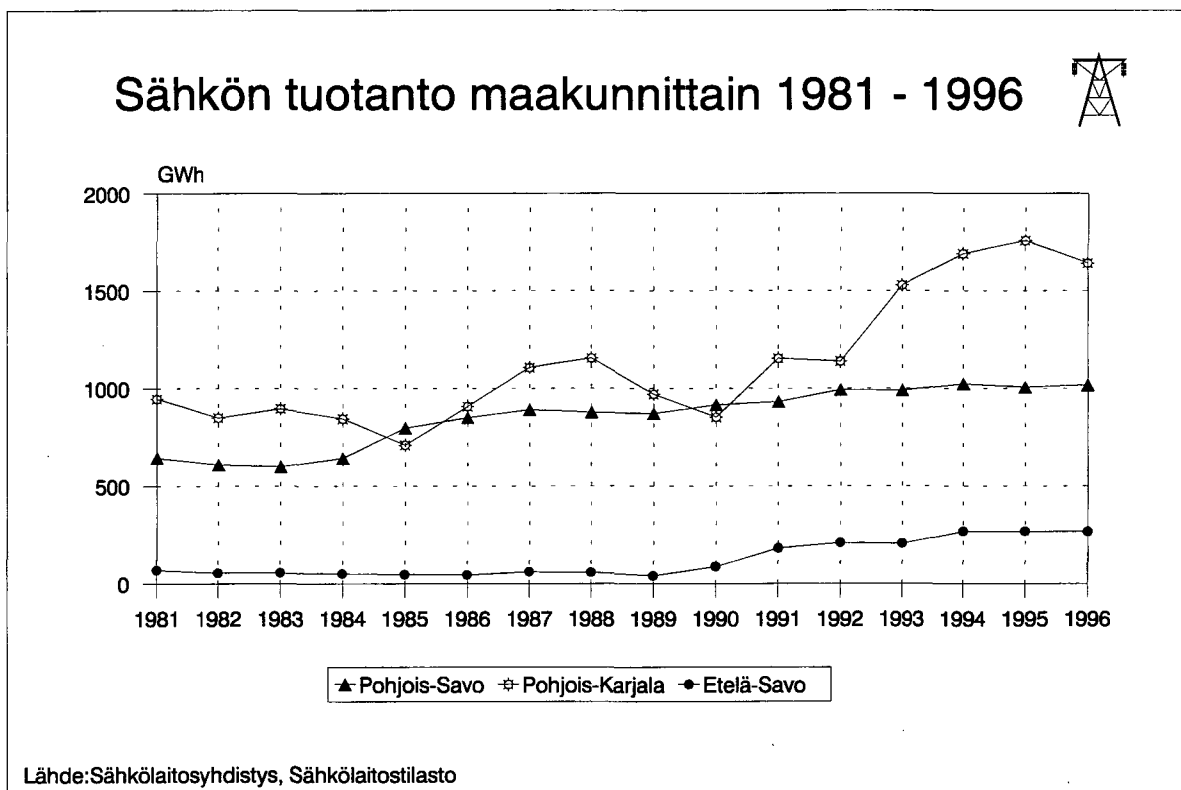
Lähde: TK/Liikennetilastollinen vuosikirja

ENERGIAHUOLTO

Sähkön tuotanto on kasvanut tasaisesti Pohjois-Savon ja Etelä-Savon maakunnissa viimeisen kuudentoista vuoden aikana. Vastaavana aikana Pohjois-Karjalassa tuotanto on kasvanut jyrkimmin vuodesta 1992 lähtien. Itä-Suomessa tuotetaan alle 5 % koko maan sähkötuotannosta. Maassa tuotetun vesivoimaenergian osuus on Itä-Suomessa suurin Pohjois-Karjalassa. Pohjois-Savossa ja Etelä-Savossa osuus jää alle prosentin.

Sähkön kulutus on kasvanut tasaisesti tarkastelualueilla. Suurin kulutus on Pohjois-Savossa. Pohjois-Karjalassa ja Etelä-Savossa se on puolta pienempi. Vuonna 1996 Etelä-Savossa yksityinen sähkön kulutus oli 40 % koko maakunnan kulutuksesta. Jalostuksen osuus kokonaiskulutuksesta on pieni verrattuna koko maan keskiarvoon. Kunnittaisessa tarkastelussa yksityinen sähkön kulutus asukaslukuun suhteutettuna oli suurin Anttolan kunnassa ja pienin Kiuruvedellä vuonna 1996.

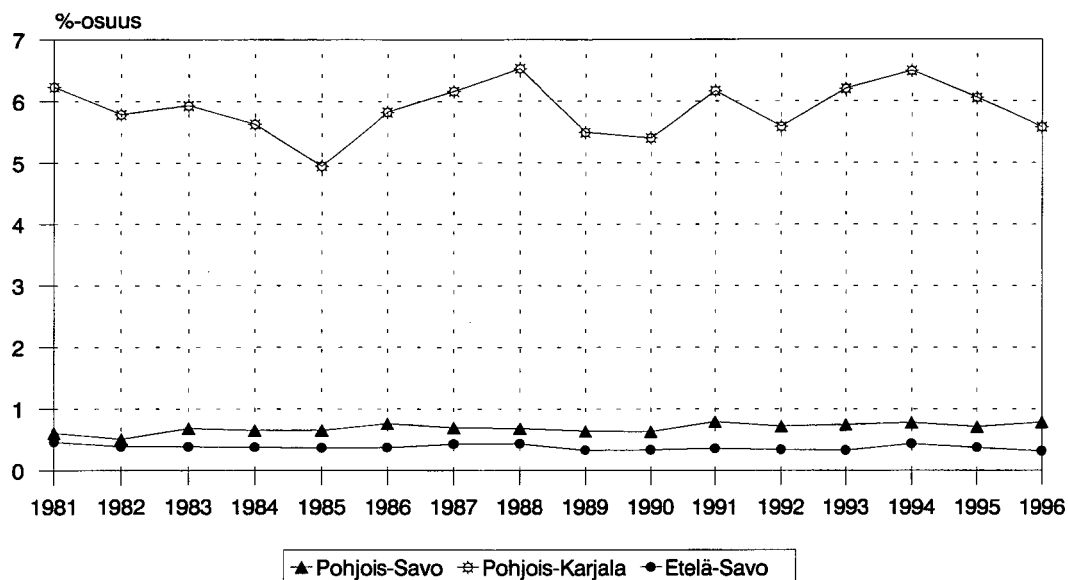
Vuonna 1996 sähköomavaraisuus oli suurin Pohjois-Karjalassa, jossa se jäi vähän alle 100 %. Pohjois-Savon ja Etelä-Savon maakunnissa sähköomavaraisuus jäi 25 % tienoille.

Kuva 106. Sähkön tuotanto maakunnittain 1981 - 1996.

Vesivoimalla tuotettu energia maakunnittain 1981 - 1996

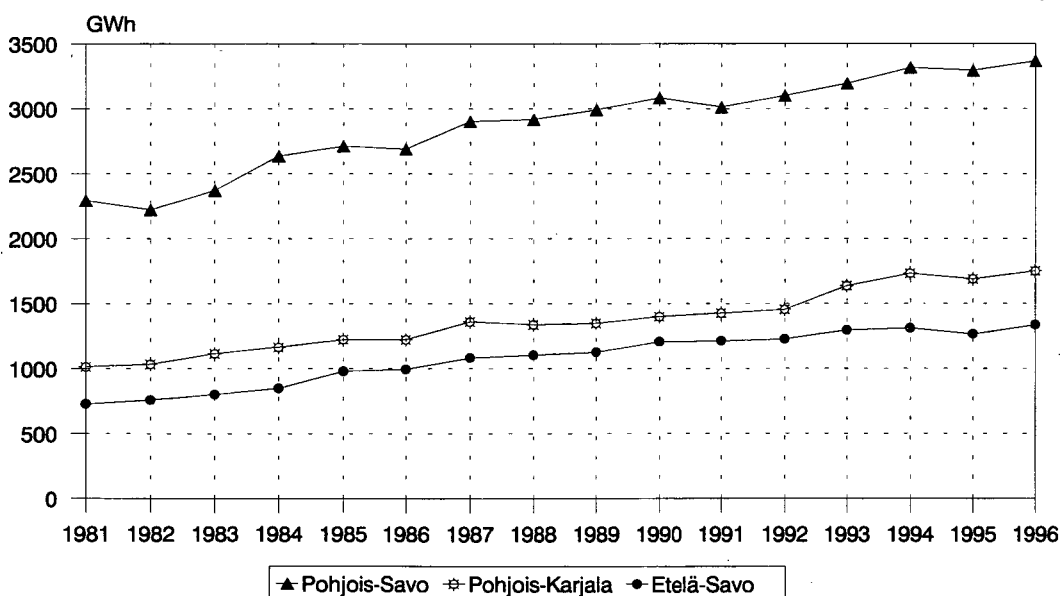
Osuus maassa tuotetusta vesienergiasta

Lähde: Sähkölaitosyhdistys, Sähkölaitostilasto

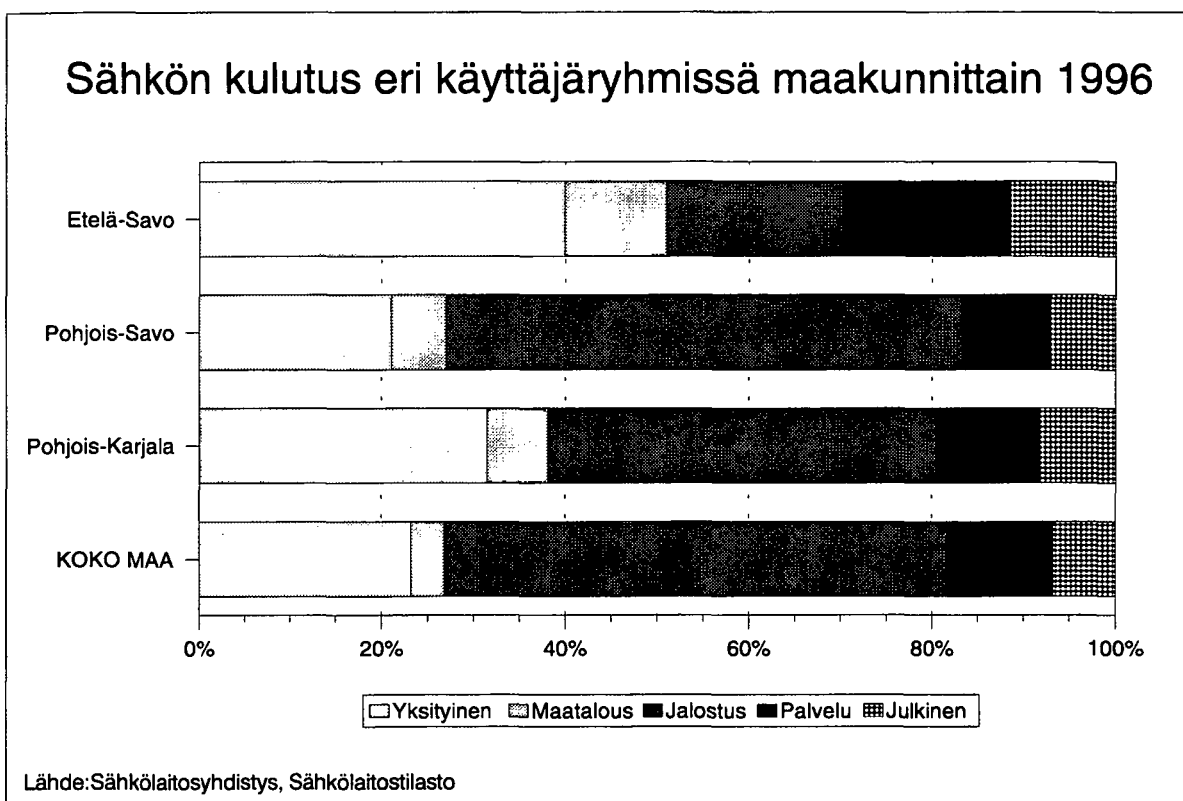
Kuva 107. Vesivoimalla tuotettu energia maakunnittain 1981 - 1996.

Sähkön kulutus maakunnittain 1981 - 1996

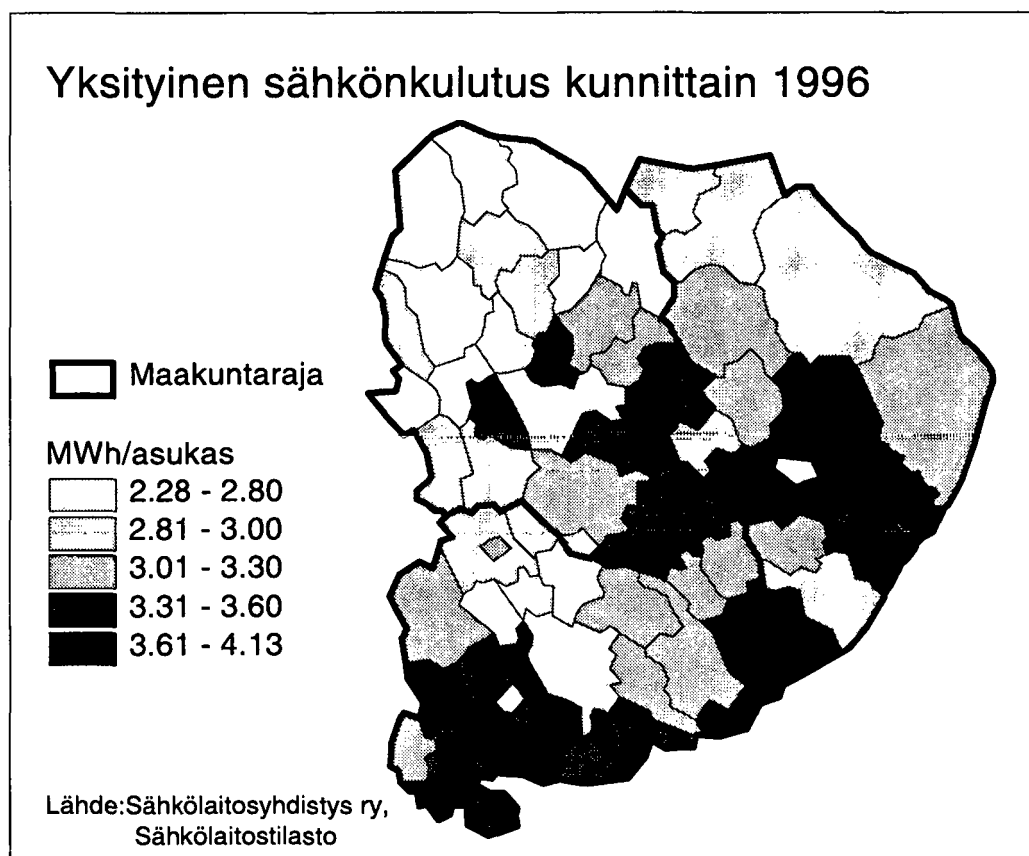

Lähde: Sähkölaitosyhdistys, Sähkölaitostilasto

Kuva 108. Sähkön kulutus maakunnittain 1981 - 1996.

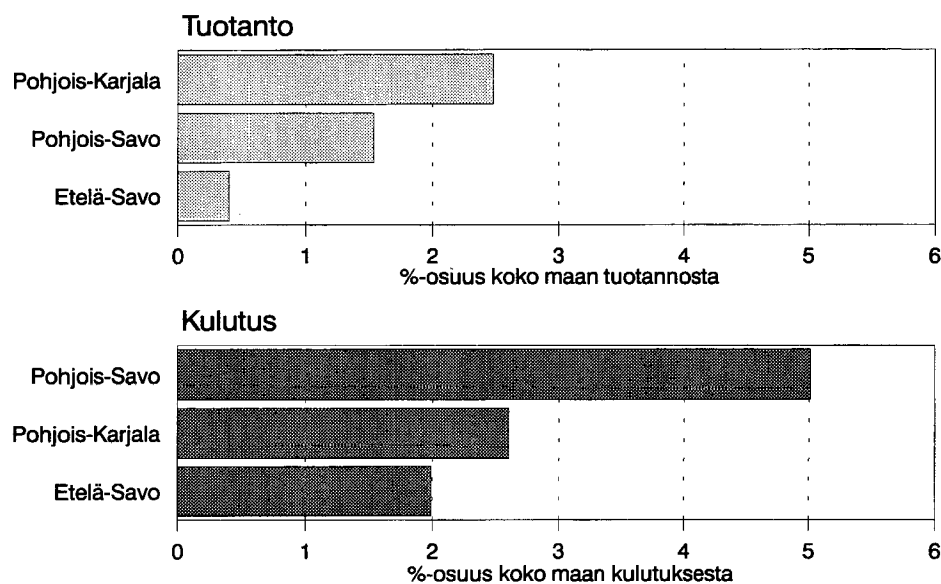
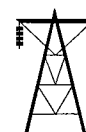
Kuva 109. Sähkön kulutus eri käyttäjäryhmissä maakunnittain 1996.

Kuva 110. Yksityinen sähkönkulutus kunnittain 1996.

Sähkön tuotanto ja kulutus maakunnittain 1996

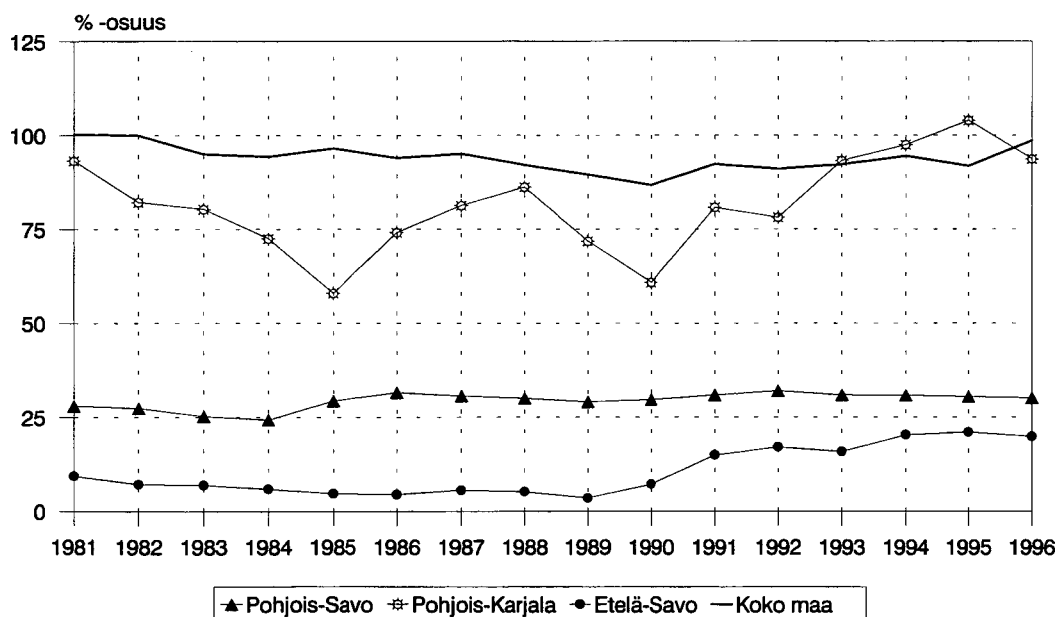
Osuus koko maan tuotannosta ja kulutuksesta

Lähde: Sähkölaitosyhdistys, Sähkölaitostilasto

Kuva 111. Sähkön tuotanto ja kulutus maakunnittain 1996.

Sähköomavaraisuus maakunnittain 1981 - 1996

Lähde: Sähkölaitosyhdistys, Sähkölaitostilasto

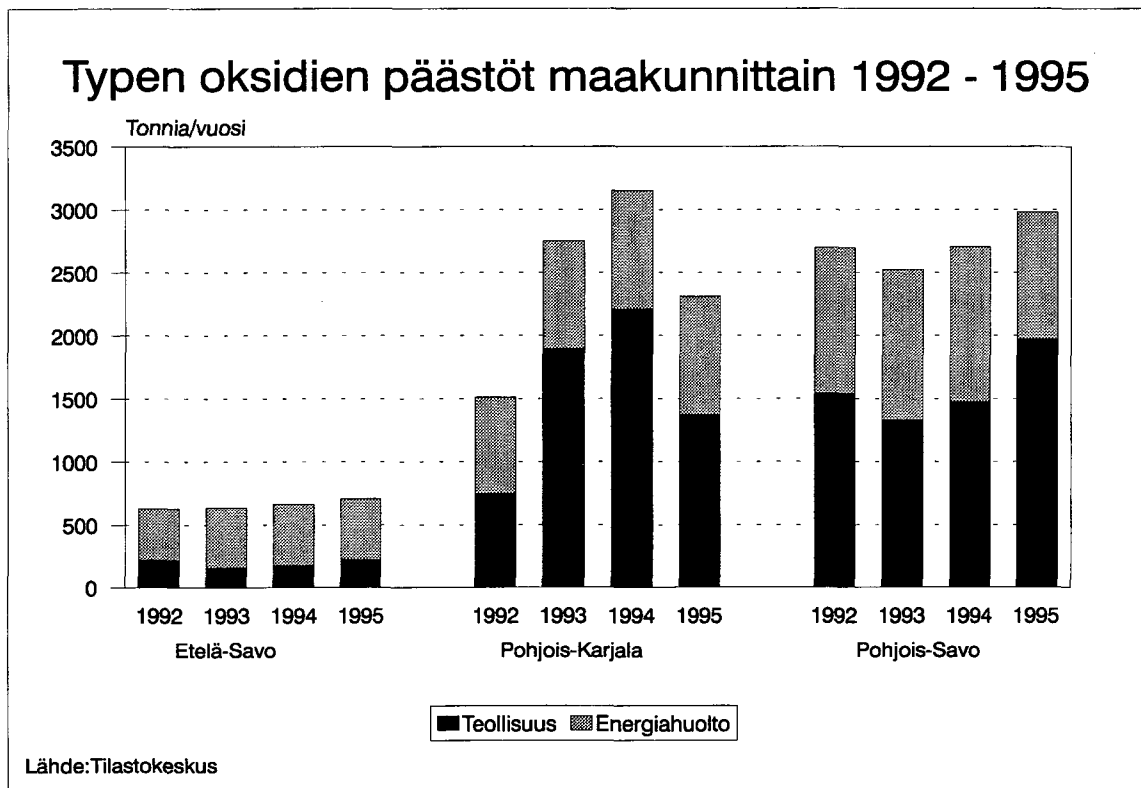
Kuva 112. Sähköomavaraisuus maakunnittain 1981 - 1996.

YMPÄRISTÖN TILA

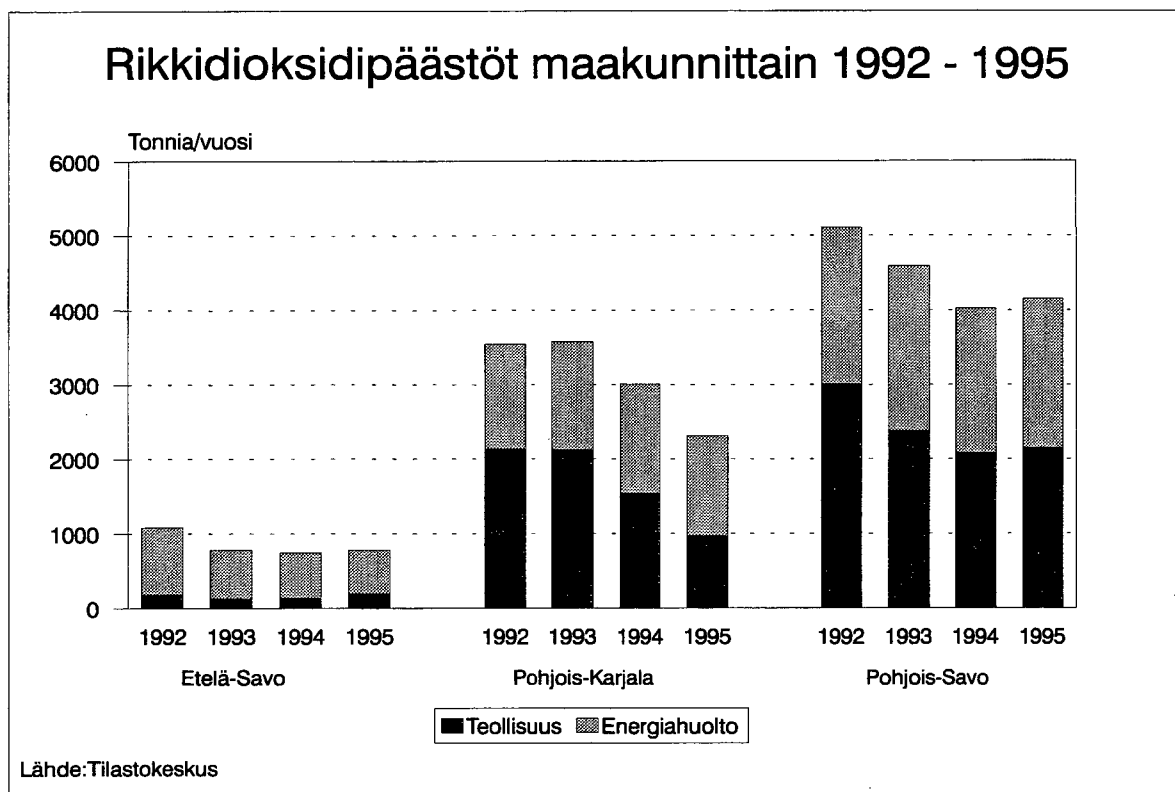
Typen oksidien päästöt kaksinkertaistuivat Pohjois-Karjalassa vuodesta 1992 vuoteen 1994. Tämä aiheutui teollisuuspäästöjen kasvusta, sillä energianhuollon päästöt pysyivät samana. Vuonna 1995 typen oksidien päästöt kuitenkin laskivat huomattavasti. Pohjois- ja Etelä-Savossa typen oksidipäästöt ovat kasvaneet hieman vuoteen 1992 verrattuna. Rikkidioksidipäästöt olivat vuonna 1995 kaikissa maakunnissa alhaisemmalla tasolla kuin vuonna 1992. Hiukkaspäästöt vähenivät huomattavasti vuonna 1995 Pohjois-Karjalan alueella.

Kunnittaisessa tarkastelussa on huomioitu vain ilmoitusvelvolliset laitokset, jos niitä on kunnassa vähintään kolme. Itä-Suomessa vain 12 kuntaa täyttää tämän määritelmän. Vuonna 1995 suurimmat rikkidioksidi- ja typen oksidipäästöt olivat Kuopiossa.

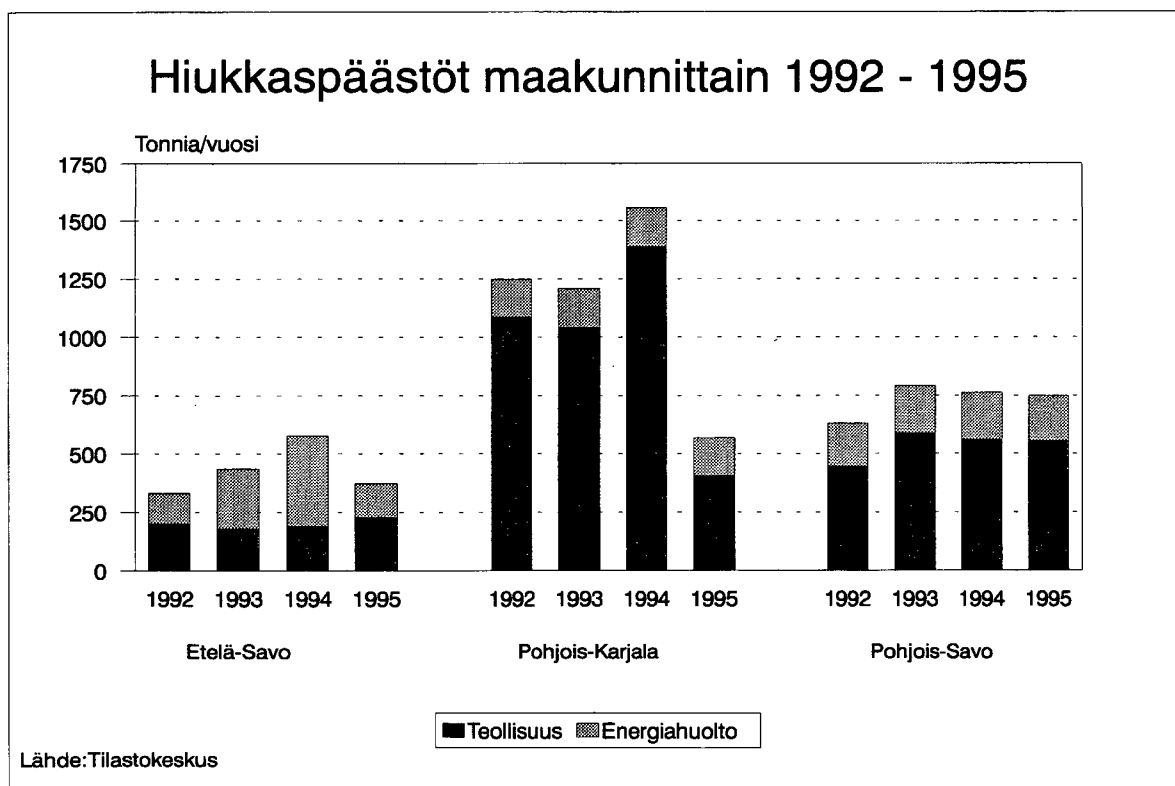
Itä-Suomen alueella sijaitsee 5 kansallispuistoa ja 1 luonnonpuisto. Suurin kansallispuisto, Patvinsuo, sijaitsee Lieksan ja Ilomantsin kuntien alueella. Ilomantsissa sijaitsee myös Itä-Suomen ainoa luonnonpuisto, Koivusuo.

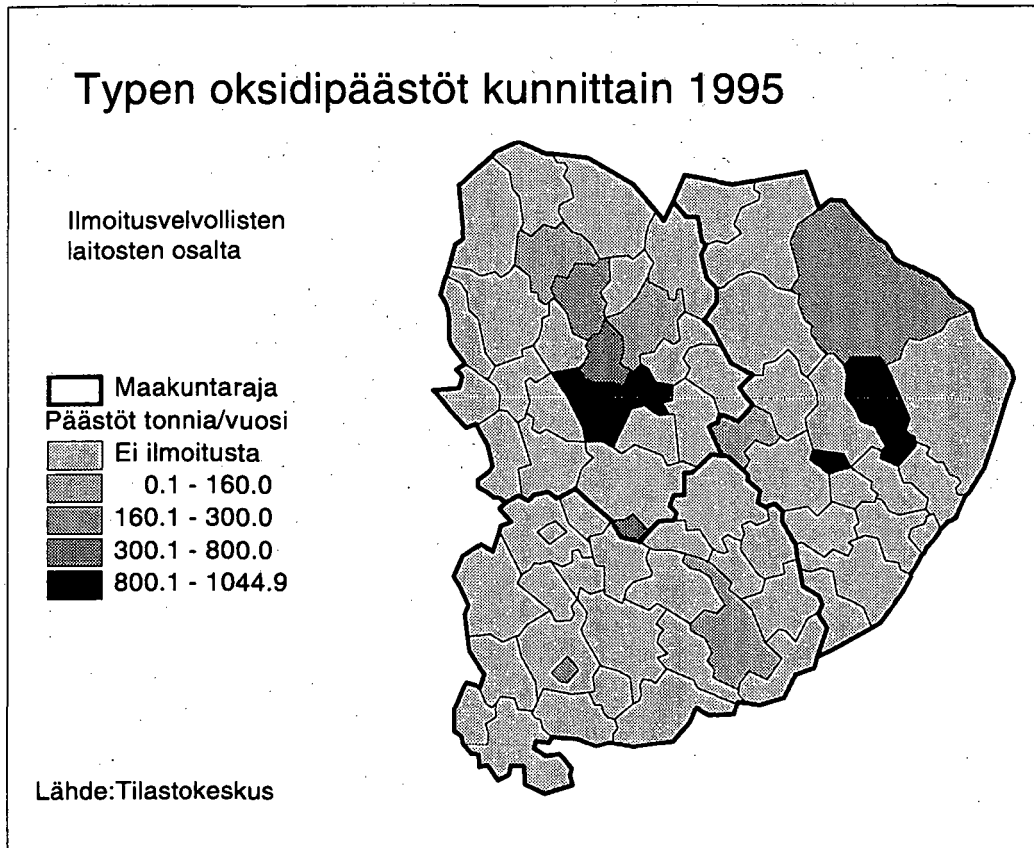
Kuva 113. Typen oksidien päästöt maakunnittain 1992 - 1995.

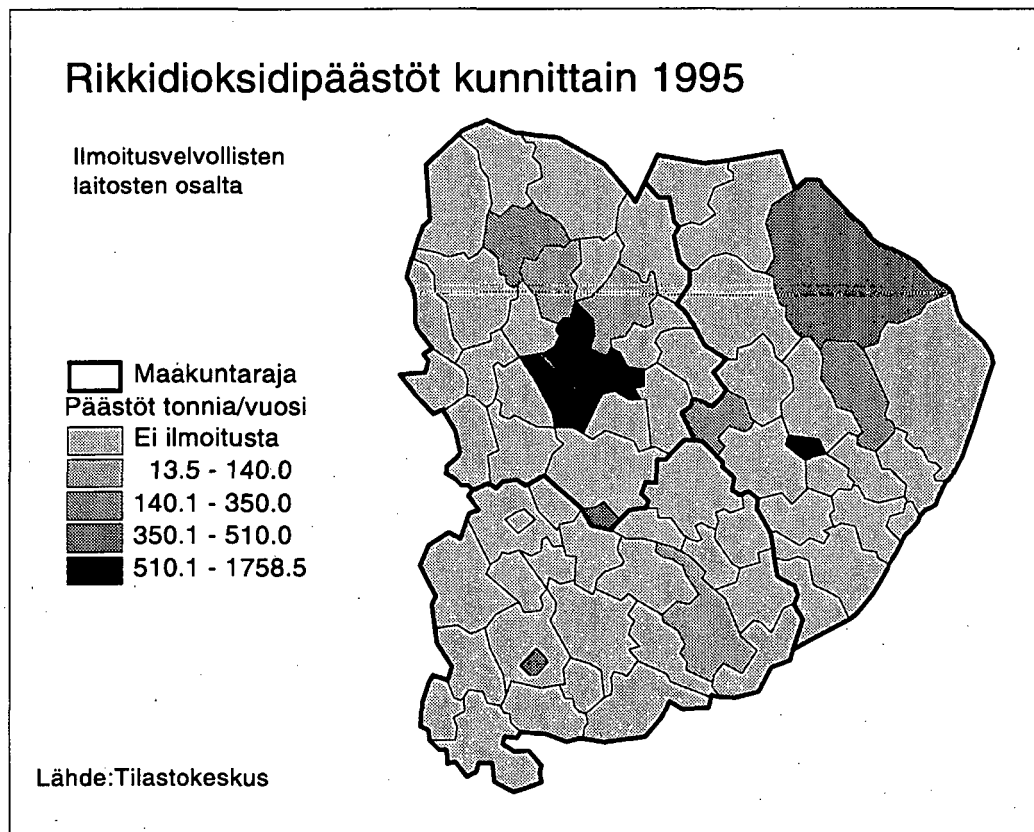
Kuva 114. Rikkidioksidipäästöt maakunnittain 1992 - 1995.

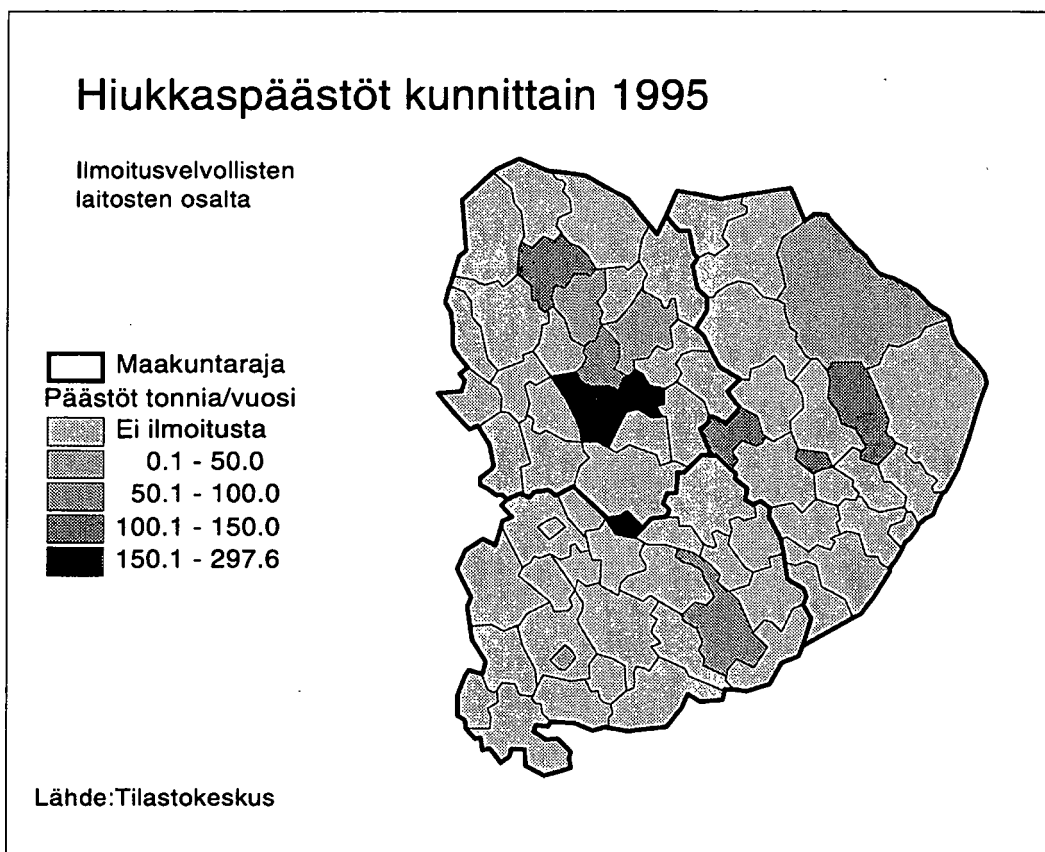
Kuva 115. Hiukkaspäästöt maakunnittain 1992 - 1995.

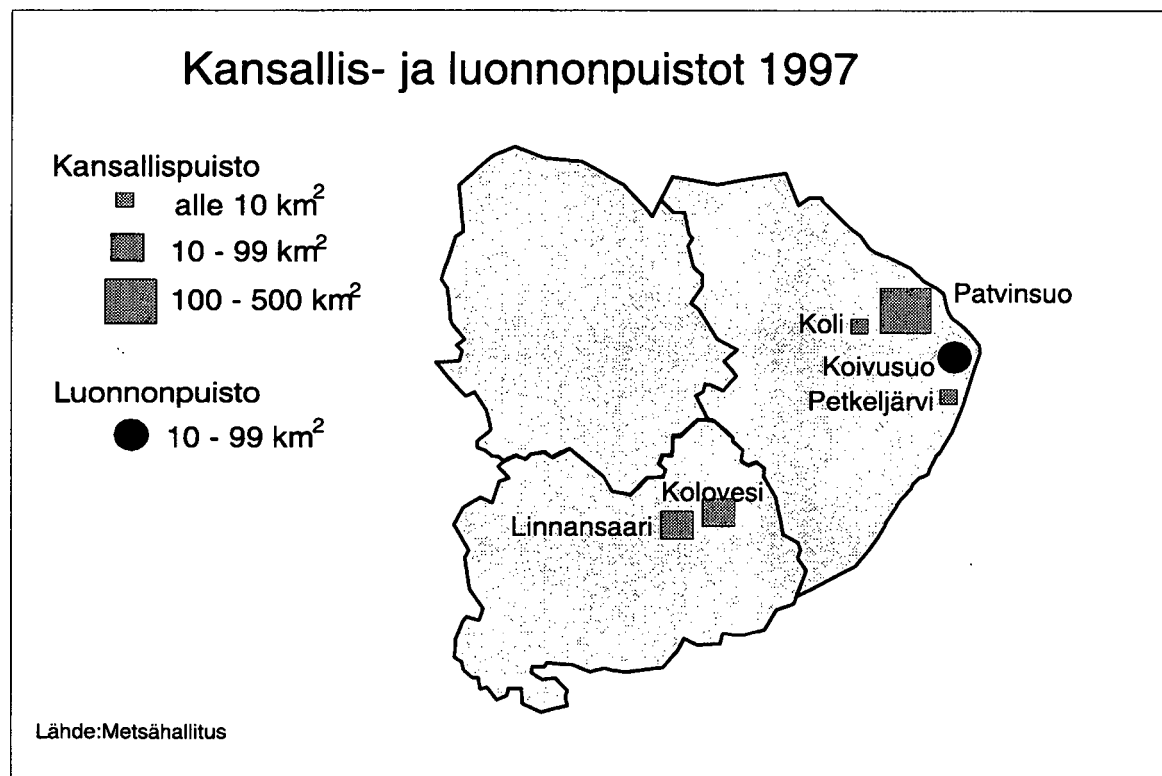
Kuva 116. Typen oksidipäästöt (NO_x) kunnittain 1995.

Kuva 117. Rikkidioksidipäästöt (SO₂) kunnittain 1995.

Kuva 118. Hiukkaspäästöt kunnittain 1995.

Kuva 119. Kansallis- ja luonnonpuistot 1997.

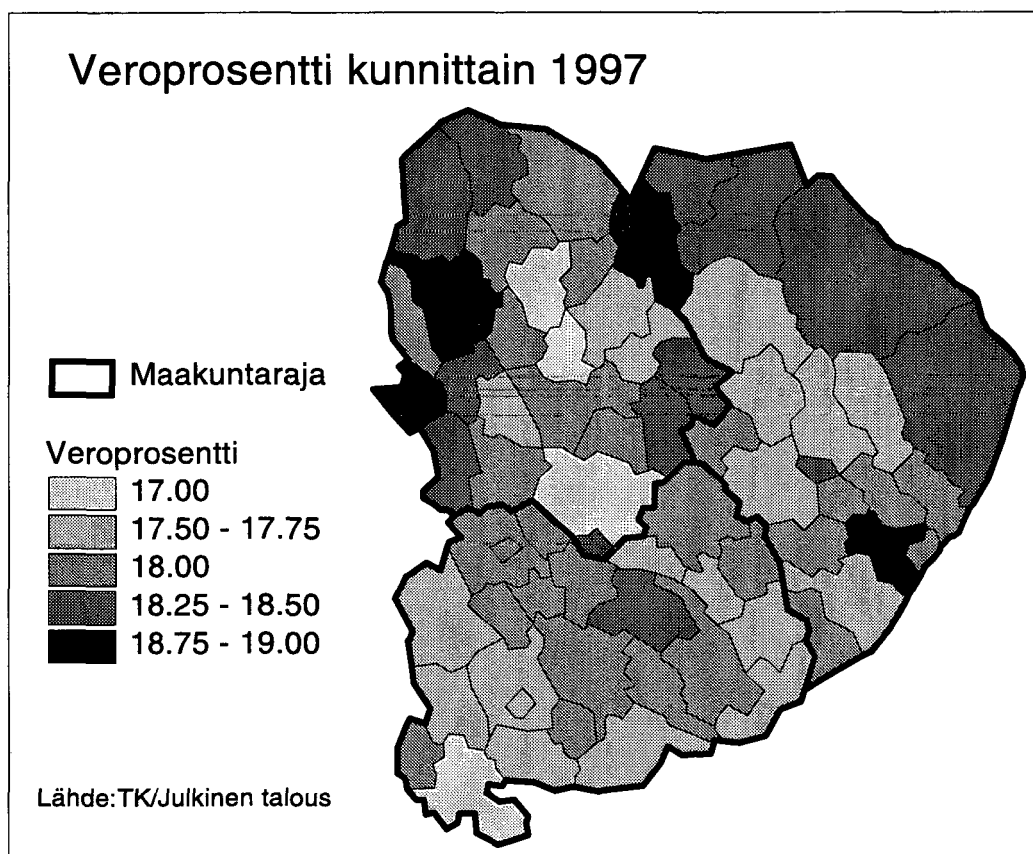
KUNNALLISTALOUS

Veroprosentti ja keskimääräiset veroäyrit

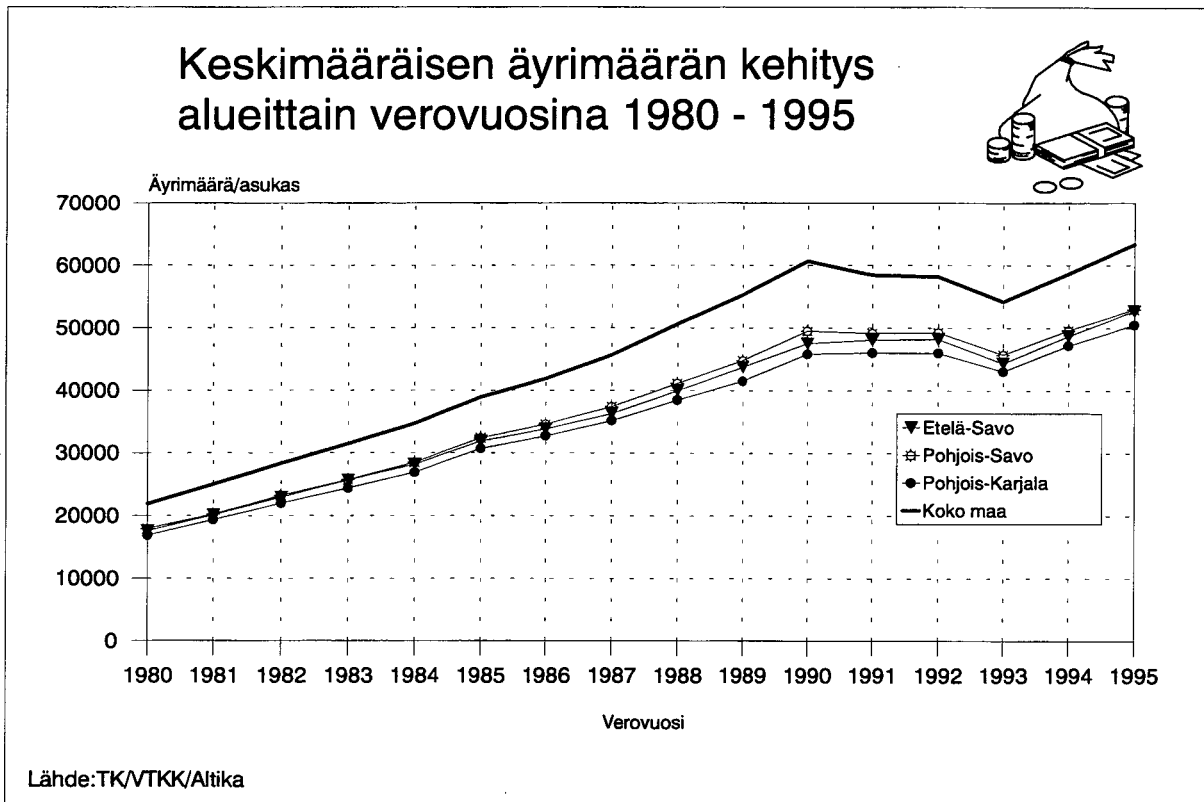
Veroprosentti vaihteli vuonna 1997 Itä-Suomessa 17.00 ja 19.00 välillä. Alhaisin veroprosentti oli neljässä kunnassa (Mäntyharju, Lapinlahti, Leppävirta ja Siilinjärvi). Korkein arvo oli Rautavaaralla, Vesannolla ja Tohmajärvellä.

Asukasta kohti laskettu äyrimäärä on ollut Itä-Suomessa alhaisemmalla tasolla kuin koko maassa keskimäärin. Keskimääräisen äyrimäärän kehittyminen on ollut kaikilla alueilla tasaista tarkastelukauden alusta 1990 -luvun alkuun asti. Vuonna 1990-1993 äyrimäärät laskivat hieman, mutta ovat nousseet verovuoden 1993 jälkeen kaikissa Itä-Suomen maakunnissa kuten myös koko maassa. Myös kaikissa alueen kunnissa äyrimäärä kasvoi verovuonna 1995. Tämä kasvu oli Puumalassa suurin, Värtsilässä pienin.

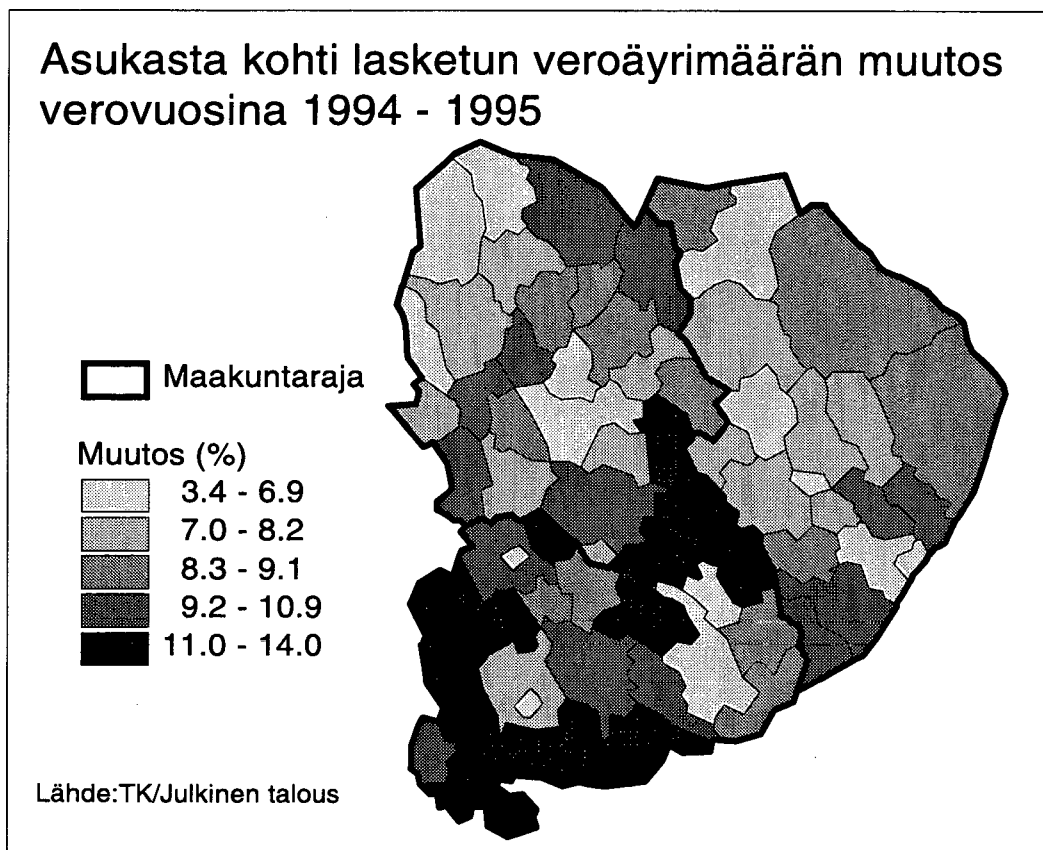
Vuonna 1995 Suomen kuntien verotulot olivat keskimäärin 63 353 äyriä asukasta kohti. Itä-Suomen kaikissa kunnissa keskimääräinen äyrimäärä asukasta kohti oli tätä alhaisempi. Alueen alhaisin keskiarvo oli Polvijärvellä ja korkein Kuopiossa.

Kuva 120. Veroprosentti kunnittain 1997.

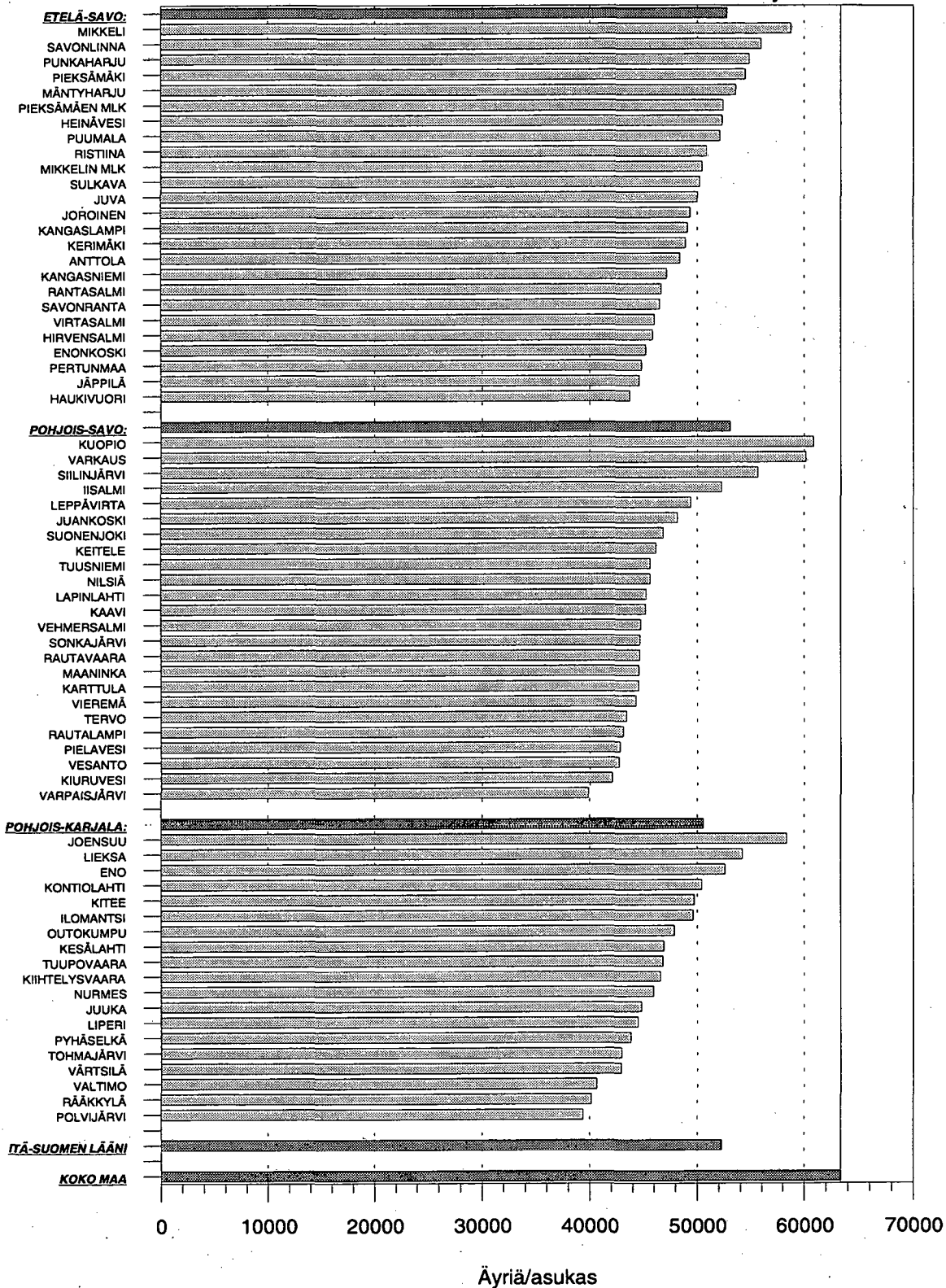
Kuva 121. Keskimääräisen äyrimäärän kehitys alueittain verovuosina 1980 - 1995.

Kuva 122. Asukasta kohti lasketun veroäyrimäärän muutos verovuosina 1994 - 1995.

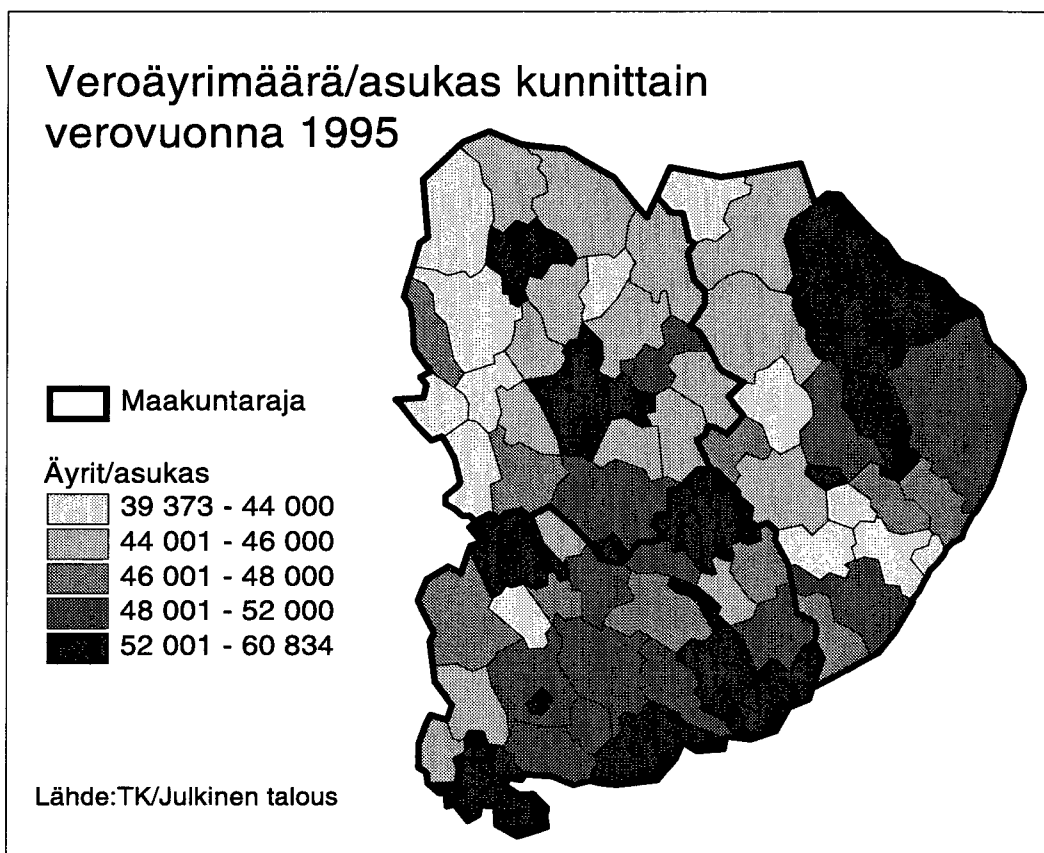
Veroyrimäärä/asukas kunnittain verovuonna 1995

Koko maa= 63 353 äyriä/asukas

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 123. Veroyrimäärä/asukas kunnittain verovuonna 1995.

Kuva 124. Veroäyrimäärä/asukas kunnittain verovuonna 1995.

Kuntien nettomenot

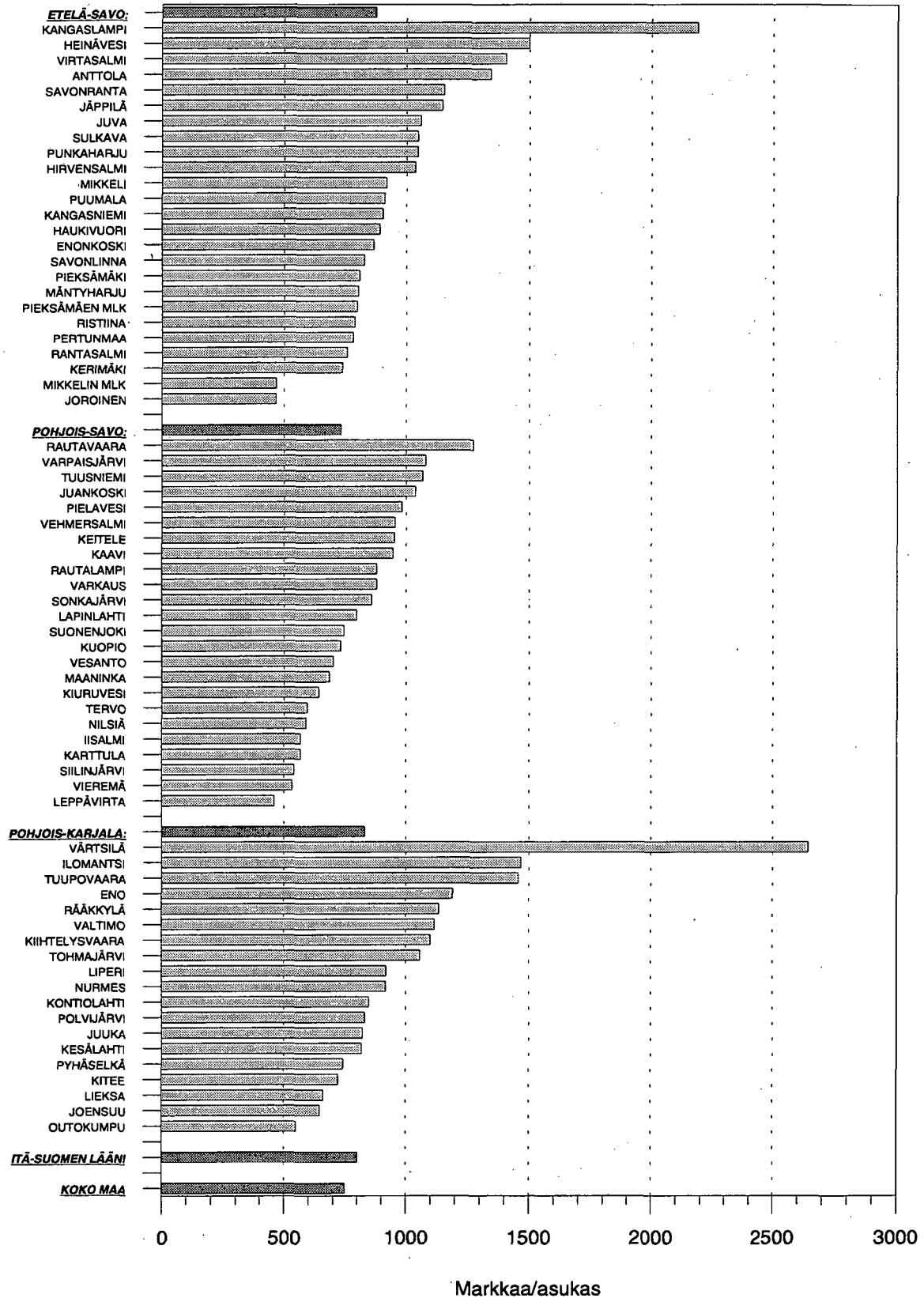
Kuntien yleisen hallinnon menot käsittävät mm. valtuuston, hallituksen, lauta- ja johtokuntien ja keskustoimiston menot. Suurimmillaan yleisen hallinnon menot olivat vuonna 1996 Värtsilässä, yli 2 500 markkaa/asukas. Pienimmät ne olivat Joroisissa, Mikkelin maalaiskunnassa ja Leppävirralla.

Sosiaali- ja terveystoimen menot ylittivät 12 000 markkaa asukasta kohti Kesälahdella. Nämä menot kattavat mm. lasten päivähoidon, perusterveydenhuollon, hammashoidon, erikoissairaanhoidon, vanhusten ja vammaisten laitoshuollon ja kotipalvelun. Pienimmät sosiaali- ja terveyshuollon menot olivat Mikkelin maalaiskunnassa ja Siilinjärvellä. Alueen maakunnista sosiaali- ja terveystoimen menot olivat alhaisimmat Etelä-Savossa.

Opetus- ja kulttuuritoimen menot asukasta kohti olivat yli 10 000 markkaa Kesälahdella. Pienimmillään ne olivat Virtasalmella ja Hirvensalmella. Koko Itä-Suomessa nämä menot olivat suuremmat kuin koko maassa keskimäärin.

Kuntien kokonaismenot koostuvat käyttömenoista, investointimenoista ja rahoitusmenoista. Suurimmat kokonaismenot asukasta kohti olivat vuonna 1996 Värtsilässä ja pienimmät Siilinjärvellä, Liperissä ja Kerimäellä. Suurimmat käyttömenot (yli 31 000 markkaa) asukasta kohti olivat Kesälahdella ja Värtsilässä. Pienimmät käyttömenot olivat Siilinjärvellä. Vähiten investointimenoja oli Maaningalla ja Tohmajärvellä, eniten Virtasalmella. Rahoitusmenot olivat suurimmat Savonrannassa ja pienimmät vastaavasti Heinävedellä. Maakunnista kokonaismenot olivat keskimäärin suurimmat Pohjois-Karjalassa.

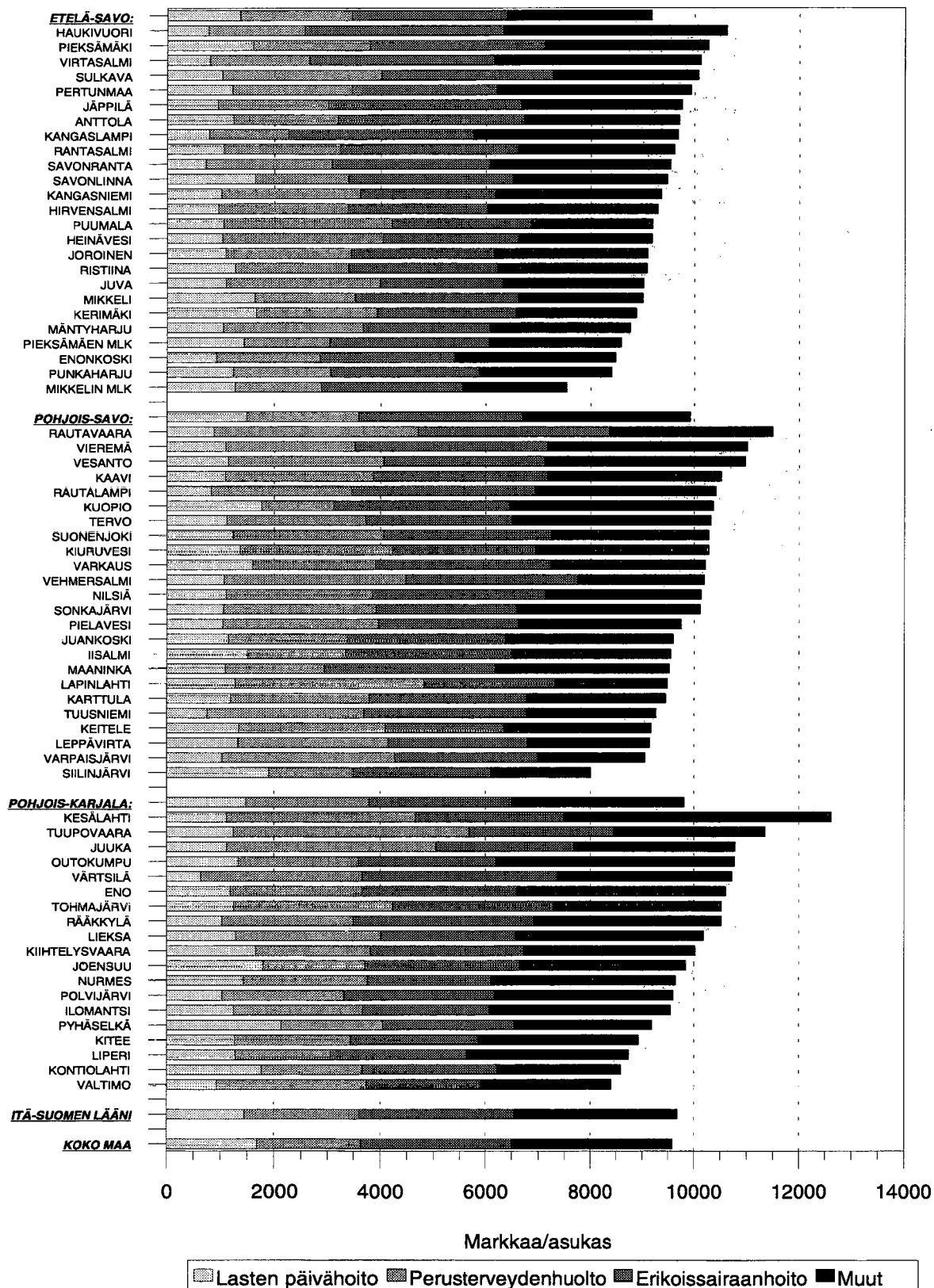
Yleisen hallinnon menot kunnittain 1996 (markkaa/asukas)

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 125. Yleisen hallinnon menot kunnittain 1996 (mk/asukas).

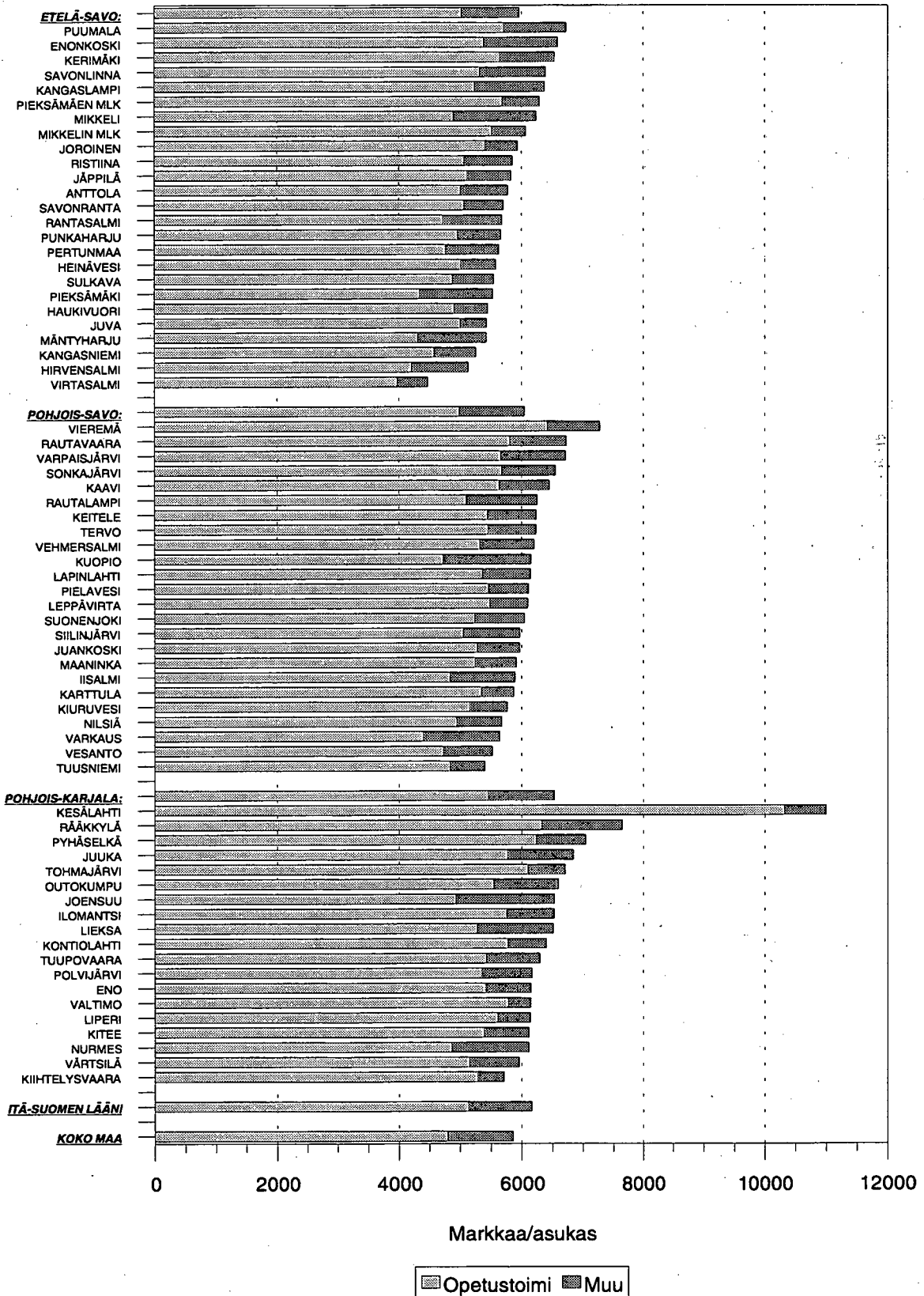
Sosiaali- ja terveystoimen menot kunnittain 1996 (markkaa/asukas)

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 126. Sosiaali- ja terveystoimen menot kunnittain 1996 (mk/asukas).

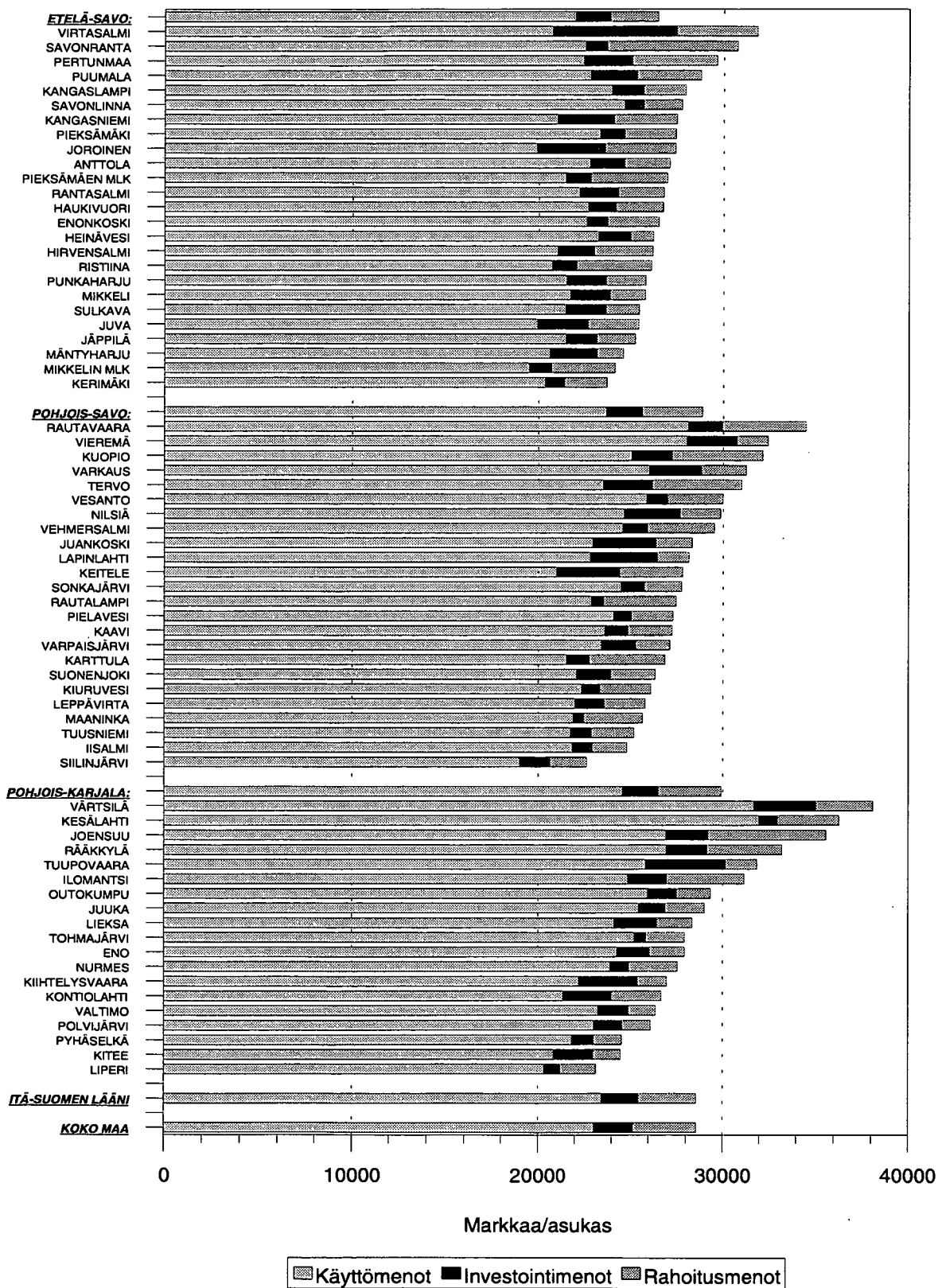
Opetus- ja kulttuuritoimen menot kunnittain 1996 (markkaa/asukas)

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 127. Opetus- ja kulttuuritoimen menot kunnittain 1996 (mk/asukas).

Kuntien kokonaismenot 1996 (markkaa/asukas)

Lähde: TK/Julkinen talous

Kuva 128. Kuntien kokonaismenot 1996 (mk/asukas).

Kunnallistalouden tunnuslukuja

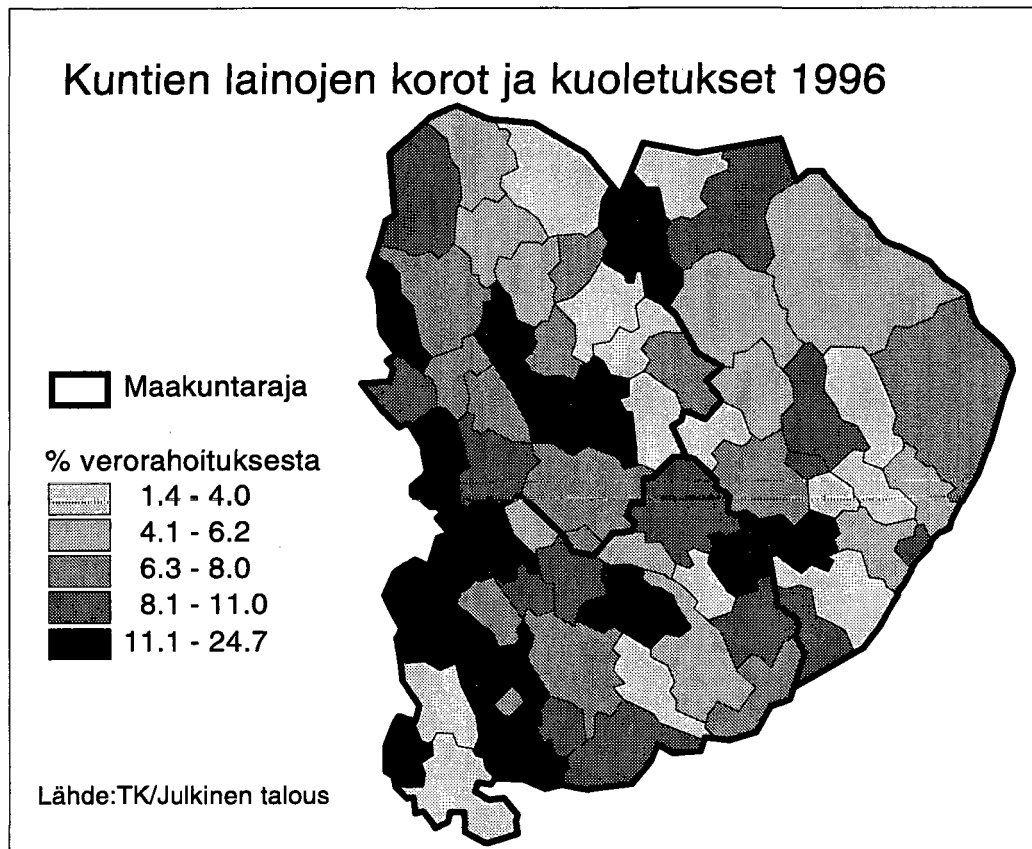
Vuonna 1996 Itä-Suomen velkaantunein kunta oli Rautavaara, kun kriteerinä käytetään pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen yhteismäärää joko asukasta tai veroäyriä kohti. Etelä-Savossa velkaantunein kunta oli Joroinen ja Pohjois-Karjalassa Värtsilä. Vähiten lyhytaikaista velkaa kuntalaista kohti oli Jäppilässä ja Rantasalmella, alle 800 markkaa. Pitkäaikaista velkaa oli vastaavasti vähiten Heinävedellä (alle 300 markkaa) ja Tuusniemellä, Valtimolla ja Juukassa (alle 500 markkaa kuntalaista kohti). Kuntien velkoja asukasta kohti oli Itä-Suomessa vähemmän kuin koko maassa keskimäärin.

Lainakorkojen ja kuoletusten osuus verorahoituksesta vaihteli Savonrannan yli 24 prosentista Tuusniemen 1.4 prosenttiin.

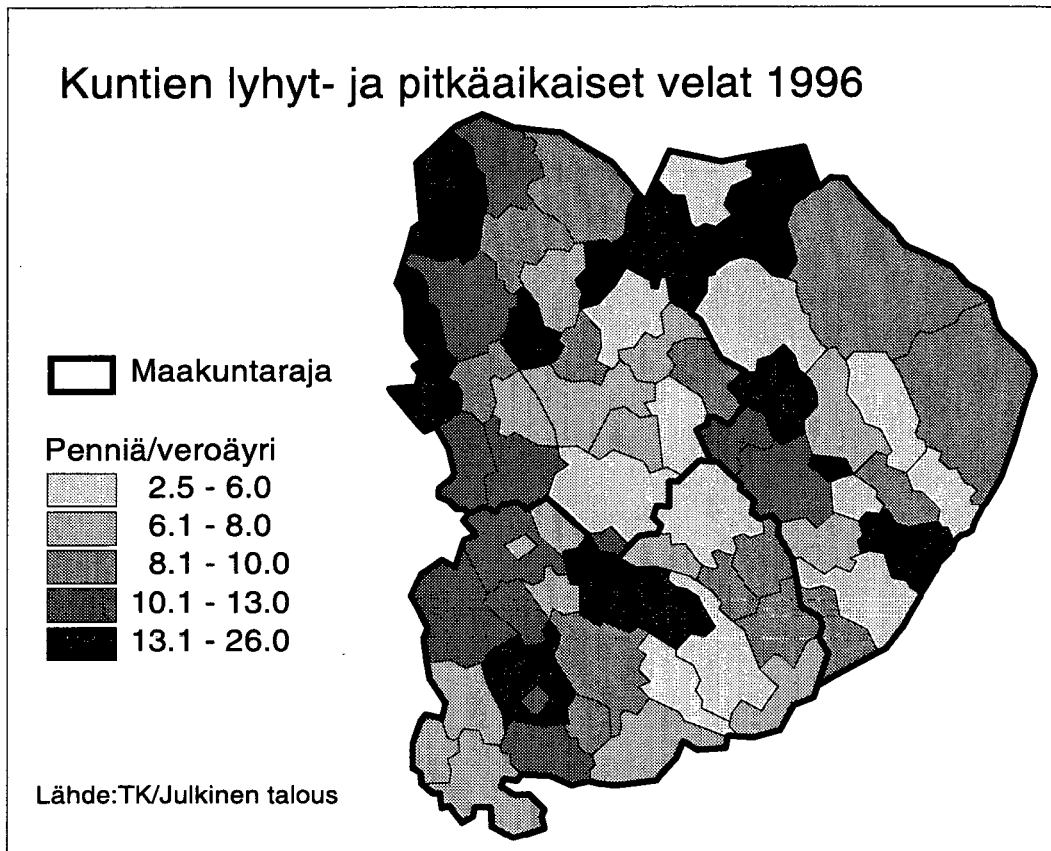
Kassan riittävyys oli suurin Tervossa, yli 150 päivää. Pienin se vastaavasti oli Mikkelissä ja Rääkkylässä. Vakavaraisuus oli paras Tervossa, huonoin Rautavaaralla.

Kuntien verotulot ja valtionosuudet

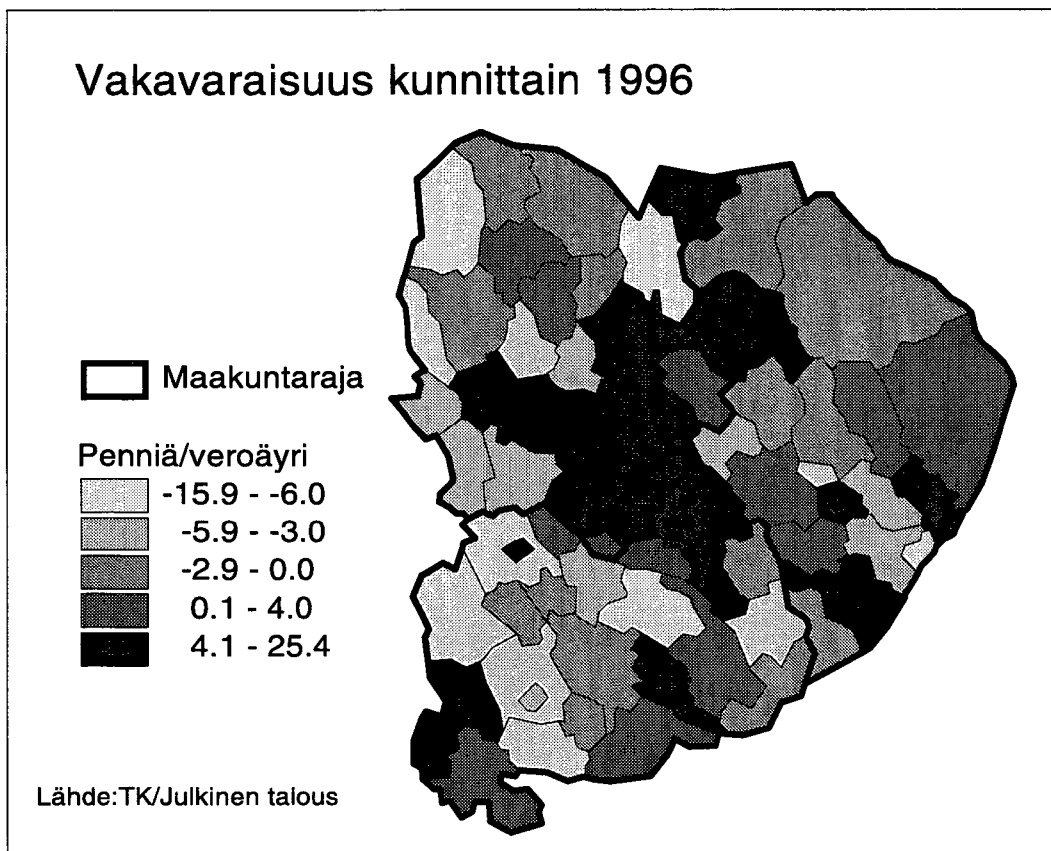
Käyttötalouden valtionosuudet olivat vuonna 1996 suurimmat Rautavaaralla, Rääkkylässä ja Valtimolla, yli 12 000 markkaa asukasta kohti. Pienimmät valtionosuudet olivat Siilinjärvellä, Mikkelissä ja Kuopiossa. Kuntien saamat verotulot suhteutettuna asukaslukuun olivat suurimmat Kuopiossa ja pienimmät Varpaisjärvellä. Itä-Suomen alueella 35 kunnassa käyttötalouden valtionosuudet ylittivät kunnan saamat verotulot, eli valtionosuuksien ja verotulojen suhde oli yli 1.0. Suurin tämä suhde oli suurin Rääkkylässä, Valtimolla ja Varpaisjärvellä, pienin vastaavasti Kuopiossa ja Varkaudessa. Suhde oli vuonna 1996 koko Itä-Suomessa pienempi kuin koko maan kunnissa keskimäärin.

Kuva 129. Kuntien lainojen korot ja kuoletukset 1996 (% verorahoituksesta).

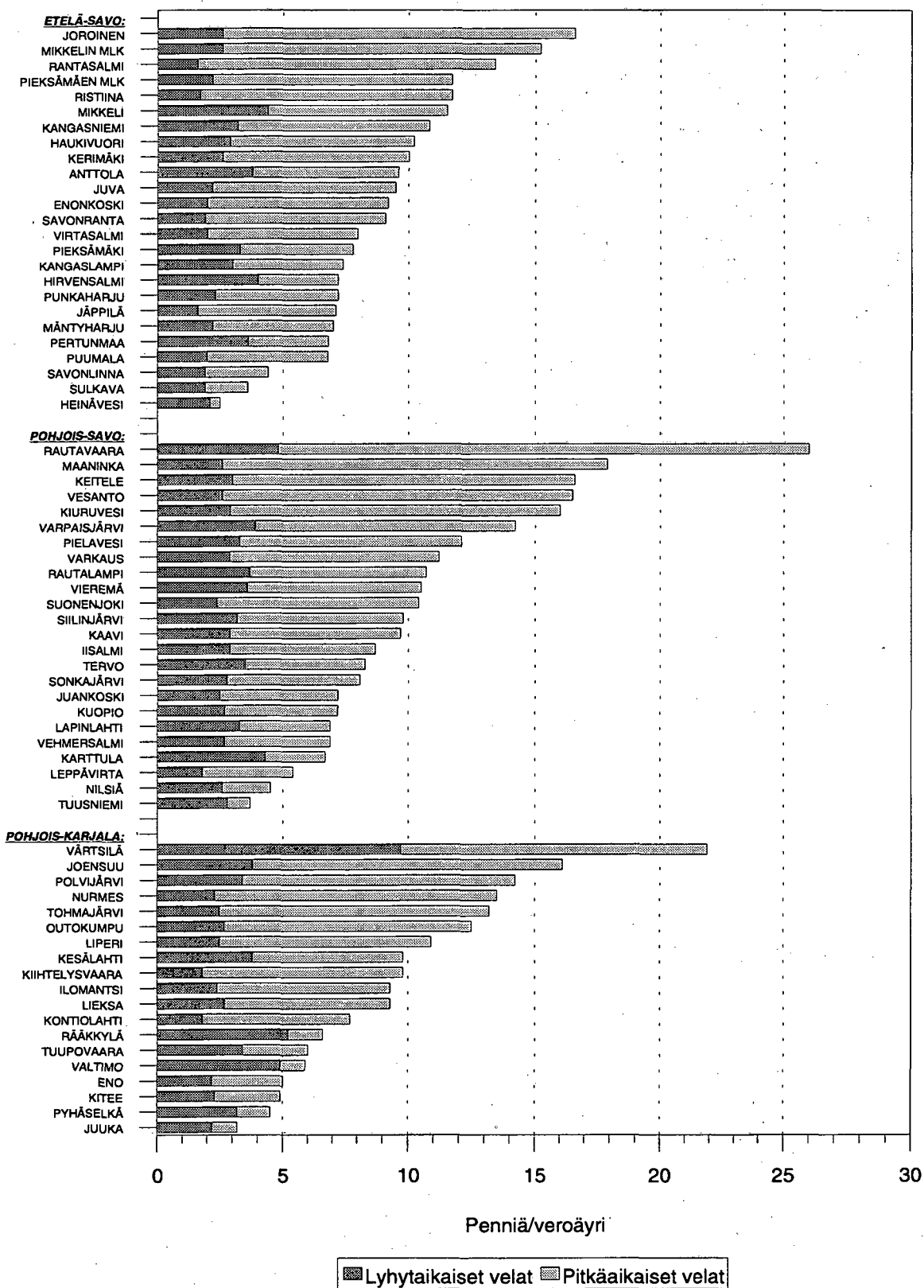

Kuva 130. Kuntien lyhyt- ja pitkäaikaiset velat 1996 (penniä/äyri).

Kuva 131. Vakavaraisuus kunnittain 1996 (penniä/äyri).

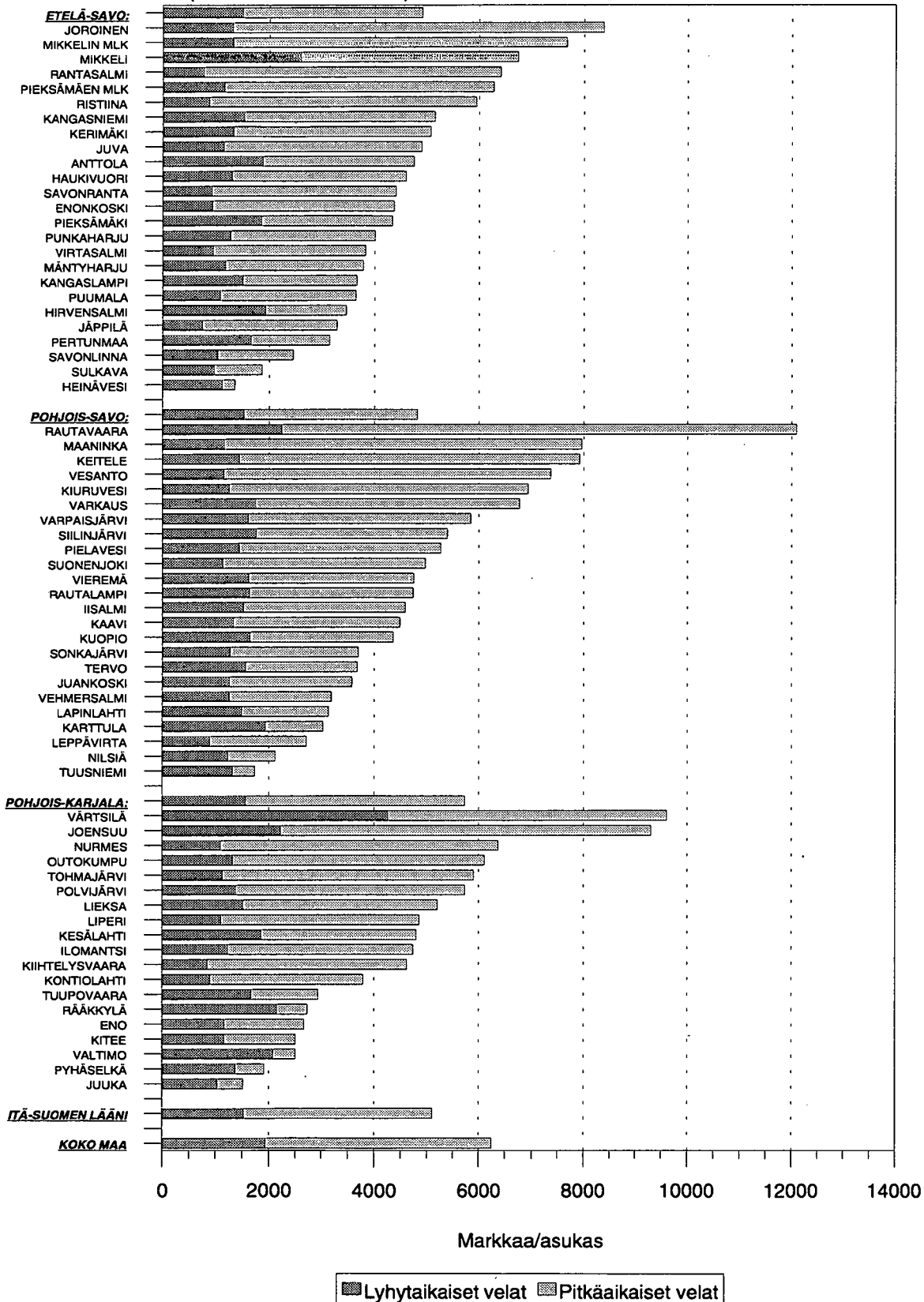
Kuntien lyhyt- ja pitkäaikaiset velat 1996 (penniä/veroäyri)

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 132. Kuntien lyhyt- ja pitkäaikaiset velat 1996 (penniä/veroäyri).

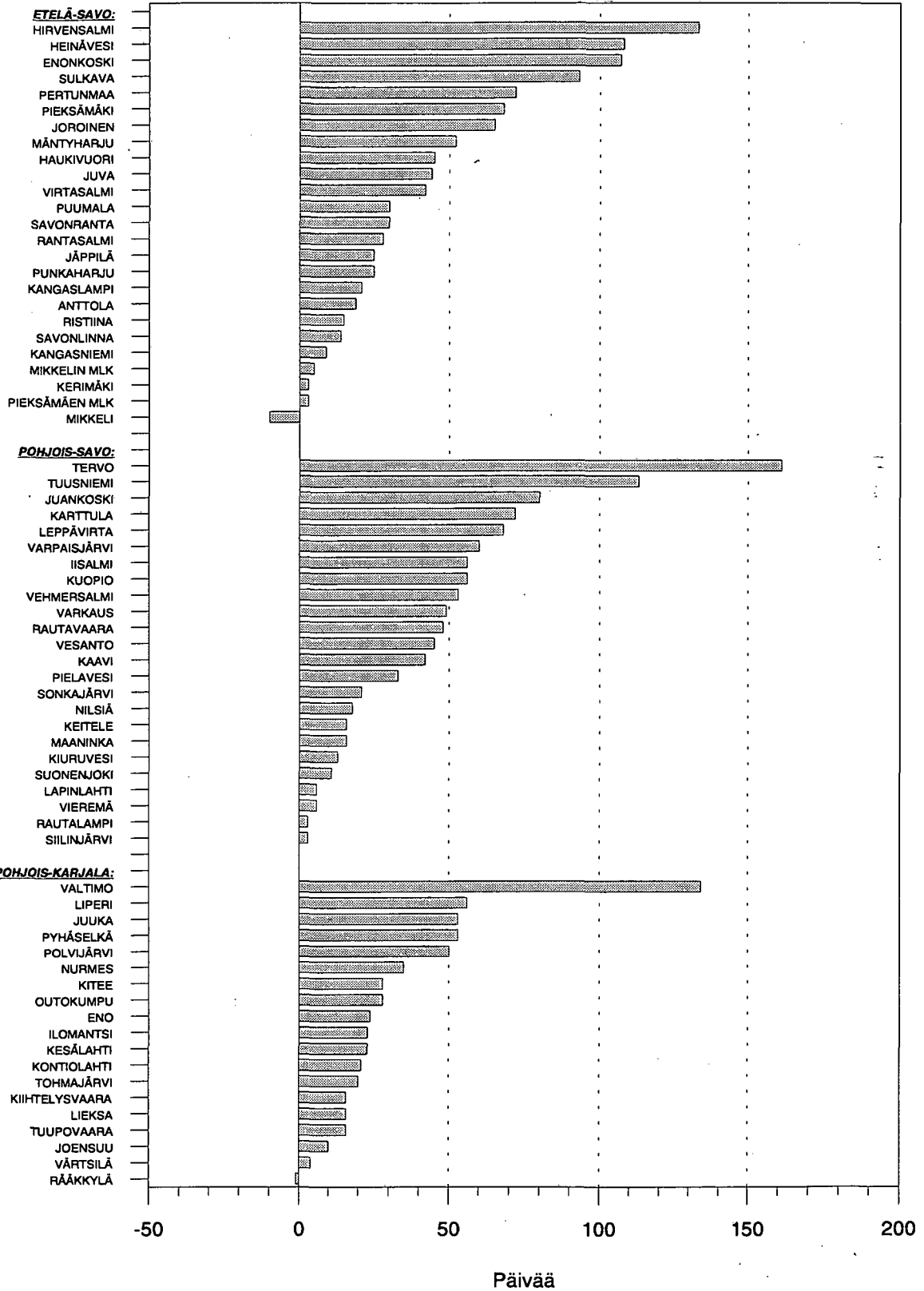
Kuntien lyhyt- ja pitkäaikaiset velat 1996 (markkaa/asukas)

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 133. Kuntien lyhyt- ja pitkäaikaiset velat 1996 (markkaa/asukas).

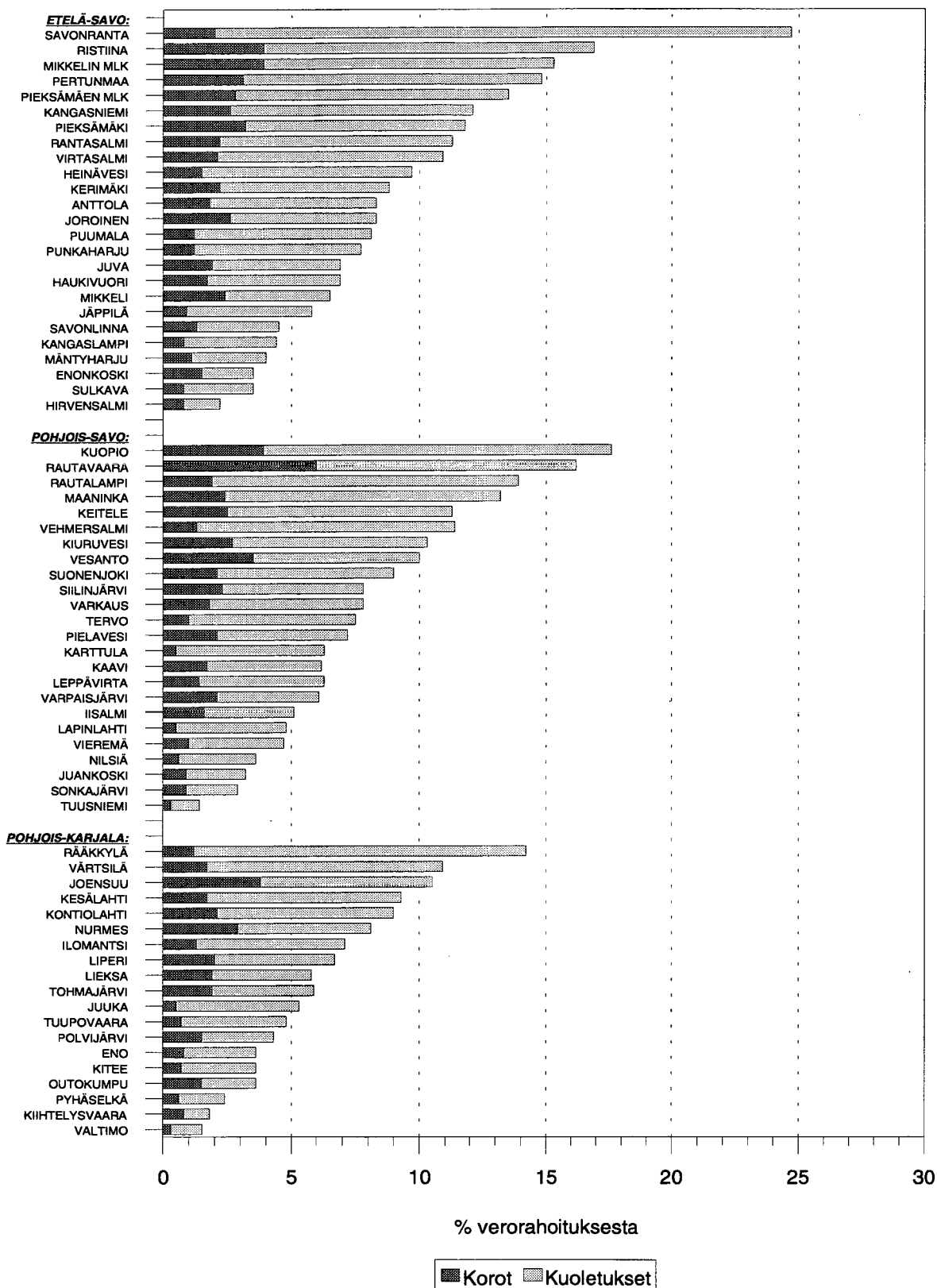
Kassan riittävyys kunnittain 1996

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 134. Kassan riittävyys kunnittain 1996.

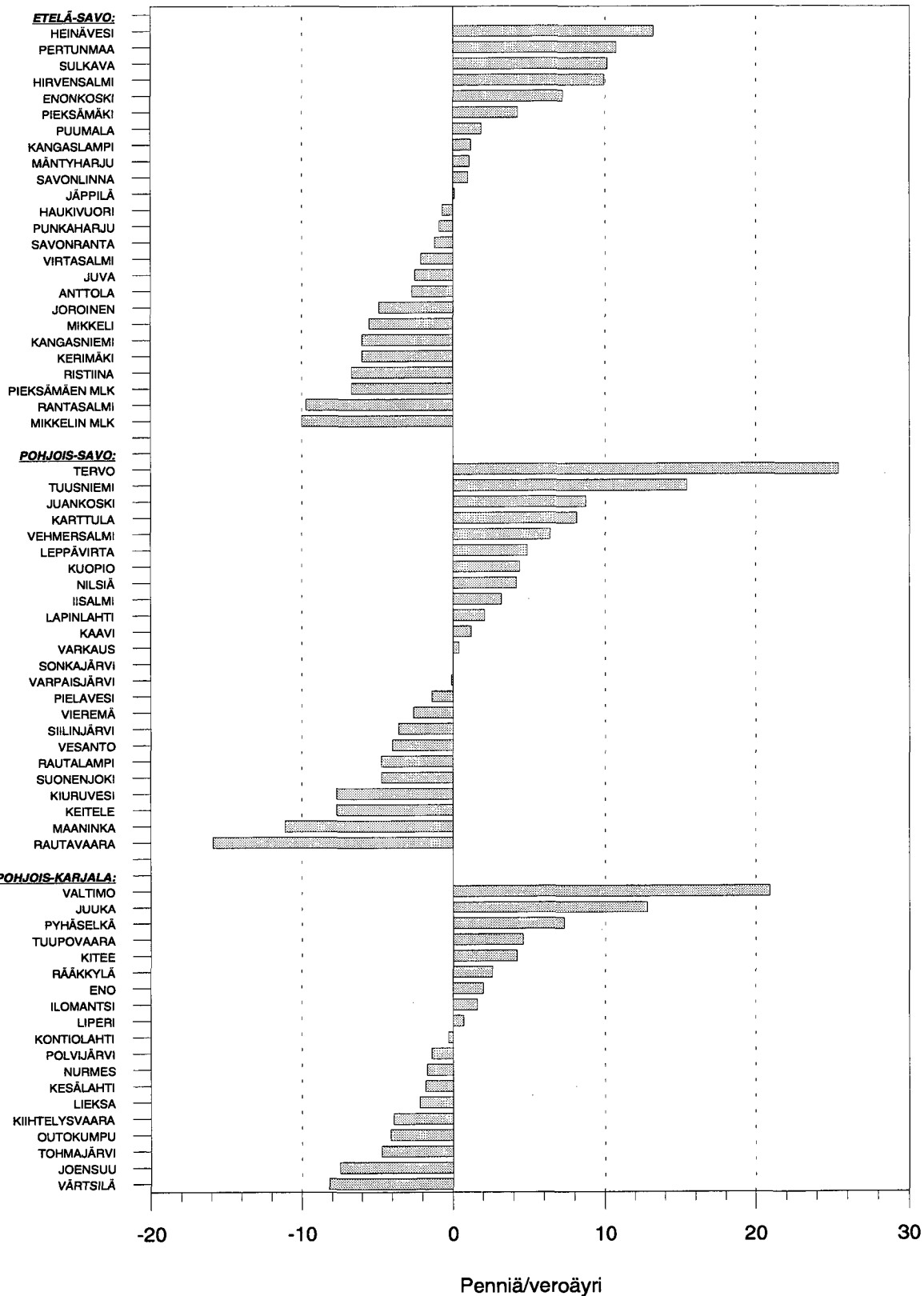
Kuntien lainojen korot ja kuoletukset 1996 (% verorahoituksesta)

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 135. Kuntien lainojen korot ja kuoletukset 1996 (% verorahoituksesta).

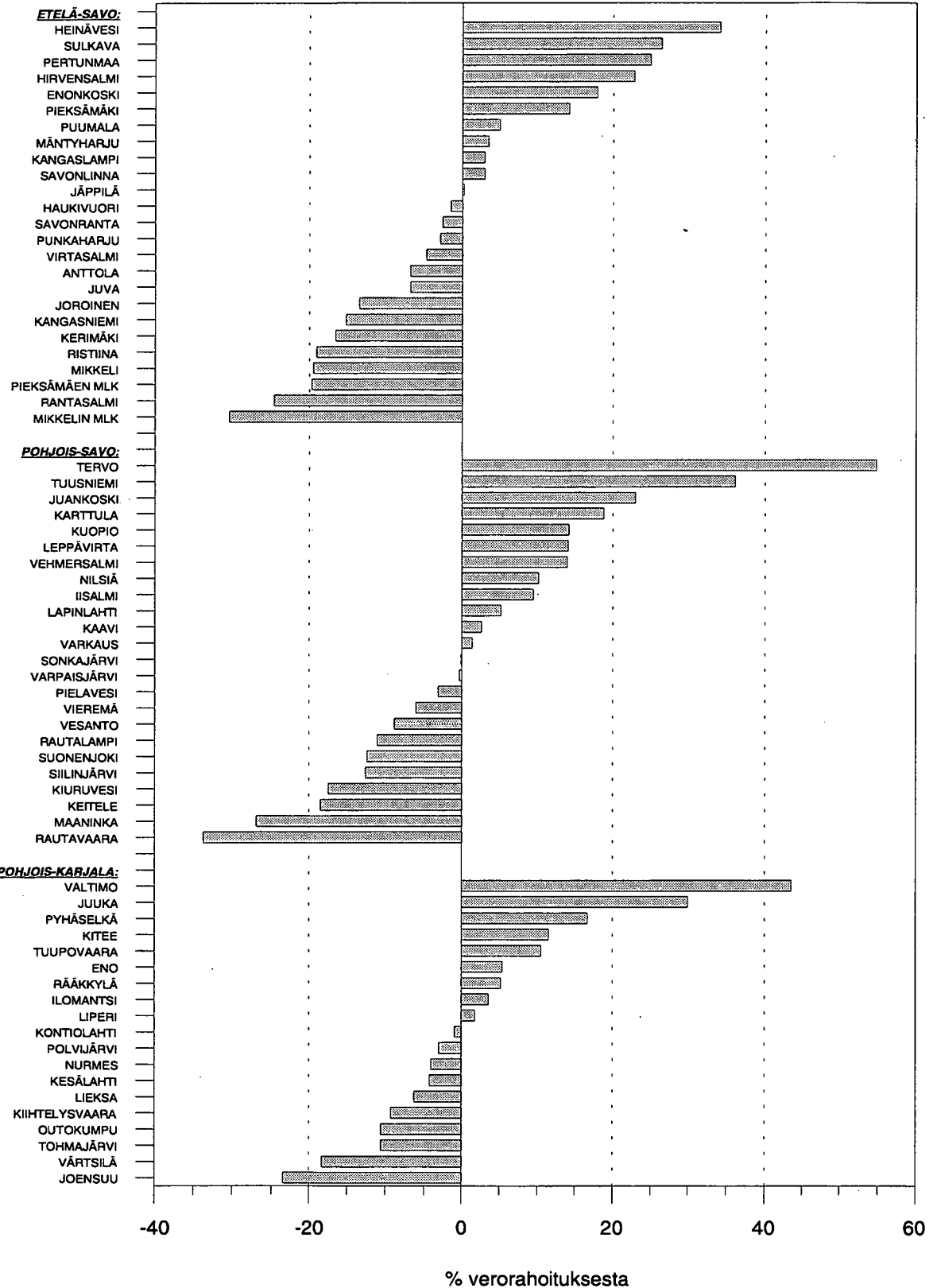
Vakavaraisuus kunnittain 1996 (penniä/veroäyri)

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 136. Vakavaraisuus kunnittain 1996 (penniä/veroäyri).

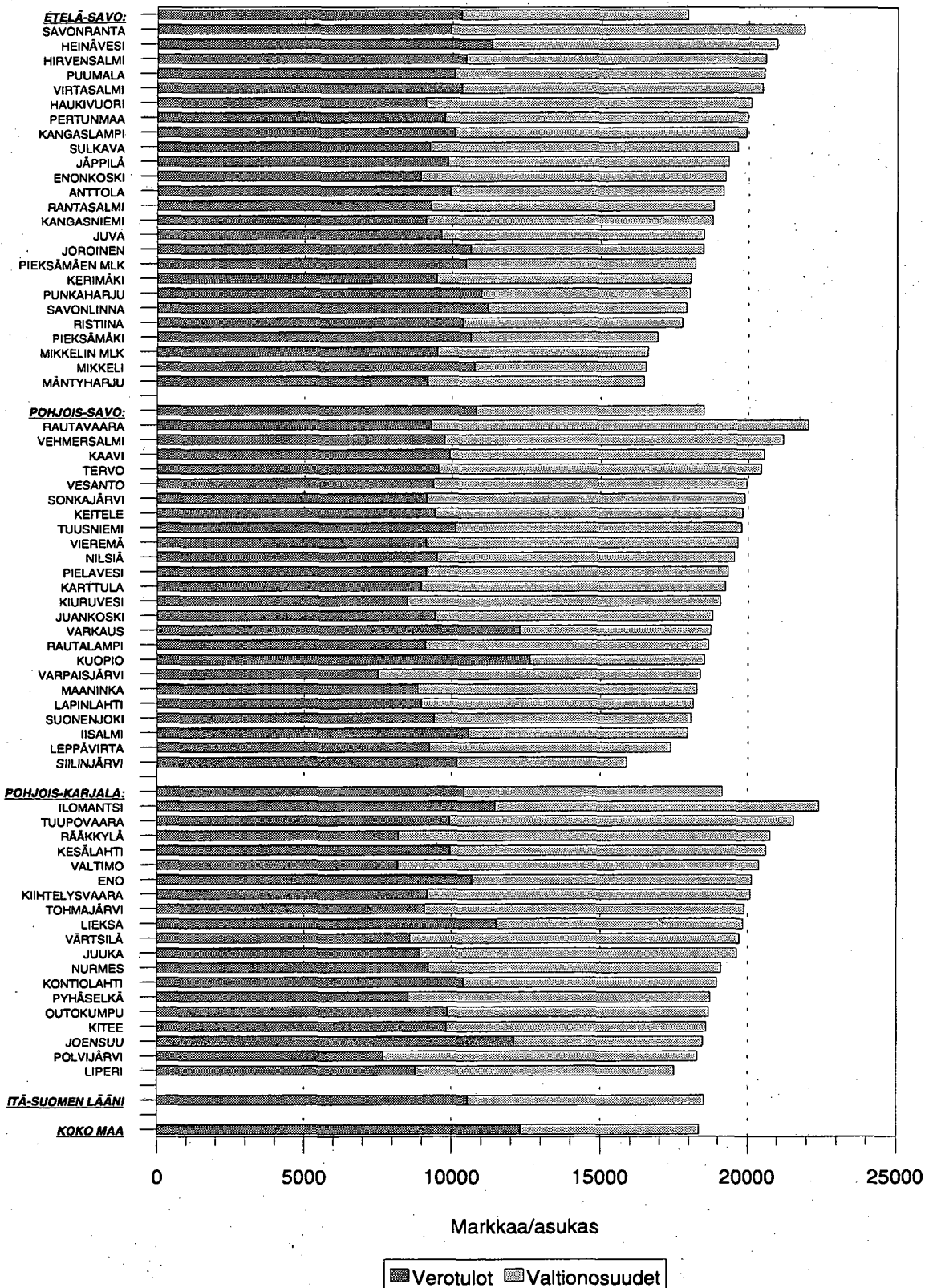
Vakavaraisuus kunnittain 1996 (% verorahoituksesta)

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 137. Vakavaraisuus kunnittain 1996 (% verorahoituksesta).

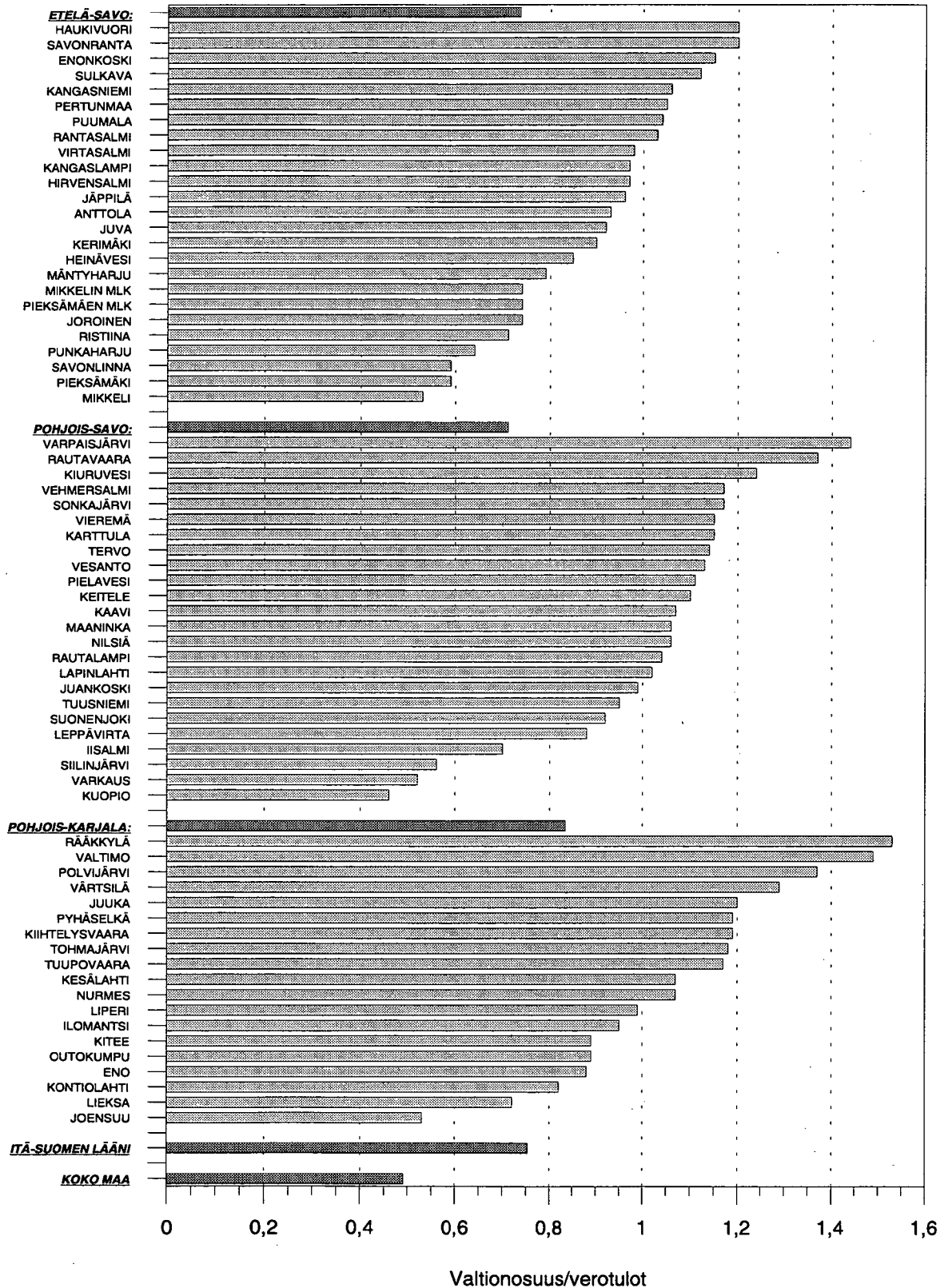
Kuntien verotulot ja käyttötalouden valtionosuudet 1996 (markkaa/asukas)

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 138. Kuntien verotulot ja käyttötalouden valtionosuudet 1996 (mk/asukas).

Käyttötalouden valtionosuusten suhde kunnan verotuloihin 1996

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 139. Käyttötalouden valtionosuusten suhde kunnan verotuloihin 1996.

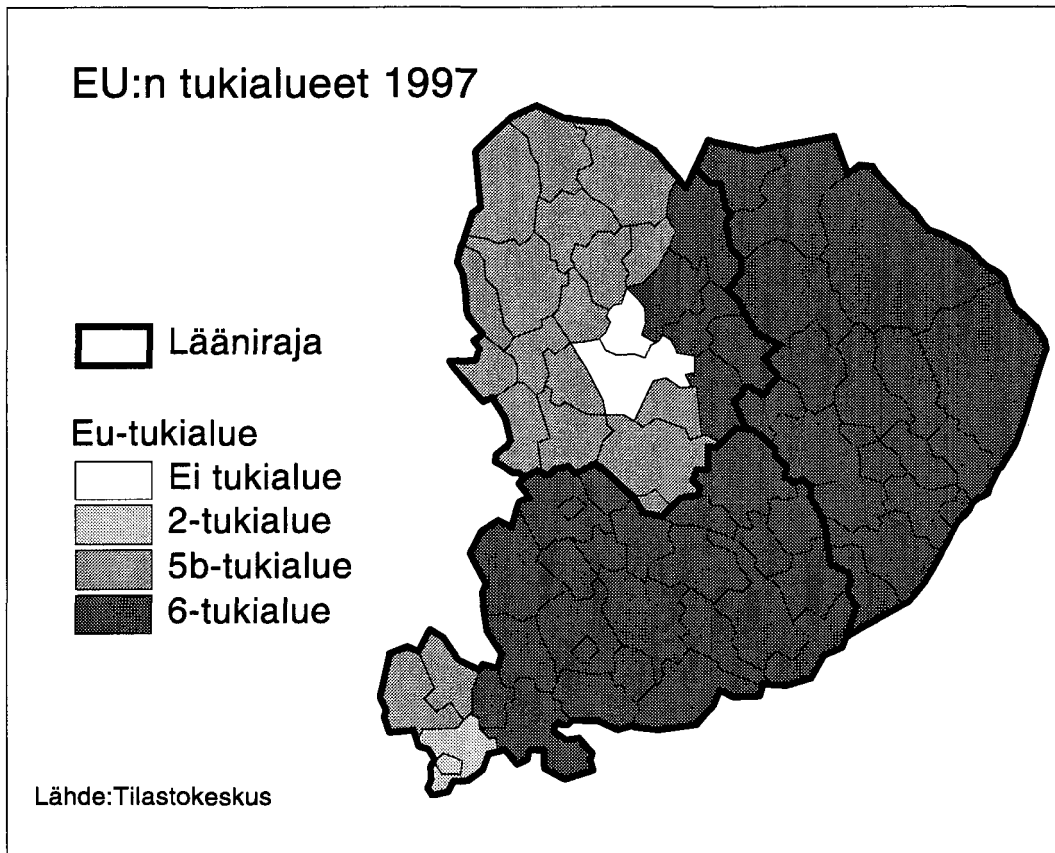
ALUEPOLITIikka

Suomi on jaettu kolmeen EU:n tavoite 2-, 5b- ja 6- tukialueeseen, jotka pitkälle vastaavat kansallisia kehitysalueita. Tavoite 2-alueet kohdentuu taantuvien teollisuusalueiden kehittämiseen, 5b-alueet jaetaan maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistamiseen ja 6-alueet kohdennetaan erittäin harvaan asuttujen alueiden kehittämiseen.

Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon kunnat kuuluvat tavoite 6-tukialueeseen. Pohjois-Savon kunnista suurin osa kuuluu tavoite 5b-tukialueeseen, osa kunnista kuuluu 6-tukialueeseen ja Kuopio ja Siilinjärvi jäävät tukialueiden ulkopuolelle.

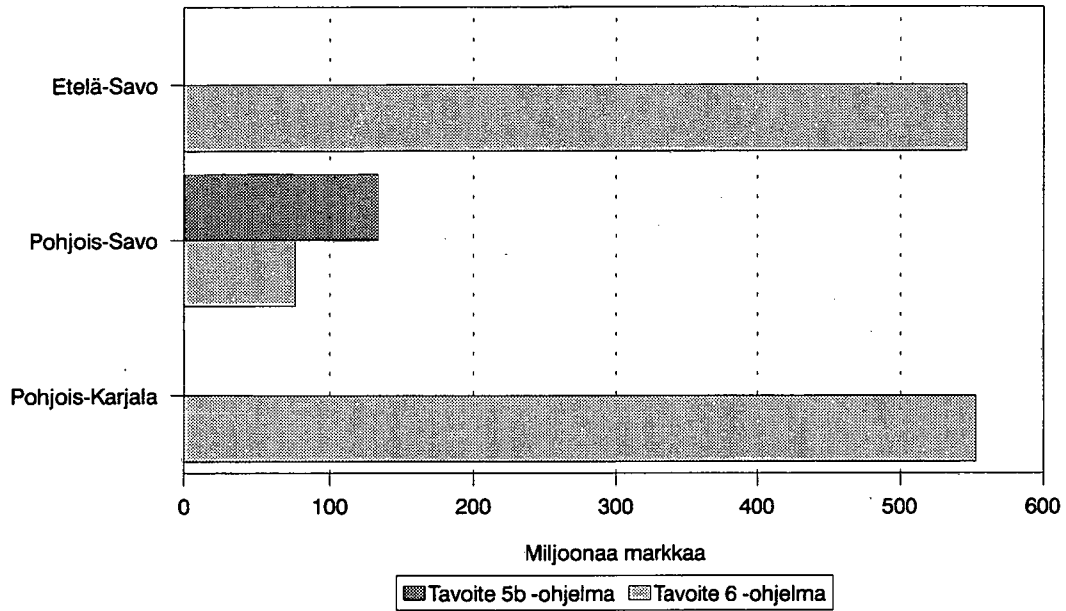
Yritykset, jotka toimivat tukialuekunnissa, voivat saada EU-rahoitteista alue- ja rakennetukea. Kauppa- ja teollisuusministeriön kautta ohjautuu EU-rahoitteista kehitysalueen investointitukea ja pk-yritysten kehittämistukea.

KTM:n myöntämät kansalliset kehitysalueen investointi- ja pk-yritysten kehittämistuet asukas kohti laskettuna olivat suurimmat Suonenjoen ja Rautavaaran kunnissa. Vuonna 1996 kansallista tukea ei myönnetty neljäänkymmeneen Itä-Suomen kuntaan. EU-rahoitteista yritystukea, joka sisältää kehitysalueen investointi- ja pk-yritysten kehittämistuet, myönnettiin asukas kohti laskettuna eniten Tuupovaaran kuntaan.

Kuva 140. EU:n tukialueet 1997.

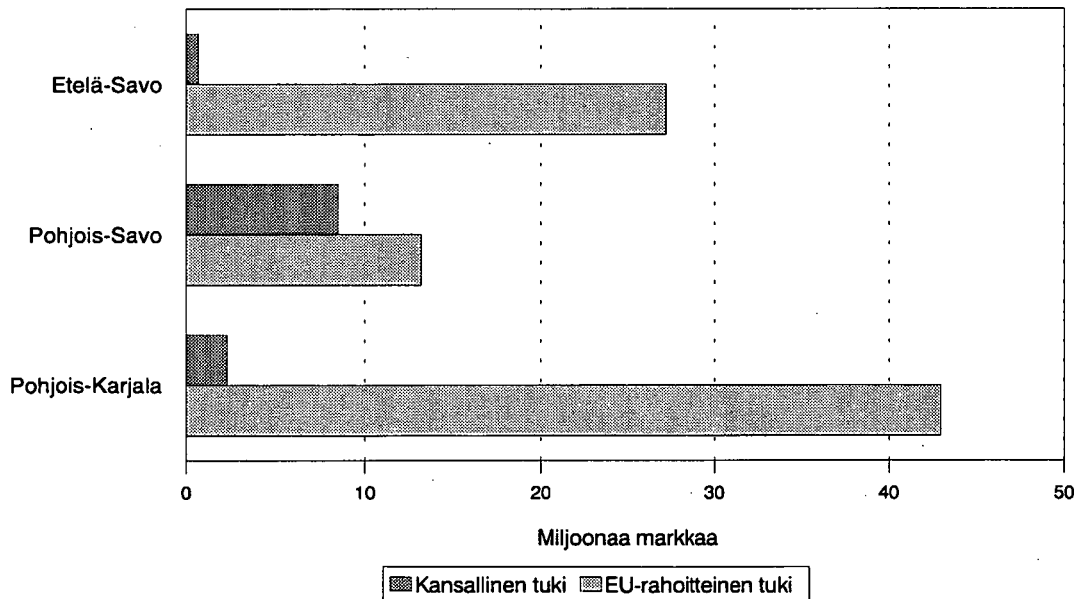
EU-rahoitus maakunnittain kaudelle 1995 - 1999

Lähde: Sisäasiainministeriö

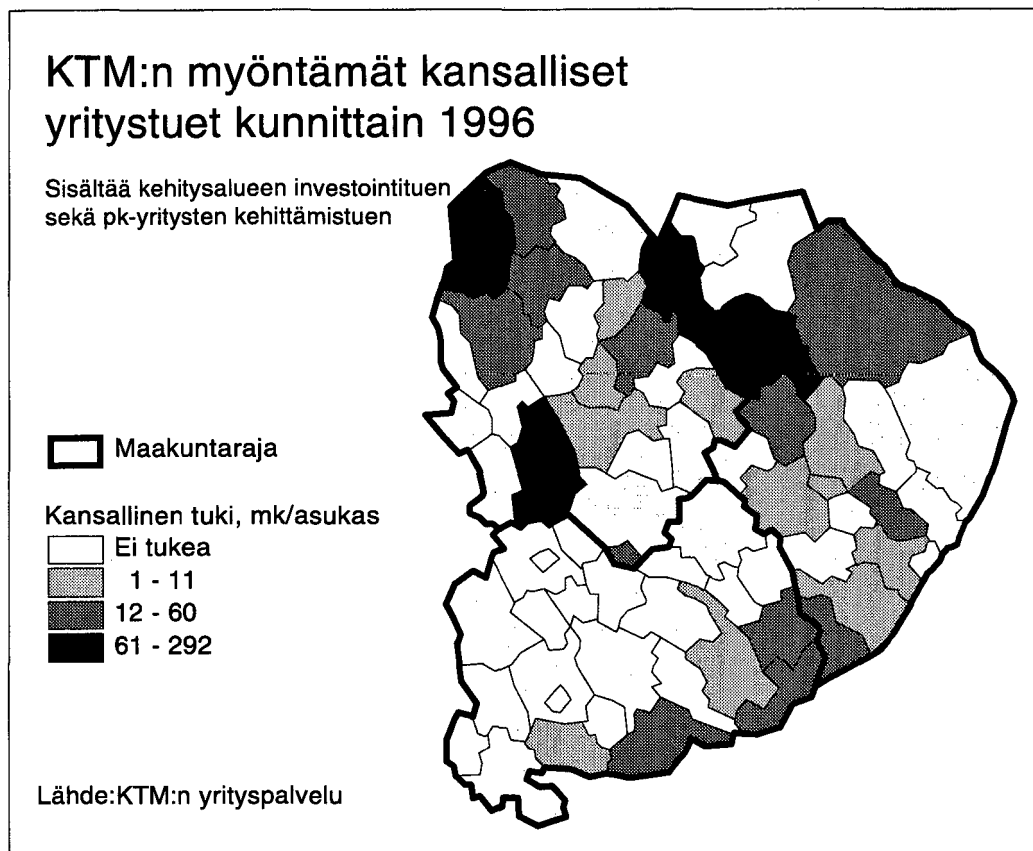
Kuva 141. EU-rahoitus maakunnittain kaudelle 1995 - 1999.

KTM:n myöntämät kehitysalueen investointi- ja pk-yritysten kehittämistuet maakunnittain 1996

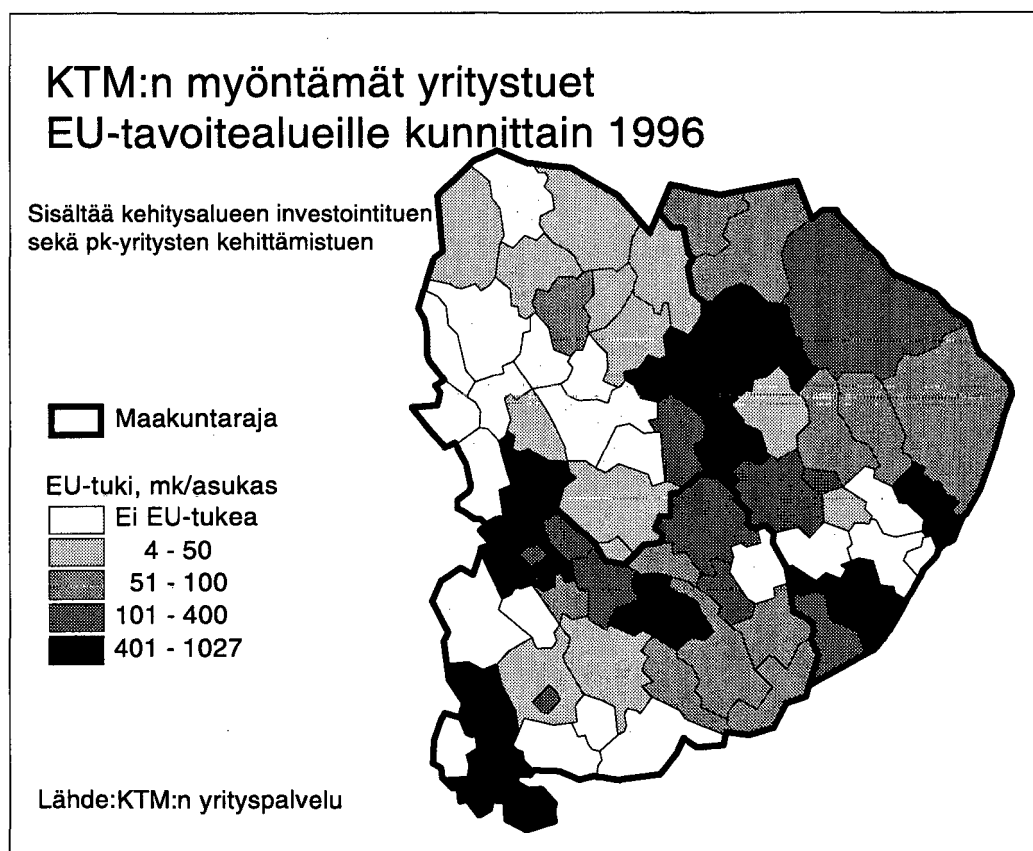

Lähde: KTM:n yrityspalvelut

Kuva 142. KTM:n myöntämät kehitysalueen investointi- ja pk-yritysten kehittämistuet maakunnittain 1996.

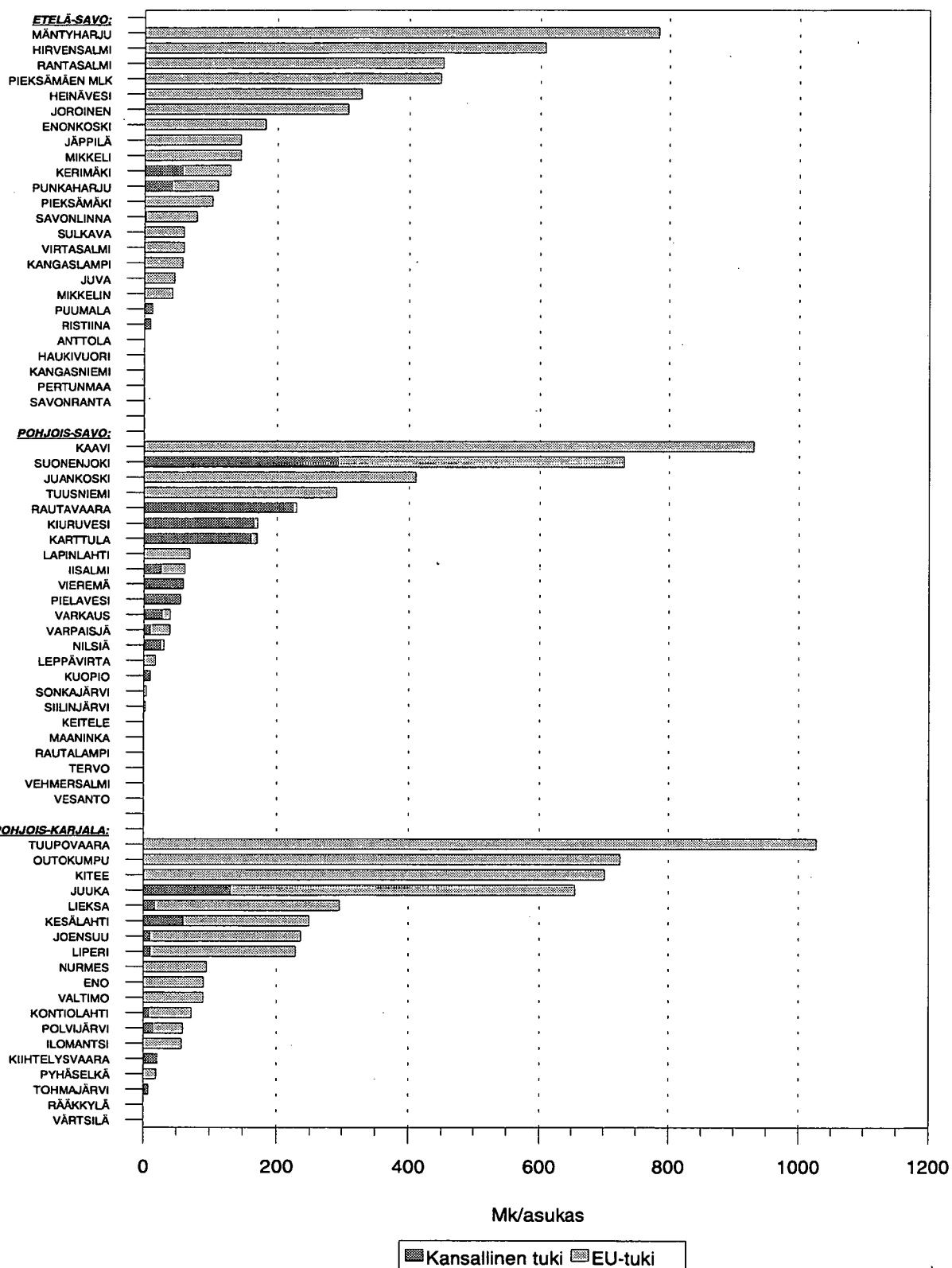

Kuva 143. KTM:n myöntämät kansalliset yritystuet kunnittain 1996.

Kuva 144. KTM:n myöntämät yritystuet EU-tavoitealueille kunnittain 1996.

KTM:n myöntämät kehitysalueen investointi- ja pk-yritysten kehittämistuet kunnittain 1996

Kuva 145. KTM:n myöntämät kehitysalueen investointi- ja pk-yritysten kehittämistuet kunnittain 1996.

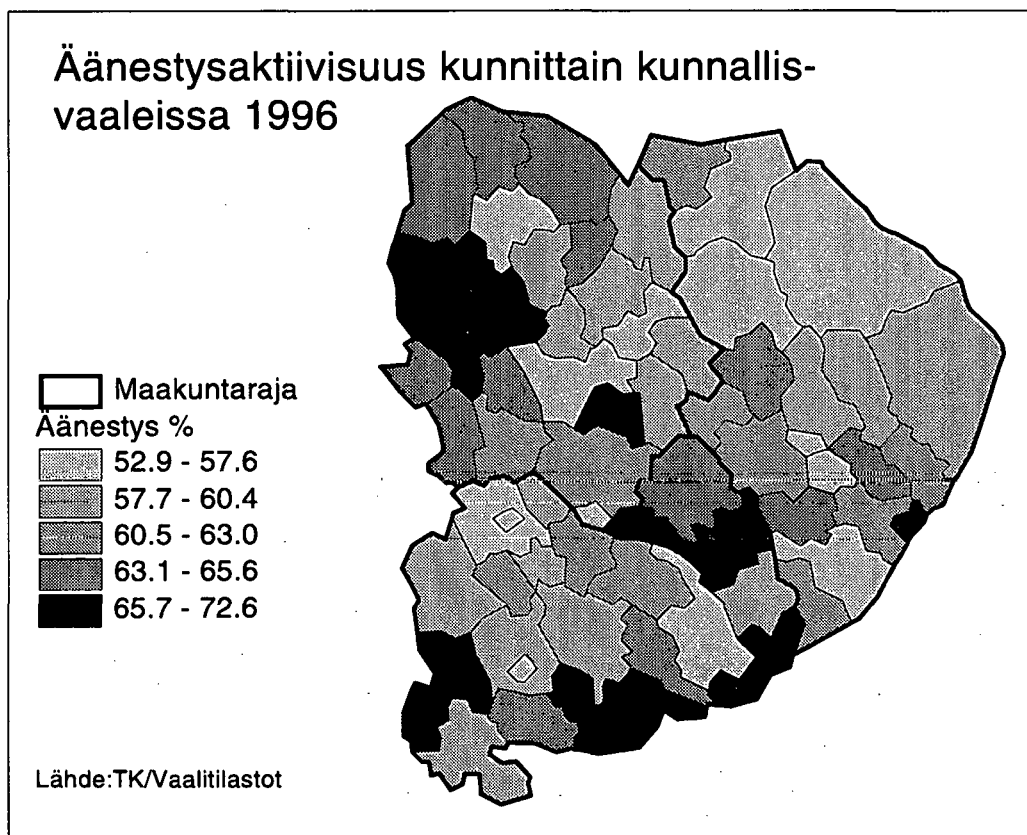
VAALIT

Vuoden 1996 lokakuun kunnallisvaalien äänestysprosentti jäi koko maassa 61.1 prosenttiin. Äänestysaktiivisuus laski vuoden 1992 kunnallisvaaleihin verrattuna. Entisen Mikkelin läänin alueella 59.8 % käytti äänestys-oikeuttaan, vastaavasti Pohjois-Savossa äänesti 58.2 % ja Pohjois-Karjalassa 57.8 % äänioikeutetuista.

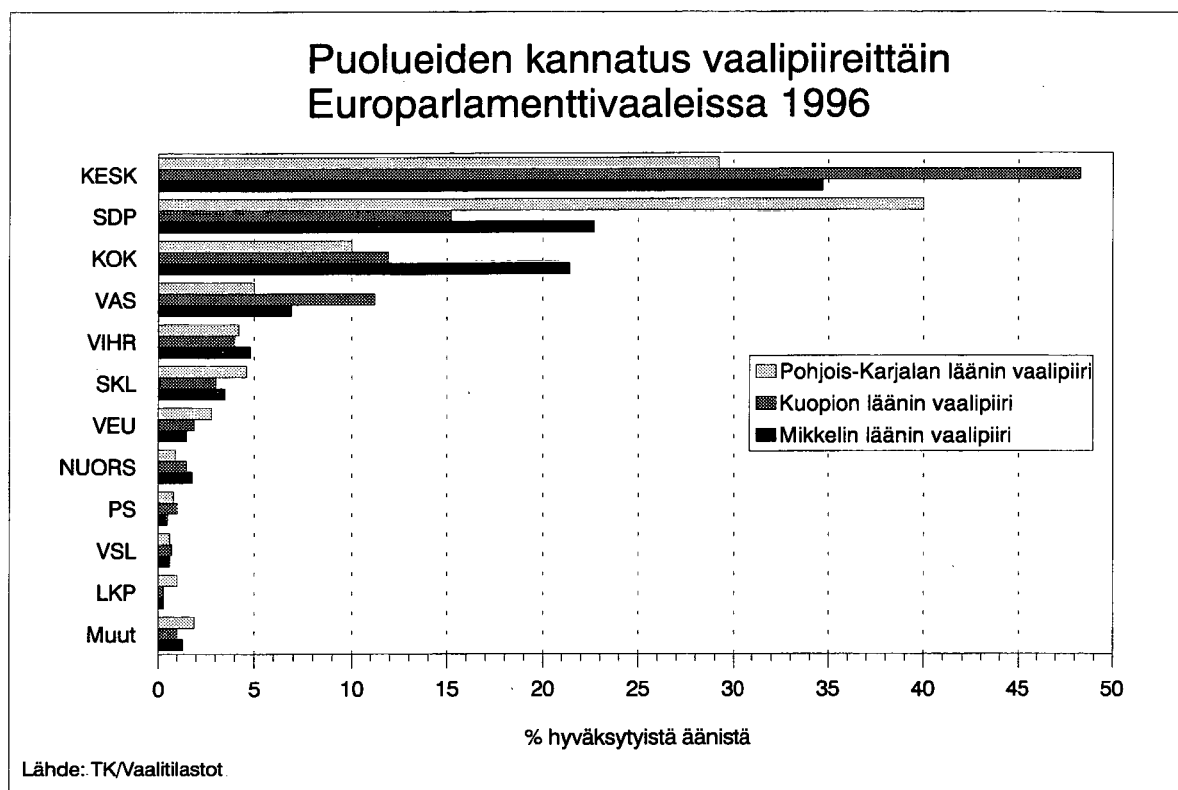
Suomen Keskusta ja Kansallinen Kokoomus lisäsivät kannatustaan Pohjois-Karjalassa, Pohjois-Savossa ja entisen Mikkelin läänin alueella. Lisäksi Suomen Kristillisen liiton kannatus nousi sekä Pohjois-Karjalassa että Pohjois-Savossa. Suurin muutos vuoden 1992 kunnallisvaaleista oli Suomen Keskustalla. Vasemmistoliitto, Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue (SDP), Vihreä liitto, Suomen Kristillinen Liitto, Perussuomalaiset (entinen SMP) ja Liberaalinen Kansanpuolue menettivät kannatustaan Itä-Suomessa.

Suomen Keskustan kannatus oli Virtasalmella, Vieremällä ja Vehmersalmella yli 60 % hyväksytyistä äänistä. Vastaavasti sen kannatus jäi Varkaudessa alle 10 %. Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue (SDP) sai Lieksassa ja Enossa suurimman kannatuksen. Mikkelissä ja Kuopiossa Kansallinen Kokoomus sai neljänneksen hyväksytyistä äänistä. Vasemmistoliiton kannatus oli suurinta Rautavaaralla.

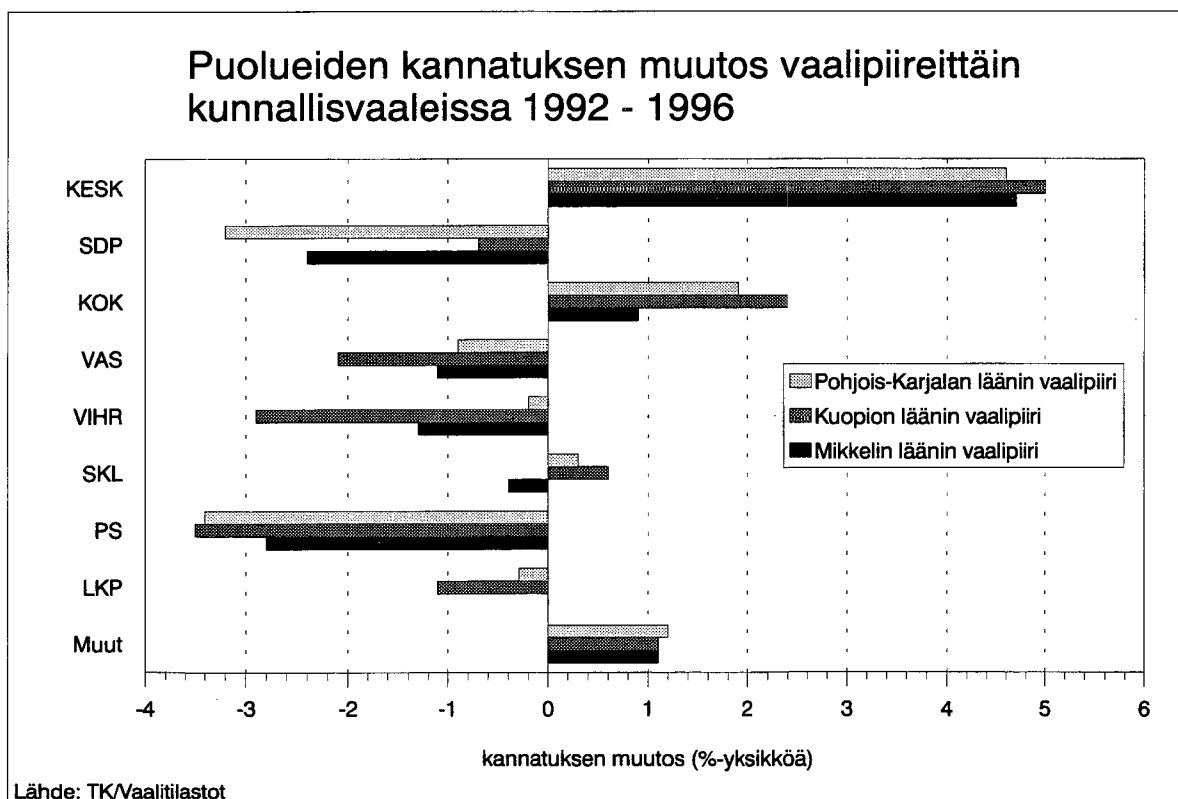
Europarlamenttivaaleissa äänestysprosentit jäivät hieman alhaisemmaksi kuin kunnallisvaaleissa. Entisen Mikkelin läänin alueella äänestysaktiivisuus oli 57.5 %, Pohjois-Karjalassa 56 % ja Pohjois-Savossa 56.7 %. Mikkelin läänissä ja Pohjois-Savossa eniten ääniä sai Suomen Keskusta. Pohjois-Karjalassa eniten kannatusta sai SDP.

Kuva 146. Äänestysaktiivisuus kunnittain kunnallisvaaleissa 1996.

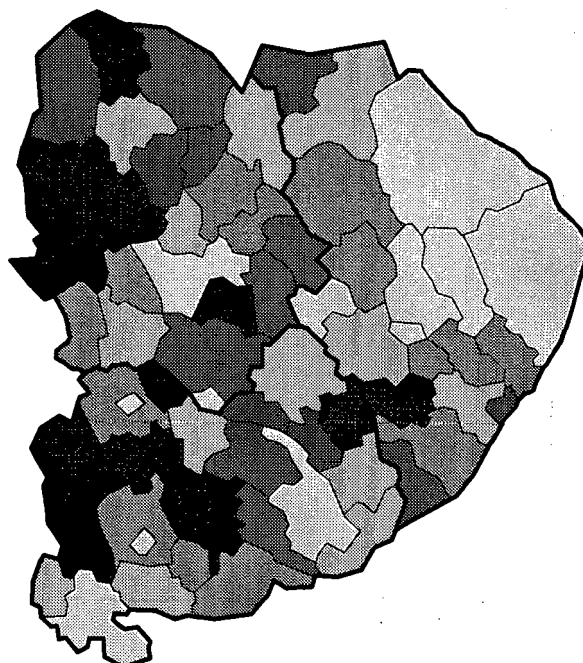
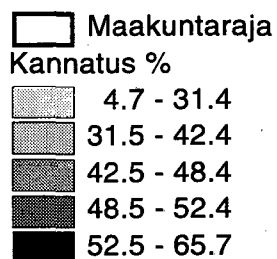

Kuva 147. Puolueiden kannatus vaalipiireittäin Europarlamenttivaaleissa 1996.

Kuva 148. Puolueiden kannatuksen muutos vaalipiireittäin kunnallisvaaleissa 1992 - 1996.

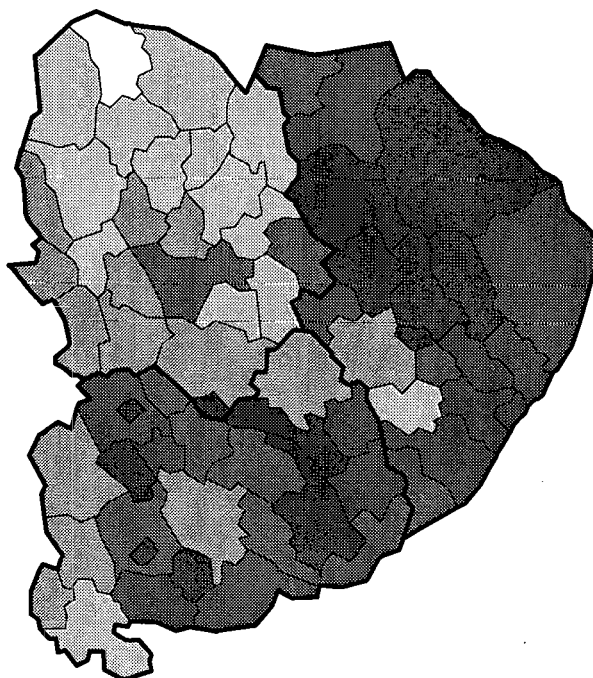
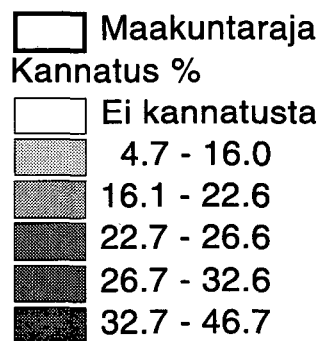
Suomen Keskustan kannatus kunnittain kunnallisvaaleissa 1996

Lähde:TK/Vaalitilastot

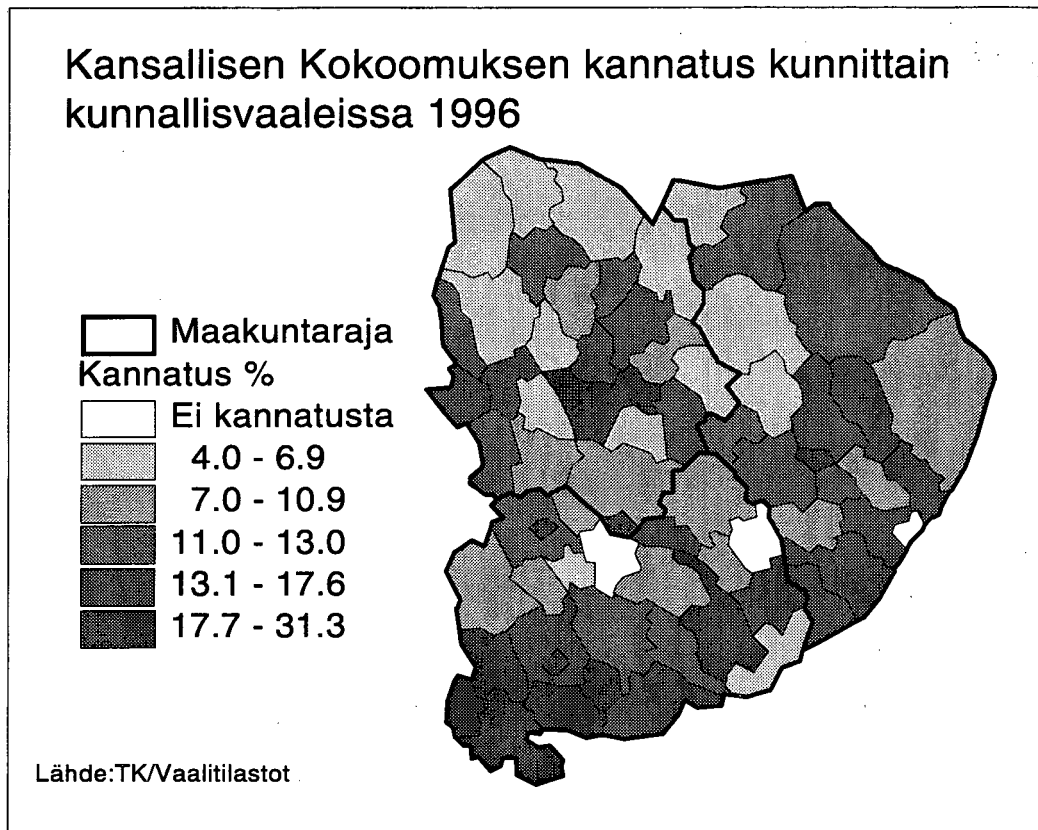
Kuva 149. Suomen Keskustan kannatus kunnittain kunnallisvaaleissa 1996.

SDP:n kannatus kunnittain kunnallis- vaaleissa 1996

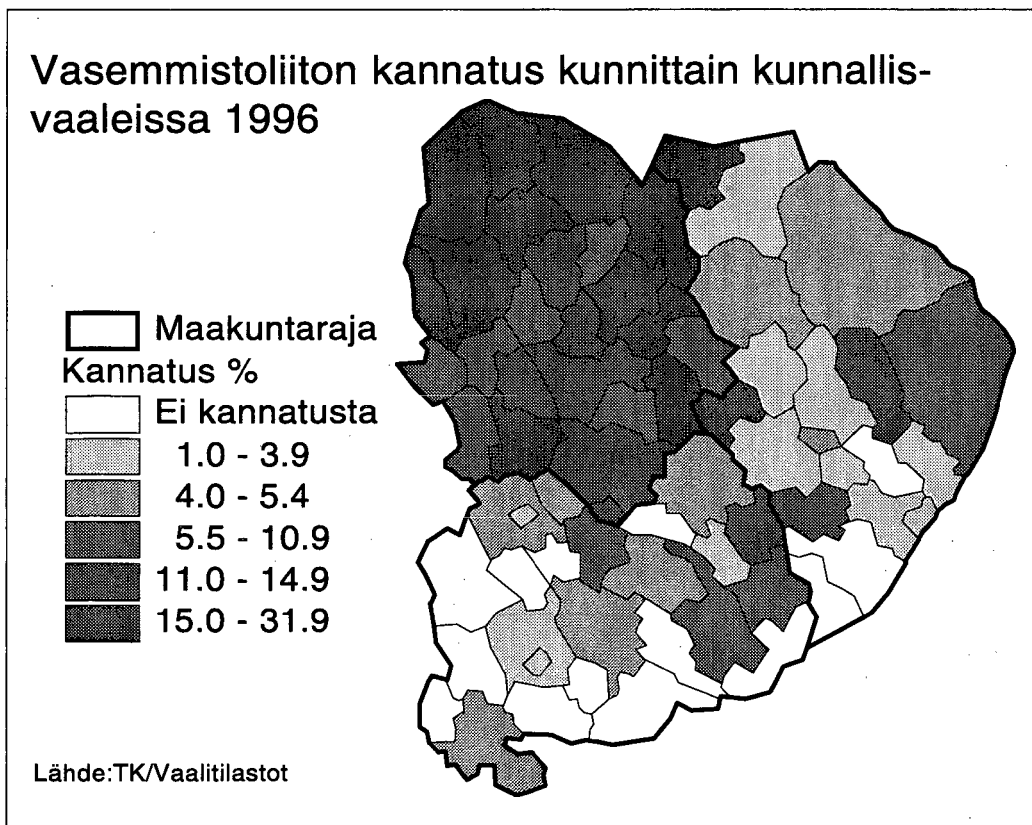

Lähde:TK/Vaalitilastot

Kuva 150. SDP:n kannatus kunnittain kunnallisvaaleissa 1996.

Kuva 151. Kansallisen Kokoomuksen kannatus kunnittain kunnallisvaaleissa 1996.

Kuva 152. Vasemmistoliiton kannatus kunnittain kunnallisvaaleissa 1996.

LÄÄNIT

Uusista 1.9.1997 perustetuista lääneistä pinta-alaltaan suurin on Lapin lääni. Manner-Suomen lääneistä Lapissa on kuitenkin pienin väestömäärä, 200 600. Etelä-Suomen läänin asukasluku oli vuoden 1996 lopussa 2 020 400. Se vastaa 39 % koko maan väestöstä.

Etelä-Suomen lääni oli muuttovoittoisin vuonna 1996. Myös väestönkasvu oli siellä suurinta. Väkiluvun muutokseen vaikuttaa muuttoliikkeen lisäksi luonnollinen väestönlisäys eli syntyneiden enemmitys. Vuonna 1996 luonnollinen väestönlisäys oli suurinta Oulun läänissä. Suuresta luonnollisesta väestönlisäyksestä johtuen Oulun läänin väkiluku kasvoi vuonna 1996, vaikka alueen muuttotase oli negatiivinen. Länsi-Suomen läänissä sekä muuttotase että syntyneiden enemmitys olivat positiivisia. Lapin läänin muuttotase oli läänien negatiivisin eikä syntyneiden enemmityskään pystynyt korvaamaan voimakasta lähtömuuttoa. Ainostaan Itä-Suomen läänissä sekä muuttoliike että luonnollinen väestönlisäys olivat negatiivisia vuonna 1996.

Oulun ja Lapin läänit ovat ikärakenteeltaan nuorimpia. Koko Pohjois-Suomen väestöstä yli 20 % on alle 15 -vuotiaita. Vähäisin lasten osuus on Itä-Suomen läänissä, missä yli 65 -vuotiaiden osuus on vastaavasti suurin. Ulkomaalaisia ja ruotsinkielisiä asui vuonna 1996 suhteellisesti eniten Ahvenanmaalla. Suhteellisesti vähiten molempia ryhmiä asui Oulun läänissä. Viimeisen käytettävissä olevan väestöennusteen mukaan Ahvenanmaan ja Etelä-Suomen läänin väkiluku kasvaa suhteellisesti voimakkaimmin vuoteen 2030 mennessä.

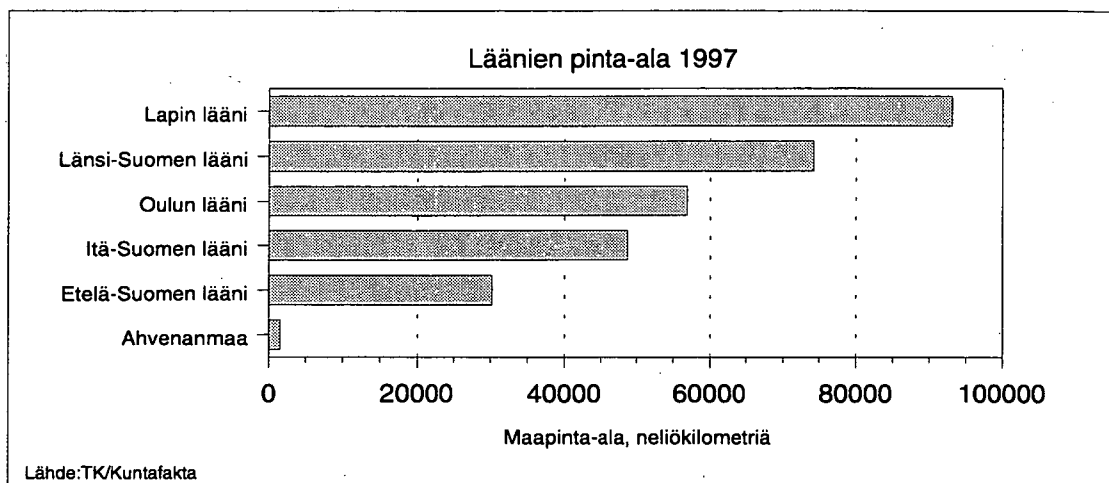
Yritysten toimipaikkoja oli eniten Etelä-Suomen läänissä vuoden 1997 elokuussa. Alkutuotantovaltaisina lääniä oli vuonna 1996 Itä-Suomi, jossa sen piirissä toimi yli 12 % työllisistä. Palvelutoimialat työllistivät eniten Etelä-Suomen läänissä asuvia. Jalostusvaltaisina lääniä oli Länsi-Suomi.

Työttömyys vaihtelee voimakkaasti alueittain. Pahin tilanne oli elokuussa 1997 Lapin läänissä (24 %). Samaan aikaan Ahvenanmaalla työttömyysaste oli vain 3.5 %. Pitkäaikaistyöttömien osuus oli kuitenkin Lapin läänissä koko maan keskiarvon alapuolella. Suhteellisesti eniten pitkäaikaistyöttömiä kaikista työttömistä oli Etelä-Suomen läänissä.

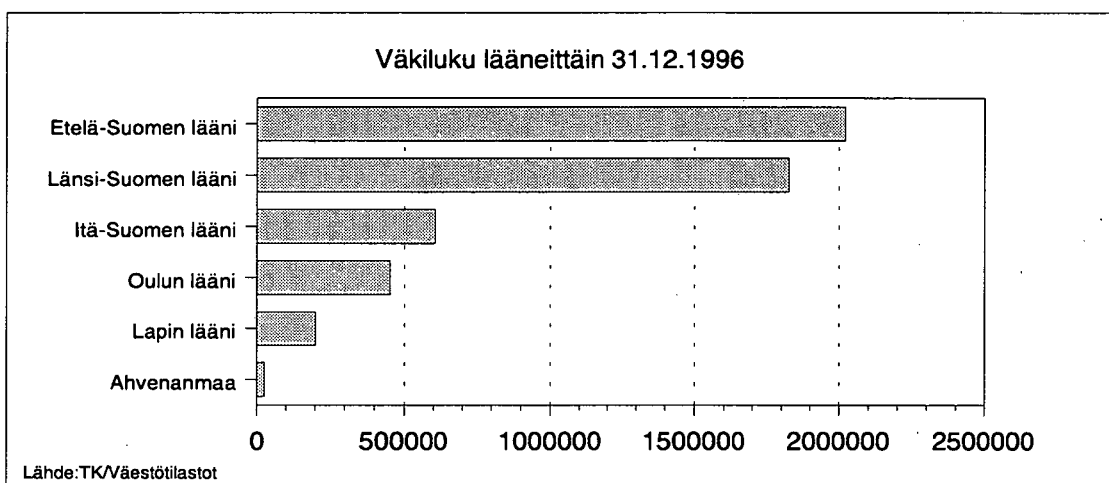
Väestön koulutusaste on korkein Etelä-Suomen läänissä. Eniten pelkän peruskoulun varaan jääneitä on Ahvenanmaalla. Sosiaali- ja terveystoimen koko- ja osa-aikaista henkilöstöä on asukaslukuun suhteutettuna eniten Oulun läänissä. Vähiten heitä on Etelä-Suomen läänissä.

Vuonna 1995 valtionveron alaiset tulot tulonsaajaa kohti vaihtelivat Etelä-Suomen läänin 96 500 markasta Itä-Suomen läänin 74 400 markkaan. Kuntien kokonaismenot asukasta kohti olivat suurimmat Lapin läänissä, pienimmät vastaavasti Ahvenanmaalla. Lapin ja Oulun lääneissä kuntien käyttötalouden valtionosuuksien ja verotulojen suhde oli yli 0.8. Etelä-Suomen läänissä valtionosuuksien merkitys kuntien taloudessa on selvästi vähäisin.

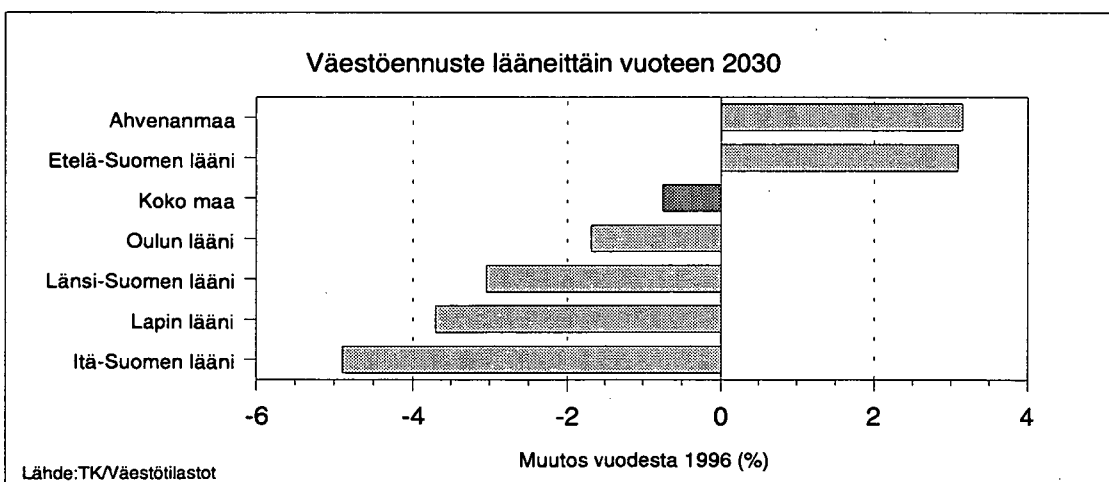
Kuntien lukumäärä vaihtelee lääneittäin. Eniten kuntia kuuluu Länsi-Suomen lääniin, 205 kpl. Etelä-Suomen läänissä kuntia on 89, Itä-Suomen läänissä 68, Oulun läänissä 52, Lapin läänissä 22 ja Ahvenanmaalla 16 kuntaa.

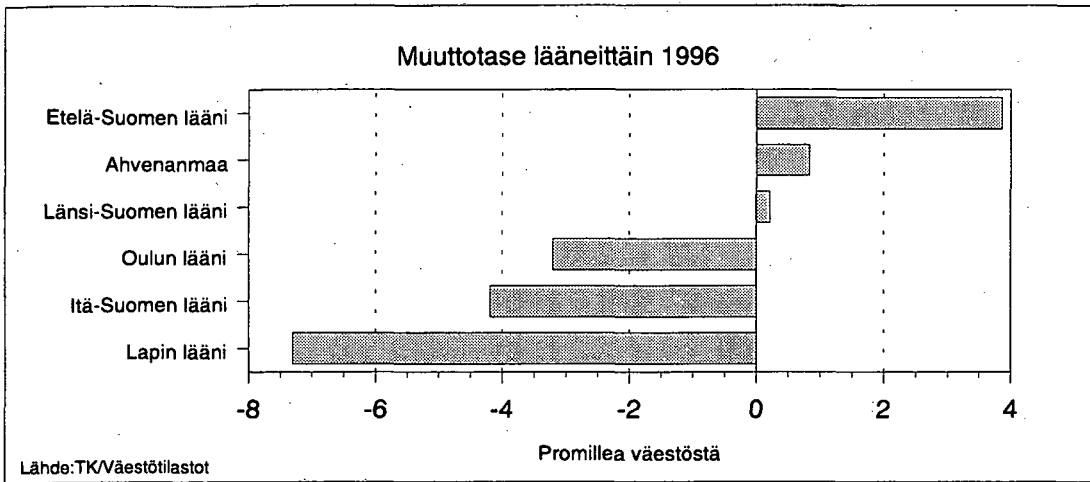
Kuva B1. Läänien pinta-ala 1997.

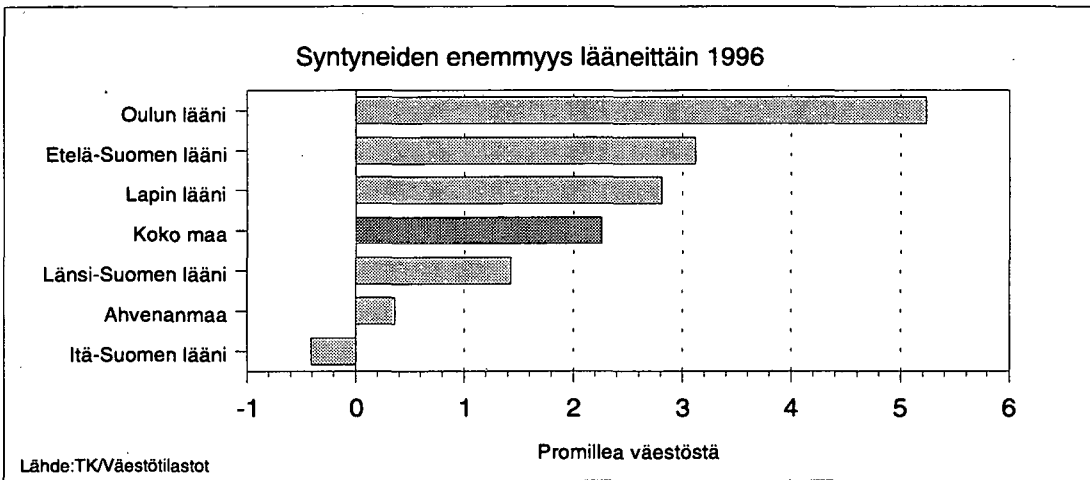
Kuva B2. Väkiluku lääneittäin 31.12.1996.

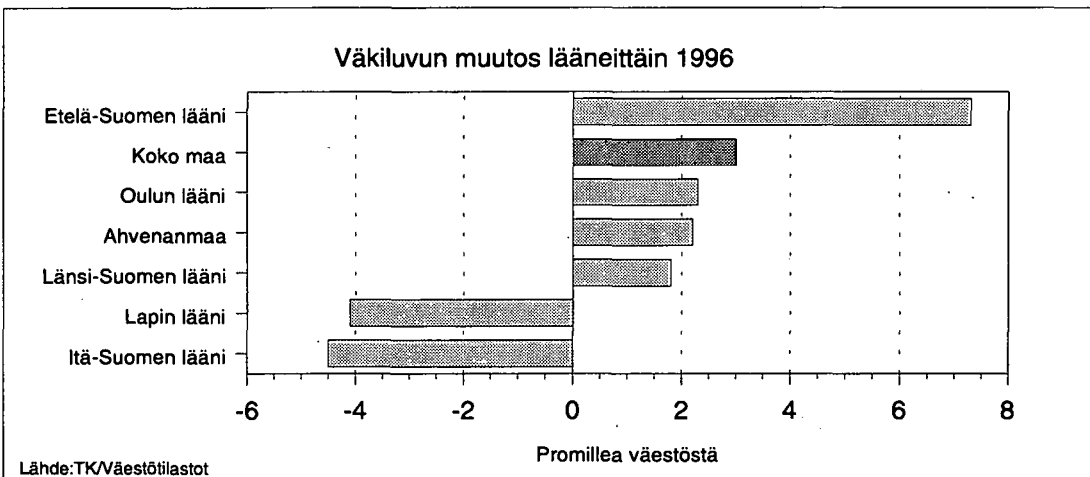
Kuva B3. Väestöennuste lääneittäin vuoteen 2030.

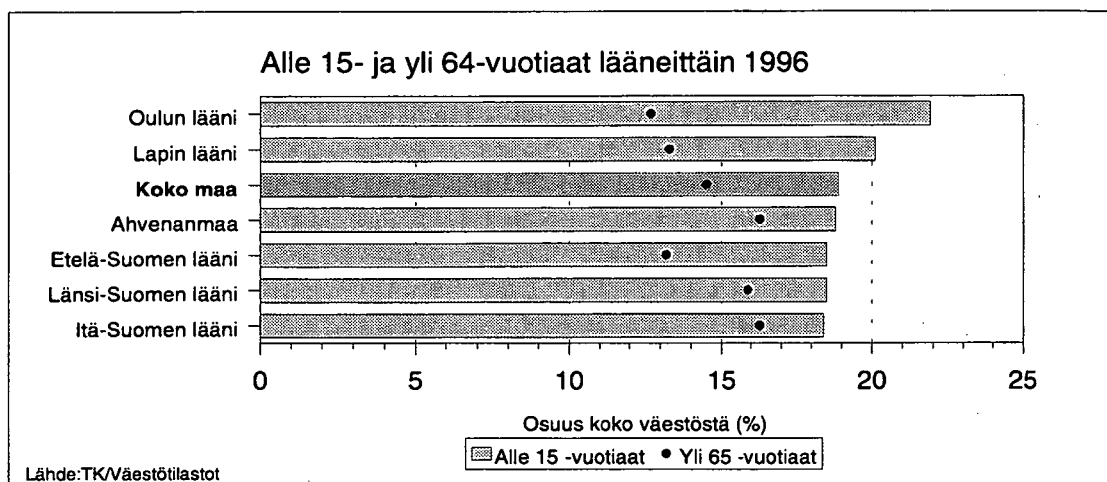
Kuva B4. Muuttotase lääneittäin 1996.

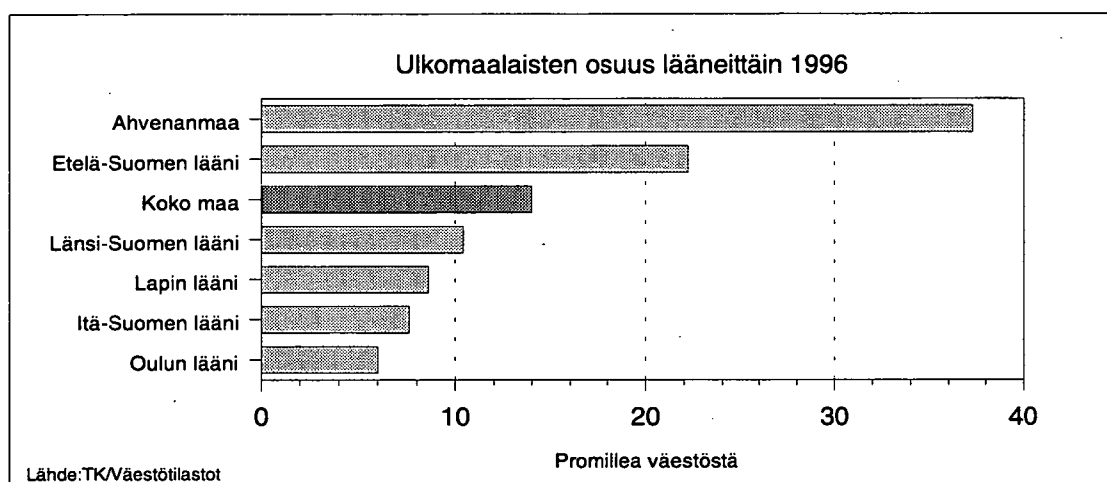
Kuva B5. Syntyneiden enemmitys lääneittäin 1996.

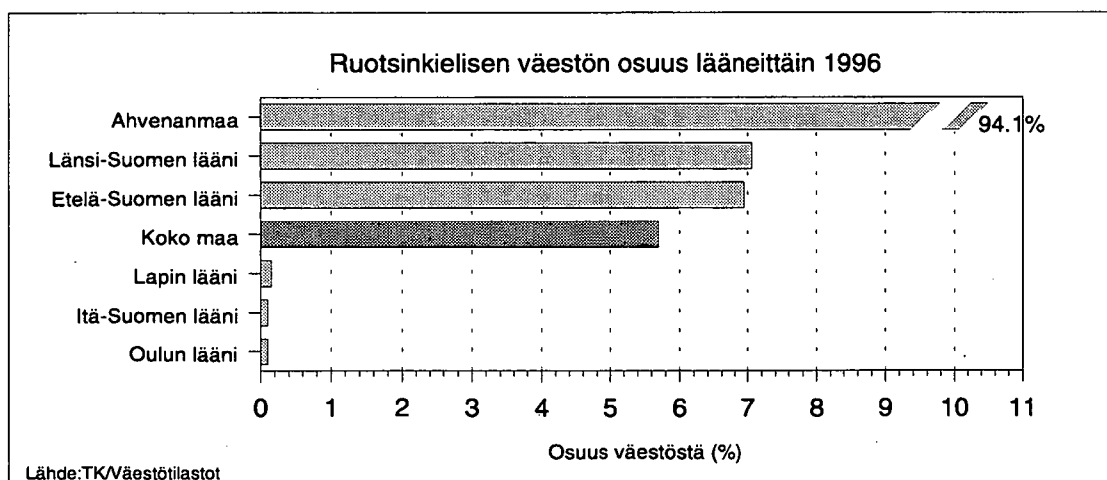
Kuva B6. Väkiluvun muutos lääneittäin 1996.

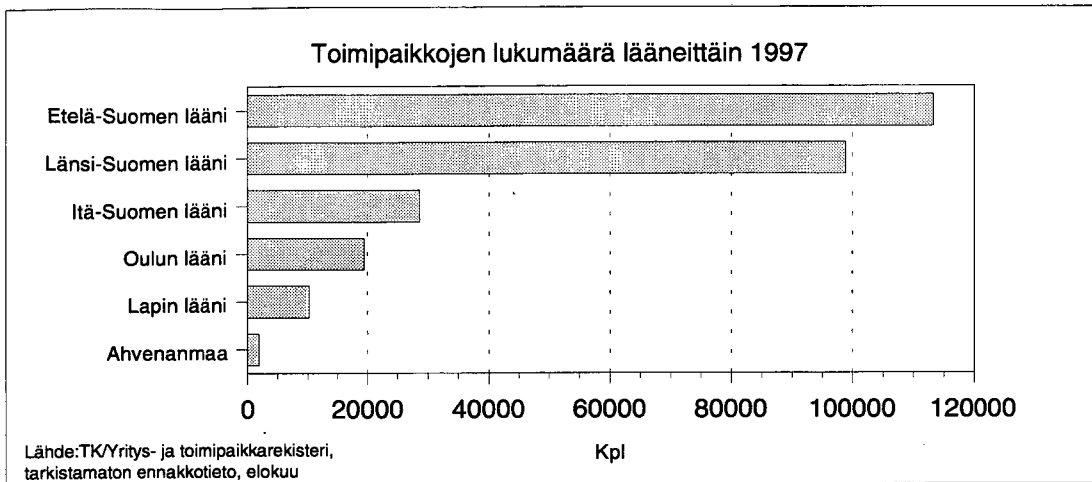
Kuva B7. Alle 15- ja yli 64 -vuotiaat lääneittäin 1996.

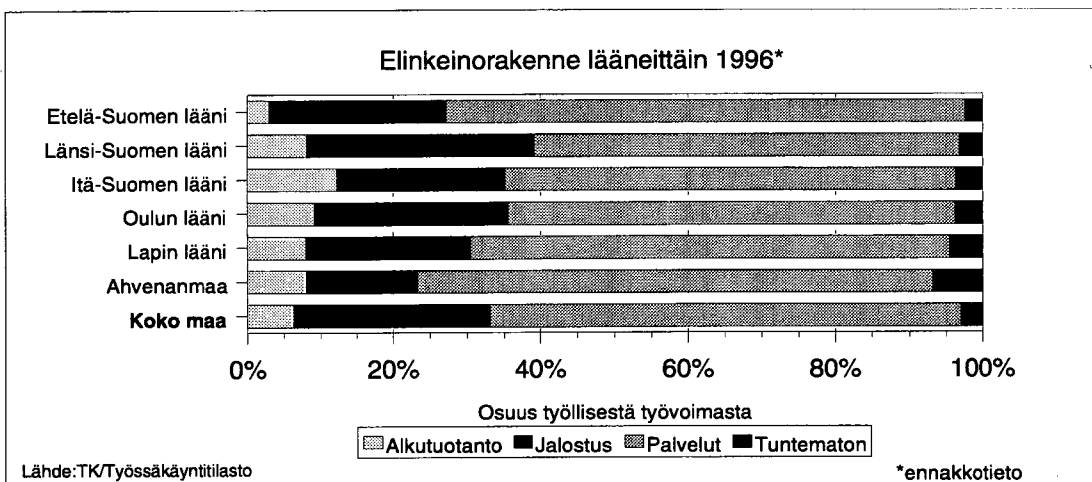
Kuva B8. Ulkomaalaisten osuus lääneittäin 1996.

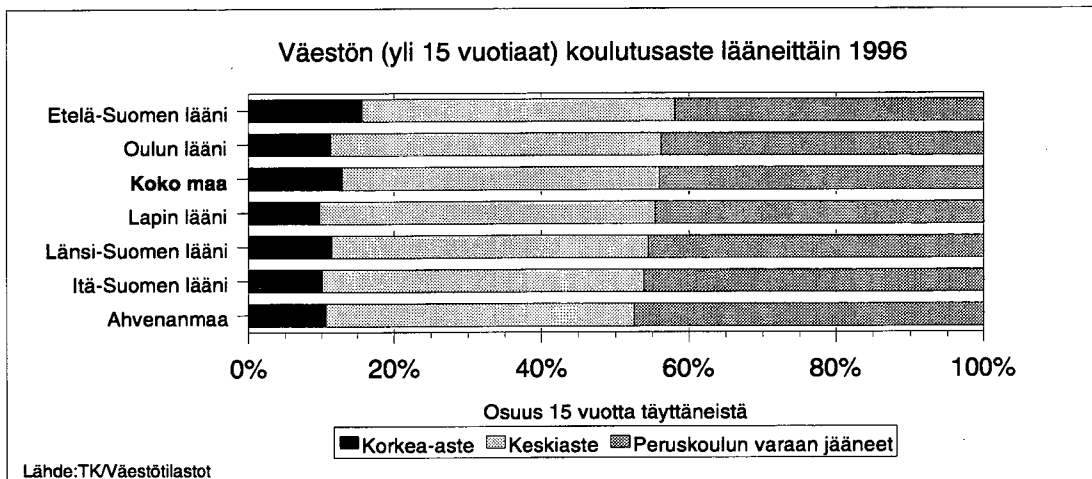
Kuva B9. Ruotsinkielisen väestön osuus lääneittäin 1996.

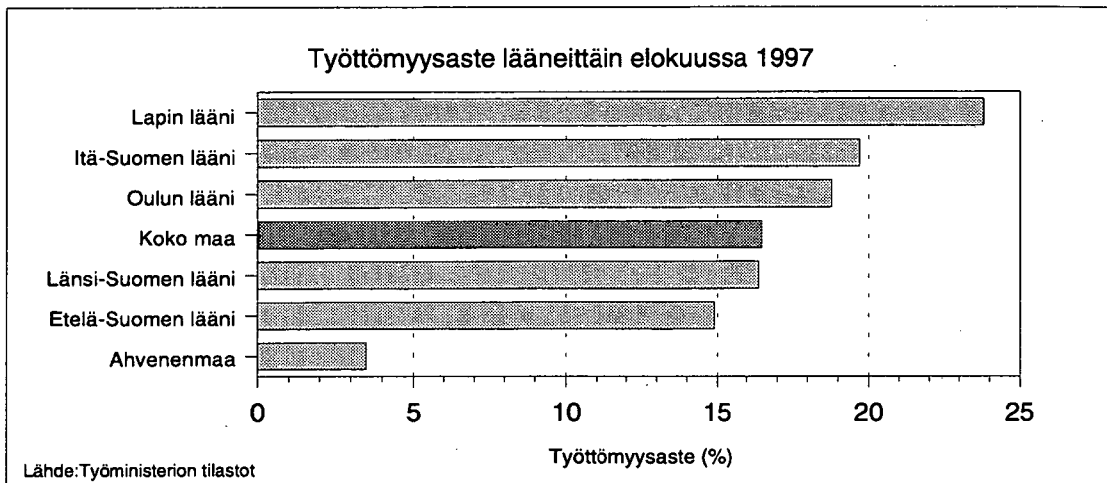
Kuva B10. Toimipaikkojen lukumäärä lääneittäin 1997.

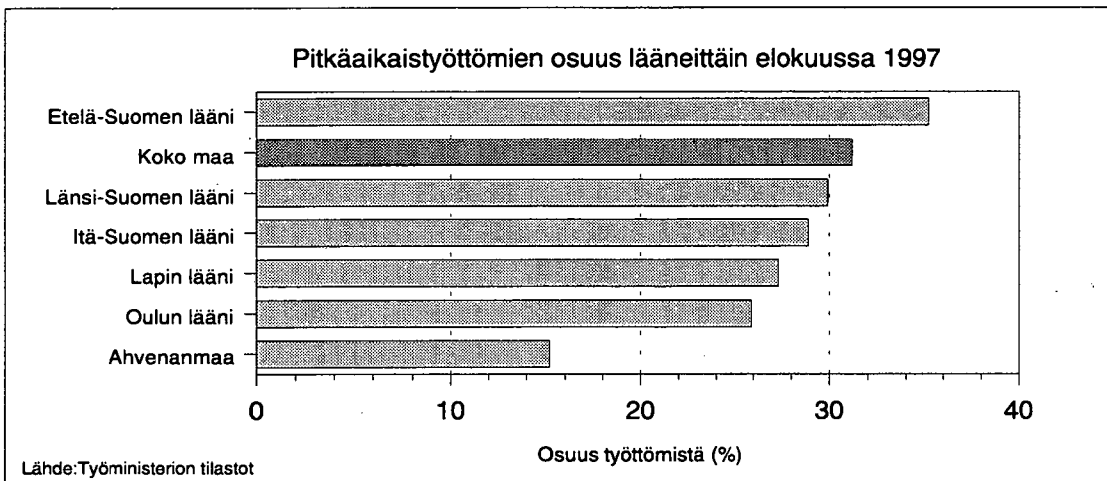
Kuva B11. Elinkeinorakenne lääneittäin 1996.

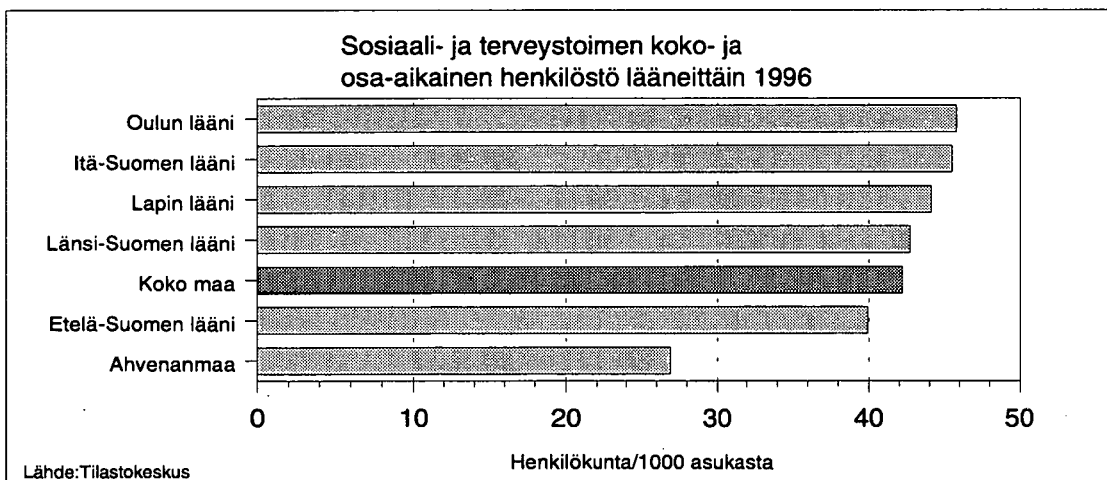
Kuva B12. Väestön koulutusaste lääneittäin 1996.

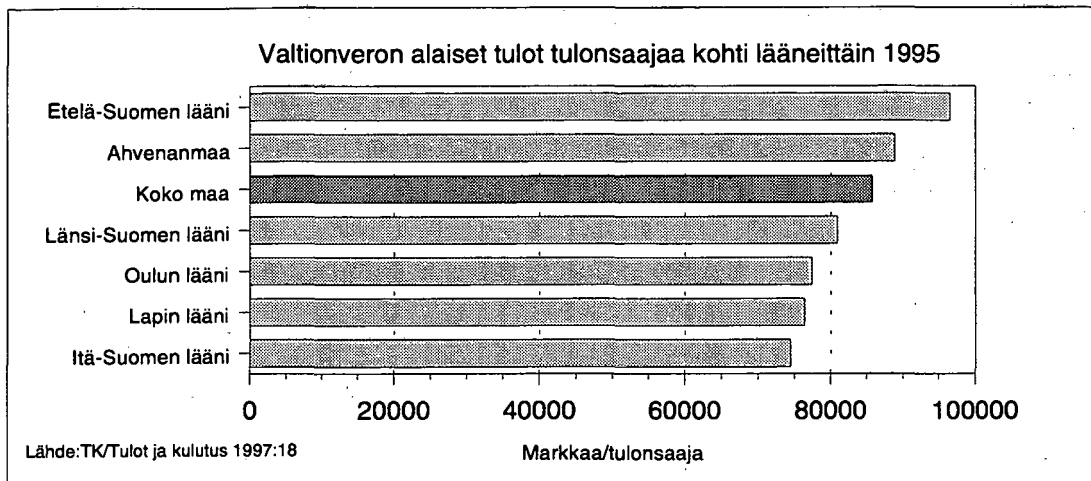
Kuva B13. Työttömyysaste lääneittäin elokuussa 1997.

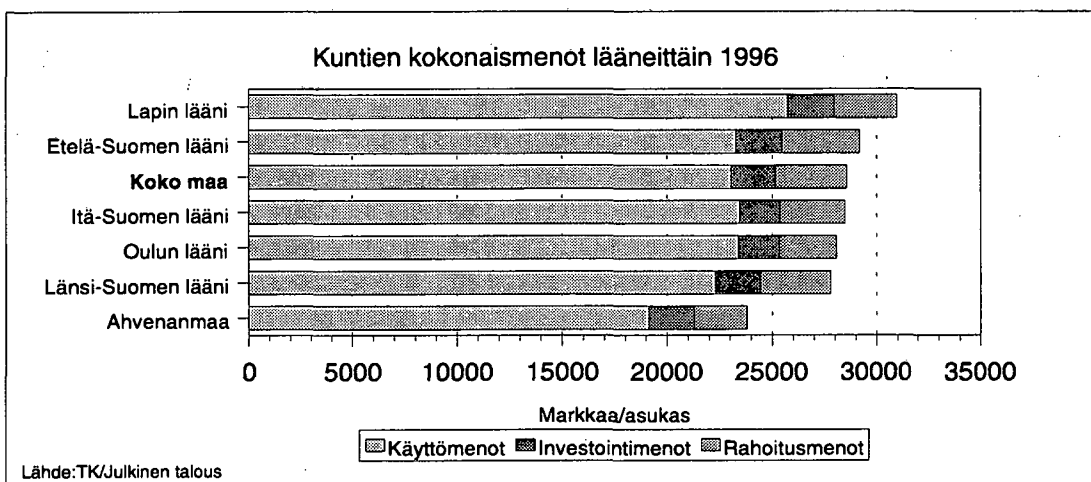
Kuva B14. Pitkäaikaistyöttömien osuus lääneittäin elokuussa 1997.

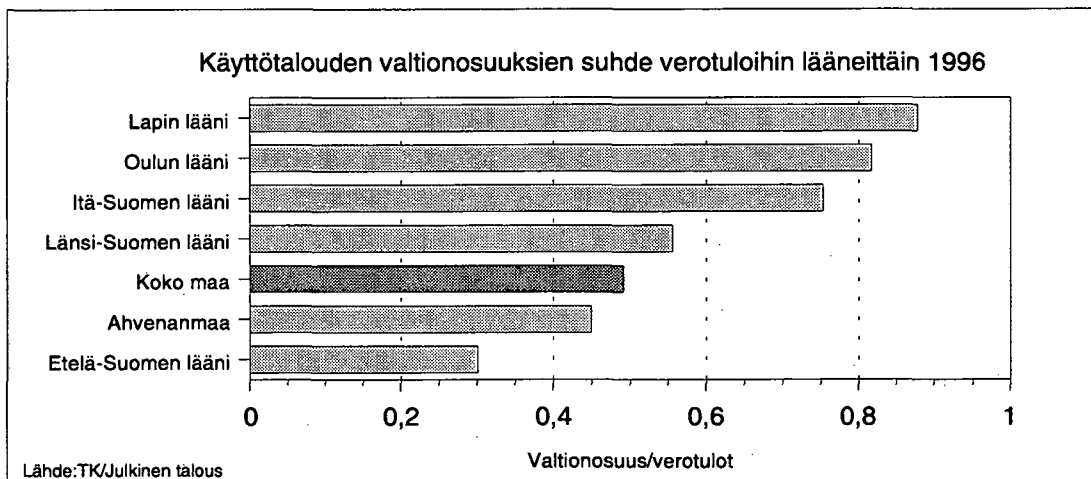
Kuva B15. Sosiaali- ja terveystoimen koko- ja osa-aikainen henkilöstö lääneittäin 1996.

Kuva B16. Valtionveron alaiset tulot tulonsaajaa kohti lääneittäin 1995.

Kuva B17. Kuntien kokonaismenot lääneittäin 1996.

Kuva B18. Käyttötalouden valtionosuuksien suhde verotuloihin 1996.

KÄYTETYT LYHENTEET JA TIETOLÄHTEET

ALTIKA = aluetietokanta

BKT = bruttokansantuote

EU = Euroopan unioni

KTM = Kauppa- ja teollisuusministeriö

Kuntafakta = Tilastokeskuksessa kehitetty mikrotietokoneohjelma, johon on koottu tietoja Suomen kunnista.

NUTS = Nomenclature of territorial units for statistics

Tielaitos

TK = Tilastokeskus

Tullihallitus

Työministeriö

Sisäasiainministeriö

Sähkölaitosyhdistys

VTKK = Valtion tietokonekeskus

VR Osakeyhtiö

KÄYTETYT KÄSITTEET

Ahtaasti asuminen. Asunto määritellään ahtaasti asutuksi ja siinä asuvat henkilöt ahtaasti asuviksi, jos asunnossa asuu normi 3:n mukaan enemmän kuin yksi henkilö huonetta kohti, kun keittiö lasketaan huonelukuun.

Alueella työssäkäyvillä tarkoitetaan kaikkia tällä alueella työssäkäyviä henkilöitä riippumatta heidän asuinpaikastaan. Alueella työssäkäyvät muodostavat ns. työllisen päiväväestön, jonka määrää voidaan pitää mittarina alueen työpaikkojen määrälle.

Asuntokunta. Kaikki henkilöt, jotka ovat vakinaisesti kirjoilla samassa asunnossa eli joilla on väestön keskusrekisterin henkilörekisterissä sama kotipaikkatunnus, muodostavat asuntokunnan.

Bruttokansantuote (BKT). Bruttokansantuoteluvut esitetään tuotannontekijähintaisina kunkin vuoden hintatason mukaan. Maakunnittaisia ja seutukunnittaisia bruttokansantuotetietoja on käytetty sekä markkamääräisinä että alueen asukasmäärään suhteutettuina.

EU-tavoitetukialueita on Suomessa kolme: tavoite 6-, 5b- ja 2-tukialueet. 6-alueet kohdennetaan erittäin harvaan asuttujen aluiden kehittämiseen, 5b-tukea maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistamiseen ja 2-alueet taantuvien teollisuusalueiden kehittämiseen.

Huoltosuhteella (taloudellinen) lasketaan, kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on yhtä työllistä kohti. Käsite sisältää ajatuksen, että kulloinkin työssäoleva väestönosa elättää työelämän ulkopuolella olevia.

Jalostusarvo saadaan vähentämällä tuotannon bruttoarvosta ulkopuolisilta sekä saman yrityksen toisilta toimipaikoilta hankittujen tuotantopanosten arvo, mukaanlukien käyttöomaisuudesta maksetut vuokrat, vähennettynä tai lisättyä polttoaineseikä aine- ja tarvikkeiden muutoksella. Hankittuihin tuotantopanoksiin sisältyvät polttoaineiden, sähkön, lämmön, pakkausten, aineiden ja tarvikkeiden korjaus- ja asennustöiden, teetettyjen palkkiotöiden sekä myös palvelusten hankinta. Tuotannon bruttoarvo käsittää omien tuotteiden toimitusten arvon, saadun korvauksen vieraille suoritetuista valmistus- yms. palveluksista (palkkiotyö), muista palveluista saadun bruttokorvauksen (ei-teollisten palveluiden myynti) sekä kauppatavaroiden myynnistä saatujen tuotteiden ja kauppatavaroiden hankintakustannusten erotuksen vähennettynä tai lisättyä valmiste- ja kauppatavaravarastojen sekä varastossa olevien keskeneräisten töiden muutoksella.

Kassan riittävyys on $365 \times (\text{Kassavarat} + \text{Talletukset} + \text{Lyhytaikaiset sijoitusarvopaperit} - \text{Kassalaina})$: Kassastamaksut.

Kokonaistuotos on toimipaikkojen tarkasteluajanjakson aikana tuottamien tavaroiden ja palvelusten summa.

Koulutusasteen mittaaminen perustuu koulutusaikaan.

Koulutustaso on koulutusta kuvaava kolminumeroinen mittainluku, joka on laskettu kunkin 15 vuotta täyttäneestä väestöstä tietyn kaavan mukaan. Mitä pitempi koulutuksen kokonaispituus on, sitä korkeampi on koulutustaso ja sitä suurempi on vastaava lukuarvo.

Kuntaryhmitys. Kaupunkimaiset kunnat: Väestöstä vähintään 90 % asuu taajamissa tai suurimman taajaman väkiluku on vähintään 15 000. **Taajaan asutut kunnat:** Väestöstä vähintään 60 % mutta alle 90 % asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on vähintään 4 000 mutta alle 15 000. **Maaseutumaiset kunnat:** Väestöstä alle 60 % asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on alle 15 000 tai väestöstä vähintään 60 % mutta alle 90 % asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on alle 4000.

Lyhytaikaisiin velkoihin on luettu tilivelat, verovelat varainhallintavuodelta ja kassalainat.

Muuttotase on nettomuutto suhteutettuna alueen asukaslukuun.

Nettomuutto on alueen tulomuutto - lähtömuutto.

NUTS (Nomenclature of territorial units for statistics) on EU:n hierarkkinen alueluokitusjärjestelmä, jonka mukaan laaditaan kaikki EU:n alueelliset tilastot: NUTS 1 (Manner-Suomi, Ahvenanmaa), NUTS 2 (suuralueet 6 kpl), NUTS 3 (maakunnat 20 kpl), NUTS 4 (seutukunnat 85 kpl) ja NUTS 5 (kunnat 452 kpl).

Pitkäaikaisiin velkoihin on luettu talousarviolainat, muut pitkäaikaiset velat sekä ennakkotuloihin sisätyvät lainat.

Pitkäaikaistyötön on henkilö, jonka työttömyys on kestänyt yli vuoden.

Rakennus on erillinen, sijaintipaikalleen kiinteästi rakennettu tai pystytetty, omalla sisäänkäynnillä varustettu rakennelma, joka sisältää eri toimintoihin tarkoitettua katettua ja yleensä ulkoseinien tai muista rakennelmista (rakennuksista) erottavien seinien rajoittamaa tilaa.

Rakentamisvuodella tarkoitetaan vuotta, jona rakennus valmistui käyttökuntoon.

Saamelaisten kotiseutualue käsittää neljä kuntaa; Enontekiön, Inarin, Utsjoen ja osan Sodankylän kunnasta.

Seutukunta on kuntien yläpuolelle luotu toiminnallinen välitaso. Niiden rajauksesta on päättänyt Sisäasiainministeriö. Seutukuntia Suomessa on 85 kpl.

Taajamaksi määritellään kaikki vähintään 200 asukkaan rakennusryhmät, joissa rakennusten välinen etäisyys ei yleensä ole yli 200 metriä. Taajamien rajauksissa otetaan huomioon asuinrakennusten lisäksi mm. liike-, toimisto- ym. työpaikkoina käytettäviä rakennuksia.

Taajama-aste tarkoittaa taajamissa asuvien osuutta koko väestöstä.

Tutkinnon suorittaneeksi määritellään henkilö, joka on suorittanut perusasteen jälkeisiä tutkintoja. Perusasteen jälkeisiksi tutkinnoiksi katsotaan lukioissa, ammatillisissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa loppuun suoritettut tutkinnot, joissa koulutus-aika on vähintään 400 tuntia. Työllisyyskoulutuksen osalta tutkinnoksi katsotaan vain työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen koulutusammattiin tai tutkintoon johtaneen koulutuksen suoritus.

Työlliseen työvoimaan luetaan kaikki 15-74 -vuotiaat henkilöt, jotka laskentahetkellä ovat työllisiä.

Työpaikkaomavaraisuus on alueella olevat työpaikat/työlliset*100. Mikäli alueen työpaikkojen lukumäärä on suurempi kuin työllisten lukumäärä, alueen työpaikkaomavaraisuus ylittää 100 %.

Työssäkäyntialue on kunnan rajat ylittävän työssäkäynnin eli pendelöinnin perusteella rajattu alue, jonka sisällä käydään suurelta osin alueen keskuksessa työssä. Kunta on työssäkäyntialueen keskus, jos sieltä pendelöi yhteensä alle 20 prosenttia työllisestä työvoimasta sekä mihin tahansa kuntaan alle 10 %. Työssäkäyntialue nimetään alueen keskuksen mukaan. Suomessa työssäkäyntialueita on 198.

Työttömyysasteella tarkoitetaan työttömän työvoiman prosenttiosuutta koko työvoimasta. Nuorten työttömyysasteella tarkoitetaan alle 25-vuotiaiden työttömien prosenttiosuutta saman ikäisestä työvoimasta.

Vakavaraisuusaste kuvaa kunnan rahoitusasemaa. Se lasketaan seuraavasti: Varaukset + Omat rahastot + Ylijäämä (taseesta) - Alijäämä (taseesta) - Pitkäaikainen vieras pääoma.

Velkataloudeksi katsotaan kaikki ne taloudet, joissa yksityishenkilöillä verotusrekisterin mukaan on velkaa.

Verorahoituksella tarkoitetaan kunnan verotulojen ja käyttötalouden valtionosuuksien summaa.

Yritystoimipaikat on kunnittain tilastoitu. Toimipaikkoihin sisältyvät sekä yksitoimipaikkaiset yritykset että monitoimipaikkaisten yritysten toimipaikat.

KUVALUETTELO**ITÄ-SUOMI**

1. Läänit 1.9.1997.
2. Maakunnat Itä-Suomessa.
3. Taajama-asteeseen perustuva kuntaryhmitys 1996.
4. Itä-Suomen kunnat 1997.
5. Seutukunnat Itä-Suomessa 1997.

VÄESTÖ

6. Väkiluku kunnittain 31.12.1996.
7. Väkiluvun muutokset alueittain 1980 - 1996.
8. Väkiluvun muutos kunnittain 1985 - 1996.
9. Väkiluvun muutos kunnittain 1995 - 1996.
10. Väestön ikä- ja sukupuolirakenne maakunnittain ja koko maassa 1996.
11. Alle 15 -vuotiaat kunnittain 1996.
12. 15 - 64 -vuotiaat kunnittain 1996.
13. Yli 64 -vuotiaat kunnittain 1996.
14. Väestön keski-ikä kunnittain 1996.
15. Alle 15- ja yli 64 -vuotiaat kunnittain 1996.
16. Keski-ian muutos kunnittain 1980 - 1996.
17. Sukupuolirakenne kunnittain 1996.
18. Syntyneiden enemmitys maakunnittain 1993 - 1996.
19. Yleinen hedelmällisyysluku kunnittain 1996.
20. Syntyneiden enemmitys kunnittain 1996.
21. Syntyneiden enemmitys kunnittain 1996.
22. Kuntien välinen nettomuutto maakunnittain 1993 - 1996.
23. Muuttotase kunnittain 1996.
24. Eri kansallisuuksien osuus ulkomaalaisväestöstä maakunnittain ja koko maassa 1996.
25. Muuttotase kunnittain 1996.
26. Maakuntien välinen muutto Etelä-Savossa, Pohjois-Savossa ja Pohjois- Karjalassa 1996.
27. Ulkomaalaisten osuus kunnittain 1996.
28. Väestöennuste ikäryhmittäin maakunnittain ja koko maassa 1997 - 2030.

ELINKEINOELÄMÄ**Yritysten toimipaikat**

29. Toimipaikat toimialoittain maakunnittain ja koko maassa 1997.
30. Toimipaikkojen lukumäärä kunnittain 1997.
31. Toimipaikkojen liikevaihto/henkilöstö kunnittain 1995.
32. Toimipaikkojen henkilökunta ja liikevaihto toimialoittain maakunnittain ja koko maassa 1995.

Elinkeino- ja työpaikkarakenne

33. Elinkeinorakenne maakunnittain ja koko maassa 1996.
34. Työpaikkojen muutos maakunnittain ja koko maassa 1993 - 1996 (%).
35. Elinkeinorakenne Etelä-Savossa 1996.
36. Elinkeinorakenne Pohjois-Savossa 1996.
37. Elinkeinorakenne Pohjois-Karjalassa 1996.

Alkutuotanto

38. Alkutuotannon työllistävyys kunnittain 1996.
39. Tilojen keskimääräinen peltoala kunnittain 1995.
40. Elinkeinorakenne kunnittain 1996, alkutuotannon mukaan järjestetty.
41. Tilojen keskimääräinen metsäala kunnittain 1995.
42. Verotettavat tulot tilaa kohti valtionverotuksessa kunnittain 1995.

Jalostus

43. Elinkeinorakenne kunnittain 1996, jalostuksen mukaan järjestetty.
44. Jalostuksen työllistävyys kunnittain 1996.
45. Teollisuuden toimipaikat toimialoittain maakunnittain ja koko maassa 1997.
46. Teollisuuden jalostusarvo maakunnittain 1985 - 1995.
47. Teollisuuden jalostusarvo kunnittain 1995.
48. Teollisuuden jalostusarvo toimialoittain maakunnittain ja koko maassa 1995.
49. Teollisuuden henkilökunta/toimipaikka kunnittain 1995.

Palvelut

50. Elinkeinorakenne kunnittain 1996, palvelutoimialojen mukaan järjestetty.
51. Palvelutoimialojen työllistävyys kunnittain 1996.
52. Palveluelinkeinojen toimialarakenne maakunnittain ja koko maassa 1996.
53. Konkurssiin haettujen yritysten henkilökunnan määrä alueittain 1990 - 1996.

Matkailu

54. Majoitus- ja ravitsemistoimipaikkojen lukumäärä kunnittain 1997.
55. Hotellien huonekapasiteetin käyttö alueittain 1987 - 1996.
56. Majoituskapasiteetti maakunnittain 1994 - 1997.
57. Yöpymisvuorokaudet maakunnittain 1995-1996.
58. Yöpymisvuorokausien jakautuminen ulkomaalaisten matkailijoiden kesken maakunnittain ja koko maassa 1996.

Tulonsaajien tulot ja velat

59. Valtionveron alaiset tulot tulonsaajaa kohti kunnittain 1995.
60. Asuntokuntien keskitulojen muutos kunnittain 1990 - 1995.
61. Valtionveron alaiset tulot tulonsaajaa kohti kunnittain 1995.
62. Velkatalouksien osuus kunnittain 1995.

Bruttokansantuote

63. BKT asukasta kohti maakunnittain 1988 - 1995, EU=100.
64. BKT asukasta kohti maakunnittain 1988 - 1995, markkaa/asukas.
65. BKT eri toimialoilla maakunnittain 1995 (markkaa).
66. BKT eri toimialoilla maakunnittain 1995 (%).

TYÖLLISYYS JA TYÖTTÖMYYS**Työllisyys**

67. Työpaikkaomavaraisuus kunnittain 1995.
68. Työpaikkaomavaraisuus kunnittain 1995.
69. Työpaikat maakunnittain 1987 - 1996.
70. Avoimien työpaikkojen määrät työvoimapiireittäin 1989 - 1997.

Työttömyys

71. Työttömyysaste alueittain 1989 - 1997.
72. Työttömyyden muutos 1995 - 1996.
73. Työttömyysaste kunnittain elokuussa 1997.
74. Työttömyysaste kunnittain elokuussa 1997.
75. Työttömyyden kesto keskimäärin alueittain 1991 - 1997.
76. Pitkäaikaistyöttömien osuus kunnittain elokuussa 1997.
77. Pitkäaikaistyöttömien osuus kunnittain elokuussa 1997.
78. Nuorten (alle 25 -vuotiaiden) työttömyysaste kunnittain 1996.
79. Nuorten (alle 25 -vuotiaiden) työttömyysaste kunnittain 1996.

KOULUTUS

80. Koulutustason muutos eri kuntaryhmissä maakunnittain 1983 - 1996.
81. Koulutustason muutos kunnittain 1983 - 1996.
82. Koulutustaso kunnittain 1996.
83. Koulutustaso kunnittain 1996.
84. Väestön koulutusaste kunnittain 1996.

TERVEYS- JA SOSIAALIPALVELUT

85. Sosiaali- ja terveystoimen henkilöstö tehtävälueittain 1996.
86. Terveystoimen ja sosiaalipalvelun työllistävyys kunnittain 1996.
87. Sosiaali- ja terveystoimen menot kunnittain 1996 (mk/asukas).
88. Lasten päivähoiton menot kunnittain 1996 (mk/asukas).
89. Perusterveyden- ja hammashuollon menot kunnittain 1996 (mk/asukas).
90. Erikoissairaanhoidon menot kunnittain 1996 (mk/asukas).

RAKENTAMINEN JA ASUMINEN

91. Valmistuneet rakennukset maakunnittain 1995 - 1996.
92. Asuntotuotanto maakunnittain 1982 - 1996.
93. Asuntotuotanto kunnittain 1996.
94. Asuntojen hintojen kehitys alueittain 1985 - 1997.
95. Asuntojen neliöhinnat kunnittain 1996.
96. Asuntojen keskipinta-ala kunnittain 1995.
97. Ahtaasti asuvat asuntokunnat kunnittain 1995.
98. Kesämökkit maakunnittain 1980, 1990 ja 1996.
99. Kesämökkit kunnittain 1996.

LIIKENNE

100. Liikennesuoritteet maakunnittain 1995.
101. Tieliikenteessä kuolleet maakunnittain 1995 - 1996.
102. Henkilöautojen lukumäärä kunnittain 1996.
103. Maahan tulleet ja maasta lähteneet autot 1996.
104. Maahan tulleet autot kansallisuuden mukaan 1996.
105. Kotimaan lentoliikenne Itä-Suomen suurimmilla lentoasemilla 1986 - 1996.

ENERGIAHUOLTO

- 106. Sähkön tuotanto maakunnittain 1981 - 1996.
- 107. Vesivoimalla tuotettu energia maakunnittain 1981 - 1996.
- 108. Sähkön kulutus maakunnittain 1981 - 1996.
- 109. Sähkön kulutus eri käyttäjäryhmissä maakunnittain 1996.
- 110. Yksityinen sähkönkulutus kunnittain 1996.
- 111. Sähkön tuotanto ja kulutus maakunnittain 1996.
- 112. Sähköomavaraisuus maakunnittain 1981 - 1996.

YMPÄRISTÖN TILA

- 113. Typen oksidien päästöt maakunnittain 1992 - 1995.
- 114. Rikkidioksidipäästöt maakunnittain 1992 - 1995.
- 115. Hiukkaspäästöt maakunnittain 1992 - 1995.
- 116. Typen oksidipäästöt (NO_x) kunnittain 1995.
- 117. Rikkidioksidipäästöt (SO₂) kunnittain 1995.
- 118. Hiukkaspäästöt kunnittain 1995.
- 119. Kansalliset ja luonnonpuistot 1997.

KUNNALLISTALOUS**Veroprosentti ja keskimääräiset veroäyrit**

- 120. Veroprosentti kunnittain 1997.
  - 121. Keskimääräisen äyrimäärän kehitys alueittain verovuosina 1980 - 1995.
  - 122. Aukasta kohti lasketun veroäyrimäärän muutos verovuosina 1994 - 1995.
  - 123. Veroäyrimäärä/asukas kunnittain verovuonna 1995.
  - 124. Veroäyrimäärä/asukas kunnittain verovuonna 1995.
- Kuntien nettomenot**
- 125. Yleisen hallinnon menot kunnittain 1996 (mk/asukas).
  - 126. Sosiaali- ja terveystoimen menot kunnittain 1996 (mk/asukas).
  - 127. Opetus- ja kulttuuritoimen menot kunnittain 1996 (mk/asukas).
  - 128. Kuntien kokonaismenot 1996 (mk/asukas).

Kunnallistalouden tunnuslukuja

- 129. Kuntien lainojen korot ja kuoletukset 1996 (% verorahoituksesta).
  - 130. Kuntien lyhyt- ja pitkäaikaiset velat 1996 (penniä/äyri).
  - 131. Vakavaraisuus kunnittain 1996 (penniä/äyri).
  - 132. Kuntien lyhyt- ja pitkäaikaiset velat 1996 (penniä/veroäyri).
  - 133. Kuntien lyhyt- ja pitkäaikaiset velat 1996 (markkaa/asukas).
  - 134. Kassan riittävyys kunnittain 1996.
  - 135. Kuntien lainojen korot ja kuoletukset 1996 (% verorahoituksesta).
  - 136. Vakavaraisuus kunnittain 1996 (penniä/veroäyri).
  - 137. Vakavaraisuus kunnittain 1996 (% verorahoituksesta).
- Kuntien verotulot ja valtionosuudet**
- 138. Kuntien verotulot ja käyttötalouden valtionosuudet 1996 (mk/asukas).
  - 139. Käyttötalouden valtionosuuksien suhde kunnan verotuloihin 1996.

ALUEPOLITIIKKA

- 140. EU:n tukialueet 1997.
- 141. EU-rahoitus maakunnittain kaudelle 1995 - 1999
- 142. KTM:n myöntämät kehitysalueen investointi- ja pk-yritysten kehittämistuet maakunnittain 1996.
- 143. KTM:n myöntämät kansalliset yritystuet kunnittain 1996.
- 144. KTM:n myöntämät yritystuet EU-tavoitealueille kunnittain 1996.
- 145. KTM:n myöntämät kehitysalueen investointi- ja pk-yritysten kehittämistuet kunnittain 1996.

VAALIT

- 146. Äänestysaktiivisuus kunnittain kunnallisvaaleissa 1996.
- 147. Puolueiden kannatus vaalipiireittäin Europarlamenttivaaleissa 1996.
- 148. Puolueiden kannatuksen muutos vaalipiireittäin kunnallisvaaleissa 1992 - 1996.
- 149. Suomen Keskustan kannatus kunnittain kunnallisvaaleissa 1996.
- 150. SDP:n kannatus kunnittain kunnallisvaaleissa 1996.
- 151. Kansallisen Kokoomuksen kannatus kunnittain kunnallisvaaleissa 1996.
- 152. Vasemmistoliiton kannatus kunnittain kunnallisvaaleissa 1996.

LÄÄNIEN VERTAILU

- B1. Läänien pinta-ala 1997.
- B2. Väkiluku lääneittäin 31.12.1996.
- B3. Väestöennuste lääneittäin vuoteen 2030.
- B4. Muuttotase lääneittäin 1996.
- B5. Syntyneiden enemmisyys lääneittäin 1996.
- B6. Väkiluvun muutos lääneittäin 1996.
- B7. Alle 15- ja yli 64 -vuotiaat lääneittäin 1996.
- B8. Ulkomaalaisten osuus lääneittäin 1996.
- B9. Ruotsinkielisen väestön osuus lääneittäin 1996.
- B10. Toimipaikkojen lukumäärä lääneittäin 1997.
- B11. Elinkeinorakenne lääneittäin 1996.
- B12. Väestön koulutusaste lääneittäin 1996.
- B13. Työttömyysaste lääneittäin elokuussa 1997.
- B14. Pitkäaikaistyöttömien osuus lääneittäin elokuussa 1997.
- B15. Sosiaali- ja terveystoimen koko- ja osa-aikainen henkilöstö lääneittäin 1996.
- B16. Valtionveron alaiset tulot tulonsaajaa kohti lääneittäin 1995.
- B17. Kuntien kokonaismenot lääneittäin 1996.
- B18. Käyttötalouden valtionosuuksien suhde verotuloihin lääneittäin 1996.

Itä-Suomen katsaus 1997 antaa päättäjille ja muille tiedon-
tarvitsijoille tuoretta ja valmiiksi muokattua aluetietoa Itä-
Suomesta. Katsaus sisältää noin 160 havainnollista diagrammia
ja kuntapohjaista teemakarttaa, joissa esitetään tietoa Itä-Suomen

- väestöstä
- koulutuksesta
- elinkeinoelämästä
- bruttokansantuotteesta
- työllisyydestä
- asumisesta
- terveys- ja sosiaalipalveluista
- liikenteestä
- energiasta
- ympäristöstä
- kunnallistaloudesta
- aluepolitiikasta
- vaaleista

Katsaus sisältää myös 18 diagrammikuvaa käsittävän uusien
läänien vertailun. Julkaisussa olevia kuvia tai kuvien pohjana
olevaa tilastoaineistoa voi tilata Tilastokeskuksen aluepalvelu-
toimistoista. Kuvat on saatavana myös värikalvoina.

Vastaavan tietosisältöisinä tuotetaan myös Pohjois-Suomen, Etelä-
Suomen ja Länsi-Suomen katsaukset.

Katsauksen on tuottanut Tilastokeskuksen Oulun aluepalvelu.

Julkaisujen myynti: Tilastokeskus

Aluepalvelut:	puhelin	faksi	sähköposti
Oulu	(08) 537 2046	(08) 537 2047	oulu.tilastokeskus@stat.fi
Seinäjäki	(06) 414 4539	(06) 423 3696	sjoki.tilastokeskus@stat.fi
Mikkeli	(015) 161 461	(015) 161 462	mikkeli.tilastokeskus@stat.fi
Tampere	(03) 223 2240	(03) 223 2241	tampere.tilastokeskus@stat.fi
Turku	(02) 274 3430	(02) 274 3440	turku.tilastokeskus@stat.fi
Myyntipalvelu	(09) 1734 2011	(09) 1734 2474	myynti.tilastokeskus@stat.fi

ISSN 1239-7466
ISBN 951-727-384-3

9 789517 273848